Plato [2 or more Works. - Greek & Latin]
8473.de.36

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

ΚΡΙΤΩΝ.

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

ΠΡΟΔΙΚΟΥ ΗΡΑΚΛΗΣ.

ABREDONIAE:
EXCUDEBAT FRANCISCUS DOUGLAS.
MDCCLIX.

JUVENTUTI,

UTRIUSQUE ACADEMIAE

ABREDONENSIS,

GRAECARUM LITERARUM STUDIOSAE,

SOCRATICAS HASCE CHARTAS

D. D. C.

TYPOGRAPHUS.

UNIVERSITÄTS
BIBLIOTHEK
PADERBORN

SOCRATIDAS HASCE CHARTAS

D. D. C.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ.

ΟΤΙ μὲν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεπόνθατε ὑπὸ τῶν ἐμῶν κατηγόρων, ἐκ οἶδα. ἔγωγ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτῶν ὀλίγου δεῖν ἐμαυτοῦ ἐπελαθόμην· οὕτω πιθανῶς ἔλεγον. καίτοι ἀληθές γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐδὲν εἰρήκασι. μάλιστα δὲ αὐτῶν ἓν ἐθαύμασα τῶν πολλῶν, ὧν ἐψεύσαντο, τοῦτο, ἐν ᾧ ἔλεγον ὡς χρὴ ὑμᾶς εὐλαβεῖσθαι, μὴ ὑπ' ἐμοῦ ἐξαπατηθῆτε, ὡς δεινοῦ ὄντος λέγειν. τὸ γὰρ μὴ αἰσχυνθῆναι ὅ, τι αὐτίκα ὑπ' ἐμοῦ ἐξελεγχθήσονται ἔργῳ, ἐπειδὰν μηδ' ὁπωστιοῦν φαίνωμαι δεινὸς λέγειν, τοῦτό μοι ἔδοξεν αὐτῶν ἀναισχυντότατον εἶναι· εἰ μὴ ἄρα δεινὸν καλοῦσιν αὐτοὶ λέγειν, τὸν τἀληθῆ λέγοντα. εἰ μὲν γὰρ τοῦτο λέγουσιν, ὁμολογοίην ἂν ἔγωγε, οὐ κατὰ τούτους, εἶναι ῥήτωρ. οὗτοι μὲν οὖν, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, οὐδὲν ἀληθὲς εἰρήκασιν· ὑμεῖς δέ μου ἀκούσεσθε πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν. οὐ μέντοι μὰ Δία, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεκαλλιεπημένους γε λόγους (ὥσπερ οἱ τούτων) ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασιν, οὐδὲ κεκοσμημένους, ἀλλ' ἀκούσεσθε εἰκῇ λεγόμενα τοῖς ἐπιτυχοῦσιν ὀνόμασι. πιστεύω

τεύω γὰρ δίκαια εἶναι ἃ λέγω, καὶ μηδεὶς ὑμῶν προσδοκησάτω ἄλλως. οὐδὲ γὰρ ἂν δή που πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇδε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι. καὶ μέντοι καὶ πάνυ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο ὑμῶν δέομαι καὶ παρίεμαι. ἐὰν διὰ τῶν αὐτῶν λόγων ἀκούητέ μου ἀπολογουμένου, δι' ὧνπερ εἴωθα λέγειν καὶ ἐν ἀγορᾷ καὶ ἐπὶ τῶν τραπεζῶν, ἵνα ὑμῶν οἱ πολλοὶ ἀκηκόασι, καὶ ἄλλοθι, μήτε θαυμάζειν μήτε θορυβεῖν τούτου ἕνεκα. ἔχει γὰρ οὑτωσί· νῦν ἐγὼ πρῶτον ἐπὶ δικαστήριον ἀναβέβηκα, ἔτη γεγονὼς πλείω ἑβδομήκοντα. ἀτεχνῶς οὖν ξένως ἔχω τῆς ἐνθάδε λέξεως. ὥσπερ οὖν ἂν εἰ τῷ ὄντι ξένος ἐτύγχανον ὤν, ξυνεγινώσκετε δή που ἄν μοι, εἰ ἐν ἐκείνῃ τῇ φωνῇ τε καὶ τῷ τρόπῳ ἔλεγον, ἐν οἷς περ ἐτεθράμμην· καὶ δὴ καὶ νῦν τοῦτο ὑμῶν δέομαι (δίκαιον, ὥσγε μοι δοκῶ) τὸν μὲν τρόπον τῆς λέξεως ἐᾶν· (ἴσως μὲν γάρ τι χείρων, ἴσως δὲ βελτίων ἂν εἴη) αὐτὸ δὲ τοῦτο σκοπεῖν, καὶ τούτῳ τὸν νοῦν προσέχειν, εἰ δίκαια λέγω, ἢ μή. δικαστοῦ μὲν γὰρ αὕτη ἀρετή· ῥήτορος δὲ, τἀληθῆ λέγειν.

β'. Πρῶτον μὲν οὖν δίκαιός εἰμι ἀπολογήσασθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τὰ πρῶτά μου ψευδῆ κατηγορημένα, καὶ πρὸς τοὺς πρώτους κατηγόρους, ἔπειτα δὲ πρὸς τὰ ὕστερον καὶ τοὺς ὑστέρους. ἐμοῦ γὰρ πολλοὶ κατήγοροι γεγόνασι πρὸς ὑμᾶς, καὶ πάλαι πολλὰ ἤδη ἔτη, καὶ οὐδὲν ἀληθὲς λέγοντες· οὓς ἐγὼ μᾶλλον φοβοῦμαι ἢ τοὺς ἀμφὶ Ἄνυτον, καίπερ ὄντας καὶ τούτους δεινούς. ἀλλ' ἐκεῖνοι δεινότεροι, ὦ ἄνδρες, οἱ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς ἐκ παίδων παραλαμβάνοντες, ἔπειθόν τε καὶ

καὶ κατηγόρουν ἐμοῦ οὐδὲν ἀληθές· ὡς ἔστι τις Σωκράτης, ἀνὴρ σοφὸς, τά τε μετέωρα φροντιστὴς, καὶ τὰ ὑπὸ γῆν πάντα ἀνεζητηκὼς, καὶ τὸν ἥττω λόγον, κρείττω ποιῶν. οὗτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν φήμην κατασκεδάσαντες, οἱ δεινοὶ εἰσί μου κατήγοροι. οἱ γὰρ ἀκούοντες ἡγοῦνται τοὺς ταῦτα ζητοῦντας, οὐδὲ θεοὺς νομίζειν. ἔπειτα εἰσὶν οὗτοι οἱ κατήγοροι πολλοὶ, καὶ πολὺν ἤδη χρόνον κατηγορηκότες· ἔτι δὲ καὶ ἐν ταύτῃ τῇ ἡλικίᾳ λέγοντες πρὸς ὑμᾶς, ἐν ᾗ ἂν μάλιστα ἐπιστεύσατε, παῖδες ὄντες ἔνιοι ὑμῶν καὶ μειράκια, ἀτεχνῶς ἐρήμην κατηγοροῦντες, ἀπολογουμένου οὐδενός. ὃ δὲ πάντων ἀλογώτατον, ὅτι οὐδὲ τὰ ὀνόματα οἷόν τε αὐτῶν εἰδέναι καὶ εἰπεῖν· πλὴν εἴτις κωμῳδοποιὸς τυγχάνει ὤν. ὅσοι δὲ φθόνῳ καὶ διαβολῇ χρώμενοι ὑμᾶς ἀνέπειθον, οἱ δὲ, καὶ αὐτοὶ πεπεισμένοι, ἄλλους πείθοντες, οὗτοι πάντες ἀπορώτατοί εἰσιν. οὐδὲ γὰρ ἀναβιβάσασθαι οἷόν τ' ἐστὶν αὐτῶν ἐνταυθοῖ οὐδὲ ἐλέγξαι οὐδένα· ἀλλ' ἀνάγκη ἀτεχνῶς ὥσπερ σκιαμαχεῖν ἀπολογούμενόν τε, καὶ ἐλέγχειν μηδενὸς ἀποκρινομένου. ἀξιώσατε οὖν καὶ ὑμεῖς, ὥσπερ ἐγὼ λέγω, διττούς μου κατηγόρους γεγονέναι, ἑτέρους μὲν, τοὺς ἄρτι κατηγορήσαντας, ἑτέρους δὲ, τοὺς πάλαι, οὓς ἐγὼ λέγω· καὶ οἰηθῆτε δεῖν πρὸς ἐκείνους πρῶτόν με ἀπολογήσασθαι. καὶ γὰρ ὑμεῖς ἐκείνων πρότερον ἠκούσατε κατηγορούντων, καὶ πολὺ μᾶλλον ἢ τῶνδε τῶν ὕστερον. εἶεν. ἀπολογητέον δὴ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐπιχειρητέον ὑμῶν ἐξελέσθαι τὴν διαβολὴν, ἣν ὑμεῖς ἐν πολλῷ χρόνῳ ἔχετε, ταύτην ἐν ἐτοῖσιν ὀλίγῳ χρόνῳ. βουλοίμην μὲν οὖν ἂν τοῦτο οὕτω γενέσθαι, εἴ τι ἄμεινον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοί·

καὶ πλέον τί με ποιῆσαι ἀπολογούμενον. οἶμαι δὲ αὐτὸ χαλεπὸν εἶναι, καὶ οὐ πάνυ με λανθάνει οἷον ἐστίν. ὅμως δὲ τοῦτο μὲν ἴτω ὅπη τῷ θεῷ φίλον· τῷ δὲ νόμῳ πειστέον καὶ ἀπολογητέον.

γ'. Ἀναλάβωμεν οὖν ἐξ ἀρχῆς, τίς ἡ κατηγορία, ἐξ ἧς ἡ ἐμὴ διαβολὴ γέγονεν, ᾗ δὴ καὶ πιστεύων Μέλιτός με ἐγράψατο τὴν γραφὴν ταύτην. ἦν. τί δὴ λέγοντες διέβαλλον οἱ διαβάλλοντες; ὥσπερ οὖν κατηγόρων, τὴν ἀντωμοσίαν δεῖ ἀναγνῶναι αὐτῶν, Σωκράτης ἀδικεῖ καὶ περιεργάζεται ζητῶν τά τε ὑπὸ γῆν καὶ τὰ ἐπουράνια, καὶ τὸν ἥττω λόγον κρείττω ποιῶν, καὶ ἄλλους ταῦτα διδάσκων. τοιαύτη τίς ἐστι. τοιαῦτα γὰρ ἑωρᾶτε καὶ αὐτοὶ ἐν τῇ Ἀριστοφάνους κωμῳδίᾳ, Σωκράτην τινὰ ἐκεῖ περιφερόμενον, φάσκοντά τε ἀεροβατεῖν, καὶ ἄλλην πολλὴν φλυαρίαν φλυαροῦντα. ὧν ἐγὼ οὐδὲν οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν πέρι ἐπαίω. καὶ οὐχ ὡς ἀτιμάζων λέγω τὴν τοιαύτην ἐπιστήμην, εἴτις περὶ τῶν τοιούτων σοφός ἐστι, μήπως ἐγὼ ὑπὸ Μελίτου τοσούτων δίκας φεύγοιμι. ἀλλὰ γὰρ μοι τῶν τοιούτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲν μέτεστι· μάρτυρας δ' αὖ ὑμῶν τοὺς πολλοὺς παρέχομαι· καὶ ἀξιῶ ὑμᾶς ἀλλήλους διδάσκειν τε καὶ φράζειν, ὅσοι ἐμοῦ πώποτε ἀκηκόατε διαλεγομένου. πολλοὶ δὲ ὑμῶν οἱ τοιοῦτοί εἰσι. φράζετε οὖν ἀλλήλοις, εἰ πώποτε ἢ σμικρὸν ἢ μέγα ἤκουσέ τις ὑμῶν ἐμοῦ περὶ τῶν τοιούτων διαλεγομένου· καὶ ἐκ τούτου γνώσεσθε ὅτι τοιοῦτ' ἐστὶ καὶ τἄλλα περὶ ἐμοῦ ἃ οἱ πολλοὶ λέγουσιν.

δ'. Ἀλλὰ γὰρ οὔτε τούτων οὐδέν ἐστιν· οὐδέ γ' εἴτινος ἀκηκόατε ὡς ἐγὼ παιδεύειν ἐπιχειρῶ ἀνθρώπους, καὶ χρήματα

χρήματα πράττομαι, ἀλλὰ τοῦτο ἀληθές· ἐπεὶ καὶ τοῦτό γέ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι, εἴτις οἷός τ' ἦ παιδεύειν ἀνθρώπους, ὥσπερ Γοργίας ὁ Λεοντῖνος, καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, καὶ Ἱππίας ὁ Ἠλεῖος. τούτων γὰρ ἕκαστος, ὦ ἄνδρες, οἷός τ' ἐστὶν ἰὼν εἰς ἑκάστην τῶν πόλεων, τοὺς νέους, οἷς ἔξεστι τῶν ἑαυτῶν πολιτῶν προῖκα ξυνεῖναι ᾧ ἂν βούλωνται, τούτους πείθουσι τὰς ἐκείνων ξυνουσίας ἀπολιπόντας, σφίσι ξυνεῖναι χρήματα διδόντας, καὶ χάριν προσειδέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλος ἀνὴρ ἔστι Πάριος ἐνθάδε, σοφὸς, ὃν ἐγὼ ἠσθόμην ἐπιδημοῦντα. ἔτυχον γὰρ προσελθὼν ἀνδρὶ, ὃς τετελέκει χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι, Καλλίᾳ τῷ Ἱππονίκου. τοῦτον οὖν ἀνηρόμην, (ἐστὸν γὰρ αὐτῷ δύο υἱέε) ὦ Καλλία, ἦν δ' ἐγὼ, εἰ μέν σου τὼ υἱέε πώλω ἢ μόσχω ἐγενέσθην, εἴχομεν ἂν αὐτοῖν ἐπιστάτην λαβεῖν καὶ μισθώσασθαι, ὃς ἔμελλεν αὐτὼ καλὼ κἀγαθὼ ποιήσειν τὴν προσήκουσαν ἀρετήν· (ἦν δ' ἂν ἵππος ἢ τῶν ἱππικῶν τις ἢ τῶν γεωργικῶν) νῦν δ' ἐπειδὴ ἀνθρώπω ἐστὸν, τίνα αὐτοῖν ἐν νῷ ἔχεις ἐπιστάτην λαβεῖν; τίς τῆς τοιαύτης ἀρετῆς, τῆς ἀνθρωπίνης τε καὶ πολιτικῆς ἐπιστήμων ἐστίν; οἶμαι γάρ σε ἐσκέφθαι, διὰ τὴν τῶν υἱέων κτῆσιν. ἔστι τίς, ἔφην ἐγὼ, ἢ οὔ; πάνυ γε, ἦ δ' ὅς. τίς, ἦν δ' ἐγὼ, καὶ ποδαπός; καὶ πόσου διδάσκει; Εὔηνος, ἔφη, ὦ Σώκρατες, Πάριος, πέντε μνῶν. καὶ ἐγὼ τὸν Εὔηνον ἐμακάρισα, εἰ ὡς ἀληθῶς ἔχοι ταύτην τὴν τέχνην, καὶ οὕτως ἐμμελῶς διδάσκοι. ἐγωγ' ἂν καὶ αὐτὸς ἐκαλλυνόμην τε καὶ ἡβρυνόμην ἄν, εἰ ἠπιστάμην ταῦτα. ἀλλ' οὐ γὰρ ἐπίσταμαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.

ε. Ὑπολάβοι ἂν οὖν τις ἴσως, Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, τὸ σὸν τί ἐστὶ πρᾶγμα; πόθεν αἱ διαβολαί σοι αὗται γεγόνασιν; ἃ γὰρ δήπου σὺ γε οὐδὲν τῶν ἄλλων περιττότερον πραγματευομένου, ἔπειτα τοσαύτη φήμη τε καὶ λόγος γέγονεν, εἰ μή τι ἔπραττες ἀλλοῖον ἢ οἱ πολλοί. λέγε οὖν ἡμῖν, τί ἐστιν, ἵνα μὴ καὶ ἡμεῖς περὶ σοῦ αὐτοσχεδιάζωμεν. ταυτί μοι δοκεῖ δίκαια λέγειν ὁ λέγων· καὶ ἐγὼ ὑμῖν πειράσομαι ἀποδεῖξαι τί ποτ' ἐστὶ τοῦτο, ὃ ἐμοὶ πεποίηκε τό, τε ὄνομα καὶ τὴν διαβολήν. ἀκούετε δή· καὶ ἴσως μὲν δόξω τισὶν ὑμῶν παίζειν, εὖ μέντοι ἴστε, πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐρῶ. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δι' οὐδὲν ἀλλ' ἢ διὰ σοφίαν τινὰ τοῦτο τὸ ὄνομα ἔσχηκα. ποίαν δὴ σοφίαν ταύτην; ἥπερ ἐστὶν ἴσως ἀνθρωπίνη σοφία. τῷ ὄντι γὰρ κινδυνεύω ταύτην εἶναι σοφός. οὗτοι δὲ τάχ' ἄν, οὓς ἄρτι ἔλεγον, μείζω τινὰ ἢ κατ' ἄνθρωπον σοφίαν σοφοὶ εἶεν· ἢ οὐκ ἔχω, ὅ, τι λέγω· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγε αὐτὴν ἐπίσταμαι. ἀλλ' ὅστις φησὶ, ψεύδεταί τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῇ ἐμῇ λέγει. καί μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ θορυβήσητε μηδὲν, ἂν δόξω τι ὑμῖν μέγα λέγειν. οὐ γὰρ ἐμὸν ἐρῶ τὸν λόγον, ὃν λέγω· ἀλλ' εἰς ἀξιόχρεων ὑμῖν τὸν λέγοντα ἀνοίσω. τῆς γὰρ ἐμῆς, εἰ δή τις ἐστὶ σοφία καὶ οἵα, μάρτυρα ὑμῖν παρέξομαι τὸν θεὸν τὸν ἐν Δελφοῖς. Χαιρεφῶντα γὰρ ἴστε δή που· ἥτος ἐμὸς ἑταῖρος ἦν ἐκ νέου, καὶ ὑμῶν τῷ πλήθει ἑταῖρός τε, καὶ ξυνέφυγε τὴν φυγὴν ταύτην, καὶ μεθ' ὑμῶν κατῆλθε. καὶ ἴστε δὴ οἷος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἔρ' ὅ, τι ὁρμήσειε. καὶ δήποτε καὶ εἰς Δελφοὺς ἐλθὼν, ἐτόλμησε τοῦτο μαντεύσασθαι. καὶ ὅπερ λέγω, μὴ

θορυβῆτε

θαρυβῆτε, ὦ ἄνδρες. ἤρετο γὰρ δή, ἔστις ἐμοῦ ἔστι σοφώτερος. ἀνεῖλεν οὖν ἡ Πυθία μηδένα σοφώτερον εἶναι. καὶ τούτων πέρι ὁ ἀδελφὸς ὑμῖν αὐτοῦ ἐνταῦθα μαρτυρήσει, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τετελεύτηκε.

στ'. Σκέψασθε δὴ ὧν ἕνεκα ταῦτα λέγω. μέλλω γὰρ ὑμᾶς διδάξειν, ὅθεν μοι ἡ διαβολὴ γέγονεν. ταῦτα γὰρ ἐγὼ ἀκούσας, ἐνεθυμούμην ὧδε, τί ποτε λέγει ὁ θεός; καὶ τί ποτε αἰνίττεται; ἐγὼ γὰρ δὴ οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ξύνοιδα ἐμαυτῷ σοφὸς ὤν. τί οὖν ποτε λέγει, φάσκων ἐμὲ σοφώτατον εἶναι; οὐ γὰρ δή που ψεύδεταί γε· οὐ γὰρ θέμις αὐτῷ. καὶ πολὺν μὲν χρόνον ἠπόρουν, τί ποτε λέγει. ἔπειτα μόλις πάνυ ἐπὶ ζήτησιν αὐτοῦ τοιαύτην τινὰ ἐτραπόμην. ἦλθον ἐπί τινα τῶν δοκούντων σοφῶν εἶναι, ὡς ἐνταῦθα, εἴπερ που, ἐλέγξων τὸ μαντεῖον, καὶ ἀποφανῶν τῷ χρησμῷ, ὅτι οὗτος γέ μου σοφώτερος· σὺ δ' ἐμὲ ἔφησθα. διασκοπῶν οὖν τοῦτον· (ὀνόματι γὰρ οὐδὲν δέομαι λέγειν) ἦν δέ τις τῶν πολιτικῶν, πρὸς ὃν ἐγὼ σκοπῶν, τοιουτονί τι ἔπαθον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ διαλεγόμενος αὐτῷ, ἔδοξέ μοι οὗτος ὁ ἀνὴρ δοκεῖν μὲν εἶναι σοφὸς ἄλλοις τε πολλοῖς ἀνθρώποις, καὶ μάλιστα ἑαυτῷ, εἶναι δ' οὔ. κἄπειτα ἐπειρώμην αὐτῷ δεικνύναι ὅτι οἴοιτο μὲν εἶναι σοφὸς, εἴη δ' οὔ. ἐντεῦθεν οὖν τούτῳ τε ἀπηχθόμην, καὶ πολλοῖς τῶν παρόντων. πρὸς ἐμαυτὸν δ' οὖν ἀπιὼν ἐλογιζόμην, ὅτι τούτου μὲν τοῦ ἀνθρώπου ἐγὼ σοφώτερός εἰμι. κινδυνεύει μὲν γὰρ ἡμῶν ἀμφοτέρων οὐδὲν καλὸν οὐδ' ἀγαθὸν εἰδέναι· ἀλλ' οὗτος μὲν οἴεται τι εἰδέναι, οὐκ εἰδώς· ἐγὼ δὲ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι. ἔοικα γοῦν τούτου γε σμικρῷ τινι αὐτῷ τούτῳ

τούτῳ σοφώτερος εἶναι, ὅτι ἃ μὴ οἶδα, οὐδὲ οἴομαι εἰδέναι. ἐντεῦθεν ἐπ' ἄλλον ἦα τῶν ἐκείνου δοκούντων σοφωτέρων εἶναι· καί μοι ταυτὰ ταῦτα ἔδοξε. καὶ ἐνταῦθα κἀκείνῳ καὶ ἄλλοις πολλοῖς ἀπηχθόμην.

ζ. Μετὰ ταῦτα ὕστερον ἤδη ἐφεξῆς ἦα, αἰσθανόμενος μὲν καὶ λυπούμενος, καὶ δεδιὼς ὅτι ἀπηχθανόμην· ὅμως δὲ ἀναγκαῖον ἐδόκει εἶναι τὸ τοῦ θεοῦ περὶ πλείστου ποιεῖσθαι, καὶ ἰέναι, σκοποῦντι τὸν χρησμὸν τί λέγει, ἐπὶ πάντας τοὺς τι δοκοῦντας εἰδέναι. καὶ νὴ τὸν κύνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, (δεῖ γὰρ πρὸς ὑμᾶς τἀληθῆ λέγειν) ἦ μὴν ἐγὼ ἔπαθόν τι τοιοῦτον. οἱ μὲν μάλιστα εὐδοκιμοῦντες ἔδοξάν μοι ὀλίγου δεῖν τοῦ πλείστου ἐνδεεῖς εἶναι ζητοῦντι κατὰ τὸν θεόν· ἄλλοι δὲ, δοκοῦντες φαυλότεροι, ἐπιεικέστεροι εἶναι ἄνδρες πρὸς τὸ φρονίμως ἔχειν. δεῖ δὴ ὑμῖν τὴν ἐμὴν πλάνην ἐπιδεῖξαι, ὥσπερ πόνους τινὰς πονοῦντος, ἵνα μοι καὶ ἀνέλεγκτος ἡ μαντεία γένοιτο. μετὰ γὰρ τοὺς πολιτικοὺς ἦα ἐπὶ τοὺς ποιητὰς, τούς τε τῶν τραγῳδιῶν καὶ τοὺς τῶν διθυράμβων, καὶ τοὺς ἄλλους, ὡς ἐνταῦθα ἐπ' αὐτοφώρῳ καταληψόμενος ἐμαυτὸν ἀμαθέστερον ἐκείνων ὄντα. ἀναλαμβάνων οὖν αὐτῶν τὰ ποιήματα, ἃ μοι ἐδόκει μάλιστα πεπραγματεῦσθαι αὐτοῖς, διηρώτων ἂν αὐτοὺς τί λέγοιεν, ἵν' ἅμα τι καὶ μανθάνοιμι παρ' αὐτῶν. αἰσχύνομαι οὖν ὑμῖν εἰπεῖν, ὦ ἄνδρες, τἀληθῆ· ὅμως δὲ ῥητέον. ὡς ἔπος γὰρ εἰπεῖν, ὀλίγου αὐτῶν ἅπαντες οἱ παρόντες ἂν βέλτιον ἔλεγον περὶ ὧν αὐτοὶ ἐπεποιήκεσαν. ἔγνων οὖν αὖ καὶ περὶ τῶν ποιητῶν ἐν ὀλίγῳ τοῦτο, ὅτι οὐ σοφίᾳ ποιοῖεν ἃ ποιοῖεν, ἀλλὰ φύσει τινὶ καὶ ἐνθουσιάζοντες, ὥσπερ οἱ θεομάντεις καὶ οἱ χρησμῳδοί.

μωδοί. καὶ γὰρ ἕτοι λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλὰ, ἴσασι δὲ ὐδὲν ὧν λέγουσι. τοιοῦτον τί μοι ἐφάνησαν πάθος καὶ οἱ ποιηταὶ πεπονθότες. καὶ ἅμα ἠσθόμην αὐτῶν διὰ τὴν ποίησιν οἰομένων καὶ τἆλλα σοφωτάτων εἶναι ἀνθρώπων, ἃ ὐκ ἦσαν. ἀπῄα οὖν καὶ ἐντεῦθεν, τῷ αὐτῷ οἰόμενος περιγεγονέναι, ὥπερ καὶ τῶν πολιτικῶν.

ἡ. Τελευτῶν οὖν ἐπὶ τὰς χειροτέχνας ἦια. ἐμαυτῷ γὰρ ξυνήδειν ὐδὲν ἐπισταμένῳ, ὡς ἔπος εἰπεῖν· τούτους δέ γ' ἤδειν ὅτι εὑρήσοιμι πολλὰ καὶ καλὰ ἐπισταμένους. καὶ τούτου μὲν ὐκ ἐψεύσθην· ἀλλ', ἠπίσταντο ἃ ἐγὼ οὐκ ἠπιστάμην, καί μου ταύτῃ σοφώτεροι ἦσαν. ἀλλ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταυτόν μοι ἔδοξαν ἔχειν ἁμάρτημα, ὅπερ καὶ οἱ ποιηταὶ, καὶ οἱ ἀγαθοὶ δημιουργοί. διὰ τὸ τὴν τέχνην καλῶς ἐξεργάζεσθαι, ἕκαστος ἠξίου καὶ τἆλλα τὰ μέγιστα σοφὸς εἶναι. καὶ αὐτῶν αὕτη ἡ πλημμέλεια ἐκείνην τὴν σοφίαν ἀπέκρυπτεν. ὥστέ με καὶ αὐτὸν ἀνερωτᾶν ὑπὲρ τοῦ χρησμοῦ, πότερα δεξαίμην ἂν, ὅτως ὥσπερ ἔχω ἔχειν, μήτέ τι σοφὸς ὢν ἐκείνων τὴν σοφίαν, μήτε ἁμαθὴς τὴν ἀμαθίαν· ἢ ἀμφότερα, ἃ ἐκεῖνοι ἔχουσιν, ἔχειν. ἀπεκρινάμην οὖν ἐμαυτῷ καὶ τῷ χρησμῷ, ὅτι μοι λυσιτελεῖ, ὥσπερ ἔχω ἔχειν.

θ'. Ἐκ ταύτης ἤδη τῆς ἐξετάσεως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλαί μὲν ἀπέχθειαι μοι γεγόνασι, καὶ οἷαι χαλεπώταται καὶ βαρύταται· ὥστε πολλὰς διαβολὰς ἀπ' αὐτῶν γεγονέναι· ὄνομα δὲ τοῦτο λέγεσθαι σοφὸς εἶναι. οἴονται γάρ με ἑκάστοτε οἱ παρόντες σοφὸν εἶναι τοῦτον αὐτὸν εἶναι σοφὸν, ἃ ἂν ἄλλον ἐξελέγξω. τὸ δὲ

κινδυνεύει

κινδυνεύει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῷ ὄντι ὁ θεὸς σοφὸς εἶναι, καὶ ἐν τῷ χρησμῷ τούτῳ τοῦτο λέγειν, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη σοφία ὀλίγου τινὸς ἀξία ἐστὶ καὶ οὐδενός· καὶ φαίνεται τούτου λέγειν τὸν Σωκράτην, προσκεχρῆσθαι δὲ τῷ ἐμῷ ὀνόματι, ἐμὲ παράδειγμα ποιούμενος· ὥσπερ ἂν εἴποι ὅτι, Οὗτος ὑμῶν, ὦ ἄνθρωποι, σοφώτατός ἐστιν ὅστις, ὥσπερ Σωκράτης, ἔγνωκεν ὅτι οὐδενὸς ἄξιός ἐστι τῇ ἀληθείᾳ πρὸς σοφίαν. ταῦτ' οὖν ἐγὼ μὲν ἔτι καὶ νῦν περιιὼν ἐπιζητῶ καὶ ἐρευνῶ, κατὰ τὸν θεόν, καὶ τῶν ἀστῶν καὶ τῶν ξένων ἄν τινα οἴωμαι σοφὸν εἶναι· καὶ ἐπειδάν μοι μὴ δοκῇ, τῷ θεῷ βοηθῶν ἐνδείκνυμαι ὅτι οὐκ ἔστι σοφός. καὶ ὑπὸ ταύτης τῆς ἀσχολίας, οὔτέ τι τῶν τῆς πόλεως πρᾶξαί μοι σχολὴ γέγονεν ἄξιον λόγου, οὔτε τῶν οἰκείων· ἀλλ' ἐν πενίᾳ μυρίᾳ εἰμὶ, διὰ τὴν τοῦ θεοῦ λατρείαν.

ί. Πρὸς δὲ τούτοις, οἱ νέοι μοι ἐπακολουθοῦντες (οἷς μάλιστα σχολή ἐστιν, οἱ τῶν πλουσιωτάτων) αὐτόματοι, χαίρουσιν ἀκούοντες ἐξελεγχομένων τῶν ἀνθρώπων· καὶ αὐτοὶ πολλάκις ἐμὲ μιμοῦνται, εἶτα ἐπιχειροῦσιν ἄλλους ἐξετάζειν. κἄπειτα, οἶμαι, εὑρίσκουσι πολλὴν ἀφθονίαν οἰομένων μὲν εἰδέναι τί τῶν ἀνθρώπων, εἰδότων δὲ ἢ ὀλίγα ἢ οὐδέν. ἐντεῦθεν οὖν οἱ ὑπ' αὐτῶν ἐξεταζόμενοι ἐμοὶ ὀργίζονται, οὐκ αὐτοῖς· καὶ λέγουσιν, ὡς Σωκράτης τίς ἐστι μιαρώτατος, καὶ διαφθείρει τοὺς νέους. καὶ ἐπειδάν τις αὐτοὺς ἐρωτᾷ ὅ, τι ποιῶν, καὶ ὅ, τι διδάσκων, ἔχουσι μὲν οὐδὲν εἰπεῖν, ἀλλ' ἀγνοοῦσιν· ἵνα δὲ μὴ δοκῶσιν ἀπορεῖν, τὰ κατὰ πάντων τῶν φιλοσοφούντων πρόχειρα ταῦτα λέγουσιν, ὅτι τὰ μετέωρα καὶ τὰ ὑπὸ γῆς ζητεῖ, καὶ θεοὺς μὴ νομίζει, καὶ τὸν ἥττω

ἥττω λόγον κρείττω ποιεῖ. τὰ γὰρ ἀληθῆ, οἶμαι, ἔκ ἂν ἐθέλοιεν λέγειν, ὅτι καταδηλοι γίγνονται προσποιούμενοι μὲν εἰδέναι, εἰδότες δὲ οὐδέν. ἅτε οὖν, οἶμαι, φιλότιμοι ὄντες καὶ σφοδροὶ καὶ πολλοὶ, καὶ ξυντεταγμένως καὶ πιθανῶς λέγοντες περὶ ἐμοῦ, ἐμπεπλήκασιν ὑμῶν τὰ ὦτα, καὶ πάλαι καὶ νῦν σφοδρῶς διαβάλλοντες. ἐκ τούτων καὶ Μελιτός μοι ἐπέθετο καὶ Ἄνυτος καὶ Λύκων. Μέλιτος μὲν, ὑπὲρ τῶν ποιητῶν ἀχθόμενος· Ἄνυτος δὲ, ὑπὲρ τῶν δημιουργῶν καὶ τῶν πολιτικῶν· Λύκων δὲ, ὑπερ τῶν ῥητόρων, ὥστε (ὅπερ ἐγὼ ἀρχόμενος ἔλεγον) θαυμάζοιμ' ἄν, εἰ οἷός τ' εἴην ἐγὼ ὑμῶν ταύτην τὴν διαβολὴν ἐξελέσθαι ἐν ὅτως ὀλίγῳ χρόνῳ, ὅτω πολλὴν γεγονυῖαν. ταῦτά ἐστιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τἀληθῆ· καὶ ὑμᾶς οὔτε μέγα οὔτε σμικρὸν ἀποκρυψάμενος ἐγὼ λέγω, οὐδὲ ὑποστειλάμενος. καίτοι ὅιδα σχεδὸν ὅτι τοῖς αὐτοῖς ἀπεχθάνομαι. ὃ καὶ τεκμήριον, ὅτι ἀληθῆ λέγω, καὶ ὅτι αὕτη ἐστὶν ἡ διαβολὴ ἡ ἐμὴ, καὶ τὰ αἴτια ταῦτά ἐστι. καὶ ἐάν τε νῦν, ἐάν τε αὖθις ζητήσητε ταῦτα, ὅτως εὑρήσετε. περὶ μὲν οὖν ὧν οἱ πρῶτοί μου κατήγοροι κατηγόρων, αὕτη ἔστω ἱκανὴ ἡ ἀπολογία πρὸς ὑμᾶς.

ιά. Πρὸς δὲ Μέλιτον, τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόπολιν, ὡς φησι, καὶ τοὺς ὑστέρους, μετὰ ταῦτα πειράσομαι ἀπολογήσασθαι. αὖθις γὰρ δὴ (ὥσπερ τούτων ἑτέρων ὄντων κατηγόρων) λάβωμεν αὖ τὴν τούτων ἀντωμοσίαν. ἔχει δὲ ὧδέ πως· Σωκράτη φησὶν ἀδικεῖν, τούς τε νέους διαφθείροντα, καὶ θεοὺς, οὓς ἡ πόλις νομίζει, οὐ νομίζοντα, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά. τὸ μὲν δὴ ἔγκλημα τοιοῦτόν ἐστι. τούτου δὲ τοῦ ἐγκλήματος ἓν

ἕκαστον

ἕκαστον ἐξετάσωμεν. φησὶ γὰρ δὴ τοὺς νέους ἀδικεῖν με διαφθείροντα. ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικεῖν φημὶ Μέλιτον, ὅτι σπουδῇ χαριεντίζεται, ῥᾳδίως εἰς ἀγῶνας καθιστὰς ἀνθρώπους, περὶ πραγμάτων προσποιούμενος σπουδάζειν καὶ κήδεσθαι, ὧν οὐδὲν πώποτε τούτῳ ἐμέλησεν. ὡς δὲ τοῦτο ὕτως ἔχει, πειράσομαι καὶ ὑμῖν ἐπιδεῖξαι.

ιβ'. Καὶ μοι δεῦρο, ὦ Μέλιτε, εἰπὲ, ἄλλο τι ἢ περὶ πλείστου ποιῇ, ὅπως ὡς βέλτιστοι οἱ νεώτεροι ἔσονται; ἔγωγε. ἴθι δὴ νῦν, εἰπὲ τούτοις, τίς αὐτοὺς βελτίους ποιεῖ. δῆλον γὰρ ὅτι οἶσθα, μέλον γέ σοι. τὸν μὲν γὰρ διαφθείροντα ἐξευρὼν, ὡς φῂς, ἐμὲ εἰσάγεις τουτοισὶ, καὶ κατηγορεῖς· τὸν δὲ δὴ βελτίους ποιοῦντα, ἴθι, εἰπὲ, καὶ μήνυσον αὐτοῖς τίς ἐστιν. ὁρᾷς, ὦ Μέλιτε, ὅτι σιγᾷς, καὶ οὐκ ἔχεις εἰπεῖν; καίτοι οὐκ αἰσχρόν σοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ἱκανὸν τεκμήριον ὃ δὴ ἐγὼ λέγω, ὅτι σοι οὐδὲν μεμέληκεν; ἀλλ' εἰπὲ, ὦ ἀγαθὲ, τίς αὐτοὺς ἀμείνους ποιεῖ. Οἱ νόμοι. Ἀλλ' οὐ τοῦτο ἔρωτῶ, ὦ βέλτιστε, ἀλλὰ τίς ἄνθρωπος, ὅστις πρῶτον καὶ αὐτὸ τοῦτο οἶδε, τοὺς νόμους. Οὗτοι, ὦ Σώκρατες, οἱ δικασταί. πῶς λέγεις, ὦ Μέλιτε; οἱδὲ τοὺς νέους παιδεύειν οἷοί τε εἰσὶ καὶ βελτίους ποιεῖν; μάλιστα. πότερον ἅπαντες; ἢ οἱ μὲν αὐτῶν, οἱ δ' οὔ; ἅπαντες. Εὖ γε νὴ τὴν Ἥραν λέγεις, καὶ πολλὴν ἀφθονίαν τῶν ὠφελούντων. τί δὲ δὴ; ὅδε οἱ ἀκροαταὶ βελτίους ποιοῦσιν, ἢ οὔ; καὶ οὗτοι. τί δὲ οἱ βουλευταί; καὶ οἱ βουλευταί. ἀλλ' ἆρα, ὦ Μέλιτε, μὴ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐκκλησιασταὶ διαφθείρουσι τοὺς νεωτέρους; ἢ κἀκεῖνοι βελτίους ποιοῦσιν ἅπαντες; καὶ ἐκεῖνοι. πάντες ἄρα, ὡς ἔοικεν,

Ἀθηναῖοι

Ἀθηναῖοι καλὸς κἀγαθοὺς ποιῶσι, πλὴν ἐμοῦ· ἐγὼ δὲ μόνος διαφθείρω. ὕτω λέγεις; πάνυ σφόδρα ταῦτα λέγω. πολλήν γέ μου κατέγνωκας ἀτυχίαν. καί μοι ἀπόκριναι· ἦ καὶ περὶ ἵππους ὕτω σοι δοκεῖ ἔχειν, οἱ μὲν βελτίους ποιοῦντες αὐτοὺς ἅπαντες ἄνθρωποι εἶναι, εἷς δέ τις ὁ διαφθείρων; ἢ τοὐναντίον τούτου πᾶν, εἷς μέν τις ὁ βελτίους γε οἷός τε ὢν ποιεῖν, ἢ πάνυ ὀλίγοι οἱ ἱππικοί· οἱ δὲ πολλοί, ἐάν περ ξυνῶσι καὶ χρῶνται ἵπποις, διαφθείρουσιν; οὐχ ὕτως ἔχει, ὦ Μέλιτε, καὶ περὶ ἵππων καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων ζώων; πάντως δή που, ἐάν τε σὺ καὶ Ἄνυτος μὴ φῆτε, ἐάν τε φῆτε. πολλὴ γὰρ ἂν τις εὐδαιμονία εἴη περὶ τοὺς νέους, εἰ εἷς μὲν μόνος αὐτοὺς διαφθείρει, οἱ δὲ ἄλλοι ὠφελοῦσιν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ Μέλιτε, ἱκανῶς ἐπιδέδεικνυσαι ὅτι οὐδεπώποτε ἐφρόντισας τῶν νέων· καὶ σαφῶς ἀποφαίνεις τὴν σαυτοῦ ἀμέλειαν, ὅτι οὐδέν σοι μεμέληκε περὶ ὧν ἐμὲ εἰσάγεις.

ιγ'. Ἔτι δὲ ἡμῖν εἶπε, ὦ πρὸς Διὸς Μέλιτε, πότερόν ἐστιν οἰκεῖν ἄμεινον ἐν πολίταις χρηστοῖς, ἢ πονηροῖς· ὦ τᾶν, ἀπόκριναι. οὐδὲν γὰρ τοι χαλεπὸν ἐρωτῶ. οὐχ οἱ μὲν πονηροὶ ἀεί κακόν τι ἐργάζονται τοὺς ἀεὶ ἐγγυτάτω αὐτῶν ὄντας, οἱ δ' ἀγαθοὶ ἀγαθόν τι; πάνυ γε. Ἔστιν οὖν ὅστις βούλεται ὑπὸ τῶν ξυνόντων βλάπτεσθαι μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; ἀπόκριναι, ὦ γαθέ. καὶ γὰρ ὁ νόμος κελεύει ἀποκρίνεσθαι. ἔσθ' ὅστις βούλεται βλάπτεσθαι; οὐ δῆτα. φέρε δή, πότερον ἐμὲ εἰσάγεις δεῦρο, ὡς διαφθείροντα τοὺς νέους, καὶ τούτους πονηρότερους ποιοῦντα ἑκόντα, ἢ ἄκοντα; ἑκόντα, ἔγωγε. Τί δή ποτ', ὦ Μέλιτε, τοσοῦτον σὺ ἐμοῦ σο-

φώτερος εἶ τηλικούτου ὄντος, τηλικόσδε ὤν, ὥστε εὖ μὲν ἔγνωκας ὅτι οἱ μὲν κακοὶ κακόν τι ἐργάζονται ἀεὶ τοὺς μάλιστα πλησίον ἑαυτῶν, οἱ δὲ ἀγαθοὶ, ἀγαθόν τι· ἐγὼ δὲ δὴ εἰς τοσοῦτον ἀμαθίας ἥκω, ὥστε καὶ τοῦτο ἀγνοῶ, ὅτι ἐάν τινα μοχθηρὸν ποιήσω τῶν ξυνόντων, κινδυνεύσω κακόν τι λαβεῖν ὑπ' αὐτοῦ· ὥστε τοῦτο τοσοῦτον κακὸν ἐκὼν ποιῶ, ὡς φῂς σύ; ταῦτα ἐγώ σοι οὐ πείθομαι, ὦ Μέλιτε, οἶμαι δὲ οὐδὲ ἄλλων ἀνθρώπων οὐδένα· ἀλλὰ ἢ οὐ διαφθείρω, ἢ διαφθείρω ἄκων. ὥστε σύ γε κατ' ἀμφότερα ψεύδῃ. εἰ δὲ ἄκων διαφθείρω, τῶν τοιούτων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων οὐ δεῦρο νόμος εἰσάγειν ἐστὶν, ἀλλ' ἰδίᾳ λαβόντα διδάσκειν καὶ νουθετεῖν. δῆλον γὰρ ὅτι, ἐὰν μάθω, παύσομαι ὅγε ἄκων ποιῶ. σὺ δὲ ξυγγενέσθαι μέν μοι καὶ διδάξαι ἔφυγες καὶ οὐκ ἠθέλησας· δεῦρο δὲ εἰσάγεις, οἷ νόμος ἐστὶν εἰσάγειν τοὺς κολάσεως δεομένους, ἀλλ' οὐ μαθήσεως. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο μὲν δῆλον ἤδη ἐστὶν, ὃ ἐγὼ ἔλεγον, ὅτι Μελίτῳ τούτῳ οὔτε μέγα οὔτε μικρὸν πώποτε ἐμέλησεν.

ιδ'. Ὅμως δὲ δὴ λέγε ἡμῖν, πῶς με φῂς διαφθείρειν, ὦ Μέλιτε, τοὺς νεωτέρους. ἢ δῆλον ὅτι κατὰ τὴν γραφὴν, ἣν ἐγράψω, θεοὺς διδάσκοντα μὴ νομίζειν, οὓς ἡ πόλις νομίζει, ἕτερα δὲ δαιμόνια καινά; οὐ ταῦτα λέγεις ὅτι διδάσκων διαφθείρω; πάνυ μὲν οὖν σφόδρα ταῦτα λέγω. πρὸς αὐτῶν τοίνυν, ὦ Μέλιτε, τούτων τῶν θεῶν, ὧν νῦν ὁ λόγος ἐστὶν, εἰπὲ ἔτι σαφέστερον καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἀνδράσι τουτοισίν. ἐγὼ γὰρ οὐ δύναμαι μαθεῖν, πότερον λέγεις διδάσκειν με νομίζειν εἶναί τινας θεούς· (καὶ αὐτὸς ἄρα νομίζω εἶναι θεους, καὶ οὐκ εἰμὶ τοπαράπαν

ρέπαν ἄθεος, ὐδὲ ταυτῇ ἀδικῶ·) ὐ μέντοι ὥσπέρ γε ἡ πόλις, ἀλλ' ἑτέρυς· καὶ τοῦτ' ἔστιν ὁ μοι ἐγκαλεῖς, ὅτι ἑτέρους· ἢ παντάπασί με φῂς οὔτε αὐτὸν νομίζειν θεοὺς, τύς τε ἄλλυς ταῦτα διδάσκειν. ταῦτα λέγω, ὡς τοπεράπαν ὐ νομίζεις θεύς. Ὦ θαυμάσιε Μέλιτε, ἱνατί τωῦτα λέγεις; ὐδὲ ἥλιον, οὐδὲ σελήνην ἆρα νομίζω εἶναι θεὺς ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι; μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί· ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον, λίθον φησὶν εἶναι· τὴν δὲ σελήνην, γῆν. Ἀναξαγόρου οἴει κατηγορεῖν, ὦ φίλε Μέλιτε· καὶ ὕτω καταφρονεῖς τῶνδε, καὶ οἴει αὐτοὺς ἀπείρους γραμμάτων εἶναι, ὥστε οὐκ εἰδέναι ὅτι τ' Ἀναξαγόρυ βιβλία τῦ Κλαζομενίυ γέμει τύτων τῶν λόγων. καὶ δὴ καὶ οἱ νέοι ταῦτα παρ' ἐμοῦ μανθάνυσιν, ἃ ἔξεστιν ἐνίοτε, εἰ πάνυ πολλοῦ, δραχμῆς ἐκ τῆς ὀρχήστρας πριαμένοις, Σωκράτυς καταγελᾶν, ἐὰν προσποιῆται ἑαυτοῦ εἶναι, ἄλλως τε καὶ ὕτως ἄτοπα ὄντα. ἀλλ' ὦ πρὸς Διὸς, ὑτωσί σοι δοκῶ οὐδένα νομίζειν θεὸν εἶναι; οὐ μέντοι μὰ Δία, οὐδ' ὁπωστιοῦν. ἀπιστός γ' εἶ, ὦ Μέλιτε, καὶ ταῦτα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖς, σαυτῷ. ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ ὑτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνυ εἶναι ὑβριστὴς καὶ ἀκόλαστος, καὶ ἀτεχνῶς τὴν γραφὴν ταύτην ὕβρει τινὶ καὶ ἀκολασίᾳ καὶ νεότητι γράψασθαι. ἔοικε γὰρ ὥσπερ αἰνίγμα ξυντιθέντι, καὶ διαπειρωμένῳ, ἆρα γνώσεται Σωκράτης ὁ σοφὸς δὴ ἐμοῦ χαριεντιζομένου, καὶ ἐναντία ἑμαυτῷ λέγοντας; ἢ ἐξαπατήσω αὐτὸν καὶ τοὺς ἄλλυς τοὺς ἀκύοντας; Οὗτος γὰρ ἐμοὶ φαίνεται τὰ ἐναντία λέγειν αὐτὸς αὑτῷ ἐν τῇ γραφῇ, ὥσπερ ἂν εἰ εἴποι, Ἀδικεῖ Σω-

κράτης θεοὺς οὐ νομίζων, ἀλλὰ θεοὺς νομίζων. καίτοι τοῦτό ἐστι παίζοντος.

εἰ. Συνεπισκέψασθε δέ, ὦ ἄνδρες, ἢ μοι φαίνεται ταῦτα λέγειν. σὺ δὲ ἡμῖν ἀπόκριναι, ὦ Μέλιτε. ὑμεῖς δὲ (ὅπερ κατ' ἀρχὰς ὑμᾶς παρῃτησάμην) μέμνησθέ μοι μὴ θορυβεῖν, ἐὰν ἐν τῷ εἰωθότι τρόπῳ τοὺς λόγους ποιῶμαι. ἔστιν ὅστις ἀνθρώπων, ὦ Μέλιτε, ἀνθρώπεια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, ἀνθρώπους δὲ οὐ νομίζει; ἀποκρινέσθω, ὦ ἄνδρες, καὶ μὴ ἄλλα καὶ ἄλλα θορυβείτω. ἔστιν ὅστις ἱππους μὲν οὐ νομίζει, ἱππικὰ δὲ πράγματα; ἢ αὐλητὰς μὲν οὐ νομίζει, αὐλητικὰ δὲ πράγματα; οὐκ ἔστιν, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, εἰ μὴ σὺ βούλει ἀποκρίνασθαι, ἐγώ σοι λέγω καὶ τοῖς ἄλλοις τουτοισί. ἀλλὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπόκριναι· ἔστιν ὅστις δαιμόνια μὲν νομίζει πράγματα εἶναι, δαίμονας δὲ οὐ νομίζει; οὐκ ἔστιν. Ὡς ὤμοσας, ὅτι μόλις ἀπεκρίνω, ὑπὸ τουτωνὶ ἀναγκαζόμενος. ἐκαῦν δαιμόνια μὲν φῄς με καὶ νομίζειν καὶ διδάσκειν, εἴτ' οὖν καινὰ, εἴτε παλαιά; ἀλλ' οὖν δαιμονίά γε νομίζω, κατὰ τὸν σὸν λόγον καὶ ταῦτα καὶ διομόσω ἐν τῇ ἀντιγραφῇ. εἰ δὲ καὶ δαιμόνια νομίζω, καὶ δαίμονας δήπου πολλὴ ἀνάγκη νομίζειν με ἐστίν. ἐχ ὕτως ἔχει; ἔχει δή. τίθημι γάρ σε ὁμολογοῦντα, ἐπειδὴ ἐκ ἀποκρίνῃ. τὰς δὲ δαίμονας ἐχὶ ἤτοι θεούς γε ἡγούμεθα εἶναι, ἢ θεῶν παῖδας; φῄς, ἢ οὔ; πάνυ γε. Οὐκοῦν, εἴπερ δαίμονας ἡγοῦμαι, ὡς σὺ φῄς, εἰ μὲν θεοί τινες εἰσὶν οἱ δαίμονες, τοῦτ' ἂν εἴη, ὃ ἐγὼ φημί, σε αἰνίττεσθαι καὶ χαριεντίζεσθαι, θεὸς οὐχ ἡγούμενον φάναι με θεοὺς αὖ

ἡγεῖσθαι

ἡγεῖσθαι πάλιν, ἐπειδήπερ γε δαίμονας ἡγῆμαι; εἰ δὲ αὖ οἱ δαίμονες θεῶν παῖδές εἰσι νόθοι τινὲς, ἢ ἐκ νυμφῶν, ἢ ἔκ τινων ἄλλων, ὧν δὴ καὶ λέγονται, τίς ἂν ἀνθρώπων θεῶν μὲν παῖδας ἡγοῖτο εἶναι, θεοὺς δὲ μή; ὁμοίως γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἵππων μὲν παῖδας ἡγοῖτο ἢ καὶ ὄνων, τοὺς ἡμιόνους, ἵππους δὲ καὶ ὄνους μὴ ἡγοῖτο εἶναι. ἀλλ', ὦ Μέλιτε, ἔκ ἔστιν ὅπως σὺ ταῦτα ἐγὼ ἀποπειρώμενος ἡμῶν ἐγράψω τὴν γραφὴν ταύτην, ἢ ἀπορῶν ὅ, τι ἐγκαλοῖς ἐμοὶ ἀληθὲς ἀδίκημα. ὅπως δὲ σύ τινα πείθοις ἂν καὶ σμικρὸν νοῦν ἔχοντα ἀνθρώπων, ὡς τῷ αὐτοῦ ἀνδρός ἐστι καὶ δαιμόνια καὶ θεῖα ἡγεῖσθαι, καὶ αὖ τῷ αὐτοῦ, μήτε δαίμονας μήτε θεοὺς μήτε ἥρωας, οὐδεμία μηχανή ἐστιν. ἀλλὰ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς μὲν ἐγὼ ἔκ ἀδικῶ κατὰ τὴν Μελίτου γραφὴν, ἱκανὰ μοι δοκεῖ εἶναι ἀπολογίας· ἀλλὰ ἱκανὰ καὶ ταῦτα.

ιστ'. Ὃ δὲ καὶ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι πολλή μοι ἀπέχθεια γέγονε καὶ πρὸς πολλούς, εὖ ἴστε ὅτι ἀληθές ἐστι. καὶ τοῦτ' ἔστιν, ὃ ἐμὲ αἱρήσει, ἐάν περ αἱρῇ, οὐ Μέλιτος οὐδὲ Ἄνυτος, ἀλλ' ἡ τῶν πολλῶν διαβολή τε καὶ φθόνος· ἃ δὴ πολλοὺς καὶ ἄλλους καὶ ἀγαθοὺς ἄνδρας ἥρηκεν, οἶμαι δὲ καὶ αἱρήσειν. οὐδὲν δὲ δεινὸν μὴ ἐν ἐμοὶ στῇ. ἴσως δ' ἂν ἔν εἴποι τις, Εἶτ' οὐκ αἰσχύνῃ, ὦ Σώκρατες, τοιοῦτον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύσας, ἐξ οὗ κινδυνεύεις νυνὶ ἀποθανεῖν; ἐγὼ δὲ τούτῳ ἂν δίκαιον λόγον ἀντείποιμι, Ὅτι οὐ καλῶς λέγεις, ὦ ἄνθρωπε, εἰ οἴει δεῖν κίνδυνον ὑπολογίζεσθαι τοῦ ζῆν ἢ τεθνάναι ἄνδρα, ὅτου τι καὶ σμικρὸν ὄφελός ἐστιν· ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνο μόνον σκοπεῖν, ὅταν πράττῃ, πότερον

τερον δίκαια, ἢ ἄδικα πράττει, καὶ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργα, ἢ κακοῦ. Φαῦλοι γὰρ ἂν, τῷ γε σῷ λόγῳ, εἶεν τῶν ἡμιθέων ὅσοι ἐν Τροίᾳ τετελευτήκασιν, οἵτε ἄλλοι καὶ ὁ τῆς Θέτιδος υἱός· ὃς τοσοῦτον τοῦ κινδύνου κατεφρόνησε, παρὰ τὸ αἰσχρόν τι ὑπομεῖναι, ὥστε, ἐπειδὴ εἶπεν ἡ μήτηρ αὐτῷ προθυμουμένῳ Ἕκτορα ἀποκτεῖναι, θεὸς οὖσα, ὧδέ πως, ὡς ἐγὼ οἶμαι, Ὦ παῖ, εἰ τιμωρήσεις Πατρόκλῳ τῷ ἑταίρῳ τὸν φόνον, καὶ Ἕκτορα ἀποκτενεῖς, αὐτὸς ἀποθανῇ. αὐτίκα γάρ τοι, φησὶ, μετ' Ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος. Ὁ δὲ, τοῦτ' ἀκούσας, τοῦ μὲν θανάτου καὶ τοῦ κινδύνου ὠλιγώρησε· πολὺ δὲ μᾶλλον δείσας τὸ ζῆν κακὸς ὤν, καὶ τοῖς φίλοις μὴ τιμωρεῖν, Αὐτίκα, φησὶ, τελευταίην, τὴν δίκην ἐπιθεὶς τῷ ἀδικοῦντι, ἵνα μὴ ἐνθάδε μένω καταγέλαστος παρὰ νηυσὶ κορωνίσιν, ἄχθος ἀρούρης. Μὴ αὐτὸν οἴει φροντίσαι θανάτου καὶ κινδύνου; οὕτω γὰρ ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῇ ἀληθείᾳ· ὃ ἄν τις ἑαυτὸν τάξῃ, ἡγησάμενος βέλτιστον εἶναι, ἢ ὑπὸ ἄρχοντος ταχθῇ, ἐνταῦθα δεῖ, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ μένοντα κινδυνεύειν, μηδὲν ὑπολογιζόμενον, μήτε θάνατον μήτε ἄλλο τι μηδὲν πρὸ τοῦ αἰσχροῦ.

ιζ'. Ἐγὼ οὖν δεινὰ ἂν εἴην εἰργασμένος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὅτε μέν με οἱ ἄρχοντες ἔταττον, οὓς ὑμεῖς εἵλεσθε ἄρχειν μου, καὶ ἐν Ποτιδαίᾳ, καὶ ἐν Ἀμφιπόλει, καὶ ἐπὶ Δηλίῳ, τότε μὲν οὗ ἐκεῖνοι ἔταττον, ἔμενον, ὥσπερ καὶ ἄλλος τις, καὶ ἐκινδύνευον ἀποθανεῖν· τοῦ δὲ θεοῦ τάττοντος, ὡς ἐγὼ ᾠήθην τε καὶ ὑπέλαβον, φιλοσοφοῦντά με δεῖν ζῆν, καὶ ἐξετάζοντα ἐμαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους· ἐνταῦθα δὲ φοβηθεὶς ἢ θάνατον

ἢ ἄλλο ὁτιῶν πρᾶγμα, λείποιμι τὴν τάξιν. δεινὸν μέν τ' ἂν εἴη, καὶ ὡς ἀληθῶς τότ' ἄν με δικαίως εἰσάγοι τις εἰς δικαστήριον, ὅτι μὴ νομίζω θεοὺς εἶναι, ἀπειθῶν τῇ μαντείᾳ, καὶ δεδιὼς θάνατον, καὶ οἰόμενος σοφὸς εἶναι, οὐκ ὤν. τὸ γάρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι, μὴ ὄντα. δοκεῖν γὰρ εἰδέναι ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον, οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὂν τῶν ἀγαθῶν· δεδίασι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστι. καὶ τοῦτο πῶς οὐκ ἀμαθία ἐστὶν αὕτη ἡ ἐπονειδιστος, ἡ τοῦ οἴεσθαι εἰδέναι ἃ οὐκ οἶδεν; ἐγὼ δὲ, ὦ ἄνδρες, τούτῳ καὶ ἐνταῦθα ἴσως διαφέρω τῶν πολλῶν ἀνθρώπων· καὶ εἰ δή τῳ σοφώτερός τε φαίην εἶναι, τούτῳ ἂν, ὅτι οὐκ εἰδὼς ἱκανῶς περὶ τῶν ἐν ᾅδου, οὕτω καὶ οἴομαι οὐκ εἰδέναι. τὸ δὲ ἀδικεῖν, καὶ τὸ ἀπειθεῖν τῷ βελτίονι καὶ θεῷ καὶ ἀνθρώπῳ, ὅτι κακὸν καὶ αἰσχρόν ἐστιν, οἶδα. πρὸ ὧν τῶν κακῶν, ὧν οἶδα ὅτι κακά ἐστιν, ἃ μὴ οἶδα εἰ ἀγαθὰ ὄντα τυγχάνει, οὐδέποτε φοβήσομαι οὐδὲ φεύξομαι. ὥστε οὐδὲ εἴ με νῦν ὑμεῖς ἀφίετε (Ἀνύτῳ ἀπειθήσαντες, ὃς ἔφη ἢ τὴν ἀρχὴν οὐ δεῖν ἐμὲ δεῦρο εἰσελθεῖν, ἢ ἐπειδὴ εἰσῆλθον, οὐχ οἷόν τ' εἶναι τὸ μὴ ἀποκτεῖναί με· λέγων πρὸς ὑμᾶς ὡς, εἰ διαφευξοίμην, ἤδη ἂν ὑμῶν οἱ υἱεῖς ἐπιτηδεύοντες ἃ Σωκράτης διδάσκει, πάντες παντάπασι διαφθαρήσοιντο) εἴ μοι πρὸς ταῦτα ἔποιτε, Ὦ Σώκρατες, νῦν μὲν Ἀνύτῳ οὐ πεισόμεθα, ἀλλ' ἀφίεμέν σε· ἐπὶ τούτῳ μέντοι, ἐφ' ᾧτε μηκέτι ἐν ταύτῃ τῇ ζητήσει διατρίβειν, μηδὲ φιλοσοφεῖν· ἐὰν δὲ ἁλῷς ἔτι τοῦτο πράττων, ἀποθανῇ. Εἰ οὖν με, ὅπερ εἶπον, ἐπὶ

τούτοις

τέτοις ἀφίοιτε, ἔποιμ' ἂν ὑμῖν, Ὅτι ἐγὼ ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀσπάζομαι μὲν καὶ φιλῶ, πείσομαι δὲ τῷ θεῷ μᾶλλον ἢ ὑμῖν· καὶ ἕως πνέω καὶ οἷός τε ὦ, οὐ μὴ παύσομαι φιλοσοφῶν, καὶ ὑμῖν παρακελευόμενός τε καὶ ἐνδεικνύμενος, ὅτῳ ἂν ἀεὶ ἐντυγχάνω ὑμῶν, λέγων οἷά περ ἔωθα, Ὅτι, ὦ ἄριστε ἀνδρῶν, Ἀθηναῖος ὤν, πόλεως τῆς μεγίστης καὶ εὐδοκιμωτάτης εἰς σοφίαν καὶ ἰσχύν, χρημάτων μὲν ὐκ αἰσχύνῃ ἐπιμελόμενος, ὅπως σοι ἔσται ὡς πλεῖστα, καὶ δόξης καὶ τιμῆς· φρονήσεως δὲ καὶ ἀληθείας, καὶ τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς βελτίστη ἔσται, οὐκ ἐπιμελῇ οὐδὲ φροντίζεις; καὶ ἐάν τις ὑμῶν ἀμφισβητήσῃ, καὶ φῇ ἐπιμελεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς ἀφήσω αὐτὸν, οὐδ' ἄπειμι, ἀλλ' ἐρήσομαι αὐτὸν καὶ ἐξετάσω καὶ ἐλέγξω. καὶ ἐάν μοι μὴ δοκῇ κεκλῆσθαι ἀρετὴν, φάναι δὲ, ὀνειδιῶ, ὅτι τὰ πλείστου ἄξια περὶ ἐλαχίστου ποιεῖται, τὰ δὲ φαυλότερα, περὶ πλείονος. ταῦτα καὶ νεωτέρῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, ὅτῳ ἂν ἐντυγχάνω, ποιήσω, καὶ ξένῳ καὶ ἀστῷ· μᾶλλον δὲ τοῖς ἀστοῖς, ὅσῳ μοι ἐγγυτέρω ἐστὲ γένει. ταῦτα γὰρ κελεύει ὁ θεὸς, εὖ ἴστε. καὶ ἐγὼ οἶμαι οὐδέν πω ὑμῖν μεῖζον ἀγαθὸν γενέσθαι ἐν τῇ πόλει ἢ ἐμὴν τῷ θεῷ ὑπηρεσίαν. ἐδὲν γὰρ ἄλλο πράττων ἐγὼ περιέρχομαι, ἢ πείθων ὑμῶν καὶ νεωτέρους καὶ πρεσβυτέρους μήτι σωμάτων ἐπιμελεῖσθαι, μήτε χρημάτων πρότερον, μήτε ἄλλου τινὸς ὕτω σφόδρα, ὡς τῆς ψυχῆς, ὅπως ὡς ἀρίστη ἔσται· λέγων ὅτι οὐκ ἐκ χρημάτων ἡ ἀρετὴ γίνεται, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς χρήματα, καὶ τἆλλα τἀγαθὰ τοῖς ἀνθρώποις ἅπαντα, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ. εἰ μὲν οὖν ταῦτα λέγων διαφθείρω τοὺς

νέους,

νέους, ταῦτα ἂν εἴη βλαβερά· εἰ δέ τίς με φησὶν ἄλλα λέγειν ἢ ταῦτα, οὐδὲν λέγει. πρὸς ταῦτα φαίην ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἢ πείθεσθε Ἀνύτῳ, ἢ μή· καὶ ἢ ἀφίετέ με, ἢ μή· ὡς ἐμοῦ οὐκ ἂν ποιήσοντος ἄλλα, οὐδ' εἰ μέλλω πολλάκις τεθνάναι.

ιή. Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ ἐμμείνατέ μοι οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω, ἀλλ' ἀκούειν. καὶ γὰρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ ἔγωγε ἐρεῖν ὑμῖν καὶ ἄλλα, ἐφ' οἷς ἴσως βοήσεσθε· ἀλλὰ μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐὰν ἐμὲ ἀποκτείνητε, τοιοῦτον ὄντα, οἷον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς. ἐμὲ μὲν γὰρ ἂν οὐδὲν βλάψει οὔτε Μέλιτος οὔτε Ἄνυτος. οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιντο. οὐ γὰρ οἶμαι θεμιτὸν εἶναι ἀμείνονι ἀνδρὶ ὑπὸ χείρονος βλάπτεσθαι. ἀποκτείνειε μέν τ' ἂν ἴσως, ἢ ἐξελάσειεν, ἢ ἀτιμάσειεν· ἀλλὰ ταῦτα ἅτος ἴσως οἴεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά· ἐγὼ δὲ οὐκ οἴομαι· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἃ ἅτοσὶ νῦν ποιεῖ, ἄνδρα ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτιννύναι. νῦν ἔγ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοῦ δέω ἐγὼ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ ἀπολογεῖσθαι· (ὥς τις ἂν οἴοιτο) ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, μὴ ἐξαμάρτητε περὶ τὴν τοῦ θεοῦ δόσιν ὑμῖν, ἐμοῦ καταψηφισάμενοι. ἐὰν γάρ με ἀποκτείνητε, οὐ ῥᾳδίως ἄλλον τοιοῦτον εὑρήσετε, ἀτεχνῶς (εἰ καὶ γελοιότερον εἰπεῖν) προσκείμενον τῇ πόλει ὑπὸ τοῦ θεοῦ, ὥσπερ ἵππῳ μεγάλῳ μὲν καὶ γενναίῳ, ὑπὸ μεγέθους δὲ νωθροτέρῳ, καὶ δεομένῳ ἐγείρεσθαι ὑπό μύωπός τινος. οἷον δή μοι δοκεῖ ὁ θεὸς ἐμὲ τῇ πόλει προστεθεικέναι τοιοῦτόν τινα, ὃς ὑμᾶς ἐγείρων, καὶ πείθων, καὶ ἀνειδίζων

ἕνα

ἕνα ἕκαστον, οὐδὲν παύομαι τὴν ἡμέραν ὅλην παντα-χῇ προσκαθίζων. τοιοῦτος δὴ ἄλλος ὁ ῥᾳδίως ὑμῖν γενήσεται, ὦ ἄνδρες. ἀλλ' ἐὰν ἐμοὶ πείθησθε, φείσεσθέ μου. ὑμεῖς δ' ἴσως ταχ' ἂν ἀχθόμενοι, ὥσπερ οἱ νυστάζοντες ἐγειρόμενοι, κρούσαντες ἄν με, πειθόμενοι Ἀνύτῳ, ῥᾳδίως ἂν ἀποκτείνητε· εἶτα τὸν λοιπὸν χρόνον καθεύδοντες διατελοῖτε ἄν, εἰ μή τινα ἄλλον ὑμῖν ὁ θεὸς ἐπιπέμψειε, κηδόμενος ὑμῶν. ὅτι δ' ἐγὼ τυγχάνω ὢν τοιοῦτος, οἷος ὑπὸ τοῦ θεοῦ τῇ πόλει δεδόσθαι, ἐνθένδε ἂν κατανοήσαιτε. οὐ γὰρ ἀνθρωπίνῳ ἔοικε τὸ ἐμὲ τῶν μὲν ἐμαυτοῦ ἀπάντων ἠμεληκέναι, καὶ ἀνέχεσθαι τῶν οἰκείων ἀμελουμένων τοσαῦτα ἤδη ἔτη, τὸ δὲ ὑμέτερον πράττειν ἀεί, ἰδίᾳ ἑκάστῳ προσιόντα, ὥσπερ πατέρα ἢ ἀδελφὸν πρεσβύτερον, πείθοντα ἐπιμελεῖσθαι ἀρετῆς. καὶ εἰ μέν τοι τί ἀπὸ τούτων ἀπέλαυον, καὶ μισθὸν λαμβάνων ταῦτα παρεκελευόμην, ἔχειν ἄν τινα λόγον. νῦν δὲ ὁρᾶτε δὴ καὶ αὐτοὶ ὅτι οἱ κατήγοροι, τἄλλα πάντα ὕτως ἀναισχύντως κατηγορήσαντες, τοῦτό γε οὐχ οἷοί τε ἐγένοντο ἀπαναισχυντῆσαι, παρασχόμενοι μάρτυρα, ὡς ἐγώ ποτε τινὰ ἢ ἐπραξάμην μισθὸν ἢ ᾔτησα. ἱκανὸν γάρ, οἶμαι, ἐγὼ παρέχομαι τὸν μάρτυρα ὡς ἀληθῆ λέγω, τὴν πενίαν.

ιϑ'. Ἴσως ἂν οὖν δόξειεν ἄτοπον εἶναι, ὅτι δὴ ἐγὼ ἰδίᾳ μὲν ταῦτα συμβουλεύω, περιιὼν καὶ πολυπραγμονῶν· δημοσίᾳ δὲ ὑ τολμῶ, ἀναβαίνων εἰς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον, ξυμβουλεύειν τῇ πόλει. τούτου δὲ αἴτιόν ἐστιν ὃ ὑμεῖς ἐμοῦ πολλάκις ἀκηκόατε πολλαχοῦ λέγοντος, ὅτι μοί θεῖόν τι καὶ δαιμόνιον γίγνεται, φωνή· ἃ δὴ καὶ ἐν τῇ γραφῇ ἐπικωμῳδῶν Μέλιτος ἐγράψατο.

ἐμοὶ

ἐμοὶ δὲ τοῦτό ἐστιν ἐκ παιδὸς ἀρξάμενον, φωνή τις γιγνομένη· ἣ ὅταν γένηται, ἀεὶ ἀποτρέπει με τούτου, ὃ ἂν μέλλω πράττειν, προτρέπει δὲ οὔ ποτε. τοῦτό ἐστιν, ὅ μοι ἐναντιοῦται τὰ πολιτικὰ πράττειν. καὶ παγκάλως δέ μοι δοκεῖ ἐναντιοῦσθαι. εὖ γὰρ ἴστε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ πάλαι ἐπεχείρησα πράττειν τὰ πολιτικὰ πράγματα, πάλαι ἂν ἀπολώλειν, καὶ οὔτ' ἂν ὑμᾶς ὠφελήκειν ὀδὲν, οὔτ' ἂν ἐμαυτόν. καί μοι μὴ ἄχθεσθε λέγοντι τἀληθῆ. ὃ γάρ ἐστιν ἄνθρωπον σωθήσεται, οὔτε ὑμῖν, οὔτε ἄλλῳ οὐδενὶ πλήθει γνησίως ἐναντιούμενος, καὶ διακωλύων πολλὰ ἄδικα καὶ παράνομα ἐν τῇ πόλει γίγνεσθαι· ἀλλὰ ἀναγκαῖόν ἐστι τῷ ὄντι μαχούμενον ὑπὲρ τοῦ δικαίου, καὶ εἰ μέλλει ὀλίγον χρόνον σωθήσεσθαι, ἰδιωτεύειν, ἀλλὰ μὴ δημοσιεύειν.

κ'. Μεγάλα δ' ἔγωγε ὑμῖν τεκμήρια παρέξομαι τούτων, οὐ λόγους, ἀλλ' (ὃ ὑμεῖς τιμᾶτε) ἔργα. ἀκούσατε δή μοι τὰ ξυμβεβηκότα, ἵνα εἰδῆτε ὅτι οὐδ' ἂν ἑνὶ ὑπείκοιμι παρὰ τὸ δέον, δείσας θάνατον· μὴ ὑπείκων δὲ ἅμα, καὶ ἄμ' ἂν ἀπολοίμην. ἐρῶ δὲ ὑμῖν φορτικὰ μὲν καὶ δικανικά, ἀληθῆ δέ. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλην μὲν ἀρχὴν οὐδεμίαν πώποτε ἦρξα ἐν τῇ πόλει, ἐβούλευσα δέ· καὶ ἔτυχεν ἡμῶν ἡ φυλὴ Ἀντιοχὶς πρυτανεύουσα, ὅτε ὑμεῖς τοὺς δέκα στρατηγοὺς, τοὺς οὐκ ἀνελομένους τοὺς ἐκ τῆς ναυμαχίας, ἐβουλεύσασθε ἀθρόους κρίνειν, παρανόμως, ὡς ἐν τῷ ὑστέρῳ χρόνῳ πᾶσιν ὑμῖν ἔδοξε. τότ' ἐγὼ μόνος τῶν πρυτάνεων ἠναντιώθην ὑμῖν μηδὲν ποιεῖν παρὰ τοὺς νόμους, καὶ ἐναντία ἐψηφισάμην· καὶ ἑτοίμων ὄντων ἐνδεικνύναι

με

με καὶ ὑπάγειν τῶν ῥητόρων, καὶ ὑμῶν κελευόντων καὶ βοώντων, μετὰ τῆς νόμου καὶ τοῦ δικαίου ᾤμην μᾶλλόν με δεῖν διακινδυνεύειν, ἢ μεθ' ὑμῶν γενέσθαι μὴ δίκαια βουλευομένων φοβηθέντα δεσμὸν ἢ θάνατον. καὶ ταῦτα μὲν ἦν, ἔτι δημοκρατουμένης τῆς πόλεως· ἐπειδὴ δὲ ὀλιγαρχία ἐγένετο, οἱ τριάκοντα αὖ μεταπεμψάμενοί με πέμπτον αὐτὸν εἰς τὴν Θόλον, προσέταξαν ἀγαγεῖν ἐκ Σαλαμῖνος Λέοντα τὸν Σαλαμίνιον, ἵνα ἀποθάνοι· οἷα δὴ καὶ ἄλλοις ἐκεῖνοι πολλοῖς πολλὰ προσέτατταν, βουλόμενοι ὡς πλείστους ἀναπλῆσαι αἰτιῶν. τότε μέντοι ἐγὼ, οὐ λόγῳ ἀλλ' ἔργῳ, αὖ ἐνεδειξάμην ὅτι ἐμοὶ μὲν θανάτου μέλει (εἰ μὴ ἀγροικότερον ἦν εἰπεῖν) οὐδ' ὁτιοῦν· τοῦ δὲ μηδὲν ἄδικον μηδ' ἀνόσιον ἐργάζεσθαι, τούτου δὲ τὸ πᾶν μέλει. ἐμὲ γὰρ ἐκείνη ἡ ἀρχὴ οὐκ ἐξέπληξεν οὕτως ἰσχυρὰ οὖσα, ὥστε ἄδικόν τι ἐργάσασθαι. ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς Θόλου ἐξήλθομεν, οἱ μὲν τέτταρες ᾤχοντο εἰς Σαλαμῖνα, καὶ ἤγαγον Λέοντα, ἐγὼ δὲ ᾠχόμην ἀπιὼν οἴκαδε. καὶ ἴσως ἂν διὰ ταῦτα ἀπέθανον, εἰ μὴ ἡ ἀρχὴ διαταχέων κατελύθη. καὶ τούτων ὑμῖν ἔσονται πολλοὶ μάρτυρες.

κα'. Ἆρ' οὖν με οἴεσθε τοσάδε ἔτη διαγενέσθαι, εἰ ἔπραττον τὰ δημόσια, καὶ πράττων ἀξίως ἀνδρὸς ἀγαθοῦ, ἐβοήθουν τοῖς δικαίοις, καὶ, ὥσπερ χρή, τοῦτο περὶ πλείστου ἐποιούμην; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἄλλος ἀνθρώπων οὐδείς. ἀλλ' ἐγὼ διὰ παντὸς τοῦ βίου δημοσίᾳ τε εἴ πού τι ἔπραξα, τοιοῦτος φανοῦμαι, καὶ ἰδίᾳ ὁ αὐτὸς οὗτος, οὐδενὶ πώποτε ξυγχωρήσας οὐδὲν παρὰ τὸ δίκαιον, οὔτε ἄλλῳ, οὔτε τούτων οὐδενί, οὓς δὴ οἱ διαβάλλοντες ἐμὲ φασὶν ἐμοὺς

ἐμὸς μαθητὰς εἶναι. ἐγὼ δὲ διδάσκαλος μὲν οὐδενὸς πώποτ' ἐγενόμην· εἰ δέ τις ἐμῷ λέγοντος, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ πράττοντος, ἐπιθυμοῖ ἀκούειν, εἴτε νεώτερος, εἴτε πρεσβύτερος, οὐδενὶ πώποτε ἐφθόνησα. οὐδὲ χρήματα μὲν λαμβάνων διαλέγομαι, μὴ λαμβάνων δὲ, οὔ· ἀλλ' ὁμοίως καὶ πλουσίῳ καὶ πένητι παρέχω ἐμαυτὸν ἐρωτᾶν· καὶ ἐάν τις βούληται, ἀποκρινόμενος ἀκούειν ὧν ἂν λέγω. καὶ τούτων ἐγὼ, εἴτε τις χρηστὸς γίγνεται, εἴτε μὴ, οὐκ ἂν δικαίως τὴν αἰτίαν ὑπέχοιμι, ὧν μήτε ὑπεσχόμην μηδενὶ μηδὲν πώποτε μάθημα, μήτε ἐδίδαξα. εἰ δέ τις φησὶ παρ' ἐμοῦ πώποτε ἢ μαθεῖν ἢ ἀκοῦσαι ἰδίᾳ ὅ, τι μὴ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες, εὖ ἴστε ὅτι οὐκ ἀληθῆ λέγει.

κδ'. Ἀλλὰ τί δήποτε μετ' ἐμοῦ χαίρουσι τινὲς πολὺν χρόνον διατρίβοντες, ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. πᾶσαν ὑμῖν τὴν ἀλήθειαν ἐγὼ εἶπον, ὅτι ἀκούοντες χαίρουσιν ἐξεταζομένοις τοῖς οἰομένοις μὲν εἶναι σοφοῖς, ὄντι δ' οὔ. ἔστι γὰρ οὐκ ἀηδές. ἐμοὶ δὲ τοῦτο, ὡς ἐγώ φημι, προστέτακται ὑπὸ τοῦ θεοῦ πράττειν, καὶ ἐκ μαντείων καὶ ἐξ ἐνυπνίων καὶ παντὶ τρόπῳ, ᾧπερ τις ποτὲ καὶ ἄλλη θεία μοῖρα ἀνθρώπῳ καὶ ὁτιοῦν προσέταξε πράττειν. ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἀληθῆ ἐστὶ, καὶ εὐεξέλεγκτα. εἰ γὰρ δὴ ἐγὼ τῶν νεωτέρων τοὺς μὲν διαφθείρω, τοὺς δὲ διέφθαρκα, χρῆν δή που, εἴτέ τινες αὐτῶν πρεσβύτεροι γενόμενοι ἔγνωσαν ὅτι νέοις ὄντες αὐτοῖς ἐγὼ κακὸν πώποτέ τι συνεβούλευσα, νυνὶ αὐτοὺς ἀναβαίνοντας ἐμοῦ κατηγορεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι· εἰ δὲ μὴ αὐτοὶ ἤθελον, τῶν οἰκείων τινὰς τῶν ἐκείνων, πατέρας καὶ ἀδελφοὺς,

καὶ ἄλλους τὰς προσήκοντας, εἴπερ ὑπ' ἐμοῦ κακόν τι ἐπεπόνθεσαν οἱ οἰκεῖοι αὐτῶν, νῦν μεμνῆσθαι καὶ τιμωρεῖσθαι. πάντως δὲ πάρεισι πολλοὶ αὐτῶν ἐνταυθοῖ, ὃς ἐγὼ ὁρῶ· πρῶτον μὲν, Κρίτων ὑτοσὶ, ἐμὸς ἡλικιώτης καὶ δημότης, Κριτοβούλου τοῦδε πατήρ· ἔπειτα, Λυσανίας ὁ Σφήττιος, Αἰσχίνου τούτου πατήρ· ἔτι δ' Ἀντιφῶν ὁ Κηφισιεὺς ὑτοσὶ, Ἐπιγένους πατήρ· ἄλλοι τοίνυν ὅτοι, ὧν οἱ ἀδελφοὶ ἐν ταύτῃ τῇ διατριβῇ γεγόνασι, Νικόστρατος ὁ Ζωτίδου, ἀδελφὸς Θεοδότου· (καὶ ὁ μὲν Θεόδοτος τετελεύτηκεν, ὥστε οὐκ ἂν ἐκεῖνός γε αὐτῷ καταδεηθείη) καὶ Πάραλος ὅδε ὁ Δημοδόκου, ᾧ ἦν Θεάγης ἀδελφός· ὅδε δὲ Ἀδείμαντος ὁ Ἀρίστωνος, ᾧ ἀδελφὸς ὑτοσὶ Πλάτων· καὶ Αἰαντίδωρος, ᾧ Ἀπολλόδωρος ὁ ἀδελφός. καὶ ἄλλους πολλοὺς ἔγωγ' ἔχω ὑμῖν εἰπεῖν, ὧν τινὰ ἐχρῆν, μάλιστα μὲν ἐν τῷ ἑαυτοῦ λόγῳ, παρέχεσθαι Μέλιτον μάρτυρα· εἰ δὲ τότε ἐπελάθετο, νῦν παρασχέσθω, (ἐγὼ παραχωρῶ) καὶ λεγέτω, εἴτι ἔχει τοιοῦτον. ἀλλὰ τούτου πᾶν τοὐναντίον εὑρήσετε, ὦ ἄνδρες, πάντας ἐμοὶ βοηθεῖν ἑτοίμους τῷ διαφθείροντι, τῷ κακὰ ἐργαζομένῳ τοὺς οἰκείους αὐτῶν, ὡς φασὶ Μέλιτος καὶ Ἄνυτος. αὐτοὶ μὲν γὰρ οἱ διεφθαρμένοι τάχ' ἂν λόγον ἔχοιεν βοηθοῦντες· οἱ δὲ ἀδιάφθαρτοι, πρεσβύτεροι ἤδη ἄνδρες, οἱ τούτων προσήκοντες, τινα ἄλλον λόγον ἔχουσι βοηθοῦντες ἐμοὶ, ἀλλ' ἢ τὸν ὀρθόν τε καὶ δίκαιον· ὅτι ξυνίσασι Μελίτῳ μὲν ψευδομένῳ, ἐμοὶ δὲ ἀληθῆ λέγοντι; ἔεν δὴ, ὦ ἄνδρες· ἃ μὲν ἐγὼ ἔχοιμ' ἂν ἀπολογεῖσθαι, σχεδόν τι ἐστὶ ταῦτα, καὶ ἄλλα ἴσως τοιαῦτα.

κγ'. Τάχα

κγ'. Τάχα δ' ἄν τις ὑμῶν ἀγανακτήσειεν ἀναμνησθεὶς ἑαυτὸν· εἰ ὁ μὲν καὶ ἐλάττω τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος ἀγῶνα ἀγωνιζόμενος δεδέηταί τε καὶ ἱκέτευσε τὸς δικαστὰς μετὰ πολλῶν δακρύων, παιδία τε αὐτοῦ ἀναβιβασάμενος, ἵνα ὅτι μάλιστα ἐλεηθείη, καὶ ἄλλους τῶν οἰκείων καὶ φίλων πολλούς· ἐγὼ δὲ οὐδὲν ἄρα τούτων ποιήσω, καὶ τοῦτα, κινδυνεύων, ὡς ἂν δόξαιμι, τὸν ἔσχατον κίνδυνον. τάχ' ἂν οὖν τις ταῦτα ἐννοήσας, αὐθαδέστερον ἂν πρός με σχοίη· καὶ ὀργισθεὶς αὐτοῖς τούτοις, θεῖτο ἂν μετ' ὀργῆς τὴν ψῆφον. εἰ δή τις ὑμῶν οὕτως ἔχει, οὐκ ἀξιῶ μὲν ἔγωγε· εἰ δ' οὖν, ἐπιεικῆ ἄν μοι δοκῶ πρὸς τοῦτον λέγειν, λέγων, Ὅτι ἐμοί, ὦ ἄριστε, εἰσὶ μέν που καὶ τινες καὶ οἰκεῖοι. καὶ γὰρ τοῦτο αὐτὸ τὰ τοῦ Ὁμήρου, οὐδ' ἐγὼ ἀπὸ δρυὸς οὐδ' ἀπὸ πέτρης πέφυκα, ἀλλ' ἐξ ἀνθρώπων. ὥστε καὶ οἰκεῖοί μοι εἰσὶ, καὶ υἱεῖς γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τρεῖς· εἷς μέν, μειράκιον ἤδη· δύο δὲ, παιδία· ἀλλ' ὅμως ἕνα αὐτῶν οὐδένα δεῦρο ἀναβιβασάμενος, δεήσομαι ὑμῶν ἀποψηφίσασθαι. τί δὴ οὖν οὐδὲν τούτων ποιήσω; οὐκ αὐθαδιαζόμενος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδ' ὑμᾶς ἀτιμάζων· ἀλλ' εἰ μὲν θαρραλέως ἐγὼ ἔχω πρὸς θάνατον, ἢ μή, ἄλλος λόγος· πρὸς δ' οὖν δόξαν καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν καὶ ὅλῃ τῇ πόλει οὔ μοι δοκεῖ καλὸν εἶναι ἐμὲ τούτων οὐδὲν ποιεῖν, καὶ τηλικόνδε ὄντα, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχοντα, εἴτ' οὖν ἀληθὲς, εἴτ' οὖν ψευδος. ἀλλ' οὖν δεδογμένον γέ ἐστι, τὸν Σωκράτην διαφέρειν τινὶ τῶν πολλῶν ἀνθρώπων. εἰ οὖν ὑμῶν οἱ δοκοῦντες διαφέρειν εἴτε σοφίᾳ, εἴτε ἀνδρείᾳ, εἴτε ἄλλῃ ἠτινιοῦν ἀρετῇ, τοιοῦτοι ἔσονται, αἰσχρὸν ἂν εἴη, οἷόσπερ ἐγὼ πολλάκις ἑώρακα

τινὰς, ὅταν κρίνωνται, δοκοῦντας μέν τι εἶναι, θαυμάσια δὲ ἐργαζομένους· ὡς δεινόν τι οἰομένους πείσεσθαι, εἰ ἀποθανοῦνται· ὥσπερ ἀθανάτων ἐσομένων, ἐὰν ὑμεῖς αὐτοὺς μὴ ἀποκτείνητε· οἱ ἐμοὶ δοκοῦσιν αἰσχύνην τῇ πόλει περιάπτειν· ὥστ' ἄν τινα καὶ τῶν ξένων ὑπολαβεῖν, ὅτι οἱ διαφέροντες Ἀθηναίων εἰς ἀρετὴν, οὓς αὐτοὶ ἑαυτῶν ἔν τε ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἄλλαις τιμαῖς προκρίνουσιν, οὗτοι γυναικῶν οὐδὲν διαφέρουσι. ταῦτα γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὔτε ὑμᾶς χρὴ ποιεῖν τοὺς δοκοῦντας καὶ ὀνητιοῦν εἶναι, οὔτ' ἂν ἡμεῖς ποιῶμεν, ὑμᾶς ἐπιτρέπειν· ἀλλὰ τοῦτο αὐτὸ ἐνδείκνυσθε, ὅτι πολὺ μᾶλλον καταψηφιεῖσθε τῶ τὰ ἐλεεινὰ ταῦτα δράματα εἰσάγοντος, καὶ καταγέλαστον τὴν πόλιν ποιοῦντος, ἢ τοῦ ἡσυχίαν ἄγοντος.

κδ'. Χωρὶς δὲ τῆς δόξης, ὦ ἄνδρες, οὐδὲ δίκαιον δοκεῖ εἶναί μοι δεῖσθαι τοῦ δικαστοῦ, οὐδὲ δεόμενον ἀποφεύγειν, ἀλλὰ διδάσκειν καὶ πείθειν. οὐ γὰρ ἐπὶ τούτῳ κάθηται ὁ δικαστὴς, ἐπὶ τῷ καταχαρίζεσθαι τὰ δίκαια, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κρίνειν ταῦτα· καὶ ὀμώμοκεν οὐ χαριεῖσθαι οἷς ἂν δοκῇ αὐτῷ, ἀλλὰ δικάσειν κατὰ τοὺς νόμους. ἐκοῦν χρὴ οὔτε ἡμᾶς ἐθίζειν ὑμᾶς ἐπιορκεῖν, οὐδ' ὑμᾶς ἐθίζεσθαι. οὐδέτεροι γὰρ ἂν ἡμῶν εὐσεβοῖεν. μὴ δῆτα ἀξιοῦτέ με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιαῦτα δεῖν πρὸς ὑμᾶς πράττειν, ἃ μήτε ἡγοῦμαι καλὰ εἶναι, μήτε δίκαια, μήτε ὅσια, μάλιστα πάντως νὴ Δία μέντοι καὶ ἀσεβείας φεύγοντα ὑπὸ Μελίτου τουτουΐ. σαφῶς γὰρ, εἰ πείθοιμι ὑμᾶς, καὶ τῷ δεῖσθαι βιαζοίμην ὀμωμοκότας, θεοὺς ἂν διδάσκοιμι μὴ ἡγεῖσθαι ὑμᾶς εἶναι· καὶ ἀτεχνῶς ἀπολογούμενος κατηγοροίην ἂν ἐμαυτοῦ, ὡς

θεοὺς

θεὺς οὐ νομίζω. ἀλλὰ πολλοῦ δεῖ ὕτως ἔχειν· νομίζω τε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς ὐδεὶς τῶν ἐμῶν κατηγόρων, καὶ ὑμῖν ἐπιτρέπω καὶ τῷ θεῷ κρῖναι περὶ ἐμοῦ, ὅπη μέλλει ἐμοί τε ἄριστα εἶναι καὶ ὑμῖν.

κε'. ΤΟ ΜΕΝ οὖν μὴ ἀγανακτεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τούτῳ τῷ γεγονότι, ὅτι μοι κατεψηφίσασθε, ἄλλα τέ μοι πολλὰ ξυμβάλλεται, καὶ ὐκ ἀνέλπιστόν μοι γέγονε τὸ γεγονὸς τοῦτο· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον θαυμάζω ἑκατέρων τῶν ψήφων τὸν γεγονότα ἀριθμόν. οὐ γὰρ ᾤμην οὕτω παρ' ὀλίγον ἔσεσθαι, ἀλλὰ παρὰ πολύ. νῦν δὲ, ὡς ἔοικεν, εἰ τρεῖς μόναι μετέπεσον τῶν ψήφων, ἀπεπεφεύγειν ἄν. Μέλιτον μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, καὶ νῦν ἀποπέφευγα· καὶ οὐ μόνον ἀποπέφευγα, ἀλλὰ καὶ παντὶ δῆλον τοῦτό γε, ὅτι εἰ μὴ ἀνέβη Ἄνυτος καὶ Λύκων κατηγορήσοντες ἐμοῦ, κἄν ὤφλε χιλίας δραχμὰς, ὐ μεταλαβὼν τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων.

κστ'. Τιμᾶται δ' οὖν μοι ὁ ἀνὴρ θανάτου. εἶεν. ἐγὼ δὲ δὴ τίνος ὑμῖν ἀντιτιμήσομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἢ δῆλον ὅτι τῆς ἀξίας; τί οὖν; τί ἄξιός εἰμι παθεῖν ἢ ἀποτίσαι; ὅτι μαθὼν ἐν τῷ βίῳ οὐχ ἡσυχίαν ἦγον, ἀλλ' ἀμελήσας ὧνπερ οἱ πολλοὶ, χρηματισμοῦ τε καὶ οἰκονομίας καὶ στρατηγιῶν καὶ δημηγοριῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἀρχῶν καὶ ξυνωμοσιῶν καὶ στάσεων τῶν ἐν τῇ πόλει γιγνομένων, ἡγησάμενος ἐμαυτὸν τῷ ὄντι ἐπιεικέστερον εἶναι, ἢ ὥστε εἰς ταῦτα ἰόντα σώζεσθαι, ἐνταῦθα μὲν ὐκ ἤια, οἱ ἐλθὼν μήτε ὑμῖν μήτε ἐμαυτῷ ἔμελλον μηδὲν ὄφελος εἶναι· ἐπὶ δὲ τὸ ἰδίᾳ ἕκαστον ἰὼν εὐεργετεῖν τὴν μεγίστην εὐεργεσίαν, ὡς ἐγὼ φημι, ἐνταῦθα ἤια· ἐπιχειρῶν ἕκαστον ὑμῶν πείθειν, μὴ πρότερον μήτε τῶν

ἑαυτῷ μηδενὸς ἐπιμελεῖσθαι, πρὶν ἑαυτοῦ ἐπιμεληθείη, ὅπως ὡς βέλτιστος καὶ φρονιμώτατος ἔσοιτο· μήτε τῶν τῆς πόλεως, πρὶν αὐτῆς τῆς πόλεως· τῶν τε ἄλλων ὕτω κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον ἐπιμελεῖσθαι. τί ὖν ἐιμι ἄξιος παθεῖν, τοιῦτος ὤν; ἀγαθόν τι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ δή γε κατὰ τὴν ἀξίαν τῇ ἀληθείᾳ τιμᾶσθε· καὶ ταῦτά γε, ἀγαθὸν τοιῦτον ὅ, τι ἂν πρέποι ἐμοί. τί ὖν πρέπει ἀνδρὶ πένητι εὐεργέτῃ, δεομένῳ ὅπως ἔχειν σχολὴν ἐπὶ τῇ ὑμετέρᾳ παρακελεύσει; οὐκ ἔστ' ὅ, τι μᾶλλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρέπει ὕτως, ὡς τὸν τοιῦτον ἄνδρα ἐν Πρυτανείῳ σιτεῖσθαι· πολύ γε μᾶλλον ἢ εἴτις ὑμῶν ἵππῳ ἢ ξυνωρίδι ἢ ζεύγει νενίκηκεν Ὀλυμπιάσιν. ὁ μὲν γὰρ ὑμᾶς ποιεῖ εὐδαίμονας δοκεῖν εἶναι, ἐγὼδὲ, εἶναι· καὶ ὁ μὲν τροφῆς οὐδὲν δεῖται, ἐγὼ δὲ δέομαι. εἰ οὖν δεῖ με κατὰ τὸ δίκαιον τῆς ἀξίας τιμᾶσθαι, τοῦτο τιμῶμαι, τῆς ἐν Πρυτανείῳ σιτήσεως.

κζ'. Ἴσως ὖν ὑμῖν, καὶ ταυτὶ λέγων, παραπλησίως δοκῶ λέγειν, ὥσπερ περὶ τοῦ οἴκτου καὶ τῆς ἀντιβολήσεως, ἀπαυθαδιαζόμενος. τὸ δὲ οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοιῦτον, ἀλλὰ τοιόνδε μᾶλλον. πέπεισμαι ἐγὼ ἑκὼν εἶναι μηδένα ἀδικεῖν ἀνθρώπων· ἀλλὰ ὑμᾶς τοῦτο ὐ πέιθω. ὀλίγον γὰρ χρόνον ἀλλήλοις διειλέγμεθα. ἐπεὶ, ὡς ἐγῷμαι, εἰ ἦν ὑμῖν νόμος, ὅσπερ καὶ ἄλλοις ἀνθρώποις, περὶ θανάτου μὴ μίαν μόνον ἡμέραν κρίνειν, ἀλλὰ πολλὰς, ἐπείσθητε ἄν· νῦν δὲ ῥᾴδιον ἐν χρόνῳ ὀλίγῳ μεγάλας διαβολὰς ἀπολύεσθαι. πεπεισμένος δ' ἐγὼ μηδένα ἀδικεῖν, πολλοῦ δέω ἐμαυτόν γε ἀδικήσειν, καὶ κατ' ἐμαυτοῦ ἐρεῖν αὐτὸς, ὡς

ἄξιός

ἄξιός εἰμι τῦ κακοῦ, καὶ τιμήσεσθαι τοιύτου τινὸς ἐμαυτῷ. τί δείσας; ἢ μὴ πάθω τῦτο, ὃ Μέλιτός μοι τιμᾶται· (ὃ φημι ὐκ εἰδέναι, οὔτ' εἰ ἀγαθὸν, οὔτ' εἰ κακόν ἐστιν) ἀντὶ τύτου δὴ ἕλωμαί τι ὧν εὖ οἶδ' ὅτι κακῶν ὄντων, τύτου τιμησάμενος; πότερον δεσμῦ; καὶ τί με δεῖ ζῆν ἐν δεσμωτηρίῳ, δουλεύοντα τῇ ἀεὶ καθισταμένῃ ἀρχῇ, τοῖς ἑνδεκα; ἀλλὰ χρημάτων, καὶ δεδέσθαι ἕως ἂν ἐκτίσω; ἀλλὰ ταυτόν μοι ἐστὶν ἅπερ δὴ νῦν ἔλεγον. ὃ γάρ ἐστί μοι χρήματα ὑπόθεν ἐκτίσω. ἀλλὰ δὴ φυγῆς τιμήσομαι; ἴσως γὰρ ἄν μοι τύτου τιμήσαιτε. πολλὴ μέν τ' ἄν με φιλοψυχία ἔχοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ὕτως ἀλόγιστός εἰμι, ὥστε μὴ δύνασθαι λογίζεσθαι ὅτι ὑμεῖς μὲν, ὄντες πολῖταί μυ, ὐχ οἷοί τε ἐγένεσθε ἐνεγκεῖν τὰς ἐμὰς διατριβὰς καὶ τὺς λόγους· ἀλλ' ὑμῖν βαρύτεραι γεγόνασι καὶ ἐπιφθονώτεραι, ὥστε ζητεῖτε αὐτῶν νυνὶ ἀπαλλαγῆναι· ἄλλοι δὲ ἆρα αὐτὰς οἴσυσι ῥᾳδίως; πολλοῦ γε δεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. καλὸς ἔν ἂν μοι ὁ βίος εἴη, ἐξελθόντι τηλικῳδὶ ἀνθρώπῳ, ἄλλην ἐξ ἄλλης πόλεως ἀμειβομένῳ, καὶ ἐξελαυνομένῳ ζῆν. εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι, ὅπη ἂν ἔλθω, λέγοντος ἐμῦ ἀκροάσονται οἱ νέοι, ὥσπερ ἐνθάδε. κἂν μὲν τύτυς ἀπελαύνω, ἕτοί με αὐτοὶ ἐξελῶσι, πείθοντες τὺς πρεσβυτέρυς· ἐὰν δὲ μὴ ἀπελαύνω, οἱ τύτων πατέρες τε καὶ οἰκεῖοι δι' αὐτοὺς τούτους.

κή. Ἴσως οὖν ἄν τις εἴποι, Σιγῶν τε καὶ ἡσυχίαν ἄγων, ὦ Σώκρατες, οὐχ οἷός τ' ἔσῃ ἡμῖν ἐξελθὼν ζῆν; Τυτὶ δή ἐστι πάντων χαλεπώταλον πεῖσαί τινας ὑμῶν. ἐάν τε γὰρ λέγω, ὅτι τῷ θεῷ ἀπειθεῖν τοῦτ' ἐστὶ, καὶ

διὰ

διὰ τοῦτ' ἀδύνατον ἡσυχίαν ἄγειν, οὐ πείσεσθέ μοι, ὡς εἰρωνευομένῳ· ἐάν τ' αὖθις λέγω, ὅτι καὶ τυγχάνει μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ τοῦτο, ἑκάστης ἡμέρας περὶ ἀρετῆς τοὺς λόγους ποιεῖσθαι, καὶ τῶν ἄλλων, περὶ ὧν ὑμεῖς ἐμοῦ ἠκούετε διαλεγομένου, καὶ ἐμαυτὸν καὶ ἄλλους ἐξετάζοντος, (ὁ δὲ ἀνεξέταστος βίος, οὐ βιωτὸς ἀνθρώπῳ) ταῦτα δ' ἔτι ἧττον πείσεσθέ μοι λέγοντι. τὰ δὲ ἔχει μὲν ὅπως, ὡς ἐγὼ φημι, ὦ ἄνδρες, πεῖσαι δὲ οὐ ῥᾴδια. καὶ ἐγὼ ἅμ' οὐκ οἴομαι ἐμαυτὸν ἀξιοῦν κακοῦ οὐδενός. εἰ μὲν γὰρ ἦν μοι χρήματα, ἐτιμησάμην ἂν χρημάτων, ὅσα ἔμελλον ἐκτίσειν· οὐδὲν γὰρ ἂν ἐβλαβόην· νῦν δὲ οὐ γάρ ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα ὅσον ἂν ἐγὼ δυναίμην ἐκτίσαι, τοσούτου βούλεσθέ μοι τιμῆσαι. ἴσως δ' ἂν δυναίμην ἐκτίσαι ὑμῖν πέ μνᾶν ἀργυρίου. τοσούτου οὖν τιμῶμαι. Πλάτων δὲ οὑτοσί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ Κρίτων καὶ Κριτόβουλος καὶ Ἀπολλόδωρος κελεύουσί με τριάκοντα μνῶν τιμήσασθαι, αὐτοὶ δ' ἐγγυᾶσθαι. τιμῶμαι οὖν τοσούτου. ἐγγυηταὶ δ' ὑμῖν ἔσονται τοῦ ἀργυρίου οὗτοι ἀξιόχρεῳ.

κθ'. ΟΥ ΠΟΛΛΟΥ γ' ἕνεκα χρόνου, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὄνομα ἕξετε καὶ αἰτίαν ὑπὸ τῶν βουλομένων τὴν πόλιν λοιδορεῖν, ὡς Σωκράτην ἀπεκτονήκατε, ἄνδρα σοφόν. φήσουσι γὰρ δή με σοφὸν εἶναι, εἰ καὶ μὴ ἐμοί, οἱ βουλόμενοι ὑμῖν ὀνειδίζειν. εἰ γὰρ περιεμείνατε ὀλίγον χρόνον, ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου ἂν ὑμῖν τοῦτο ἐγένετο, ἐμοὶ τεθνάναι δή. ὁρᾶτε γὰρ δὴ εἰς τὴν ἡλικίαν, ὅτι πόρρω ἤδη ἐστὶ τοῦ βίου, θανάτου δὲ ἐγγύς. λέγω δὲ τοῦτο οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἐμοῦ καταψηφισαμένους θάνατον. λέγω δὲ καὶ τόδε πρὸς τοὺς

αὐτοὺς

αὐτοὺς τούτους. ἴσως με οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπορίᾳ λόγων ἑαλωκέναι τοιούτων, οἷς ἂν ὑμᾶς ἔπεισα, εἰ ᾠόμην δεῖν ἅπαντα ποιεῖν καὶ λέγειν, ὥστε ἀποφυγεῖν τὴν δίκην. πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλ' ἀπορίᾳ μὲν ἑάλωκα, ἀ μέντοι λόγων, ἀλλὰ τόλμης καὶ ἀναισχυντίας, καὶ τοῦ μὴ ἐθέλειν λέγειν πρὸς ὑμᾶς τοιαῦτα, οἷα ὑμῖν μὲν ἥδιστ' ἂν ἦν ἀκούειν· θρηνοῦντός μου καὶ ὀδυρομένου, καὶ ἄλλα ποιοῦντος καὶ λέγοντος πολλὰ, καὶ ἀνάξια ἐμοῦ, ὡς ἐγὼ φημι· οἷα δὴ καὶ εἴθισθε ὑμεῖς τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλ' οὔτε πότε ᾠήθην δεῖν ἕνεκα τοῦ κινδύνου πρᾶξαι ἀδὲν ἀνελεύθερον, οὔτε νῦν μοι μεταμέλει ὕτως ἀπολογησαμένῳ· ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον αἱροῦμαι ὧδε ἀπολογησάμενος τεθνάναι, ἢ ἐκείνως ζῆν. οὔτε γὰρ ἐν δίκῃ οὔτ' ἐν πολέμῳ οὔτε ἐμὲ οὔτε ἄλλον οὐδένα δεῖ τοῦτο μηχανᾶσθαι, ὅπως ἀποφεύξεται πᾶν ποιῶν θάνατον. καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίγνεται ὅτι τό γε ἀποθανεῖν ῥᾴον ἄν τις ἐκφύγοι, καὶ ὅπλα ἀφεὶς, καὶ ἐφ' ἱκετείαν τραπεὶς τῶν διωκόντων. καὶ ἄλλαι πολλαὶ μηχαναί εἰσιν ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις, ὥστε διαφεύγειν θάνατον, ἐάν τις τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ᾖ χαλεπὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον, πονηρίαν. θᾶττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν, ἅτε βραδὺς ὢν καὶ πρεσβύτης, ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἑάλων· οἱ δέ μου κατήγοροι, ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες, ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς κακίας. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ μὲν ἄπειμι, ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην ὀφλών· ἔτοι δὲ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες

κότες μοχθηρίαν καὶ ἀδικίαν. καὶ ἔγωγε τῷ τιμήματι ἐμμένω, καὶ ὅτοι. ταῦτα μὲν ὃν πῃ ἴσως ἄτοπα καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ μετρίως ἔχειν.

λ'. Τὸ δὲ δὴ μετὰ τοῦτο ἐπιθυμῶ ὑμῖν χρησμῳδῆσαι, ὦ καταψηφισάμενοί μου. καὶ γάρ εἰμι ἤδη ἐνταῦθα, ἐν ᾧ μάλιστ' ἄνθρωποι χρησμῳδοῦσιν, ὅταν μέλλωσιν ἀποθανεῖσθαι. φημὶ γάρ, ὦ ἄνδρες, οἱ με ἀπεκτόνατε, τιμωρίαν ὑμῖν ἥξειν εὐθὺς μετὰ τὸν ἐμὸν θάνατον, πολὺ χαλεπωτέραν, νὴ Δία, ἢ οἵαν ἐμὲ ἀπεκτείνατε. νῦν γὰρ τοῦτο ἤργασθε, οἰόμενοι ἀπαλλάξεσθαι τῷ διδόναι ἔλεγχον τοῦ βίου. τὸ δὲ ὑμῖν πολὺ ἐναντίον ἀποβήσεται, ὡς ἐγώ φημι. πλείους ἔσονται ὑμᾶς οἱ ἐλέγχοντες, ὃς νῦν ἐγὼ κατεῖχον, ὑμεῖς δὲ οὐκ ᾐσθάνεσθε. καὶ χαλεπώτεροι ἔσονται, ὅσῳ νεώτεροί εἰσι· καὶ ὑμεῖς μᾶλλον ἀγανακτήσετε. εἰ γὰρ οἴεσθε, ἀποκτείναντες ἀνθρώπους, ἐπισχήσειν τῷ ὀνειδίζειν τινὰ ὑμῖν ὅτι οὐκ ὀρθῶς ζῆτε, οὐ καλῶς διανοεῖσθε. οὔτε γὰρ ἔστ' αὕτη ἡ ἀπαλλαγὴ οὔτε πάνυ δυνατὴ, οὔτε καλή. ἀλλ' ἐκείνη καὶ καλλίστη καὶ ῥᾴστη, μὴ τοὺς ἄλλους κολούειν, ἀλλ' αὐτὸν παρασκευάζειν, ὅπως ἔσται ὡς βέλτιστος. ταῦτα μὲν ὃν ὑμῖν τοῖς καταψηφισαμένοις μαντευσάμενος, ἀπαλλάττομαι.

λα'. Τοῖς δὲ ἀποψηφισαμένοις ἡδέως ἂν διαλεχθείην ὑπὲρ τοῦ γεγονότος τουτουὶ πράγματος, ἐν ᾧ οἱ ἄρχοντες ἀσχολίαν ἄγουσι, καὶ οὔπω ἔρχομαι οἷ ἐλθόντα με δεῖ τεθνάναι. ἀλλά μοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παραμείνατε τοσοῦτον χρόνον. οὐδὲν γὰρ κωλύει διαμυθολογῆσαι

γῆσαι πρὸς ἀλλήλους, ἕως ἔξεστιν. ὑμῖν γὰρ, ὡς φίλοις ὄσιν, ἐπιδεῖξαι ἐθέλω τὸ νυνί μοι συμβεβηκὸς τί ποτ' ἐννοεῖ. ἐμοὶ γὰρ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, (ὑμᾶς γὰρ δικαστὰς καλῶν, ὀρθῶς ἂν καλοίην) θαυμάσιόν τι γέγονεν. ἡ γὰρ εἰωθυῖά μοι μαντικὴ, ἡ τοῦ δαιμονίου, ἐν μὲν τῷ πρόσθεν χρόνῳ παντὶ πάνυ πυκνὴ ἀεὶ ἦν, καὶ πάνυ ἐπὶ σμικροῖς ἐναντιουμένη, εἴ τι μέλλοιμι μὴ ὀρθῶς πράξειν. νυνὶ δὲ ξυμβέβηκέ μοι, ἅπερ ὁρᾶτε καὶ αὐτοὶ, ταῦτὶ, ἅ γε δὴ οἰηθείη ἄν τις, καὶ νομίζεται ἔσχατα κακῶν εἶναι. ἐμοὶ δὲ οὔτε ἐξιόντι ἔωθεν οἴκοθεν ἠναντιώθη τὸ τοῦ θεοῦ σημεῖον, οὔτε ἡνίκα ἀνέβαινον ἐνταυθοῖ ἐπὶ τὸ δικαστήριον, οὔτε ἐν τῷ λόγῳ ὑδαμοῦ, μέλλοντι τὶ ἐρεῖν. καίτοι ἐν ἄλλοις λόγοις πολλαχοῦ δή με ἐπέσχε λέγοντα μεταξύ. νυνὶ δὲ ὑδαμοῦ περὶ ταύτην τὴν πρᾶξιν οὔτ' ἐν ἔργῳ ὑδενὶ οὔτ' ἐν λόγῳ ἠναντιώθη μοι. τί οὖν αἴτιον εἶναι ὑπολαμβάνω, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. κινδυνεύει γάρ μοι τὸ ξυμβεβηκὸς τοῦτο, ἀγαθὸν γεγονέναι. καὶ ὐκ ἔσθ' ὅπως ἡμεῖς ὀρθῶς ὑπολαμβάνομεν, ὅσοι οἰόμεθα κακὸν εἶναι τὸ τεθνάναι. μέγα μοι τεκμήριον τοῦτο γέγονεν. ὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως οὐκ ἠναντιώθη ἄν μοι τὸ εἰωθὸς σημεῖον, εἰ μή τι ἔμελλον ἐγὼ ἀγαθὸν πράξειν.

λϐ'. Ἐννοήσωμεν δὲ καὶ τῇδε, ὡς πολλὴ ἐλπίς ἐστιν ἀγαθὸν αὐτὸ εἶναι. δυοῖν γὰρ θάτερόν ἐστι τὸ τεθνάναι· ἢ γὰρ οἷον μηδὲν εἶναι, μηδ' αἴσθησιν μηδεμίαν μηδενὸς ἔχειν τὸν τεθνεῶτα· ἢ, κατὰ τὰ λεγόμενα, μεταβολή τις τυγχάνει οὖσα καὶ μετοίκησις τῆς ψυχῆς τοῦ τόπου τοῦ ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον. καὶ εἴτε

δὴ

δὴ μηδεμία αἴσθησίς ἐστιν, ἀλλ' οἷον ὕπνος, ἐπειδάν τις καθεύδων μηδ' ὄναρ μηδὲν ὁρᾷ, θαυμάσιον κέρδος ἂν εἴη ὁ θάνατος. ἐγὼ γὰρ ἂν οἶμαι, εἴ τινα ἐκλεξάμενον δέοι ταύτην τὴν νύκτα, ἐν ᾗ ὕτω κατέδαρθεν, ὥστε μηδὲ ὄναρ ἰδεῖν, καὶ τὰς ἄλλας νύκτας τε καὶ ἡμέρας τὰς τοῦ βίου τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιπαραθέντα ταύτῃ τῇ νυκτὶ, δέοι σκεψάμενον εἰπεῖν, ὁπόσας ἄμεινον καὶ ἥδιον ἡμέρας καὶ νύκτας ταύτης τῆς νυκτὸς βεβίωκεν ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ, οἶμαι ἂν μὴ ὅτι ἰδιώτην τινὰ, ἀλλὰ τὸν μέγαν βασιλέα εὐαριθμήτους ἂν εὑρεῖν αὐτὸν ταύτας πρὸς τὰς ἄλλας ἡμέρας καὶ νύκτας. εἰ ἓν τοιοῦτον ὁ θάνατός ἐστι, κέρδος ἔγωγε λέγω· καὶ γὰρ οὐδὲν πλείων ὁ πᾶς χρόνος φαίνεται ὕτω δὴ εἶναι ἢ μία νύξ. εἰ δ' αὖ οἷον ἀποδημῆσαί ἐστιν ὁ θάνατος ἐνθένδε εἰς ἄλλον τόπον, καὶ ἀληθῆ ἐστι τὰ λεγόμενα, ὡς ἄρα ἐκεῖ εἰσι πάντες οἱ τεθνεῶτες, τί μεῖζον ἀγαθὸν τούτου εἴη, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γάρ τις ἀφικόμενος εἰς ᾅδου, ἀπαλλαγεὶς τουτωνὶ τῶν φασκόντων δικαστῶν εἶναι, εὑρήσει τοὺς ὡς ἀληθῶς δικαστὰς, οἵπερ καὶ λέγονται ἐκεῖ δικάζειν, Μίνως τε καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Αἰακὸς καὶ Τριπτόλεμος, καὶ ἄλλοι ὅσοι τῶν ἡμιθέων δίκαιοι ἐγένοντο ἐν τῷ ἑαυτῶν βίῳ, ἆρα φαύλη ἂν εἴη ἡ ἀποδημία; ἢ αὖ Ὀρφεῖ συγγενέσθαι, καὶ Μουσαίῳ καὶ Ἡσιόδῳ καὶ Ὁμήρῳ, ἐπὶ πόσῳ ἄν τις δέξαιτ' ἂν ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ πολλάκις ἐθέλω τεθνάναι, εἰ ταῦτά ἐστιν ἀληθῆ. ἐπεὶ ἔμοιγε καὶ αὐτῷ θαυμαστὴ ἂν εἴη ἡ διατριβὴ αὐτόθι, ὁπότε ἐντύχοιμι Παλαμήδῃ καὶ Αἴαντι τῷ Τελαμῶνος, καὶ εἴ τις ἄλλος

λος τῶν παλαιῶν διὰ κρίσιν ἄδικον τέθνηκεν. ἀντιπαραβάλλοντι τὰ ἐμαυτοῦ πάθη πρὸς τὰ ἐκείνων, ὡς ἐγῷμαι, οὐκ ἂν ἀηδὲς εἴη. καὶ δὴ καὶ τὸ μέγιστον, τοὺς ἐκεῖ ἐξετάζοντα καὶ ἐρευνῶντα, ὥσπερ τοὺς ἐνταῦθα, διάγειν, τίς αὐτῶν σοφός ἐστι, καὶ τίς οἴεται μὲν, ἔστι δ' οὔ. ἐπὶ πόσῳ δ' ἄν τις, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, δέξαιτο ἐξετάσαι τὸν ἐπὶ Τροίαν ἀναγόντα τὴν πολλὴν στρατιὰν, ἢ Ὀδυσσέα, ἢ Σίσυφον, ἢ ἄλλους μυρίους ἄν τις εἴποι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας; οἷς διαλέγεσθαι ἐκεῖ καὶ ξυνεῖναι καὶ ἐξετάζειν, ἀμηχάνου ἂν εἴη εὐδαιμονίας πάντως. ὃ δήπου τούτου γε ἕνεκα οἱ ἐκεῖ ἀποκτείνουσι. τά τε γὰρ ἄλλα εὐδαιμονέστεροί εἰσιν οἱ ἐκεῖ τῶν ἐνθάδε, καὶ ἤδη τὸν λοιπὸν χρόνον ἀθανάτοί εἰσιν, εἴπερ γε τὰ λεγόμενα ἀληθῆ ἐστιν.

λγ'. Ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς χρὴ, ὦ ἄνδρες δικασταὶ, εὐέλπιδας εἶναι πρὸς τὸν θάνατον, καὶ ἓν τι τοῦτο διανοεῖσθαι ἀληθὲς, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀνδρὶ ἀγαθῷ κακὸν οὐδὲν, οὔτε ζῶντι οὔτε τελευτήσαντι· οὐδὲ ἀμελεῖται ὑπὸ θεῶν τὰ τούτου πράγματα. οὐδὲ τὰ ἐμὰ νῦν ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου γέγονεν· ἀλλά μοι δῆλόν ἐστι τοῦτο, ὅτι ἤδη τεθνάναι καὶ ἀπηλλάχθαι πραγμάτων βέλτιον ἦν μοι. διὰ ταυτὶ καὶ ἐμὲ οὐδαμοῦ ἀπέτρεψε τὸ σημεῖον· καὶ ἔγωγε τοῖς καταψηφισαμένοις μου καὶ τοῖς κατηγόροις οὐ πάνυ χαλεπαίνω· καί τοι οὐ ταύτῃ τῇ διανοίᾳ κατεψηφίζοντό μου καὶ κατηγόρουν, ἀλλ' οἰόμενοι βλάπτειν τι· τοῦτο αὐτοῖς ἄξιον μέμ-

φεσθαι. τοσόνδε μέντοι αὐτῶν δέομαι. τὰς υἱεῖς μου ἐπειδὰν ἡβήσωσι, τιμωρήσασθε, ὦ ἄνδρες, ταυτὰ ταῦτα λυποῦντας, ἅπερ ἐγὼ ὑμᾶς ἐλύπουν, ἐὰν ὑμῖν δοκῶσιν ἢ χρημάτων ἢ ἄλλου του πρότερον ἐπιμελεῖσθαι ἢ ἀρετῆς· καὶ ἐὰν δοκῶσί τι εἶναι, μηδὲν ὄντες, ὀνειδίζετε αὐτοῖς, ὥσπερ ἐγὼ ὑμῖν, ὅτι οὐκ ἐπιμελοῦνται ὧν δεῖ, καὶ οἴονταί τι εἶναι, ὄντες οὐδενὸς ἄξιοι. καὶ ἐὰν ταῦτα ποιῆτε, δίκαια πεπονθὼς ἐγὼ ἔσομαι ὑφ' ὑμῶν αὐτός τε καὶ οἱ υἱεῖς. ἀλλὰ γὰρ ἤδη ὥρα ἀπιέναι, ἐμοὶ μὲν, ἀποθανουμένῳ, ὑμῖν δὲ, βιωσομένοις. ὁπότεροι δὲ ἡμῶν ἔρχονται ἐπὶ ἄμεινον πρᾶγμα, ἄδηλον παντὶ πλὴν ἢ τῷ θεῷ.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΚΡΙΤΩΝ,

Η ΠΕΡΙ

ΠΡΑΚΤΟΥ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΡΙΤΩΝ.

Τί τηνικάδε ἀφῖξαι, ὦ Κρίτων; ἢ οὐ πρωΐ ἔτι ἐστί; Κ. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Πηνίκα μάλιστα; Κ. Ὄρθρος βαθύς. Σ. Θαυμάζω ὅπως ἠθέλησέ σοι ὁ τοῦ δεσμωτηρίου φύλαξ ὑπακοῦσαι. Κ. Ξυνήθης ἤδη μοι ἐστὶν, ὦ Σώκρατες, διὰ τὸ πολλάκις δεῦρο φοιτᾶν. καί τι καὶ εὐεργετεῖται ὑπ' ἐμοῦ. Σ. Ἄρτι δὲ ἥκεις, ἢ πάλαι; Κ. Ἐπιεικῶς πάλαι. Σ. Εἶτα πῶς οὐκ εὐθὺς ἐπήγειράς με, ἀλλὰ σιγῇ παρεκάθησαι; Κ. Οὐ μὰ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες· οὐδ' ἂν αὐτὸς ἤθελον ἐν τοσαύτῃ ἀγρυπνίᾳ καὶ λύπῃ εἶναι. ἀλλὰ καὶ σοῦ πάλαι θαυμάζω, αἰσθανόμενος ὡς ἡδέως καθεύδεις· καὶ ἐπίτηδές σε οὐκ ἤγειρον, ἵνα ὡς ἥδιστα διάγῃς. καὶ πολλάκις μὲν δή σε καὶ πρότερον ἐν παντὶ τῷ βίῳ εὐδαιμόνισα τοῦ τρόπου, πολὺ δὲ μά-

λιστα ἐν τῇ νῦν παρεστώσῃ ξυμφορᾷ, ὡς ῥᾳδίως αὐτὴν καὶ πρᾴως φέρεις. Σ. Καὶ γὰρ ἄν, ὦ Κρίτων, πλημμελὴς εἴη ἀγανακτεῖν τηλικοῦτον ὄντα, εἰ δεῖ ἤδη τελευτᾶν. Κ. Καὶ ἄλλοι, ὦ Σώκρατες, τηλικοῦτοι ἐν τοιαύταις ξυμφοραῖς ἁλίσκονται· ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιλύεται ἡ ἡλικία τὸ μὴ οὐχὶ ἀγανακτεῖν τῇ παρούσῃ τύχῃ. Σ. Ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ τί δὴ οὕτω πρωΐ ἀφῖξαι; Κ. Ἀγγελίαν, ὦ Σώκρατες, φέρων χαλεπὴν, οὐ σοί, ὡς ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ἐμοὶ καὶ τοῖς σοῖς ἐπιτηδείοις πᾶσι, καὶ χαλεπὴν καὶ βαρεῖαν· ἣν ἐγὼ, ὡς ἐμοὶ δοκῶ, ἐν τοῖς βαρύτατα ἂν ἐνέγκαιμι. Σ. Τίνα ταύτην; ἢ τὸ πλοῖον ἀφῖχθαι ἐκ Δήλου, ὃ δεῖ ἀφικομένου τεθνάναι με; Κ. Οὔτοι δὴ ἀφῖχθαι, ἀλλὰ δοκεῖ μέν μοι ἥξειν τήμερον, ἐξ ὧν ἀπαγγέλλουσιν ἥκοντες τινὲς ἀπὸ Σουνίου, καὶ καταλιπόντες ἐκεῖ αὐτό. δῆλον οὖν ἐκ τούτων τῶν ἀγγέλων ὅτι ἥξει τήμερον, καὶ ἀνάγκη δὴ εἰσαύριον ἔσται, ὦ Σώκρατες, τὸν βίον σε τελευτᾶν.

β'. Σ. Αλλ', ὦ Κρίτων, τύχῃ ἀγαθῇ· εἰ ταύτῃ τοῖς θεοῖς φίλον, ταύτῃ ἔστω. οὐ μέντοι οἶμαι ἥξειν αὐτὸ τήμερον. Κ. Πόθεν τοῦτο τεκμαίρῃ; Σ. Ἐγώ σοι ἐρῶ. τῇ γάρ που ὑστεραίᾳ δεῖ με ἀποθνήσκειν, ἢ ἢ ἂν ἔλθοι τὸ πλοῖον. Κ. Φασὶ δέ γέ τοι δὴ οἱ τούτων κύριοι. Σ. Οὐ τοίνυν τῆς ἐπιούσης ἡμέρας οἶμαι αὐτὸ ἥξειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρας. τεκμαίρομαι δὲ ἔκ τινος ἐνυπνίου, ὃ ἑώρακα ὀλίγον πρότερον ταύτης τῆς νυκτός· καὶ κινδυνεύεις ἐν καιρῷ τινι οὐκ ἐγεῖραί με. Κ. Ἦν δὲ δὴ τί τὸ ἐνύπνιον; Σ. Ἐδόκει τίς μοι γυνὴ προσελθοῦσα,

προσελθοῦσα, καλὴ καὶ εὐειδὴς, λευκὰ ἱμάτια ἔχουσα, καλέσαι, καὶ εἰπεῖν, Ὦ Σώκρατες,

Ἤματί κεν τριτάτῳ Φθίην ἐρίβωλον ἱκοιο.

Κ. Ὡς ἄτοπον τὸ ἐνύπνιον, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἐναργὲς μὲν οὖν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, ὦ Κρίτων. Κ. Λίαν γε ὡς ἔοικεν.

γ'. Ἀλλ', ὦ δαιμόνιε Σώκρατες, ἔτι καὶ νῦν ἐμοὶ πείθου, καὶ σώθητι. ὡς ἐμοὶ, ἐὰν σὺ ἀποθάνῃς, οὐ-δεμία ξυμφορὰ ἔστιν ἄλλη· ἀλλὰ χωρὶς μὲν σοῦ ἐστερῆσθαι, τοιούτου ἐπιτηδείου, οἷον ἐγὼ οὐδένα μήποτε εὑρήσω, ἔτι δὲ καὶ πολλοῖς δόξω, οἳ ἐμὲ καὶ σὲ μὴ σαφῶς ἴσασιν, ὡς οἷός τε ὢν σε σώζειν, εἰ ἤθελον ἀναλίσκειν χρήματα, ἀμελήσαιμι. καίτοι τίς ἂν αἰσχίων εἴη ταύτης δόξα, ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιεῖσθαι ἢ φίλους; οὐ γὰρ πείσονται οἱ πολλοὶ ὡς σὺ αὐτὸς οὐκ ἤθέλησας ἀπιέναι ἐνθένδε, ἡμῶν προθυμουμένων. Σ. Ἀλλὰ τί ἡμῖν, ὦ μακάριε Κρίτων, οὕτω τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλει; οἱ γὰρ ἐπιεικέστατοι, οἷς μᾶλλον ἄξιον φροντίζειν, ἡγήσονται αὐτὰ οὕτω πεπράχθαι, ὥσπερ ἂν πραχθῇ. Κ. Ἀλλ' ὁρᾷς δὴ ὅτι ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες, καὶ τῆς τῶν πολλῶν δόξης μέλειν. αὐτὰ δὲ δηλοῖ τὰ παρόντα νυνὶ, ὅτι οἷοί τε εἰσὶν οἱ πολλοὶ οὐ τὰ σμικρότατα τῶν κακῶν ἐξεργάζεσθαι, ἀλλὰ σχεδὸν τὰ μέγιστα, ἐάν τις ἐν αὐτοῖς διαβεβλημένος ᾖ. Σ. Εἰ γὰρ ὤφελον, ὦ Κρίτων, οἷοί τε εἶναι οἱ πολλοὶ τὰ μέγιστα κακὰ ἐξεργάζεσθαι, ἵνα οἷοί τε ἦσαν καὶ ἀγαθὰ τὰ μέγιστα· καὶ καλῶς εἶχε.

νῦν δὲ ἑτέρα οἷοί τε. οὔτε γὰρ φρόνιμον, οὔτε ἄφρονα δυνατοὶ ποιῆσαι. ποιοῦσι δὲ τοῦτο, ὅ, τι ἂν τύχωσι.

Δ. Κ. Ταῦτα μὲν δὴ ὅτως ἐχέτω. τάδε δὲ, ὦ Σώκρατες, εἰπέ μοι· ἆρά γε μὴ ἐμοῦ προμηθῇ καὶ τῶν ἄλλων ἐπιτηδείων, μὴ, ἐὰν σὺ ἐνθένδε ἐξέλθῃς, οἱ συκοφάνται ἡμῖν πράγματα παρέχωσιν, ὡς σὲ ἐνθένδε ἐκκλέψασι, καὶ ἀναγκασθῶμεν ἢ καὶ πᾶσαν τὴν ὐσίαν ἀποβαλεῖν, ἢ συχνὰ χρήματα, ἢ καὶ ἄλλο τι πρὸς τούτοις παθεῖν; εἰ γάρ τι τοιοῦτον φοβῇ, ἔασον αὐτὸ χαίρειν. ἡμεῖς γάρ σε δίκαιοι ἐσμὲν, σώσαντές σε, κινδυνεύειν τοῦτον τὸν κίνδυνον· καὶ, ἐὰν δέῃ, ἔτι τούτου μείζω. ἀλλ' ἐμοὶ πείθου, καὶ μὴ ἄλλως ποίει. Σ. Καὶ ταῦτα προμηθοῦμαι, ὦ Κρίτων, καὶ ἄλλα πολλά. Κ. Μὴ τοίνυν ταῦτα φοβοῦ. καὶ γὰρ οὐδὲ πολὺ τὰργύριόν ἐστιν, ὃ θέλουσι λαβόντες τινὲς σῶσαί σε καὶ ἐξαγαγεῖν ἐνθένδε. ἔπειτα ὁρᾷς τούτους τοὺς συκοφάντας, ὡς εὐτελεῖς, καὶ ὀδὲν ἂν δέοι ἐπ' αὐτοὺς πολλοῦ ἀργυρίου; σοὶ δὲ ὑπάρχει μὲν τὰ ἐμὰ χρήματα, ὡς ἐγῶμαι, ἱκανά· ἔπειτα καὶ, εἴ τι ἐμοῦ κηδόμενος, οὐκ οἴει δεῖν ἀναλίσκειν τὰ ἐμὰ, ξένοι ὅτοι ἐνθάδε ἕτοιμοι ἀναλίσκειν. εἷς δὲ καὶ κεκόμικεν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀργύριον ἱκανὸν, Σιμμίας ὁ Θηβαῖος· ἕτοιμος δὲ καὶ Κέβης, καὶ ἄλλοι πολλοὶ πάνυ. ὥστε, ὅπερ λέγω, μήτε ταῦτα φοβούμενος ἀποκάμῃς σῶσαι σαυτὸν, μήτε ὃ ἔλεγες ἐν τῷ δικαστηρίῳ, δυσχερές σοι γενέσθω, ὅτι οὐκ ἂν ἔχοις ἐξελθὼν ὅ, τι χρῷο σεαυτῷ. πολλαχοῦ μὲν γὰρ καὶ ἄλλοσε, ὅποι ἂν ἀφίκῃ, ἀγαπήσουσί σε· ἂν δὲ βούλῃ εἰς

Θετταλίαν

Θετταλίαν ἰέναι, εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι, οἵ σε περὶ πολλοῦ ποιήσονται, καὶ ἀσφάλειάν σοι παρέξονται, ὥστε σε μηδένα λυπεῖν τῶν κατὰ Θετταλίαν.

ε'. Ἔτι δὲ, ὦ Σώκρατες, οὐδὲ δίκαιόν μοι δοκεῖς ἐπιχειρεῖν πρᾶγμα, σαυτὸν προδοῦναι, ἐξὸν σωθῆναι· καὶ τοιαῦτα σπεύδειν περὶ σεαυτὸν γενέσθαι, ἅπερ ἂν καὶ οἱ ἐχθροί σου σπεύσαιέν τε καὶ ἔσπευσαν, σὲ διαφθεῖραι βουλόμενοι. πρὸς δὲ τούτοις, καὶ τοὺς υἱεῖς τοὺς σαυτοῦ ἔμοιγε δοκεῖς προδιδόναι, ὅς σοι ἐξὸν καὶ ἐκθρέψαι καὶ ἐκπαιδεῦσαι, οἰχήσῃ καταλιπὼν, καὶ τὸ σὸν μέρος, ὅ, τι ἂν τύχωσι, τοῦτο πράξουσι. τεύξονται δὲ, ὡς τὸ εἰκὸς, τοιούτων, οἷά περ εἴωθε γίγνεσθαι ἐν ταῖς ὀρφανίαις περὶ τοὺς ὀρφανούς. ἢ γὰρ ἀ χρὴ ποιεῖσθαι παῖδας, ἢ ξυνδιαταλαιπωρεῖν καὶ τρέφοντα καὶ παιδεύοντα. σὺ δέ μοι δοκεῖς τὰ ῥᾳδυμότατα αἱρεῖσθαι. χρὴ δὲ, ἅπερ ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς καὶ ἀνδρεῖος ἕλοιτο, ταῦτα αἱρεῖσθαι, φάσκοντά γε δὴ ἀρετῆς διὰ παντὸς τοῦ βίου ἐπιμελεῖσθαι. ὡς ἔγωγε καὶ ὑπὲρ σοῦ καὶ ὑπὲρ ἡμῶν τῶν σῶν ἑταίρων αἰσχύνομαι, μὴ δόξῃ ἅπαν τὸ πρᾶγμα τὸ περί σε ἀνανδρίᾳ τινὶ τῇ ἡμετέρᾳ πεπράχθαι· καὶ ἡ εἴσοδος τῆς δίκης εἰς τὸ δικαστήριον ὡς εἰσῆλθες, ἐξὸν μὴ εἰσελθεῖν, καὶ αὐτὸς ὁ ἀγὼν τῆς δίκης ὡς ἐγένετο· καὶ τοτελευταῖον δὴ τουτί, ὥσπερ κατάγελως τῆς πράξεως, κακίᾳ τινὶ καὶ ἀνανδρίᾳ τῇ ἡμετέρᾳ διαπεφευγέναι ἡμᾶς δοκεῖν, οἵτινές σε ἀ διεσώσαμεν, οὐδὲ σὺ σαυτὸν, οἷόν τε ὂν καὶ δυνατὸν, εἴτι καὶ σμικρὸν ἡμῶν ὄφελος ἦν. ταῦτ' ἴσχ, ὦ Σώκρατες, ὅρα μὴ ἅμα τῷ κακῷ καὶ αἰσχρὰ ᾖ σοί τε καὶ ἡμῖν· ἀλλὰ βουλεύου. μᾶλλον δὲ οὐδὲ βουλεύεσθαι

λεύεσθαι ἔτι ὥρα, ἀλλὰ βεβουλεύσθαι. μία δὲ βουλή. τῆς γὰρ ἐπιούσης νυκτὸς πάντα ταῦτα δεῖ πεπράχθαι. εἰ δὲ περιμενοῦμεν, ἀδύνατον, καὶ οὐκέτι οἷόν τε. ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ, ὦ Σώκρατες, πείθου μοι, καὶ μηδαμῶς ἄλλως ποίει.

στ'. Σ. Ὦ φίλε Κρίτων, ἡ προθυμία σου πολλοῦ ἀξία,, εἰ μετά τινος ὀρθότητος εἴη. εἰ δὲ μή, ὅσῳ μείζων, τοσούτῳ χαλεπωτέρα. σκοπεῖσθαι οὖν χρὴ ἡμᾶς, εἴτε ταῦτα πρακτέον, εἴτε μή· ὡς ἐγὼ οὐ μόνον νῦν, ἀλλὰ καὶ ἀεὶ τοιοῦτος, οἷος τῶν ἐμῶν μηδενὶ ἄλλῳ πείθεσθαι ἢ τῷ λόγῳ, ὃς ἂν μοι λογιζομένῳ βέλτιστος φαίνηται. τοὺς δὴ λόγους, οὓς ἐν τῷ ἔμπροσθεν ἔλεγον, οὐ δύναμαι νῦν ἐκβαλεῖν, ἐπειδή μοι ἥδε ἡ τύχη γέγονεν· ἀλλὰ σχεδόν τι ὁμοίοι φαίνονταί μοι, καὶ τοὺς αὐτοὺς περισβεύω καὶ τιμῶ, ὥσπερ καὶ πρότερον. ὧν ἐὰν μὴ βελτίω ἔχωμεν λέγειν ἐν τῷ παρόντι, εὖ ἴσθι ὅτι οὐ μή σοι ξυγχωρήσω, οὐδ' ἂν πλείω τῶν νῦν παρόντων ἡ τῶν πολλῶν δύναμις, ὥσπερ παῖδας, ἡμᾶς μορμολύττηται, δεσμοὺς καὶ θανάτους ἐπιπέμπουσα, καὶ χρημάτων ἀφαιρέσεις. Κ. Πῶς οὖν ἂν μετριώτατα σκοποίμεθα αὐτά; Σ. Εἰ πρῶτον μὲν τοῦτον τὸν λόγον ἀναλαβοίμεν, ὃν σὺ λέγεις περὶ τῶν δοξῶν, πότερον καλῶς ἐλέγετο ἑκάστοτε, ἢ οὔ, ὅτι ταῖς μὲν δεῖ τῶν δοξῶν προσέχειν τὸν νοῦν, ταῖς δὲ οὔ· ἢ πρὶν μὲν ἐμὲ δεῖν ἀποθνήσκειν, καλῶς ἐλέγετο, νῦν δὲ καταδηλος ἄρα ἐγένετο ὅτι ἄλλως ἕνεκα λόγου ἐλέγετο, ἦν δὲ παιδιὰ καὶ φλυαρία ὡς ἀληθῶς. ἐπιθυμῶ δ' ἔγωγε ἐπισκέψασθαι, ὦ Κρίτων, κοινῇ μετὰ σοῦ, εἴ τι μοι ἀλλοιότερος φανεῖται, ἐπειδή γε ὧδε ἔχω, ἢ ὁ αὐτός· καὶ

καὶ ἐάσομεν χαίρειν, ἢ πεισόμεθα αὐτῷ. Ἐλέγετο δέ πῶς, ὡς ἐγῷμαι, ἑκάστοτε ὧδε ὑπὸ τῶν οἰομένων τι λέγειν, ὥσπερ νῦν δὴ ἐγὼ ἔλεγον· ὅτι τῶν δοξῶν, ἃς οἱ ἄνθρωποι δοξάζουσι, δέοι τὰς μὲν περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι, τὰς δὲ μή. τοῦτο πρὸς θεῶν, ὦ Κρίτων, οὐ δοκεῖ καλῶς σοι λέγεσθαι; σὺ γὰρ, ὅσα γε τἀνθρώπεια, ἐκτὸς εἶ τοῦ μέλλειν ἀποθνήσκειν αὔριον, καὶ ἐκ ἂν σε παρακρύοι ἡ παροῦσα ξυμφορά. σκόπει δή· οὐχ ἱκανῶς δοκεῖ σοι λέγεσθαι ὅτι οὐ πάσας χρὴ τὰς δόξας τῶν ἀνθρώπων τιμᾶν, ἀλλὰ τὰς μὲν, τὰς δ' οὔ; οὐδὲ πάντων, ἀλλὰ τῶν μὲν, τῶν δ' οὔ; τί φῂς; ταῦτα οὐχὶ καλῶς λέγεται; Κ. Καλῶς. Σ. Οὐκοῦν τὰς μὲν χρηστὰς τιμᾶν, τὰς δὲ πονηρὰς, μή; Κ. Ναί. Σ. Χρησταὶ δὲ, οὐχ αἱ τῶν φρονίμων· πονηραὶ δὲ, αἱ τῶν ἀφρόνων; Κ. Πῶς δ' οὔ;

ζ. Σ. Φέρε δὴ, πῶς αὖ τὰ τοιαῦτα ἐλέγετο; γυμναζόμενος ἀνὴρ καὶ τοῦτο πράττων, πότερον παντὸς ἀνδρὸς ἐπαίνῳ καὶ ψόγῳ καὶ δόξῃ τὸν νοῦν προσέχει, ἢ ἑνὸς μόνου ἐκείνου, ὃς ἂν τυγχάνοι ἰατρὸς ἢ παιδοτρίβης ὤν; Κ. Ἑνὸς μόνου. Σ. Οὐκοῦν φοβεῖσθαι χρὴ τοὺς ψόγους, καὶ ἀσπάζεσθαι τοὺς ἐπαίνους τοὺς τοῦ ἑνὸς ἐκείνου, ἀλλὰ μὴ τοὺς τῶν πολλῶν; Κ. Δηλαδή. Σ. Ταύτῃ ἄρα αὐτῷ πρακτέον καὶ γυμναστέον, καὶ ἐδεστέον γε καὶ ποτέον, ᾗ ἂν τῷ ἑνὶ δοκῇ, τῷ ἐπισταμένῳ καὶ ἐπαΐοντι, μᾶλλον ἢ ᾗ ξύμπασι τοῖς ἄλλοις. Κ. Ἔστι ταῦτα. Σ. Εἶεν. ἀπειθήσας δὲ τῷ ἑνὶ, καὶ ἀτιμάσας αὐτοῦ τὴν δόξαν καὶ τοὺς ἐπαίνους, τιμήσας δὲ τοὺς τῶν πολλῶν καὶ μηδὲν ἐπαΐόντων, ἆρα ἀδὲν κακὸν πείσεται; Κ. Πῶς γὰρ οὔ; Σ. Τί δ' ἔστι κακὸν τοῦτο, καὶ ποῖ τείνει,

τείνει, καὶ εἰς τί τῶν τῆ ἀπειθοῦντος; Κ. Δηλονότι εἰς τὸ σῶμα. τοῦτο γὰρ διόλλυσι. Σ. Καλῶς λέγεις. οὐκοῦν καὶ τἆλλα, ὦ Κρίτων, ὕτω, ἵνα μὴ πάντα διίωμεν. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, καὶ αἰσχρῶν καὶ καλῶν, καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν, περὶ ὧν νῦν ἡμῖν ἐστὶν ἡ βουλή, πότερον τῇ τῶν πολλῶν δόξῃ δεῖ ἡμᾶς ἕπεσθαι, καὶ φοβεῖσθαι αὐτὴν, ἢ τῇ τοῦ ἑνὸς, εἴτις ἐστὶν ἐπαΐων, ὃν δεῖ καὶ αἰσχύνεσθαι καὶ φοβεῖσθαι μᾶλλον ἢ ξύμπαντας τοὺς ἄλλους· ᾧ εἰ μὴ ἀκολουθήσομεν, διαφθεροῦμεν ἐκεῖνο καὶ λωβησόμεθα, ὃ τῷ μὲν δικαίῳ βέλτιον ἐγίγνετο, τῷ δὲ ἀδίκῳ ἀπώλλυτο; ἢ οὐδέν ἐστι τοῦτο; Κ. Οἶμαι ἔγωγε, ὦ Σώκρατες.

ή. Σ. Φέρε δή, ἐὰν τὸ ὑπὸ τοῦ ὑγιεινοῦ μὲν βέλτιον γιγνόμενον, ὑπὸ τοῦ νοσώδους δὲ διαφθειρόμενον, διολέσωμεν, πειθόμενοι μὴ τῇ τῶν ἐπαϊόντων δόξῃ, ἆρα βιωτὸν ἡμῖν ἐστὶ διεφθαρμένου αὐτοῦ; ἔστι δέ που τοῦτο σῶμα, ἢ οὐχί; Κ. Ναί. Σ. Ἆρ' οὖν βιωτὸν ἡμῖν ἔστι μετὰ μοχθηροῦ καὶ διεφθαρμένου σώματος; Κ. Οὐδαμῶς. Σ. Ἀλλὰ μετ' ἐκείνου ἆρα ἐστὶν ἡμῖν βιωτὸν διεφθαρμένου, ᾧ τὸ ἄδικον μὲν λωβᾶται, τὸ δὲ δίκαιον ὠφίνησιν; ἢ φαυλότερον ἡγούμεθα εἶναι τοῦ σώματος ἐκεῖνο, ὅ, τι ποτ' ἐστὶ τῶν ἡμετέρων, περὶ ὃ ἥ τε ἀδικία καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐστίν; Κ. Οὐδαμῶς. Σ. Ἀλλὰ τιμιώτερον; Κ. Πολύ γε. Σ. Οὐκ ἄρα, ὦ βέλτιστε, πάνυ ἡμῖν ὅτῳ φροντιστέον ὅ, τι ἐροῦσιν οἱ πολλοὶ ἡμᾶς, ἀλλ' ὅ, τι ὁ ἐπαΐων περὶ τῶν δικαίων καὶ ἀδίκων, ὁ εἷς, καὶ αὐτὴ ἡ ἀλήθεια. ὥστε πρῶτον μὲν ταύτῃ οὐκ ὀρθῶς εἰσηγῇ, εἰσηγούμενος τῆς τῶν πολλῶν δόξης

δόξης δεῖν ἡμᾶς φροντίζειν περὶ τῶν δικαίων καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τῶν ἐναντίων. ἀλλὰ μὲν δὴ φαίη γ' ἄν τις, Οἷοί τε εἰσὶν ἡμᾶς οἱ πολλοὶ ἀποκτιννύναι. Κ. Δηλαδὴ καὶ ταῦτα φαίη γ' ἄν τις, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἀληθῆ λέγεις. ἀλλ', ὦ θαυμάσιε, ἕτος γε ὁ λόγος, ὃν διεληλύθαμεν, ἔμοιγε δοκεῖ ἀνόμοιος εἶναι καὶ πρότερος. καὶ τόνδε δὲ αὖ σκόπει, εἰ ἔτι μένει ἡμῖν, ἢ οὔ, ὅτι οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Κ. Ἀλλὰ μένει. Σ. Τὸ δὲ εὖ καὶ καλῶς καὶ δικαίως, ὅτι ταυτὸν ἐστὶ, μένει, ἢ ἐ μένει; Κ. Μένει.

ϑ'. Σ. Οὐκοῦν ἐκ τῶν ὁμολογουμένων τοῦτο σκεπτέον, πότερον δίκαιον ἐμὲ ἐνθένδε πειρᾶσθαι ἐξιέναι, μὴ ἀφιέντων Ἀθηναίων, ἢ ἐ δίκαιον. καὶ ἐὰν μὲν φαίνηται δίκαιον, πειρώμεθα· εἰ δὲ μή, ἐῶμεν. ἃς δὲ σὺ λέγεις τὰς σκέψεις περί τε χρημάτων ἀναλώσεως, καὶ δόξης, καὶ παίδων τροφῆς, μὴ ὡς ἀληθῶς ταῦτα, ὦ Κρίτων, σκέμματα ἢ τῶν ῥᾳδίως ἀποκτιννύντων, καὶ ἀναβιωσκομένων γ' ἂν, εἰ οἷοί τε ἦσαν, ὀλίγοι ξὺν νῷ, τούτων τῶν πολλῶν· ἡμῖν δ' (ἐπειδὴ ὁ λόγος οὕτω αἱρεῖ) μὴ οὐδὲν ἄλλο σκεπτέον ᾖ, ἢ ὅπερ νῦν δὴ ἐλέγομεν· πότερον δίκαια πράξομεν, καὶ χρήματα τελοῦντες τούτοις τοῖς ἐμὲ ἐνθένδε ἐξάξουσι, καὶ χάριτας, καὶ αὐτοὶ ἐξάγοντές τε καὶ ἐξαγόμενοι, ἢ τῇ ἀληθείᾳ ἀδικήσομεν, πάντα ταῦτα ποιοῦντες. κἂν φαινώμεθα ἄδικα αὐτὰ ἐργαζόμενοι, μὴ οὐ δέῃ ὑπολογίζεσθαι, οὔτ' εἰ ἀποθνήσκειν δεῖ παραμένοντας καὶ ἡσυχίαν ἄγοντας, οὔτε ἄλλο ὁτιοῦν πάσχειν, πρὸ τοῦ ἀδικεῖν. Κ. Καλῶς μέν μοι δοκεῖς λέγειν, ὦ Σώκρατες· ὅρα δὲ τί δρῶμεν. Σ. Σκοπῶμεν, ὦ γαθὲ, κοινῇ· καὶ εἴ τι

ἔχεις

ἔχεις ἀντιλέγειν ἐμοῦ λέγοντος, ἀντίλεγε, καί σοι πείσομαι· εἰ δὲ μή, παῦσαι ἤδη, ὦ μακάριε, πολλάκις μοι λέγων τὸν αὐτὸν λόγον, ὡς χρὴ ἐνθένδε ἀπόντων Ἀθηναίων ἐμὲ ἀπιέναι. ὡς ἐγὼ περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι πεῖσαί σε ταῦτα πράττειν, ἀλλὰ μὴ ἄκοντος. ὅρα δὲ δὴ τῆς σκέψεως τὴν ἀρχήν, ἐάν σοι ἱκανῶς λέγεται, καὶ πειρῶ ἀποκρίνασθαι τὸ ἐρωτώμενον, ἢ ἂν μάλιστα οἴῃ. Κ. Ἀλλὰ πειράσομαι.

ί. Σ. Οὐδενί τρόπῳ φαμὲν ἑκόντας ἀδικητέον εἶναι; ἢ τινὶ μὲν ἀδικητέον τρόπῳ, τινὶ δὲ οὔ; ἢ οὐδαμῶς τό γε ἀδικεῖν οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε καλὸν, ὡς πολλάκις ἡμῖν καὶ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ὡμολογήθη, ὅπερ καὶ ἄρτι ἐλέγετο; ἢ πᾶσαι ἡμῖν αἱ ἐκεῖναι πρόσθεν ὁμολογίαι ἐν ταῖσδε ταῖς ὀλίγαις ἡμέραις ἐκκεχυμέναι εἰσί· καὶ πάλαι, ὦ Κρίτων, ἆρα τηλικοίδε γέροντες ἄνδρες πρὸς ἀλλήλους σπουδῇ διαλεγόμενοι, ἐλάθομεν ἡμᾶς αὐτοὺς παίδων ἐδὲν διαφέροντες; ἢ παντὸς μᾶλλον ὕτως ἔχει, ὥσπερ τότε ἡμῖν ἐλέγετο, εἴτε φασὶν οἱ πολλοὶ, εἴτε μή; καὶ εἴτε δεῖ ἡμᾶς ἔτι τῶνδε χαλεπώτερα πάσχειν, εἴτε καὶ πραότερα, ὅμως τόγε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχρόν τυγχάνειν ὂν παντὶ τρόπῳ φαμὲν, ἢ οὔ; Κ. Φαμέν. Σ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν. Κ. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται· ἐπειδή γε ἐδαμῶς δεῖ ἀδικεῖν. Κ. Οὐ φαίνεται. Σ. Τί δαὶ δή; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὔ; Κ. Οὐ δεῖ δή που, ὦ Σώκρατες. Σ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοί φασι, δίκαιον, ἢ οὐ δίκαιον; Κ. Οὐδαμῶς. Σ. Τὸ γάρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους, τοῦ ἀδικεῖν

ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει. Κ. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Οὔτε ἄρα ἀνταδικεῖν δεῖ, οὔτε κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπων, οὐδ' ἂν ὁτιῶν πάσχῃ ὑπ' αὐτῶν. καὶ ὅρα, ὦ Κρίτων, ταῦτα ὁμολογῶν, ὅπως μὴ παρὰ δόξαν ὁμολογῇς· οἶδα γὰρ ὅτι ὀλίγοις τισὶ ταῦτα καὶ δοκεῖ καὶ δόξει· οἷς δ' ὕτω δέδοκται, καὶ οἷς μή, τούτοις οὐκ ἔστι κοινὴ βουλή, ἀλλ' ἀνάγκη τούτους ἀλλήλων καταφρονεῖν, ὁρῶντας ἀλλήλων τὰ βουλεύματα· σκόπει ἂν δὴ καὶ σὺ εὖ μάλα, πότερον κοινωνεῖς καὶ συνδοκεῖ σοι, καὶ ἀρχώμεθα ἐντεῦθεν βουλευόμενοι, ὡς οὐδέποτε ἀρθῶς ἔχοντος οὔτε τοῦ ἀδικεῖν, οὔτε τοῦ ἀνταδικεῖν, οὔτε κακῶς πάσχοντα ἀμύνεσθαι, ἀντιδρῶντα κακῶς· ἢ ἀφίστασαι καὶ οὐ κοινωνεῖς τῆς ἀρχῆς. ἐμοὶ μὲν γὰρ καὶ πάλαι οὕτω, καὶ νῦν ἔτι δοκεῖ· σοὶ δὲ εἰ πῃ ἄλλῃ δέδοκται, λέγε καὶ δίδασκε. εἰ δὲ ἐμμένεις τοῖς πρόσθεν, τὸ μετὰ τοῦτο ἄκουε. Κ. Ἀλλ' ἐμμένω τε καὶ ξυνδοκεῖ μοι. ἀλλὰ λέγε. Σ. Λέγω δὴ αὖ τὸ μετὰ τοῦτο, μᾶλλον δὲ ἐρωτῶ, πότερον ἃ ὤν τις ὁμολογήσῃ τῳ, δίκαια ὄντα, ποιητέον, ἢ ἐξαπατητέον. Κ. Ποιητέον.

ιά. Σ. Ἐκ τούτων δὴ ὧδε. ἀπιόντες ἐνθένδε ἡμεῖς μὴ πείσαντες τὴν πόλιν, πότερον κακῶς τινὰς ποιοῦμεν, καὶ ταῦτα, ὃς ἥκιστα δεῖ, ἢ οὔ; καὶ ἐμμένομεν οἷς ὡμολογήσαμεν, δικαίοις οὖσιν, ἢ οὔ; Κ. Οὐκ ἔχω, ὦ Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι πρὸς ὃ ἐρωτᾷς. οὐ γὰρ ἐννοῶ. Σ. Ἀλλ' ὧδε σκόπει. εἰ μέλλοιμεν ἡμεῖν ἐνθένδε εἴτε ἀποδιδράσκειν, εἴθ' ὅπως δεῖ ὀνομάζειν τοῦτο, ἐλθόντες οἱ νόμοι καὶ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἐπισταίντες ἔροιντο, Εἰπέ μοι, ὦ Σώκρατες· τί ἐν νῷ ἔχεις

ποιεῖν; ἄλλο τι ἢ τύτῳ τῷ ἔργῳ, ᾧ ἐπιχειρεῖς, διανοῇ τὺς τε νόμους ἡμᾶς ἀπολέσαι, καὶ ξύμπασαν τὴν πόλιν, τὸ σὸν μέρος; ἢ δοκεῖ σοι οἷόν τε ἔτι ἐκείνην τὴν πόλιν εἶναι, καὶ μὴ ἀνατετράφθαι, ἐν ᾗ ἂν αἱ γενόμεναι δίκαι μηδὲν ἰσχύωσιν, ἀλλ' ὑπὸ ἰδιωτῶν ἄκυροί τε γίγνωνται καὶ διαφθείρωνται; Τί ἐροῦμεν, ὦ Κρίτων, πρὸς ταῦτα καὶ ἄλλα τοιαῦτα; πολλὰ γὰρ ἄν τις ἔχοι, ἄλλως τε καὶ ῥήτωρ, εἰπεῖν ὑπὲρ τύτου τοῦ νόμυ ἀπολλυμένου, ὃς τὰς δίκας τὰς δικασθείσας προστάττει κυρίας εἶναι. ἢ ἐροῦμεν πρὸς αὐτὺς, ὅτι ἠδίκει γὰρ ἡμᾶς ἡ πόλις, καὶ ὐκ ὀρθῶς τὴν δίκην ἔκρινε; ταῦτα, ἢ τί ἐροῦμεν; Κ. Ταῦτα νὴ Δία, ὦ Σώκρατες.

ιδ'. Σ. Τί ὖν ἂν εἴπωσιν οἱ νόμοι; Ὦ Σώκρατες, ἦ καὶ ταῦτα ὡμολόγητο ἡμῖν τε καὶ σοι, ἢ ἐμμένειν ταῖς δίκαις, αἷς ἂν ἡ πόλις δικάζοι; Εἰ ὖν αὐτῶν θαυμάζοιμεν λεγόντων, ἴσως ἂν εἴποιεν, Ὅτι, ὦ Σώκρατες, μὴ θαύμαζε τὰ λεγόμενα, ἀλλ' ἀποκρίνυ. ἐπειδὴ καὶ εἴωθας χρῆσθαι τῷ ἐρωτᾶν τε καὶ ἀποκρίνεσθαι. φέρε γὰρ, τί ἐγκαλῶν ἡμῖν καὶ τῇ πόλει, ἐπιχειρεῖς ἡμᾶς ἀπολλύναι; ὐ πρῶτον μέν σε ἐγεννήσαμεν ἡμεῖς; καὶ δι' ἡμῶν ἔλαβε τὴν μητέρα σου ὁ πατὴρ, καὶ ἐφύτευσέ σε; φράσον ὖν, τύτοις ἡμῶν τοῖς νόμοις τοῖς περὶ τὺς γάμυς μέμφῃ τι, ὡς ὐ καλῶς ἔχουσιν; ὐ μέμφομαι, φαίην ἄν. Ἀλλὰ τοῖς περὶ τὴν τῦ γενομένου τροφὴν τε καὶ παιδείαν, ἐν ᾗ καὶ σὺ ἐπαιδεύθης; ἢ ὐ καλῶς προσέταττον ἡμῶν οἱ ἐπὶ τύτῳ τεταγμένοι νόμοι, παραγγέλλοντες τῷ πατρὶ τῷ σῷ σε ἐν μυσικῇ καὶ γυμναστικῇ παιδεύειν; καλῶς, φαίην ἄν. Εἶεν.

ἐπειδὴ

ἐπειδὴ δὲ ἐγένου τε καὶ ἐξετράφης καὶ ἐπαιδεύθης, ἔχοις ἂν εἰπεῖν πρῶτον μὲν, ὡς οὐχὶ ἡμέτερος ἦσθα καὶ ἔκγονος καὶ δοῦλος, αὐτός τε καὶ οἱ σοὶ πρόγονοι; καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, ἆρ' ἐξίσου οἴει εἶναι σοὶ τὰ δίκαιον καὶ ἡμῖν, καὶ ἅττ' ἂν ἡμεῖς σε ἐπιχειρῶμεν ποιεῖν, ταῦτα καὶ σὺ ἀντιποιεῖν οἴει δίκαιον εἶναι; ἢ πρὸς μὲν ἄρα σοι τὸν πατέρα οὐκ ἐξίσου ἦν τὸ δίκαιον, καὶ πρὸς δεσπότην, εἴ σοι ὢν ἐτύγχανεν, ὥστε ἅπερ πάσχεις, ταῦτα καὶ ἀντιποιεῖν· οὔτε κακῶς ἀκούοντα ἀντιλέγειν, οὔτε τυπτόμενον ἀντιτύπτειν, οὔτε ἄλλα τοιαῦτα πολλά· πρὸς δὲ τὴν πατρίδα ἆρα καὶ τοὺς νόμους ἐξέσται σοι, ὥστε ἐάν σε ἐπιχειρῶμεν ἡμεῖς ἀπολλύναι, δίκαιον ἡγούμενοι εἶναι, καὶ σὺ δὲ ἡμᾶς τοὺς νόμους καὶ τὴν πατρίδα καθ' ὅσον δύνασαι ἐπιχειρήσεις ἀνταπολλύναι; καὶ φήσεις, ταῦτα ποιῶν, δίκαια πράττειν, ὁ τῇ ἀληθείᾳ τῆς ἀρετῆς ἐπιμελούμενος; ἢ οὕτως εἶ σοφὸς, ὥστε λέληθέ σε ὅτι μητρός τε καὶ πατρός καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἁπάντων τιμιώτερόν ἐστι πατρὶς, καὶ σεμνότερον καὶ ἁγιώτερον, καὶ ἐν μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι· καὶ σέβεσθαι δεῖ καὶ μᾶλλον ὑπείκειν καὶ θωπεύειν πατρίδα χαλεπαίνουσαν, ἢ πατέρα· καὶ ἢ πείθειν, ἢ ποιεῖν ἃ ἂν κελεύοι· καὶ πάσχειν ἐάν τι προστάττῃ παθεῖν, ἡσυχίαν ἄγοντα, ἐάν τε τύπτεσθαι, ἐάν τε δεῖσθαι, ἐάν τε εἰς πόλεμον ἄγῃ τρωθησόμενον ἢ ἀποθανούμενον, ποιητέα ταῦτα, καὶ τὸ δίκαιον οὕτως ἔχει· καὶ οὐχ ὑπεικτέον, οὐδὲ ἀναχωρητέον, οὐδὲ λειπτέον τὴν τάξιν· ἀλλὰ καὶ ἐν πολέμῳ καὶ

καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἃ ἂν κελεύσῃ ἡ πόλις τε καὶ ἡ πατρίς· ἢ πείθειν αὐτὴν ἢ τὸ δίκαιον πέφυκε· βιάζεσθαι δὲ ὐχ ὅσιον οὔτε μητέρα, οὔτε πατέρα, πολὺ δὲ τούτων ἔτι ἧττον τὴν πατρίδα; τί φήσομεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἀληθῆ λέγειν τοὺς νόμους, ἢ οὔ; Κ. Ἔμοιγε δοκεῖ.

ιγ'. Σ. Σκόπει τοίνυν, ὦ Σώκρατες, (φαῖεν ἂν ἴσως οἱ νόμοι) ἃ ἡμεῖς ταῦτα ἀληθῆ λέγομεν, ὅτι ἃ δίκαια ἡμᾶς ἐπιχειρεῖς δρᾶν, ἃ ἐπιχειρεῖς. ἡμεῖς γάρ σε γεννήσαντες, ἐκθρέψαντες, παιδεύσαντες, μεταδόντες ἁπάντων, ὧν οἷοί τε ἦμεν, καλῶν σοί τε καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι πολίταις, ὅμως προαγορεύομεν, τῷ ἐξουσίαν πεποιηκέναι Ἀθηναίων τῷ βουλομένῳ, ἐπειδὰν δοκιμάσῃ καὶ ἴδῃ τὰ ἐν τῇ πόλει πράγματα καὶ ἡμᾶς τοὺς νόμους, ᾧ ἂν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς, ἐξεῖναι λαβόντα τὰ αὑτοῦ, ἀπιέναι ὅπη ἂν βούληται. καὶ οὐδεὶς ἡμῶν τῶν νόμων ἐμποδών ἐστιν οὐδ' ἀπαγορεύει, ἐάν τέ τις βούληται ὑμῶν εἰς ἀποικίαν ἰέναι, (ἐὰν μὴ ἀρέσκωμεν ἡμεῖς τε καὶ ἡ πόλις) ἐάν τε μετοικεῖν ἄλλοσέ πη ἐλθὼν, ἰέναι ἐκεῖσε, ὅπη ἂν βούληται, ἔχων τὰ αὑτοῦ. ὃς δ' ἂν ὑμῶν παραμείνῃ, ὁρῶν ὃν τρόπον ἡμεῖς τάς τε δίκας δικάζομεν, καὶ τἄλλα τὴν πόλιν διοικοῦμεν, ἤδη φαμὲν τοῦτον ὡμολογηκέναι ἔργῳ ἡμῖν, ἃ ἂν ἡμεῖς κελεύωμεν, ποιήσειν ταῦτα. καὶ τὸν μὴ πειθόμενον, τριχῇ φαμὲν ἀδικεῖν· ὅτι τε γεννήσαντες ἔστιν ἡμῖν οὐ πείθεται, καὶ ὅτι τροφεῦσι· καὶ ὅτι ὁμολογήσας ἡμῖν πείθεσθαι, οὔτε πείθεται, οὔτε πείθει ἡμᾶς, εἰ μή καλῶς τι ποιοῖμεν· προτιθέντων ἡμῶν,

καὶ

καὶ οὐκ ἀγρίως ἐπιτατ[όντων ποιεῖν ἃ ἂν κελεύωμεν, ἀλλὰ ἐφιέντων δυοῖν θάτερα, ἢ πείθειν ἡμᾶς, ἢ ποιεῖν· τούτων οὐδέτερα ποιεῖ.

ιδ'. Ταύταις δὴ φαμὲν καί σε, ὦ Σώκρατες, ταῖς αἰτίαις ἐνέξεισθαι, εἴπερ ποιήσεις ἃ ἐπινοεῖς· καὶ οὐχ ἥκιστα Ἀθηναίων σε, ἀλλ' ἐν τοῖς μάλιστα. Εἰ ἴσν ἐγὼ εἴποιμι, διὰ τί δὴ, ἴσως ἄν μοι δικαίως καθάπ[τοιντο, λέγοντες, ὅτι ἐν τοῖς μάλιστα Ἀθηναίων ἐγὼ αὐτοῖς ὡμολογηκὼς τυ[χάνω ταύτην τὴν ὁμολογίαν. φαῖεν γὰρ ἄν, Ὅτι, ὦ Σώκρατες, μεγάλα ἡμῖν τούτων τεκμήρια ἐστὶν, ὅτι σοι καὶ ἡμεῖς ἠρέσκομεν καὶ ἡ πόλις. οὐ γὰρ ἄν ποτε τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἁπάντων διαφερόντως ἐν αὐτῇ ἔπεδήμεις, εἰ μή σοι διαφερόντως ἤρεσκε. καὶ οὔτ' ἐπὶ θεωρίαν πώποτε ἐκ τῆς πόλεως ἐξῆλθες, ὅτι μὴ ἅπαξ εἰς Ἰσθμὸν, οὔτε ἄλλοσε οὐδαμόσε, εἰ μή ποι στρατευσόμενος· οὔτε ἄλλην ἐποιήσω ἀποδημίαν πώποτε, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι· οὐδ' ἐπιθυμία σε ἄλλης πόλεως ἢδ' ἄλλων νόμων ἔλαβεν εἰδέναι· ἀλλὰ ἡμεῖς σοι ἱκανοὶ ἦμεν, καὶ ἡ ἡμετέρα πόλις· οὕτω σφόδρα ἡμᾶς ἠροῦ, καὶ ὡμολόγεις καθ' ἡμᾶς πολιτεύσεσθαι. τά τε ἄλλα καὶ παῖδας ἐν αὐτῇ ἐποιήσω, ὡς ἀρεσκόσης σοι τῆς πόλεως. ἔτι τοίνυν ἐν αὐτῇ τῇ δίκῃ ἐξῆν σοι φυγῆς τιμήσασθαι, εἰ ἐβούλου, καὶ ὅπερ νῦν ἀκούσης τῆς πόλεως ἐπιχειρεῖς, τότε ἑκούσης ποιῆσαι. σὺ δὲ τότε μὲν ἐκαλλωπίζου, ὡς οὐκ ἀγαναχτῶν εἰ δέοι τεθνάναι σε· ἀλλ' ἠροῦ, ὡς ἔφησθα, πρὸ τῆς φυγῆς θάνατον. νῦν δὲ οὔτ' ἐκείνους τοὺς λόγους αἰσχύνῃ, οὔτε ἡμῶν τῶν νόμων ἐντρέπῃ, ἐπιχειρῶν διαφθεῖραι· πράττεις

τι ἅπερ ἂν δοῦλος ὁ φαυλότατος πράξειεν, ἀποδιδράσκειν ἐπιχειρῶν παρὰ τὰς ξυνθήκας τε καὶ τὰς ὁμολογίας, καθ' ἃς ἡμῖν ξυνέθου πολιτεύσεσθαι. πρῶτον μὲν ἡμῖν τοῦτο αὐτὸ ἀπόκριναι, εἰ ἀληθῆ λέγομεν, φάσκοντές σε ὡμολογηκέναι πολιτεύσεσθαι καθ' ἡμᾶς, ἔργῳ, ἀλλ' οὐ λόγῳ· ἢ οὐκ ἀληθῆ. τί φῶμεν πρὸς ταῦτα, ὦ Κρίτων; ἄλλο τι ἢ ὁμολογῶμεν; Κ. Ἀνάγκη, ὦ Σώκρατες. Σ. Ἄλλο τι οὖν, φαῖεν, ἢ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς καὶ ὁμολογίας παραβαίνεις· οὐχ ὑπ' ἀνάγκης ὁμολογήσας, οὐδὲ ἀπατηθείς, οὐδὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ ἀναγκασθεὶς βουλεύσασθαι· ἀλλ' ἐν ἔτεσιν ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς ἦν σοι ἀπιέναι, εἰ μὴ ἠρέσκομεν ἡμεῖς, μηδὲ δίκαιαι ἐφαίνοντό σοι αἱ ὁμολογίαι εἶναι; σύ τε οὔτε Λακεδαίμονα προηροῦ, οὔτε Κρήτην, ἃς δὴ ἑκάστοτε φὴς εὐνομεῖσθαι, οὔτε ἄλλην ἁπάσαν τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, οὔτε τῶν βαρβάρων· ἀλλ' ἧττον ἐξ αὐτῆς ἀπεδήμησας ἢ οἱ χωλοί τε καὶ τυφλοὶ καὶ αἱ ἄλλαι ἀνάπηροι. οὕτω σοι διαφερόντως τῶν ἄλλων Ἀθηναίων ἤρεσκεν ἡ πόλις τε καὶ ἡμεῖς, οἱ νόμοι δηλονότι. τίνι γὰρ ἂν πόλις ἀρέσκοι ἄνευ νόμων; νῦν δὲ δὴ οὐκ ἐμμένεις τοῖς ὡμολογημένοις· ἐμμενεῖς δέ, ἐὰν ἡμῖν γε πέιθῃ, ὦ Σώκρατες· καὶ οὐ καταγέλαστός γε ἔσῃ, ἐκ τῆς πόλεως ἐξελθών.

ιέ. Σκόπει γὰρ δή, ταῦτα παραβὰς, καὶ ἐξαμαρτών τι τούτων, τί ἀγαθὸν ἐργάσῃ σαυτὸν, ἢ τοὺς ἐπιτηδείους τοὺς σαυτοῦ. ὅτι μὲν γὰρ κινδυνεύσουσί γέ σου οἱ ἐπιτήδειοι καὶ αὐτοὶ φεύγειν καὶ στερηθῆναι τῆς πόλεως, ἢ τὴν οὐσίαν ἀπολέσαι, σχεδόν τι δῆλον. αὐτὸς δὲ πρῶτον μὲν ἐὰν εἰς τῶν ἐγγύτατά τινα πό-

λεων

λεων ἔλθῃς, ἢ Θήβαζε, ἢ Μεγάραδε, (εὐνομοῦνται γὰρ ἀμφότεραι) πολέμιος ἥξεις, ὦ Σώκρατες, τῇ τούτων πολιτείᾳ. καὶ ὅσοιπερ κήδονται τῶν αὐτῶν πόλεων ὑποβλέψονταί σε, διαφθορέα ἡγούμενοι τῶν νόμων· καὶ βεβαιώσεις τοῖς δικασταῖς τὴν δόξαν, ὥστε δοκεῖν ὀρθῶς τὴν δίκην δικάσαι. ἔστις γὰρ νόμων διαφθορεὺς ἐστι, σφόδρα που δόξειεν ἂν νέων γε καὶ ἀνοήτων ἀνθρώπων διαφθορεὺς εἶναι. πότερον οὖν φεύξῃ τάς τε εὐνομουμένας πόλεις καὶ τῶν ἀνδρῶν τοὺς κοσμιωτάτους; καὶ τοῦτο ποιοῦντι ἆρα ἄξιον ἔστι σοι ζῆν; ἢ πλησιάσεις τούτοις, καὶ ἀναισχυντήσεις διαλεγόμενος τινὰς λόγους, ὦ Σώκρατες, ἢ ὅσπερ ἐνθάδε, ὡς ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ δικαιοσύνη πλείστου ἄξιον τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ νόμιμα καὶ οἱ νόμοι; καὶ οὐκ οἴει ἄσχημον φανεῖσθαι τὸ τοῦ Σωκράτους πρᾶγμα; οἴεσθαί γε χρή. ἀλλ' ἐκ μέν τούτων τῶν πόλεων ἀπαρεῖς, ἥξεις δὲ εἰς Θετταλίαν παρὰ τοὺς ξένους τοῦ Κρίτωνος. ἐκεῖ γὰρ δὴ πλείστη ἀταξία καὶ ἀκολασία· καὶ ἴσως ἂν ἡδέως σου ἀκούοιεν ὡς γελοίως ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἀπεδιδράσκεις, σκευήν τινα περιθέμενος, ἢ διφθέραν λαβών, ἢ ἄλλα οἷα δὴ εἰώθασιν ἐνσκευάζεσθαι οἱ ἀποδιδράσκοντες, καὶ τὸ σχῆμα τὸ σαυτοῦ μεταλλάξας. ὅτι δὲ γέρων ἀνήρ, σμικροῦ χρόνου τῷ βίῳ λοιπὸς ὤν, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐτόλμησας οὕτω γλίσχρως ἐπιθυμεῖν ζῆν, νόμους τοὺς μεγίστους παραβάς, οὐδεὶς ὃς ἐρεῖ; ἴσως, ἂν μή τινα λυπῇς· εἰ δὲ μή, ἀκούσῃ, ὦ Σώκρατες, πολλὰ καὶ ἀνάξια σαυτοῦ. ὑπερχόμενος δὴ πάντας ἀνθρώπους βιώσῃ, καὶ δουλεύων. τί ποιῶν; ἢ εὐωχούμενος ἐν Θετταλίᾳ; ὥσπερ ἐπὶ δεῖπνον, ἀποδεδημηκὼς εἰς

Θετταλίαν.

Θετταλίαν. λόγοι δὲ ἐκεῖνοι οἱ περὶ δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ποῦ ἡμῖν ἔσονται; ἀλλὰ δὴ τῶν παίδων ἕνεκα βούλει ζῆν, ἵνα αὐτοὺς ἐκθρέψῃς καὶ παιδεύσῃς. τί δὲ; εἰς Θετταλίαν αὐτοὺς ἀγαγὼν θρέψεις τε καὶ παιδεύσεις, ξένους ποιήσας, ἵνα καὶ τοῦτό σου ἀπολαύσωσιν; ἢ τοῦτο μὲν οὔ· αὐτοῦ δὲ τρεφόμενοι, σοῦ ζῶντος, βέλτιον θρέψονται καὶ παιδεύσονται, μὴ ξυνόντος σῷ αὐτοῖς; οἱ γὰρ ἐπιτήδειοι οἱ σοὶ ἐπιμελήσονται αὐτῶν. πότερον ἐὰν μέν εἰς Θετταλίαν ἀποδημήσῃς, ἐπιμελήσονται· ἐὰν δὲ εἰς ᾅδου ἀποδημήσῃς, οὐχὶ ἐπιμελήσονται; ἄπερ γέ τι ὄφελος αὐτῶν ἐστὶ, τῶν σοὶ φασκόντων ἐπιτηδείων εἶναι, οἴεσθαί γε χρή.

ΙΣΤ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, πειθόμενος ἡμῖν τοῖς σοῖς τροφεῦσι, μήτε παῖδας περὶ πλείονος ποιοῦ, μήτε τὸ ζῆν, μήτε ἄλλο μηδὲν, πρὸ τοῦ δικαίου· ἵνα εἰς ᾅδου ἐλθὼν, ἔχῃς ταῦτα πάντα ἀπολογήσασθαι τοῖς ἐκεῖ ἄρχουσιν. οὔτε γὰρ ἐνθάδε σοι φαίνεται ταῦτα πράττοντι ἄμεινον εἶναι, οὐδὲ δικαιότερον, οὐδὲ ὁσιώτερον, οὐδὲ ἄλλῳ τῶν σῶν οὐδενί· οὔτε ἐκεῖσε ἀφικομένῳ ἄμεινον ἔσται. ἀλλὰ νῦν μὲν ἠδικημένος ἄπει, (ἐὰν ἀπίῃς) οὐχ ὑφ' ἡμῶν τῶν νόμων, ἀλλ' ὑπ' ἀνθρώπων· ἐὰν δὲ ἐξέλθῃς, ὕτως αἰσχρῶς ἀνταδικήσας τε καὶ ἀντικακουργήσας, τὰς σαυτοῦ ὁμολογίας τε καὶ ξυνθήκας τὰς πρὸς ἡμᾶς παραβὰς, καὶ κακὰ ἐργασάμενος τούτους, οὓς ἥκιστα ἔδει, σαυτόν τε καὶ φίλους καὶ πατρίδα καὶ ἡμᾶς· ἡμεῖς τέ σοι χαλεπανοῦμεν ζῶντι, καὶ ἐκεῖ οἱ ἡμέτεροι ἀδελφοὶ, οἱ ἐν ᾅδου νόμοι, οὐκ εὐμενῶς σε ὑποδέξονται· εἰδότες ὅτι καὶ ἡμᾶς ἐπεχείρησας

ρησας ἀπολέσαι, τὸ σὸν μέρος. ἀλλὰ μή σε πείσῃ Κρίτων ποιεῖν ἃ λέγεις, μᾶλλον ἢ ἡμεῖς.

ΙΖ'. Ταῦτα, ὦ φίλε ἑταῖρε Κρίτων, εὖ ἴσθι ὅτι ἐγὼ δοκῶ ἀκούειν, ὥσπερ οἱ κορυβαντιῶντες τῶν αὐλῶν δοκοῦσιν ἀκούειν, καὶ ἐν ἐμοὶ αὕτη ἡ ἠχὴ τούτων τῶν λόγων βομβεῖ, καὶ ποιεῖ μὴ δύνασθαι τῶν ἄλλων ἀκούειν. ἀλλὰ ἴσθι, ὅσά γε τὰ νῦν ἐμοὶ δοκοῦντα, ἐάν τι λέγῃς παρὰ ταῦτα, μάτην ἐρεῖς. ὅμως μέντοι εἴ τι οἴει πλέον ποιήσειν, λέγε. Κ. Ἀλλ', ὦ Σώκρατες, οὐκ ἔχω λέγειν. Σ. Ἔα τοίνυν, ὦ Κρίτων, καὶ παρέτω ταύτῃ, ἐπειδὴ ταύτῃ ὁ θεὸς ὑφηγεῖται.

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ

ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ Β.

Η ΠΕΡΙ

ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ.

ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΔΗΣ.

Ω Ἀλκιβιάδη, ἆρά γε πρὸς τὸν θεὸν προσευξόμενος πορεύῃ; Α. Πάνυ μὲν οὖν, ὦ Σώκρατες. Σ. Φαίνῃ γέ τι ἐσκυθρωπακέναι τε καὶ εἰς γῆν βλέπειν, ὥς τις συννοούμενος. Α. Καὶ τί ἄν τις συννοοῖτο, ὦ Σώκρατες; Σ. Τὴν μεγίστην, ὦ Ἀλκιβιάδη, σύννοιαν, ὥς γέ μοι δοκεῖ. ἐπεὶ, φέρε πρὸς Διός, ὑπ οἴει τοὺς θεοὺς, ἃ τυγχάνομεν εὐχόμενοι καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἐνίοτε τούτων τὰ μὲν διδόναι, τὰ δ' οὔ; καὶ ἔστιν οἷς μὲν αὐτῶν, ἔστι δὲ οἷς οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Οὐκοῦν δοκεῖ σοι πολλῆς προμηθείας γε προσδεῖσθαι, ὅπως μὴ λήσῃ τὶς αὐτὸν εὐχόμενος μεγάλα κακὰ, δοκῶν δ' ἀγαθά; οἱ δὲ θεοὶ τύχωσιν ἐν ταύτῃ ὄντες τῇ ἕξει ἐν ᾗ διδόασιν αὐτοὶ ἄ τις εὐχόμενος τυγχάνει; ὥσπερ τὸν Οἰδίπουν αὐτίκα φασὶν εὔξασθαι χαλκῷ διελέσθαι

λίσθαι τοὺς υἱεῖς τὰ πατρῷα· ἐξὸν αὐτῷ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπήν τινα εὔξασθαι, ἕτερα πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι κατηρᾶτο· τοιγαροῦν ταῦτά τε ἐξετελέσθη, καὶ ἐκ τούτων ἄλλα πολλὰ καὶ δεινά· ἃ τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; Α. Ἀλλὰ σὺ μέν, ὦ Σώκρατες, μαινόμενον ἄνθρωπον ἔρηκας. ἐπεὶ τίς ἄν σοι δοκῇ τολμῆσαι ὑγιαίνων τοιαῦτ' εὔξασθαι; Σ. Τὸ μαίνεσθαι ἆρά γε ὑπεναντίον σοι δοκεῖ τῷ σωφρονεῖν; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἄφρονες δὲ καὶ φρόνιμοι δοκοῦσιν ἄνθρωποι εἶναι τινὲς σοί; Α. Εἶναι μέντοι. Σ. Φέρε δή, ἐπισκεψώμεθα τίνες ποτ' εἰσὶν ἕτοι. ὅτι μὲν γὰρ εἰσί τινες, ὡμολόγηται, ἄφρονές τε καὶ φρόνιμοι, καὶ μαίνομενοι ἕτεροι. Α. Ὡμολόγηται γὰρ. Σ. Ἔτι δὲ ὑγιαίνοντες εἰσὶ τινές; Α. Εἰσίν. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἀσθενοῦντες ἕτεροι; Α. Πάνυ γε. Σ. Οὐκοῦν ἐχ οἱ αὐτοί. Α. Οὐ γάρ. Σ. Ἆρ' οὖν καὶ ἕτεροί τινες εἰσὶν οἳ μηδ' ἕτερα τούτων πεπόνθασιν; Α. Οὐ δῆτα. Σ. Ἀνάγκη γάρ ἐστιν ἄνθρωπον ὄντα νοσεῖν ἢ μὴ νοσεῖν. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Τί δέ; περὶ φρονήσεως καὶ ἀφροσύνης ἆρά γε τὴν αὐτὴν ἔχεις γνώμην; Α. Πῶς λέγεις; Σ. Δοκεῖ σοι οἷόν τε εἶναι ἢ φρόνιμον, ἢ ἄφρονα; ἢ ἔστι τι διὰ μέσου τρίτον πάθος ὃ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον, μήτε ἄφρονα; Α. Οὐδῆτα. Σ. Ἀνάγκη ἄρα ἐστὶ τὸ ἕτερον τούτων πεπονθέναι. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Οὐκοῦν μέμνησαι ὁμολογήσας ὑπεναντίον εἶναι μανίαν φρονήσει; Α. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν καὶ μηδὲν εἶναι διὰ μέσου τρίτον πάθος, ὃ ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον μήτε φρόνιμον μήτε ἄφρονα εἶναι; Α. Ὡμολόγησα γάρ. Σ. Καὶ μὴν δύο γε ὑπεναντία ἑνὶ

πράγματι

πράγματι πῶς ἂν εἴη; Α. Οὐδαμῶς. Σ. Ἀφροσύνη ἄρα καὶ μανία κινδυνεύει ταυτὸν εἶναι. Α. Φαίνεται. Σ. Πάντας ἆρ' ἂν φάντες, ὦ Ἀλκιβιάδη, τοὺς ἄφρονας μαίνεσθαι, ὀρθῶς ἂν φαίημεν. Α. Ναί. Σ. Αὐτίκα, τῶν σῶν ἡλικιωτῶν ἔστιν οὓς τυγχάνουσιν ἄφρονες ὄντες, ὥσπερ εἰσί, καὶ τῶν ἔτι πρεσβυτέρων. ἐπὶ φέρε πρὸς Διός, ἐκ οἵου τῶν ἐν τῇ πόλει ὀλίγους μὲν εἶναι τοὺς φρονίμους, ἄφρονας δὲ τοὺς πολλούς; ὡς δὴ σὺ μαινομένους καλεῖς; Α. Ἔγωγε. Σ. Οἴῃ ἂν ἔν γε χαίροντας ἡμᾶς εἶναι μετὰ τοσούτων μαινομένων πολιτευομένους; καὶ ἐκ ἂν παιομένους, καὶ βαλλυμένους, καὶ ἅπερ εἰώθασιν οἱ μαινόμενοι διαπράττεσθαι, πάλαι δίκην δεδωκέναι; ἀλλ' ὅρα, ὦ μακάριε, μὴ ἐχ ὕτω ταῦτ' ἔχει. Α. Πῶς ἂν ἔν ποτ' ἔχοι, ὦ Σώκρατες; κινδυνεύει γὰρ ἐχ ὕτως ἔχειν ὥσπερ ᾠήθην. Σ. Οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ. ἀλλὰ τῇ δέ πη ἐθρητέον. Α. Πῇ πότε λέγεις; Σ. Ἐγὼ δή σοι γε ἐρῶ. ὑπολαμβάνομέν γε τινὰς εἶναι νοσοῦντας· ἢ οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Ἆρ' ἔν δοκεῖ σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν νοσοῦντα ποδαγρᾶν, ἢ πυρέττειν, ἢ ὀφθαλμιᾶν; ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι, καὶ μηδὲν τούτων πεπονθὼς, ἑτέραν νοσεῖν νόσον; πολλαὶ γὰρ δή πε γε εἰσὶ, καὶ οὐχ αὗταί μόναι. Α. Ἔμοιγε δοκοῦσιν. Σ. Ὀφθαλμία ἔν σοι δοκεῖ πᾶσα νόσος εἶναι; Α. Ναί. Σ. Ἆρ' οὖν καὶ πᾶσα νόσος, ὀφθαλμία; Σ. Οὐ δῆτα ἔμοιγε· ἀπορῶ μέντοιγε πῶς λέγω. Σ. Ἀλλ' ἐὰν ἔμοιγε προσέχῃς τὸν νοῦν, σύντε δύο σκεπτομένω. σχεδὸν εὑρήσομεν. Α. Ἀλλὰ προσέχω, ὦ Σώκρατες, εἰς δύναμιν τὴν ἐμήν. Σ. Οὐκοῦν ὡμολογήθη ἡμῖν ὀφθαλμία μὲν πᾶσα, νόσος εἶναι, νόσος μέντοι ἐκ εἶναι πᾶσα, ὀφθαλμία;

ὀφθαλμία; Α. Ὡμολογήθη. Σ. Καὶ ὀρθῶς γε μοὶ δοκεῖ ὁμολογηθῆναι. καὶ γὰρ οἱ πυρέττοντες πάντες νοσοῦσιν, οὐ μέντοι οἱ νοσοῦντες πάντες πυρέττουσιν, οὐδὲ ποδαγριῶσιν, οὐδέ γε ὀφθαλμιῶσιν, οἶμαι· ἀλλὰ νοτὸς μὲν πᾶν τὸ τοιοῦτόν ἐστι, διαφέρειν δὲ φασὶν ὃς δὴ καλοῦμεν ἰατρὸς τὴν ἀπεργασίαν αὐτῶν. ὁ γὰρ πᾶσαι, οὔτε ὅμοιαι, οὔτε ὁμοίως διαπράττονται, ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτῆς δύναμιν ἑκάστη· νόσοι μέντοι πᾶσαί εἰσιν. ὥσπερ δημιουργός τινας ὑπολαμβάνομεν· ἢ οὔ; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Οὐκοῦν τὸς σκυτοτόμους, καὶ τέκτονας, καὶ ἀνδριαντοποιὸς, καὶ ἑτέρους παμπλήθεις, ὃς τί δεῖ καθ' ἕκαστα λέγειν; ἔχουσι δ' ἕν διειληφότες δημιουργίας μέρη, καὶ πάντες ὅτοι εἰσὶ δημιουργοί· ὁ μέν τοι ἐστὶ τέκτονές γε, οὐδὲ σκυτοτόμοι, οὐδὲ ἀνδριαντοποιοί· οἱ σύμπαντες εἰσὶ δημιουργοί. Α. Οὐ δῆτα. Σ. Οὕτω μὲν ἕν καὶ τὴν ἀφροσύνην διειληφότες εἰσί· καὶ τὸς μὲν πλεῖστον μέρος αὐτῆς ἔχοντας, μαινομένους καλοῦμεν· τοὺς δ' ὀλίγον ἔλαττον, ἠλιθίους τε καὶ ἐμβροντήτους. οἱ δὲ ἐν εὐφημοτάτοις ὀνόμασι βυλόμενοι κατονομάζειν, οἱ μεν, μεγαλοψύχους, οἱ δὲ, εὐήθεις· ἕτεροι δὲ ἀκάκους, καὶ ἀπείρους, καὶ ἐννέους. εὑρήσεις δὲ καὶ ἕτερα πολλὰ ἀναζητῶν ὀνόματα. πάντα δὲ ταῦτα ἀφροσύνη ἐστί· διαφέρει δὲ, ὥσπερ τέχνη τέχνης ἡμῖν κατεφαίνετο, καὶ νόσος νόσου. ἢ πῶς σοι δοκεῖ; Α. Ἐμοὶ μὲν ὕτω. Σ. Οὐκοῦν ἀπ' ἐκείνου πάλιν ἐπανέλθωμεν. ἦν γὰρ δή που ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου, σκεπτέον εἶναι τὸς ἄφρονάς τε καὶ φρονίμους, τίνες ποτ' εἰσίν. ὡμολόγητο γὰρ εἶναί τινας· ἦ γὰρ οὔ; Α. Ναὶ ὡμολόγηται. Σ. Ἆρ' οὖν

τούτους φρονίμως ὑπολαμβάνεις οἳ ἂν εἰδῶσιν ἅττα δεῖ πράττειν καὶ λέγειν; Α. Ἔγωγε. Σ. Ἄφρονας δὲ ποτέρους; ἆρά γε τοὺς μηδ' ἕτερα τούτων εἰδότας; Α. Τούτους. Σ. Οὐκοῦν οἵγε μὴ εἰδότες μηδ' ἕτερα τούτων, λήσουσιν αὐτοὺς καὶ λέγοντας καὶ πράττοντας ἅττα μὴ δεῖ; Α. Φαίνεται. Σ. Τούτων μέντοι ἔλεγον, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ τὸν Οἰδίπουν εἶναι τῶν ἀνθρώπων. εὑρήσεις δὲ καὶ τῶν νῦν ἔτι πολλοὺς οὐκ ὀργῇ κεχρημένους, ὥσπερ ἐκεῖνον, ἀδ' οἰομένους κακὰ σφίσιν εὖ-χεσθαι, ἀλλ' ἀγαθά. ἐκεῖνος μὲν, ὥσπερ ἀδ' ἠύχετο, οὐδ' ἄρτο· ἕτεροι δέ τινες εἰσὶν οἳ τἀναντία τούτων πεπόνθασιν. ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαί σε, εἴ σοι ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι τύραννον γενέσθαι τῆς Ἀθηναίων πόλεως· εἰ δὲ τοῦτο φαῦλον ἡγήσαιο, καὶ μὴ μέγα τὶ, προσθείη, καὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων· εἰ δέ σε ὁρῴη ἔτι ἔλαττον δοκοῦντα ἔχειν, εἰ μὴ καὶ πάσης Εὐρώπης ὑποσταίη σοὶ, καὶ τοῦτο μὴ μόνον ὑποσταίη, αὐθημερὸν σοῦ βουλομένου ὡς πάντας αἰσθέσθαι ὅτι Ἀλκιβιάδης ὁ Κλεινίου τύραννός ἐστιν· αὐτὸν οἶμαι ἄν σε ἀπιέναι περιχαρῆ γενόμενον, ὡς τῶν μεγίστων ἀγαθῶν κεκυρηκότα. Α. Ἐγὼ μὲν οἶμαι, ὦ Σώκρατες, κἂν ἄλλον ὁντινοῦν, εἴπερ τοιαῦτα συμ-βαίη αὐτῷ. Σ. Ἀλλὰ μέντοι ἀντί γε τῆς σῆς ψυχῆς ἀδ' ἂν τὴν πάντων Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων χώραν τε καὶ τυραννίδα βουληθείης σοὶ γενέσθαι. Α. Οὐκ οἶ-μαι ἔγωγε. πῶς γὰρ ἄν, μηδὲν γέ τι μέλλων αὐ-τοῖς χρῆσθαι; Σ. Τί δ' εἰ μέλλεις κακῶς τε καὶ βλα-βερῶς χρῆσθαι; οὐδ' ἂν οὕτως; Α. Οὐ δῆτα. Σ.

Ὁρᾷς

Ὁρᾷς οὖν ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὔτε τὰ διδόμενα εἰκῆ δέχεσθαί σε, οὔτε αὐτὸν εὔχεσθαι γενέσθαι· εἴ γέ τις βλάπτεσθαι μέλλει διὰ ταῦτα, ἢ τοπαράπαν τοῦ βίου ἀπαλλαγῆναι. πολλὰς δ' ἂν ἔχοιμεν εἰπεῖν ὅσοι τυραννίδος ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ σπεύδάσαντες τοῦτ' αὐτοῖς παραγενέσθαι, ὡς ἀγαθόν τι πράξοντες, διὰ τὴν τυραννίδα ἐπιβουλευθέντες τὸν βίον ἀφῃρέθησαν. οἶμαι δέ σε οὐκ ἀνήκοον εἶναι ἔνιά γε καὶ πρωϊζὰ γεγενημένα· ὅτε Ἀρχέλαον τὸν Μακεδόνων τύραννον τὰ παιδικὰ, ἐρασθέντα τῆς τυραννίδος οὐδὲν ἧττον ἢπερ ἐκεῖνος τῶν παιδικῶν, ἀπέκτεινε τὸν ἐραστὴν, ὡς τυραννός τε καὶ εὐδαίμων ἀνὴρ ἐσόμενος· κατασχὼν δὲ τρεῖς ἢ τέτταρας ἡμέρας τὴν τυραννίδα, πάλιν αὐτὸς ἐπιβουλευθεὶς ὑφ' ἑτέρων τινῶν ἐτελεύτησεν. ὁρᾷς δὴ καὶ τῶν ἡμετέρων πολιτῶν (ταῦτα γὰρ οὐκ ἄλλων ἀκηκόαμεν, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες οἴδαμεν) ὅσοι στρατηγίας ἐπιθυμήσαντες ἤδη, καὶ τυχόντες αὐτῆς, οἱ μὲν, ἔτι καὶ νῦν φυγάδες τῆσδε τῆς πόλεως εἰσὶν, οἱ δὲ τὸν βίον ἐτελεύτησαν· οἱ δὲ ἄριστα δοκοῦντες αὐτῶν πράττειν, διὰ πολλῶν κινδύνων ἐλθόντες καὶ φόβων, ὃ μόνον ἐν ταύτῃ τῇ στρατηγίᾳ, ἀλλ' ἐπεὶ εἰς τὴν ἑαυτῶν κατῆλθον, ὑπὸ τῶν συκοφαντῶν πολιορκούμενοι πολιορκίαν οὐδὲν ἐλάττω τῆς ὑπὸ τῶν πολεμίων διετέλεσαν· ὥστε ἐνίους αὐτῶν εὔχεσθαι ἀστρατηγήτους εἶναι μᾶλλον ἢ ἐστρατηγηκέναι. εἰ μὲν οὖν ἦσαν οἱ κίνδυνοί τε καὶ πόνοι φέροντες εἰς ὠφέλειαν, εἶχεν ἄν τινα λόγον· νῦν δὲ καὶ πολὺ τοὐναντίον. εὑρήσεις δὲ καὶ περὶ τέκνων τὸν αὐτὸν τρόπον, εὐξαμένους τινὰς ἤδη γενέσθαι, καὶ γενομένων εἰς ξυμφορᾶς τε καὶ λύπας τὰς

μεγίστας καταστάντας. οἱ μὲν γὰρ, μοχθηρῶν διὰ τέλους ὄντων τῶν τέκνων, ὅλον τὸν βίον λυπούμενοι διήγαγον· τὺς δὲ, χρηστῶν μὲν γενομένων, συμφοραῖς δὲ χρησαμένων, ὥστε στερηθῆναι, καὶ τούτους οὐδὲν εἰς ἐλάττονας δυστυχίας καθεστηκότας ἥπερ ἐκείνους· καὶ βουλομένους ἂν ἀγένητα μᾶλλον εἶναι ἢ γενέσθαι. ἀλλ' ὅμως τούτων τε καὶ ἑτέρων πολλῶν ὁμοιοτρόπων τούτοις ὕτω σφόδρα καταδήλων ὄντων, σπάνιον εὑρεῖν ὅστις ἂν διδομένων ἀποσχοίτο, ἢ μέλλων δι' εὐχῆς τεύξεσθαι, παύσαιτο ἂν εὐχόμενος. οἱ δὲ πολλοὶ οὔτε ἂν τυραννίδος διδομένης ἀπόσχοιντο ἄν, οὔτε στρατηγίας, ὅδ' ἑτέρων πολλῶν, ἃ παρόντα βλάπτει μᾶλλον ἢ ὠφελεῖ· ἀλλὰ κἂν εὔξαιντο ἂν γενέσθαι, εἴτε μὴ παρόντα τυγχάνει. ὀλίγον δὲ ἐπισχόντες, ἐνίοτε παλινῳδοῦσιν ἀνευχόμενοι ἅττ' ἂν τοπρῶτον εὔξωνται. ἐγὼ μὲν ὖν ἀπορῶ μὴ ὡς ἀληθῶς μάτην θεὺς ἄνθρωποι αἰτιῶνται, ἐξ ἐκείνων φάμενοι κακὰ σφίσιν εἶναι· οἱ δὲ αὐτοὶ καὶ σφῆσιν εἴτε ἀτασθαλίαισιν, εἴτε ἀφροσύναις χρὴ εἰπεῖν,

——ὑπὲρ μόρον ἄλγε' ἔχουσι.

Κινδυνεύει γ' ἂν, ὦ Ἀλκιβιάδη, φρόνιμός τις εἶναι ἐκεῖνος ὁ ποιητὴς, ὃς δοκεῖ μοι φίλοις ἀνοήτοις τισὶ χρησάμενος, ὁρῶν αὐτοὺς καὶ πράττοντας καὶ εὐχομένους ἅπερ οὐ βέλτιον ἦν, ἐκείνοις δὲ ἐδόκει, κοινῇ ὑπὲρ ἁπάντων αὐτῶν εὐχὴν ποιήσασθαι. λέγει δέ πως ὧδε,

Ζεῦ βασιλεῦ, τὰ μὲν ἐσθλὰ (φησὶ) καὶ εὐχομένοις καὶ ἀνεύκτοις

Ἄμμι

Ἄμμι δίδου, τὰ δὲ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν κελεύει.

ἐμοὶ μὲν οὖν καλῶς δοκεῖ καὶ ἀσφαλῶς λέγειν ὁ ποιητής· σὺ δ' εἴ τι ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα, μὴ σιώπα. Α. Χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, ἐστὶν ἀντιλέγειν πρὸς τὰ καλῶς εἰρημένα· ἐκεῖνο δ' ἔγωγε ἐννοῶ, ὅσων κακῶν αἰτία ἡ ἄγνοια τοῖς ἀνθρώποις· ὁπότε, ὡς ἔοικε, λελήθαμεν ἡμᾶς αὐτοὺς διὰ ταύτην καὶ πράττοντες, καὶ τόγε ἔσχατον, εὐχόμενοι ἡμῖν αὐτοῖς τὰ κάκιστα· ὅπερ ἔγωγε οὐδεὶς οἰηθείη, ἀλλὰ τοῦτό γε πᾶς ἂν οἴοιτο ἱκανὸς εἶναι, αὐτὸς αὑτῷ τὰ βέλτιστα εὔξασθαι, ἀλλ' οὐ τὰ κάκιστα. τοῦτο μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς κατάρᾳ τινὶ ἀλλ' οὐκ εὐχῇ ὅμοιον ἂν εἴη. Σ. Ἀλλ' ἴσως, ὦ βέλτιστε, φαίη ἄν τις ἀνὴρ ὃς ἐμοῦ τε καὶ σοῦ σοφώτερος ὢν τυγχάνει, οὐκ ὀρθῶς ἡμᾶς λέγειν, ὅτως εἰκῇ ψέγοντας ἄγνοιαν· ὅ γε μὴ προσθείημεν τὴν ἥστιν ὧν τε ἄγνοιαν, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθὸν, ὥσπερ ἐκείνοις κακόν. Α. Πῶς λέγεις; ἔστι γὰρ ὁτιοῦν πρᾶγμα ὁτῳοῦν ὁπωσοῦν ἔχοντι ἄμεινον ἀγνοεῖν ἢ γινώσκειν; Σ. Ἔμοιγε δοκεῖ· σοὶ δ' οὔ; Α. Οὐ μέντοι μὰ Δία. Σ. Ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο σοῦ καταγνώσομαι, ἐθέλειν ἄν σε πρὸς τὴν ἑαυτοῦ μητέρα διαπεπράχθαι, ἅπερ Ὀρέστην φασὶ καὶ τὸν Ἀλκμαίωνα, καὶ εἰ δή τινες ἄλλοι ἐκείνοι τυγχάνουσι ταυτὰ διαπεπραγμένοι. Α. Εὐφήμει πρὸς Διὸς, ὦ Σώκρατες. Σ. Οὗτοι τὸν λέγοντα, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὡς οὐκ ἂν ἐθέλοις σοι ταῦτα πεπράχθαι, εὐφημεῖν δεῖ σε κελεύειν, ἀλλὰ μᾶλλον πολὺ εἴ τις τἀναντία λέγοι. ἐπειδὴ ὕτω σοι δοκεῖ

σφόδρα δεινὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, ὥστ' οὐδὲ ῥητέον εἶναι ὅτως εἰκῇ· δοκῇς δ' ἂν τὸν Ὀρέστην, εἰ ἐτύγχανε φρόνιμος ὢν, καὶ εἰδὼς ὅ, τι βέλτιστον ἦν αὐτῷ πράττειν, τολμῆσαι ἄν τι τούτων διαπράξασθαι; Α. Οὐ δῆτα. Σ. Οὐδέ γε ἄλλον οἶμαι οὐδένα. Α. Οὐ μέντοι Σ. Κακὸν ἄρα (ὡς ἔοικεν) ἐστὶν ἡ τοῦ βελτίστου ἄγνοια, καὶ τὸ ἀγνοεῖν τὸ βελτίστον. Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Οὐκοῦν καὶ ἐκείνῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι; Α. Φημί. Σ. Ἔτι τοίνυν καὶ τόδε ἐπισκεψώμεθα· ἆ σοι αὐτίκα μάλα παρασταίη, οἰηθέντι βέλτιον εἶναι, Περικλέα, τὸν σεαυτοῦ ἐπίτροπόν τε καὶ φίλον, ἐγχειρίδιον λαβόντα, ἐλθόντα ἐπὶ τὰς θύρας, ἐπειῖν εἰ ἔνδον ἐστὶ, βαλόμενον ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐκεῖνον, ἄλλον δὲ μηδένα· οἱ δὲ φαῖεν ἔνδον εἶναι· καὶ οὐ λέγω ἐθέλειν ἄν σε τούτων τι πρᾶττειν· ἀλλ' εἰ, οἶμαι, δόξει σοὶ ὅπερ ἐμοὶ κωλύει δή που τῷ γε ἀγνοοῦντι τὸ βέλτιστον, παραστῆναι ποτὲ δόξαν ὥστε οἰηθῆναι καὶ τὸ κάκιστον ποτὲ βέλτιστον εἶναι. ἢ οὐκ ἂν δοκῇ σοι; Α. Πάνυ μὲν οὖν. Σ. Εἰ οὖν παρελθὼν εἴσω, καὶ ἰδὼν αὐτὸν ἐκεῖνον, ἀγνοήσαις τε καὶ οἰηθείης ἂν ἄλλον εἶναί τινα, ἆρ' ἔτι ἂν αὐτὸν τολμήσαις ἀποκτεῖναι; Α. Οὐ μὰ τὸν Δία οὐκ ἄν μοι δοκῶ. Σ. Οὐ γὰρ δή που τὸν ἐντυχόντα, ἀλλ' αὐτὸν ἐκεῖνον ὃν ἠβούλου. ἦ γάρ; Α. Ναί. Σ. Οὐκοῦν καὶ εἰ πολλάκις ἐγχειρεῖς, αἰεὶ δὲ ἀγνοεῖς τὸν Περικλέα, ὁπότε μέλλεις τοῦτο πράττειν, οὔ ποτε ἂν ἐπίθοιο αὐτῷ. Α. Οὐ δῆτα. Σ. Τί δέ; τὸν Ὀρέστην δοκῇς ἄν ποτε τῇ μητρὶ ἐπιθέσθαι, εἴγε ὡσαύτως ἠγνόησεν; Α. Οὐκ οἶμαι ἔγωγε. Σ. Οὐ γὰρ δὴ που ὑδ' ἐκεῖνος τὴν προστυχοῦσαν γυναῖκα, ὃ δὲ τὴν ὁτουοῦν μητέρα

μητέρα διενοεῖτο ἀποκτεῖναι, ἀλλὰ τὴν αὐτὸς αὑτοῦ.
Α. Ἔστι ταῦτα. Σ. Ἀγνοεῖν ἄρα τά γε τοιαῦτα
βέλτιον τοῖς ὕτω διακειμένοις, καὶ τοιαύτας δόξας
ἔχουσι. Α. Φαίνεται. Σ. Ὁρᾷς ἂν ὅτι ἡ ἔστιν ὢν γε
ἄγνοια, καὶ ἔστιν οἷς, καὶ ἔχουσί πως, ἀγαθὸν, ἀλλ' οὐ
κακὸν, ὥσπερ ἄρτι σοὶ ἐδόκει; Α. Ἔοικεν. Σ. Ἔτι
τοίνυν εἰ βούλει τὸ μετὰ τοῦτο ἐπισκοπεῖν, ἄτοπον ἂν,
ἴσως ἂν σοι δόξειεν εἶναι. Α. Τί μάλιστα, ὦ Σώκρα-
τες. Σ. Ὅτι, ὡς ἔπος εἰπεῖν, κινδυνεύει τό γε τῶν
ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τοῦ βελτίστου
κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ
πλείω τὸν ἔχοντα αὐτά. σκόπει δὲ ὧδε· ἆρ' οὐκ
ἀναγκαῖον σοὶ δοκεῖ εἶναι, ὅταν τι μέλλωμεν ἤτοι πρά-
ττειν ἢ λέγειν, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ
ὄντι εἰδέναι τοῦτο ὃ ἂν προχειροτέρως μέλλωμέν τι ἢ
λέγειν ἢ πράττειν; Α. Ἔμοιγε δοκεῖ. Σ. Οὐκοῦν οἱ
ῥήτορες αὐτίκα, ἤτοι εἰδότες συμβουλεύειν, ἢ οἰηθέντες
εἰδέναι, συμβουλεύουσιν ἡμῖν ἑκάστοτε· οἱ μὲν, περὶ πο-
λέμου τε καὶ εἰρήνης, οἱ δὲ, περὶ τειχῶν οἰκοδομίας, ἢ
καὶ λιμένων κατασκευῆς. ἑνὶ δὲ λόγῳ, ὅσα δή ποτε
ἡ πόλις πράττει πρὸς ἄλλην πόλιν, ἢ αὐτὴ καθ' αὑ-
τήν, ἀπὸ τῆς τῶν ῥητόρων συμβουλῆς πάντα γίγνεται;
Α. Ἀληθῆ λέγεις. Σ. Ὅρα τοίνυν καὶ τὰ ἐπὶ τούτοις,
ἂν δυνηθῶ. καλεῖς γὰρ δή που φρονίμους τε καὶ ἄφρο-
νας; Α. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν τοὺς μὲν πολλοὺς, ἄφρο-
νας· τοὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους; Α. Οὕτω. Σ. Οὐκοῦν
πρός τι ἀποβλέπων, ἀμφοτέρους; Α. Ναί. Σ. Ἆρ' ἂν
τὸν τοιοῦτο συμβουλεύειν εἰδότα, χωρὶς τοῦ πότερον
βέλτιον, καὶ ὅτε βέλτιον, φρόνιμον καλεῖς; Α. Οὐ

δῆτα.

δῆτα. Σ. Οὐδέ γε, οἶμαι, ὅστις τὸ πολεμεῖν αὐτὴ ἴδοι, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ τοσοῦτον χρόνον ὅσον βέλτιον. ἦ γάρ; Α. Ναί. Σ. Οὐκοῦν, ὃ δὲ εἴτις τινὰ ἀποκτιννύναι ἴδοιεν, ὃ δὲ χρήματα ἀφαιρεῖσθαι, καὶ φυγάδα ποιεῖν τῆς πατρίδος, χωρὶς τοῦ ὁπότε βέλτιον, καὶ ὃν τινα βέλτιον. Α. Οὐ μέντοι. Σ. Ὅστις ἄρα τὶ τῶν τοιούτων ἴδοιεν, ἐὰν μὲν παρέπηται ἡ τοῦ βελτίστου ἐπιστήμη· αὕτη δ' ἦν ἡ αὐτὴ δή πε ἥπερ καὶ ἡ τοῦ ὠφελίμου. ἦ γάρ; Α. Ναί. Σ. Φρόνιμόν γε αὐτὸν φήσομεν, καὶ ἀποχρῶντα ξύμβουλον καὶ αὐτὸν αὑτῷ καὶ τῇ πόλει· τὸν δὲ μὴ ποιοῦντα, τἀναντία τούτων. ἢ πῶς δοκεῖ; Α. Ἐμοὶ μὲν οὕτω. Σ. Τί δ' εἴτις ἱππεύειν ἢ τοξεύειν ἴδοιεν; ἢ αὖ παλαίειν, ἢ πυκτεύειν; ἢ τι τῆς ἄλλης ἀγωνίας, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν τοιούτων ὅσα τέχνῃ ἴδαμεν; τί καλεῖς ὃς ἂν εἰδῇ τὸ κατὰ ταύτην τὴν τέχνην βέλτιον γιγνόμενον; ἆρ' ὃ τὸν κατὰ τὴν ἱππικὴν, ἱππικόν; Α. Ἔγωγε. Σ. Τὸν δέ γε (οἶμαι) κατὰ τὴν πυκτικὴν, πυκτικόν· τὸν δὲ κατ' αὐλητικὴν, αὐλητικόν; καὶ κατ' ἄλλα δή που ἀνάλογον τούτοις, ἢ ἄλλως πως; Α. Οὐκ· ἀλλ' οὕτω. Σ. Δοκεῖ οὖν σοι ἀναγκαῖον εἶναι τὸν περὶ τούτων τὶ ἐπιστήμονα ὄντα, ἄρα καὶ ἄνδρα φρόνιμον εἶναι; ἢ πολλοῦ φήσομεν ἐνδεῖν; Α. Πολλοῦ μέντοι, νὴ Δία. Σ. Ποίαν οὖν οἴει πολιτείαν εἶναι τοξοτῶν τε ἀγαθῶν καὶ αὐλητῶν, ἔτι δὲ καὶ ἀθλητῶν τε καὶ τῶν ἄλλων τεχνιτῶν; ἀναμεμιγμένων δ' ἐν τοιούτοις οἷς ἄρτι εἰρήκαμεν, τῶν τε αὐτὸ τὸ πολεμεῖν εἰδότων καὶ αὐτὸ τὸ ἀποκτιννύναι; πρὸς δὲ, καὶ ἀνδρῶν πολιτικῶν, πολιτικὸν φύσημα φυσώντων; ἁπάντων δὲ τούτων ὄντων ἄνευ τῆς

τοῦ

τοῦ βελτίστε ἐπιστήμης, καὶ τῦ εἰδότος ὁπότε βέλτιον ἑνὶ ἑκαστῳ τύτων χρῆσθαι, καὶ πρὸς τίνα; Α. Φαύλην ἔγωγε, ὦ Σώκρατες. Σ. Φαίης γε ἂν, οἶμαι, ὁπόταν ὁρᾷς ἕνα ἕκαστον αὐτῶν φιλοτιμύμενόν τε, καὶ νέμονται τὸ πλεῖστον τῆς πολιτείας τύτῳ μέρος,

Ἵν' αὐτὸς αὐτῦ τυγχάνῃ κράτιστος ὤν·

(λέγω δὲ τὸ κατ' αὐτὴν τὴν τέχνην βέλτιστον γιγνόμενον) τοῦ δὲ τῇ πόλει τε καὶ αὐτὸν αὑτῷ βελτίστε ὄντος τὰ πολλὰ διημαρτηκότα, ἅτε, οἶμαι, ἄνευ νοῦ δόξῃ πεπιστευκότα. οὕτω δὲ τύτων ἐχόντων, ἆρ' ἂν ἂν ὀρθῶς λέγοιμεν, φάντες πολλῆς ταραχῆς τε καὶ ἀνομίας μεστὴν εἶναι τὴν τοιαύτην πολιτείαν; Α. Ὀρθῶς μέντοι, νὴ Δία. Σ. Οὐκοῦν ἀναγκαῖον ἐδόκει ἡμῖν εἶναι, οἰηθῆναι δεῖν πρῶτον ἡμᾶς εἰδέναι, ἢ τῷ ὄντι εἰδέναι τῦτο ὃ ἂν προχείρως μέλλωμεν ἢ πράτ]ειν ἢ λέγειν. Α. Ἐδόκει. Σ. Οὐκῦν, κἂν μὲν πράτ]ῃ ἃ τις οἶδεν, ἢ δοκεῖ εἰδέναι, παρέπεται δὴ τὸ ὠφελίμως καὶ λυσιτελῦντως ἡμᾶς ἔξειν καὶ τῇ πόλει καὶ αὐτὸν αὑτῷ; Α. Πῶς γὰρ οὔ. Σ. Ἐὰν δέ γ', οἶμαι, τἀναντία τύτων, οὔτε τῇ πόλει, οὔτ' αὐτὸν αὑτῷ; Α. Οὐ δῆτα. Σ. Τί δέ; νῦν ἔτι ὡσαύτως σοὶ δοκεῖ, ἢ ἄλλως πως; Α. Οὐκ. ἀλλ' ἔτω. Σ. Ἆρ' ἦν ἔφησθα καλεῖν τὺς μὲν πολλὺς, ἄφρονας, τὺς δ' ὀλίγους, φρονίμους. Α. Ἔγωγε. Σ. Οὐκοῦν φαμὲν πάλιν τὺς πολλοὺς διημαρτηκέναι τῦ βελτίστου, ὡς τὰ πολλά γε (οἶμαι) ἄνευ νῦ δόξῃ πεπιστευκότας. Α. Φαμὲν γάρ. Σ. Λυσιτελεῖ ἄρα τοῖς πολλοῖς μήτε εἰδέναι μηδὲν, μήτε οἴεσθαι εἰδέναι· ἅπερ γε μᾶλλον προθυμήσονται μὲν

πράτ]ειν

πράττειν ταῦτα ἅττ' ἂν ἐιδῶσιν, ἢ οἰηθῶσιν ἐιδέναι· πράττοντες δὲ, βλάπτεσθαι τὰ πλέω μᾶλλον ἢ ὠφελεῖσθαι; Α. Ἀληθέστατα λέγεις. Σ. Ὁρᾷς ὦν, ὅτε γ' ἔφην, κινδυνεύει τόγε τῶν ἄλλων ἐπιστημῶν κτῆμα, ἐάν τις ἄνευ τῆς τοῦ βελτίστου ἐπιστήμης κεκτημένος ᾖ, ὀλιγάκις μὲν ὠφελεῖν, βλάπτειν δὲ τὰ πλέω τὸν ἔχοντα αὐτὸ, ἆρ' ἐχὶ τῷ ὄντι ὀρθῶς ἐφαινόμην λέγων; Α. Καὶ εἰ μὴ τότε, ἀλλὰ νῦν μοὶ δοκεῖ, ὦ Σώκρατες. Σ. Δεῖ ἄρα καὶ πόλιν καὶ ψυχὴν τὴν μέλλουσαν ὀρθῶς βιώσεσθαι, ταύτης τῆς ἐπιστήμης ἀντέχεσθαι ἀτεχνῶς, ὥσπερ ἀσθενοῦντα ἰατροῦ, ἢ τινος κυβερνήτου τὸν ἀσφαλῶς μέλλοντα πλεῖν. ὁσῳπερ ἂν μὴ πρότερον ἐπουρίσῃ τὸ τῆς ψυχῆς. ἄνευ γὰρ ταύτης, ἢ περὶ χρημάτων κτῆσιν, ἢ σώματος ῥώμην, ἢ καὶ ἄλλό τι τῶν τοιούτων, τοσούτῳ μείζω ἁμαρτήματα ἀπ' αὐτῶν ἀναγκαῖόν ἐστιν, ὡς ἔοικε, γίγνεσθαι. ὁ δὲ δὴ τὴν καλυμένην πολυμάθειάν τε καὶ πολυτεχνίαν κεκτημένος, ὀρφανὸς δὲ ὢν ταύτης τῆς ἐπιστήμης, ἀγόμενος δὲ ὑπὸ μιᾶς ἑκάστης τῶν ἄλλων, ἆρ' ἐχὶ τῷ ὄντι δικαίως πολλῷ χειμῶνι χρήσεται; ἅτ' οἶμαι, ἄνευ κυβερνήτου διατελῶν ἐν πελάγει, χρόνον οὐ μακρὸν βίον θεῶν. ὥστε ξυμβαίνειν μοὶ δοκεῖ καὶ ἐνταῦθα τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὃ λέγει κατηγορῶν πού τινος, ὡς ἄρα πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δὲ (φησὶν) ἠπίστατο πάντα. Α. Καὶ τί δή ποτε ξυμβαίνει τὸ τοῦ ποιητοῦ, ὦ Σώκρατες; ἐμοὶ μὲν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν δοκεῖ πρὸς λόγον εἰρηκέναι. Σ. Καὶ μάλα γε πρὸς λόγον· ἀλλ' αἰνίττεται, ὦ βέλτιστε, καὶ οὗτος, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ποιηταὶ σχεδόν τι πάντες. καὶ ἔστι τε φύσει ποιητικὴ ἡ σύμπασα

αἰνιγματώδης,

αἰνιγματώδης, καὶ ὁ τοῦ προστυχόντος ἀνδρὸς γνωρίσαι. ἔτι δὲ πρὸς τῷ φύσει τοιαύτη εἶναι, ὅταν λάθηται ἀνδρὸς φθονερῷ τε καὶ μὴ βουλομένου ἡμῖν ἐνδείκνυσθαι, ἀλλ' ἀποκρύπτεσθαι ὅτι μάλιστα τὴν αὐτοῦ σοφίαν, ὑπερφυῶς δὴ τὸ χρῆμα ὡς δύσγνωστον φαίνεται, ὅ, τε ποτὲ νοῦσιν ἕκαστος αὐτῶν. ὁ γὰρ δή που Ὁμηρόν γε, τὸν σοφώτατόν τε καὶ θειότατον ποιητὴν, ἀγνοεῖν δοκεῖς ὅτι οὐχ οἷόν τε ἦν ἐπίστασθαι κακῶς. ἐκεῖνος γάρ ἐστιν ὁ λέγων τὸν Μαργίτην πολλὰ μὲν ἐπίστασθαι, κακῶς δὲ (φησὶ) πάντα ἐπίστασθαι. ἀλλ' αἰνίττεται, οἶμαι, παράγων τὸ κακῶς μὲν, ἀντὶ τοῦ κακῆ· τὸ δὲ ἠπίστατο, ἀντὶ τοῦ ἐπίστασθαι. γίγνεται οὖν συντεθὲν ἔξω μὲν τῆ μέτρου, ἔστι δ' ὅ, τι βούλεται, ὡς πολλὰ μὲν ἠπίστατο ἔργα, κακὸν δ' ἦν αὐτῷ ἐπίστασθαι ταῦτα πάντα. δῆλον δὴ ὅτι εἴπερ ἦν αὐτῷ κακὸν τὸ πολλὰ εἰδέναι, φαῦλός τις ὢν ἐτύγχανεν· εἴπέρ γε πιστεύειν δεῖ τοῖς προειρημένοις λόγοις.

Α. Ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ, ὦ Σώκρατες, ἢ χαλεπῶς γ' ἂν ἄλλοις τισὶ πιστεύσαιμι λόγοις, εἴπερ μηδὲ τούτοις.

Σ. Καὶ ὀρθῶς γέ σοι δοκεῖ. ἀλλὰ φέρε πρὸς Διός. ὁρᾷς γὰρ δήπου τὴν ἀπορίαν ὅση τε καὶ οἵα· ταύτης δέ μοι δοκεῖς καὶ σὺ κεκοινωνηκέναι· μεταβαλλόμενος γέ τοι ἄνω καὶ κάτω οὐδ' ὁτιοῦν παύῃ, ἀλλ' ὅπερ ἂν μάλιστα σοὶ δόξῃ, τοῦτο καὶ ἐκδεδυκέναι αὖ, καὶ ἀκέτι ὡσαύτως δοκεῖν. εἰ δὴ σοί γέ τι καὶ νῦν ἐμφανὴς γενόμενος ὁ θεὸς, πρὸς ὃν τυγχάνεις πορευόμενος, ἐρωτήσειε, πρὶν ὁτιοῦν εὔξασθαί σε, εἰ ἐξαρκέσει σοι ἐκείνων τὶ γενέσθαι ὥνπερ καὶ ἐν ἀρχῇ ἐλέγετο, εἴτε καὶ αὐτῷ σοι ἐπιτρέψειεν εὔξασθαι, τί ποτ' ἂν οἴει ἢ τῶν

παρ'

παρ' ἐκείνου διδομένων λαμβάνων, ἢ αὐτὸς εὐξάμενος γενέσθαι, τῶ καιροῦ τυχεῖν; Α. Ἀλλὰ, μὰ τὼς θεώς, ἐγὼ μὲν οὐδὲν ἂν ἔχοιμι σοὶ εἰπεῖν, ὦ Σώκρατες· ἀλλὰ μάργον τί μοι δοκεῖ εἶναι, καὶ ὡς ἀληθῶς πολλῆς φυλακῆς, ὅπως μὴ λήσῃ τὶς αὐτὸν εὐχόμενος μὲν κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά· ἔπειτ' ὀλίγον ἐπισχὼν, (ὅπερ καὶ σὺ ἔλεγες) παλινῳδῇ, ἀνευχόμενος ἄτλα τοπρῶτον εὔξηται. Σ. Ἆρ' ἂν ἔχοι εἰδώς τι πλεῖον ἡμῶν ὁ ποιητὴς, ὃ καὶ ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἐπεμνήσθην, τὰ δεινὰ καὶ εὐχομένοις ἀπαλέξειν ἐκέλευσεν; Α. Ἐμοί μέντοι δοκεῖ. Σ. Τοῦτον μὲν τοίνυν, ὦ Ἀλκιβιάδη, καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν ποιητὴν ἐζηλωκότες, εἴτε καὶ αὐτοὶ ὕτως ἐπεσκεμμένοι, καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ ἑκάστοτε παραπλησίαν εὐχὴν εὔχονται, τὰ καλὰ ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς τὼς θεοὺς διδόναι κελεύοντες αὖ σφίσιν αὐτοῖς, πλέον δ' οὐδὲν ἂν ἐκείνων εὐξαμένων ἀκύσειε. τοιγαροῦν εἰς τὸ παρῆκον τοῦ χρόνου καὶ οὐδένων ἧττον εὐτυχεῖς εἰσὶν ἄνθρωποι. εἰ δ' ἄρα καὶ συμβέβηκεν αὐτοῖς ὥστε μὴ πάντα εὐτυχεῖν, ἀλλ' ὑ διὰ τὴν ἐκείνων εὐχήν· ἐπὶ τοῖς θεοῖς δ' ἐστὶν, οἶμαι, ὥστε καὶ διδόναι ἅττ' ἄν τις εὐχόμενος τυγχάνῃ, καὶ τἀναντία τούτων. βέλομαι δέ σοι καὶ ἕτερόν τι διηγήσασθαι, ὅ ποτε ἤκουσα πρεσβυτέρων τινῶν· ὡς Ἀθηναίοις καὶ Λακεδαιμονίοις διαφορᾶς γενομένης, συνέβαινεν αἰεὶ τῇ πόλει ἡμῶν ὥστε καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, ὁπόταν μάχη γένοιτο, δυστυχεῖν, καὶ μηδέποτε δύνασθαι κρατῆσαι. τὼς οὖν Ἀθηναίους ἀγανακτοῦντας τῷ πράγματι, καὶ ἀπορουμένους τίνι χρὴ μηχάνῃ τῶν παρόντων κακῶν ἀποτροπὴν εὑρεῖν, βουλευομένοις αὐτοῖς δοκεῖν κρά-

τιστον

τιστον εἶναι, πέμψαντας πρὸς Ἄμμωνα, ἐκεῖνον ἐπερωτᾶν· ἔτι δὲ πρὸς τούτοις τάδε, καὶ ἀνθ' ὅτου ποτὲ Λακεδαιμονίοις οἱ θεοὶ μᾶλλον νίκην διδόασιν ἢ σφίσιν αὐτοῖς· οἱ πλείστας (φάναι) μὲν θυσίας καὶ καλλίστας τῶν Ἑλλήνων ἄγομεν, ἀναθήμασί τε κεκοσμήκαμεν τὰ ἱερὰ αὐτῶν, ὡς οὐδένες ἄλλοι· πομπάς τε πολυτελεστάτας καὶ σεμνοτάτας ἐδωρούμεθα τοῖς θεοῖς ἀνὰ ἕκαστον ἔτος, καὶ ἐτελοῦμεν χρήματα ὅσα οὐδ' οἱ ἄλλοι ξύμπαντες Ἕλληνες. Λακεδαιμονίοις δὲ (φάναι) ὀδέποτ' ἐμέλησεν οὐδὲν τούτων· ἀλλ' ὕτως ὀλιγώρως διάκεινται πρὸς τοὺς θεούς, ὥστε καὶ ἀνάπηρα θύσιν ἑκάστοτε, καὶ τἆλλα πάντα οὐκ ὀλίγως ἐνδεεστέρως τιμῶσιν ἢπερ ἡμεῖς, οὐδὲν ἐλάττω χρήματα κεκτημένοι τῆς ἡμετέρας πόλεως. ἐπειδὴ εἰρηκέναι ταῦτά τε, καὶ ἐπερωτῆσαι τί χρὴ πράττοντας αὐτοὺς τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγὴν εὑρεῖν· ἄλλο μὲν ὀδὲν ἀποκριθῆναι τὸν προφήτην (τὸν γὰρ θεὸν οὐκ ἐᾶν δηλονότι) καλέσαντα δὲ αὐτὸν, Ἀθηναίοις, φάναι, τάδε λέγει Ἄμμων· φησὶν ἂν βούλεσθαι αὐτῷ τὴν Λακεδαιμονίων εὐφημίαν εἶναι μᾶλλον, ἢ τὰ σύμπαντα τῶν Ἑλλήνων ἱερά· τοσαῦτα εἰπεῖν, οὐκέτι περαιτέρω. τὴν γοῦν εὐφημίαν οὐκ ἄλλην τινὰ μοι δοκεῖ λέγειν ὁ θεὸς, ἢ τὴν εὐχὴν αὐτῶν. ἔστι γὰρ τῷ ὄντι πολὺ διαφέρουσα τῶν ἄλλων. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι Ἕλληνες, οἱ μὲν χρυσόκερως βοῦς παραστησάμενοι, ἕτεροι δ' ἀναθήμασι δωρούμενοι τοὺς θεοὺς, εὔχονται ἅττ' ἂν τύχῃ ταῦτα, εἴν τε ἀγαθὰ, εἴν τε κακά. βλασφημούντων ὧν αὐτῶν ἀκούοντες οἱ θεοὶ, οὐκ ἀποδέχονται τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας. ἀλλὰ δοκεῖ μοι

μοι πολλῆς φυλακῆς δεῖσθαι καὶ σκέψεως, ὅ, τι ποτὲ ῥητέον ἐστὶ καὶ μή. εὑρήσεις δὲ καὶ παρ' Ὁμήρῳ ἕτερα παραπλήσια τούτοις εἰρημένα. φησὶ γὰρ τοὺς Τρῶας ἕπαυλιν ποιεμένους,

Ἔρδειν ἀθανάτοισι τελειέτσας ἑκατόμβας·

τὴν δὲ κνίσσαν ἐκ τοῦ πεδίου τοὺς ἀνέμους φέρειν

——οὐρανὸν εἴσω,

Ἡδεῖαν· τῆς δ' οὔτι θεοὺς μάκαρας δατέεσθαι,
Οὐδ' ἐθέλειν. μάλα γάρ σφιν ἀπήχθετο Ἴλιος ἱρὴ,
Καὶ Πρίαμος, καὶ λαὸς ἐϋμμελίω Πριάμοιο.

ὥστε οὐδὲν αὐτοῖς προὔργου ἦν θύειν τε καὶ δῶρα τελεῖν μάτην, θεοῖς ἀπηχθημένους. οὐ γὰρ (οἶμαι) τοιοῦτόν ἐστι τὸ τῶν θεῶν, ὥστε ὑπὸ δώρων παράγεσθαι, οἷον κακὸν τοκιστήν. ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς εὐήθη λόγον λέγομεν, ἀξιοῦντες Λακεδαιμονίων ταύτῃ περιεῖναι. καὶ γὰρ ἂν δεινὸν εἴη εἰ πρὸς τὰ δῶρα καὶ τὰς θυσίας ἀποβλέπουσιν ἡμῶν οἱ θεοὶ, ἀλλὰ μὴ πρὸς τὴν ψυχὴν, ἄν τις ὅσιος καὶ δίκαιος ὢν τυγχάνῃ. πολλῷ μᾶλλον, οἶμαι, ἢ πρὸς τὰς πολυτελεῖς ταύτας πομπάς τε καὶ θυσίας· ἃς οὐδὲν κωλύει πολλὰ μὲν εἰς θεὸς, πολλὰ δ' εἰς ἀνθρώπους ἡμαρτηκότας, καὶ ἰδίωτην καὶ πόλιν, ἔχειν ἀν' ἕκαστον ἔτος τελεῖν. οἱ δὲ, ἅτε οὐ δωροδόκοι ὄντες, καταφρονοῦσιν ἁπάντων τούτων, ὡς φησιν ὁ θεὸς καὶ θεῶν προφήτης. κινδυνεύει γᾶν καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν ἔχουσι δικαιοσύνη τε καὶ φρόνησις διαφερόντως τετιμῆσθαι. φρόνιμοι δὲ καὶ δίκαιοι, ἐκ ἄλλοι τινὲς εἰσιν τῶν εἰδότων ἃ δεῖ πράττειν καὶ λέγειν, καὶ

πρὸς

πρὸς θεὸς καὶ πρὸς ἀνθρώπους. βουλοίμην δ' ἂν καὶ σοῦ πυθέσθαι ὅ, τι ποτὲ ἐν νῷ ἔχεις πρὸς ταῦτα. Α. Ἀλλ' ἐμοὶ μέν, ὦ Σώκρατες, οὐκ ἄλλη πη δοκεῖ ἢ ἥπερ σοί τε καὶ τῷ θεῷ. οὐδὲ γὰρ ἂν εἰκὸς εἴη ἀντίψηφον ἐμὲ τῷ θεῷ γίγνεσθαι. Σ. Οὐκοῦν μέμνησαι ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ φάσκων εἶναι, ὅπως μὴ λάθῃς σαυτὸν εὐχόμενος κακὰ, δοκῶν δὲ ἀγαθά; Α. Ἔγωγε. Σ. Ὁρᾷς ἔν ὡς οὐκ ἀσφαλές σοι ἐστὶν ἐλθεῖν πρὸς τὸν θεὸν εὐξομένῳ, ἵνα μηδ' ἂν ὅτω τύχῃ, βλασφημοῦντός σε ἀκέων, οὐθὲν ἀποδέξηται τῆς θυσίας ταύτης· τυχὸν δὲ καὶ ἕτερόν τι προσαπολαύσῃς. ἐμοὶ μὲν ἔν δοκεῖ κράτιστον εἶναι ἡσυχίαν ἔχειν. τῇ μὲν γὰρ Λακεδαιμονίων εὐχῇ, διὰ τὴν μεγαλοψυχίαν (τοῦτο γὰρ κάλλιστον τῶν ἐν ἀφροσύνῃ γε ὀνομάτων) οὐκ ἂν οἶμαί σε ἐθέλειν χρῆσθαι. ἀναγκαῖον οὖν ἐστι περιμένειν ἕως ἄν τις μάθῃ ὡς δεῖ πρὸς θεὺς καὶ πρὸς ἀνθρώπους διακεῖσθαι. Α. Πότε ἔν παρέσται ὁ χρόνος ἕτος, ὦ Σώκρατες; καὶ τίς ὁ παιδεύσων; ἥδιστα γὰρ ἄν μοι δοκῶ ἰδεῖν τοῦτον τὸν ἄνθρωπον τίς ἐστιν. Σ. Οὗτός ἐστιν ᾧ μέλει περὶ σέ. ἀλλὰ δοκεῖ μοι, ὥσπερ τῷ Διομήδει φησὶ τὴν Ἀθηνᾶν Ὅμηρος ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἀφελεῖν τὴν ἀχλύν,

Ὄφρ' εὖ γιγνώσκοι ἠμὲν θεὸν ἠδὲ καὶ ἄνδρα,

ἕτω καὶ σοῦ δεῖν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πρῶτον ἀφελόντα τὴν ἀχλὺν, ἣ νῦν παροῦσα τυγχάνει, τοτηνικαῦτ' ἤδη προσφέρειν δι' ὧν μέλλεις γνώσεσθαι ἡμὲν κακὸν ἠδὲ καὶ ἐσθλόν. νῦν μὲν γὰρ οὐκ ἂν μοι δοκῇς δυνηθῆναι. Α. Ἀφαιρείτω, εἴτε βέλεται, τὴν ἀχλὺν, εἴτε ἄλλό τι, ὡς

ἐγὼ παρεσκεύασμαι, μηδὲν ἂν φεύγειν τῶν ὑπ' ἐκείνου προστατ]ομένων, ὅστις ποτ' ἐστὶν ὁ ἄνθρωπος· εἴγε μέλλοιμι βελτίων γενέσθαι. Σ. Ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνος θαυμαστὴν ὅσην περί σε προθυμίαν ἔχει. Α. Εἰς τότε τοίνυν καὶ τὴν θυσίαν ἀναβάλλεσθαι κράτιστον εἶναι μοὶ δοκεῖ. Σ. Καὶ ὀρθῶς γε σοὶ δοκεῖ. ἀσφαλέστερον γάρ ἐστιν ἢ παρακινδυνεύειν τοσοῦτον κίνδυνον. Α. Ἀλλὰ πῶς, ὦ Σώκρατες; καὶ μὴν τυτονὶ τὸν στέφανον, ἐπειδή μοι δοκεῖς καλῶς συμβεβουλευκέναι, σοὶ περιθήσω· τοῖς θεοῖς δὲ καὶ στεφάνους καὶ τἄλλα πάντα τὰ νομιζόμενα τότε δώσομεν, ὅταν ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐλθοῦσαν ἴδω. ἥξει δ' οὐ διὰ μακρῦ, τύτων θελόντων. Σ. Ἀλλὰ δέχομαι καὶ τοῦτο, καὶ ἄλλο δὲ ἄν τι τῶν παρὰ σοῦ δοθέντων ἡδέως ἴδοιμι δεξάμενος ἐμαυτόν. ὥσπερ δὲ καὶ ὁ Κρέων Εὐριπίδη πεποίηται τὸν Τειρεσίαν ἰδὼν ἔχοντα τὰ στέφη, καὶ ἀκύσας ἀπὸ τῶν πολεμίων ἀπάρχας αὐτὸν εἰληφέναι, διὰ τὴν τέχνην, Οἰωνὸν ἐθέμην, φησί, καλλίνικα στέφη. ἐν γὰρ κλύδωνι διακείμεθα, ὥσπερ οἶσθα σύ· ὕτω κἀγὼ δὲ παρὰ σοῦ τὴν δόξαν ταύτην οἰωνὸν τίθεμαι. δοκῶ δέ μοι ἐν ἐλάττονι κλύδωνι τοῦ Κρέοντος εἶναι, καὶ βελτίμην ἂν καλλίνικος γενέσθαι τῶν σῶν ἐραστῶν.

ΚΕΒΗΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΥ

ΠΙΝΑΞ.

ΕΤΥΓΧΑΝΟΜΕΝ περιπατοῦντες ἐν τῷ τοῦ Κρόνου ἱερῷ, ἐν ᾧ πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα ἀναθήματα ἐθεωρεῖμεν· ἀνέκειτο δὲ καὶ πίναξ τις ἔμπροσθε τῦ νεὼ, ἐν ᾧ ἦν γραφή τις ξένη, καὶ μύθους ἔχουσα ἰδίους· ὧς ἐκ ἠδυνάμεθα συμβαλεῖν, τίνες καὶ ποτε ἦσαν. οὔτε γὰρ πόλις ἐδόκει ἡμῖν εἶναι τὸ γεγραμμένον, οὔτε στρατόπεδον· ἀλλὰ περίβολος ἦν, ἐν αὐτῷ ἔχων ἑτέρους περιβόλους δύο, τὸν μὲν μείζω, τὸν δὲ ἐλάττω. ἦν δὲ καὶ πύλη ἐπὶ τῦ πρώτου περιβόλου· πρὸς δὲ τῇ πύλῃ ὄχλος ἐδόκει ἡμῖν πολὺς ἑφεστάναι. ἔνδον δὲ τῦ περιβόλου, πλῆθός τι γυναικῶν ἑωρᾶτο. ἐπὶ δὲ τῆς εἰσόδου τοῦ πρώτυ πυλῶνος καὶ περιβόλυ, γέρων τις ἑστὼς, ἔμφασιν ἐποίει, ὡς προστάττων τι τῷ εἰσιόντι ὄχλῳ. ἀπορῦντων δὲ ἡμῶν περὶ τῆς μυθολογίας πρὸς ἀλλήλυς πολὺν χρόνον, πρεσβύτης τις παρεστὼς, οὐδὲν δεινὸν πάσχετε, ὦ ξένοι, ἔφη, ἀποροῦντες περὶ τῆς γραφῆς ταύτης· οὐ γὰρ τῶν ἐπιχωρίων πολλοὶ ἴσασι, τί ποτε αὕτη ἡ μυθολογία δύναιτο. οὐδὲ γάρ ἐστι πολιτικὸν ἀνάθημα· ἀλλὰ ξένος τις πάλαι ποτὲ ἀφίκετο δεῦρο, ἀνὴρ ἔμφρων, καὶ δεινὸς περὶ σοφίαν, λόγῳ δὲ καὶ ἔργῳ Πυθαγόρειόν τινα καὶ

Παρμενίδειον ἐζηλωκὼς βίον, ὃς τό, τε ἱερὸν τοῦτο καὶ τὴν γραφὴν ἀνέθηκε τῷ Κρόνῳ. πότερον ἦν, ἔφην ἐγὼ, καὶ αὐτὸν τὸν ἄνδρα γιγνώσκεις ἑωρακὼς; καὶ ἐθαύμασά γε, ἔφη, αὐτὸν πολὺν χρόνον, νεώτερος ὤν. πολλὰ γὰρ καὶ σπουδαῖα διελέγετο. καὶ περὶ ταύτης δὲ τῆς μυθολογίας πολλάκις αὐτῷ ἠκηκόειν διεξιόντος. πρὸς Διὸς τοίνυν, ἔφην ἐγὼ, εἰ μή τίς σοι μεγάλη ἀσχολία τυγχάνει οὖσα, διήγησαι ἡμῖν. πάνυ γὰρ ἐπιθυμοῦμεν ἀκοῦσαι, τί ποτέ ἐστιν ὁ μῦθος. οὐδεὶς φθόνος, ὦ ξένοι, ἔφη. ἀλλὰ τυτὶ πρῶτον δεῖ ὑμᾶς ἀκοῦσαι ὅτι ἐπικίνδυνόν τι ἔχει ἡ ἐξήγησις. οἷον τι; ἔφην ἐγώ. ὅτι, εἰ μὲν προσέξετε, ἔφη, καὶ συνήσετε τὰ λεγόμενα, φρόνιμοι καὶ εὐδαίμονες ἔσεσθε. εἰ δὲ μή, ἄφρονες, καὶ κακοδαίμονες, καὶ πικροὶ, καὶ ἀμαθεῖς γενόμενοι, κακῶς βιώσεσθε. ἔστι γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐοικυῖα τῷ τῆς σφιγγὸς αἰνίγματι, ὃ ἐκείνη προβάλλετο τοῖς ἀνθρώποις. εἰ μὲν οὖν αὐτὸ συνίη τις, ἐσώζετο· εἰ δὲ μὴ συνίη, ἀπώλλυτο ὑπὸ τῆς σφιγγός. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐπὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης. ἡ γὰρ ἀφροσύνη τοῖς ἀνθρώποις σφίγξ ἐστιν· αἰνίττεται δὲ καὶ τάδε, τί ἀγαθὸν, τί κακὸν, τί οὔτε ἀγαθὸν, οὔτε κακόν ἐστιν ἐν τῷ βίῳ· ταῦτ' οὖν ἐὰν μή τις συνίῃ, ἀπόλλυται ὑπ' αὐτῆς ἐκ εἰσάπαξ, ὥσπερ ὁ ὑπὸ τῆς σφιγγὸς καταβρωθεὶς ἀπέθνησκεν· ἀλλὰ, κατὰ μικρὸν, ἐν ὅλῳ τῷ βίῳ καταφθείρεται, καθάπερ οἱ ἐπὶ τιμωρίᾳ παραδιδόμενοι· ἂν δέ τις γνῷ, ἀναπαλιν ἡ μὲν ἀφροσύνη ἀπόλλυται, αὐτὸς δὲ σώζεται, καὶ μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ. ὑμεῖς οὖν προσέχετε, καὶ μὴ παρακέετε. ὦ Ἡράκλεις, ὡς εἰς μεγάλην

μάλην τινὰ ἐπιθυμίαν ἐμβέβληκας ἡμᾶς, εἰ ταῦθ' ὕτως ἔχει. ἀλλ' ἔστιν, ἔφη, οὕτως ἔχοντα. ὐκ ἂν φθάνοις τοίνυν διηγούμενος, ὡς ἡμῶν προσεξόντων ὐ παρέργως, ἐπείπερ καὶ τὸ ἐπιτίμιον τοιοῦτόν ἐστιν. ἀναλαβὼν οὖν ράδδαν τινὰ, καὶ ἐκτείνας πρὸς τὴν γραφὴν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὸν περίβολον τοῦτον; ὁρῶμεν. τοῦτο πρῶτον δεῖ εἰδέναι ὑμᾶς, ὅτι καλεῖται ὁ τόπος ὅτος, βίος· καὶ ὁ ὄχλος ὁ πολὺς, ὁ παρὰ τὴν πύλην ἑφεστὼς, οἱ μέλλοντες εἰσπορεύεσθαι εἰς τὸν βίον, ὅτοι εἰσὶν· ὁ δὲ γέρων, ὁ ἄνω ἑστηκὼς, ἔχων χάρτην τινὰ ἐν τῇ χειρὶ, καὶ τῇ ἑτέρᾳ, ὥσπερ δεικνύων τι, ὅτος δαίμων καλεῖται· προστάττει δὲ τοῖς εἰσπορευομένοις, τί δεῖ αὐτὺς ποιεῖν, ὡς ἂν εἰσέλθωσιν εἰς τὸν βίον· καὶ δεικνύει ποίαν ὁδὸν αὐτὺς δεῖ βαδίζειν, εἰ σώζεσθαι μέλλυσιν ἐν τῷ βίῳ. ποίαν ὖν ὁδὸν κελεύει βαδίζειν, ἢ πῶς; ἔφην ἐγώ. ὁρᾷς, εἶπε, παρὰ τὴν πύλην, θρόνον τινὰ κείμενον, κατὰ τὸν τόπον τοῦτον, καθ' ὃν εἰσπορεῦεται ὁ ὄχλος, ἐφ' ὃ κάθηται γυνὴ πεπλασμένη τῷ ἤθει, καὶ πιθανὴ φαινομένη, καὶ ἐν τῇ χειρὶ ἔχουσα ποτήριον τι; ὁρῶ. ἀλλὰ τίς ἐστιν αὕτη; ἔφην. ἀπάτη καλεῖται, φησιν, ἡ πάντας τοὺς ἀνθρώπυς πλανῶσα. ἔτα τί πράττει αὕτη; τὺς εἰσπορευομένους εἰς τὸν βίον ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει. τοῦτο δέ τι ἐστι τὸ ποτόν; πλάνη, ἔφη, καὶ ἄγνοια. εἶτα τί; πιόντες τοῦτο, πορεύονται εἰς τὸν βίον. πότερον ὖν πάντες πίνυσι τὸν πλάνον, ἢ οὔ; πάντες πίνυσιν, ἔφη· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖον, οἱ δὲ ἧττον. ἔτι δὲ ὐχ ὁρᾷς ἔνδον τῆς πύλης πλῆθός τι γυναικῶν ἑταιρῶν παντοδαπὰς μορφὰς ἐχουσῶν; ὁρῶ. αὗται τοίνυν δόξαι, καὶ ἐπιθυμίαι, καὶ

ἡδοναὶ

ἡδοναὶ καλοῦνται. ὅταν οὖν εἰσπορεύηται ὁ ὄχλος, ἀνακηδῶσιν αὗται, καὶ συμπλέκονται πρὸς ἕκαστον, εἶτα ἀπάγουσι. ποῖ δὲ ἀπάγουσιν αὐτούς; αἱ μὲν εἰς τὸ σώζεσθαι, ἔφη· αἱ δὲ εἰς τὸ ἀπόλλυσθαι διὰ τὴν ἀπάτην. ὦ δαιμόνιε, ὡς χαλεπὸν τὸ πόμα λέγεις; καὶ πᾶσαί γε, ἔφη, ἐπαγγέλλονται ὡς ἐπὶ τὰ βέλτιστα ἄξουσαι, καὶ εἰς βίον εὐδαίμονα καὶ λυσιτελῆ. οἱ δὲ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν πεπώκασι παρὰ τῆς ἀπάτης, οὐχ εὑρίσκουσι, ποία ἐστὶν ἡ ἀληθινὴ ὁδὸς ἡ ἐν τῷ βίῳ· ἀλλὰ πλανῶνται εἰκῇ, ὥσπερ ὁρᾷς καὶ τοὺς πρότερον εἰσπορευομένους, ὡς περιάγονται, ὅπη ἂν αὗται δεικνύωσιν; ὁρῶ τοῦτο, ἔφην· ἡ δὲ γυνὴ ἐκείνη τίς ἐστιν, ἡ ὥσπερ τυφλὴ καὶ μαινομένη τὶς εἶναι δοκοῦσα, καὶ ἑστηκυῖα ἐπὶ λίθου τινὸς στρογγύλου; καλεῖται μέν, ἔφη, τύχη· ἔστι δὲ οὐ μόνον τυφλὴ, ἀλλὰ καὶ μαινομένη καὶ κωφή. αὕτη ἔν τί ἔργον ἔχει; περιπορεύεται παντα χοῦ, ἔφη· καὶ παρ' ὧν μὲν ἁρπάζει τὰ ὑπάρχοντα καὶ ἑτέροις δίδωσι· παρὰ δὲ τῶν αὐτῶν πάλιν ἀφαιρεῖται παραχρῆμα, ἃ δέδωκε, καὶ ἄλλοις δίδωσιν εἰκῇ καὶ ἀδεδαίως. διὸ καὶ τὸ σημεῖον καλῶς μηνύει τὴν φύσιν αὐτῆς. ποῖον τοῦτο; ἔφην ἐγώ. ὅτι ἐπὶ στρογγύλου λίθου ἕστηκεν. εἶτα τί τοῦτο σημαίνει; ὅτι οὐκ ἀσφαλὴς, οὐδὲ βεβαία ἐστὶν ἡ παρ' αὐτῆς δόσις. ἐκπλώσεις γὰρ μεγάλαι καὶ σκληραὶ γίγνονται, ὅταν τις αὐτῇ πιστεύσῃ. ὁ δὲ ὄχλος ὁ πολὺς ὅτος, ὁ περὶ αὐτὴν ἑστηκὼς, τί βούλεται, καὶ τίνες καλοῦνται; καλοῦνται μὲν ὅτοι ἀπροβούλευτοι· αἰτοῦσι δὲ ἕκαστος αὐτῶν ἃ ῥίπτει. πῶς οὖν οὐχ ὁμοίαν ἔχουσι τὴν μορφὴν, ἀλλ' οἱ μὲν

αὐτῶν

αὐτῶν δοκοῦσι χαίρειν, οἱ δὲ ἀθυμοῦσιν, ἐκλελοιπότες τὰς χεῖρας; οἱ μὲν δοκοῦντες, ἔφη, χαίρειν καὶ γελᾶν αὐτῶν, οἱ εἰληφότες τι παρὰ τῆς τύχης εἰσίν· ἔτοι δὲ καὶ ἀγαθὴν τύχην αὐτὴν καλοῦσιν· οἱ δὲ δοκοῦντες κλαίειν, καὶ τὰς χεῖρας ἐκλελοιπότες, εἰσὶ παρ' ὧν ἀφέιλετο, ἃ δέδωκε πρότερον αὐτοῖς· ἔτοι πάλιν κακὴν τύχην αὐτὴν καλοῦσι. τίνα οὖν ἔστιν, ἃ δίδωσιν αὐτοῖς, ὅτι ἔτως οἱ μὲν λαμβάνοντες χαίρουσιν· οἱ δὲ ἀποβάλλοντες κλαίουσι; ταῦτα, ἔφη, ἃ παρὰ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις δοκεῖ εἶναι ἀγαθά. ταῦτα ἔν τίνα ἐστί; πλοῦτος δῆλαδή, καὶ δόξα, καὶ εὐγένεια, καὶ τέκνα, καὶ τυραννίδες, καὶ βασιλεῖαι, καὶ τἆλλα ὅσα τύτοις παραπλήσια. ταῦτα ἔν πῶς ἂν ἔστιν ἀγαθά; περὶ μὲν πάντων, ἔφη, καὶ αὖθις ἐκποιήσει διαλεγέσθαι. νῦν δὲ περὶ τὴν μυθολογίαν γενώμεθα. ἔστω οὕτως. ὁρᾷς ἔν, ὡς ἂν παρέλθοις τὴν πύλην ταύτην, ἀνώτερον ἄλλον περίβολον, καὶ γυναῖκας ἔξω τῦ περιβόλου ἑστηκυίας, κεκοσμημένας ὥσπερ ἑταῖραι ἐιώθασι; καὶ μάλα. αὗται τοίνυν, ἡ μὲν ἀκρασία καλεῖται, ἡ δὲ ἀπληστία, ἡ δὲ κολακεία. τί οὖν ὧδε ἑστήκασιν αὗται; παρατηροῦσιν, ἔφη, τὰς ἐιληφότας τι παρὰ τῆς τύχης. εἶτα τί; ἀναπηδῶσι, καὶ συμπλέκονται αὐτοῖς, καὶ κολακεύσι, καὶ ἀξιῶσι παρ' αὐταῖς μένειν, λέγσαι, ὅτι βίον ἕξουσιν ἡδὺν, καὶ ἄπονον, καὶ κακοπάθειαν ἔχοντα ἀδεμίαν. ἐὰν ἔν τις πεισθῇ ὑπ' αὐτῶν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡδυπάθειαν, μέχρι μέν τινος ἡδεῖα δοκεῖ εἶναι ἡ διατριβὴ, ἕως ἂν γαργαλίζῃ τὸν ἄνθρωπον· εἶτ' ἔκ ἔστιν· ὅταν γὰρ ἀναψύξῃ, αἰσθάνεται, ὅτι ἔκ ἤσθιεν, ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς κατησθίετο, καὶ

ὑορίζετο·

ὑορίζετο· διὸ καὶ ὅταν ἀναλώσῃ πανθ' ὅσα ἔλαβε παρὰ τύχης, ἀναγκάζεται ταύταις ταῖς γυναιξὶ δουλεύειν, καὶ πάνθ' ὑπομένειν, καὶ ἀσχημονεῖν, καὶ ποιεῖν ἕνεκεν τούτων ὅσα ἐστὶ βλαβερά· οἷον ἀποστερεῖν, ἱεροσυλεῖν, ἐπιορκεῖν, προδιδόναι, λαΐζεσθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τούτοις παραπλήσια· ὅταν οὖν πάντα αὐτοῖς ἐπιλίπῃ, παραδίδονται τῇ τιμωρίᾳ. ποία δέ ἐστιν αὕτη; ὁρᾷς ὀπίσω τι αὐτῶν, ἔφη, ὥσπερ θήριον μικρὸν, καὶ τόπον στενόν τινα, καὶ σκοτεινόν; ἐκοῦν καὶ γυναῖκες αἰσχραὶ, καὶ ῥυπαραὶ, καὶ ῥάκη ἠμφιεσμέναι δοκοῦσι συνεῖναι; καὶ μάλα. αὗται τοίνυν, ἔφη, ἡ μὲν τὴν μάστιγα ἔχουσα, καλεῖται τιμωρία· ἡ δὲ τὴν κεφαλὴν ἐν τοῖς γόνασιν ἔχουσα, λύπη· ἡ δὴ τὰς τρίχας τίλλουσα ἑαυτῆς, ὀδύνη. ὁ δ' ἄλλος ἕτος ὁ παρεστηκὼς αὐταῖς, δυσειδής τις καὶ λεπτὸς, καὶ γυμνὸς, καὶ κατὰ ταῦτά τις ὁμοία αὐτῷ, αἰσχρὰ, καὶ λεπτὴ, τίς ἐστιν; ὁ μὲν ὀδυρμὸς καλεῖται, ἔφη. ἡ δὲ ἀδελφὴ αὐτοῦ ἀθυμία. τούτοις οὖν παραδίδοται, καὶ μετὰ τούτων συμβιοῖ τιμωρούμενος· εἶτα πάλιν ἐνταῦθα εἰς ἕτερον οἶκον ῥίπτεται, εἰς τὴν κακοδαιμονίαν, καὶ ὧδε τὸν λοιπὸν βίον καταστρέφει ἐν πάσῃ κακοδαιμονίᾳ, ἂν μὴ ἡ μετάνοια αὐτῷ ἀπὸ τῆς τύχης συναντήσῃ. εἶτα τί γίγνεται; ἐὰν ἡ μετάνοια αὐτῷ συναντήσῃ, ἐξαίρει αὐτὸν ἐκ τῶν κακῶν, καὶ συνίστησιν αὐτῷ ἑτέραν δόξαν καὶ ἐπιθυμίαν, τὴν εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἄγουσαν, ἅμα δὲ καὶ τὴν εἰς τὴν ψευδοπαιδείαν καλυμένην. εἶτα τί γίγνεται; ἐὰν μέν, φησι, τὴν δόξαν ταύτην προσδέξηται, τὴν ἄξουσαν αὐτὸν εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, καθαρθεὶς ὑπ' αὐτῆς σώζεται, καὶ

μακάριος

μακάριος καὶ εὐδαίμων γίγνεται ἐν παντὶ τῷ βίῳ· εἰ δὲ μή, πάλιν πλανᾶται ὑπὸ τῆς ψευδοδοξίας. ὦ Ἡράκλεις, ὡς μέγας ὁ κίνδυνος ἄλλος ὅτος. ἡ δὲ ψευδοπαιδεία, ποία ἐστίν; ἔφην ἐγώ. ὐχ ὁρᾷς τὸν ἕτερον περίβολον ἐκεῖνον; καὶ μάλα, ἔφην ἐγώ. ὐκοῦν ἔξω τῦ περιβόλου παρὰ τὴν εἴσοδον γυνή τις ἕστηκεν, ἡ δοκεῖ πάνυ καθαρὰ καὶ εὐτακτος εἶναι; καὶ μάλα. ταύτην τοίνυν οἱ πολλοὶ, καὶ εἰκαῖοι τῶν ἀνθρώπων παιδείαν καλοῦσιν· ὐκ ἔστι δὲ, ἀλλὰ ψευδοπαιδεία, ἔφη· οἱ μέν τοι σωζόμενοι, ὁπόταν βέλονται εἰς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἐλθεῖν, ὧδε πρῶτον παραγίγνονται. πότερον οὖν ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν ἄγουσα; ἔστιν, ἔφη. ὅτοι δὲ οἱ ἄνθρωποι οἱ ἔσω τοῦ περιβόλου ἀνακάμπτοντες, τίνες εἰσίν; οἱ τῆς ψευδοπαιδείας, ἔφη, ἐρασταὶ, ἠπατημένοι, οἰόμενοι μετὰ τῆς ἀληθινῆς παιδείας συνομιλεῖν. τίνες ὖν καλοῦνται ὅτοι; οἱ μὲν ποιηταὶ, ἔφη, οἱ δὲ ῥήτορες, οἱ δὲ διαλεκτικοὶ, οἱ δὲ μυσικοὶ, οἱ δὲ ἀριθμητικοὶ, οἱ δὲ γεωμέτραι, οἱ δὲ ἀστρόλογοι, οἱ δὲ ᾠδικοὶ, οἱ δὲ περιπατητικοὶ, οἱ δὲ κριτικοὶ, καὶ ὅσοι ἄλλοι τύτοις εἰσὶ παραπλήσιοι. αἱ δὲ γυναῖκες ἐκεῖναι αἱ δοκῦσαι περιτρέχειν, ὅμοιαι ταῖς πρώταις, ἐν αἷς ἔφης εἶναι τὴν ἀκρασίαν, καὶ ἄλλαι αἱ μετ' αὐτῶν, τίνες εἰσίν; αὗται ἐκεῖναί εἰσιν, ἔφη. πότερον οὖν ὧδε καὶ εἰσπορεύονται; νὴ Δία καὶ ὧδε, σπανίως δὲ, καὶ ὐχὶ ὥσπερ ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. πότερον οὖν καὶ αἱ δόξαι; ναὶ ἔφη· ἔτι μὲν γὰρ καὶ ἐν τύτοις τὸ πῶμα, ὃ ἐπίον παρὰ τῆς ἀπάτης, καὶ ἡ ἄγνοια, μένει, νὴ Δία, καὶ μετ' αὐτῆς γε ἡ ἀφροσύνη· καὶ ὃ μὴ ἀπέλθῃ ἀπ' αὐτῶν

τῶν οὔθ' ἡ δόξα, οὔθ' ἡ λοιπὴ κακία, μέχρις ἂν ἀπογνόντες τῆς ψευδοπαιδείας, εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀληθινὴν ὁδὸν, καὶ πίωσι τὴν τούτων καθαρτικὴν δύναμιν. εἶτα ὅταν καθαρθῶσι, καὶ ἐκβάλωσι τὰ κακὰ πάνθ' ὅσα ἔχουσι, καὶ τὰς δόξας, καὶ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὴν λοιπὴν πᾶσαν κακίαν, τότε ἂν οὕτω σωθήσονται. ὧδε δὲ μένοντες παρὰ τῇ ψευδοπαιδείᾳ, οὐδέποτε ἀπολυθήσονται, οὐδὲ ἐλλείψει αὐτὸς κακὸν οὐδὲν ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων. ποία ἦν αὕτη ὁδός ἐστιν, ἡ φέρουσα ἐπὶ τὴν ἀληθινὴν παιδείαν; ὁρᾷς, ἔφη, ἄνω τόπον τινὰ ἐκεῖνον, ὅπου ὑδρεῖς ἐπικατοικεῖ, ἀλλ' ἔρημος δοκεῖ εἶναι; ὁρῶ. οὐκοῦν καὶ θύραν τινὰ μικρὰν, καὶ ὁδόν τινα πρὸς τῆς θύρας, ἥτις ὑ πολὺ ὀχλεῖται, ἀλλὰ πάνυ ὀλίγοι πορεύονται, ὥσπερ δυσανόδου τινὸς καὶ τραχείας καὶ πετρώδους εἶναι δοκούσης; καὶ μάλα, ἔφην. ἀκοῦν καὶ βυνός τίς ὑψηλὸς δοκεῖ εἶναι, καὶ ἀνάβασις στενὴ πάνυ, καὶ κρημνὺς ἔχουσα ἔνθεν καὶ ἔνθεν βαθεῖς; ὁρῶ. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ ὁδὸς, ἔφη, ἡ ἄγουσα πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. καὶ μάλα γε χαλεπὴ προσιδεῖν. οὐκοῦν καὶ ἄνω γε περὶ τοῦ βυνοῦ ὁρᾷς πέτραν μεγάλην, καὶ ὑψηλὴν, κύκλῳ ἀπόκρημνον; ὁρῶ, ἔφην. ὁρᾷς οὖν καὶ γυναῖκας δύο ἑστηκυίας ἐπὶ τῆς πέτρας, λιπαρὰς, καὶ εὐεκτούσας τῷ σώματι, καὶ ὡς ἐκλεταίνασι τὰς χεῖρας προθύμως; ὁρῶ· ἀλλὰ τίνες καλοῦνται, ἔφην, αὗται; ἡ μὲν ἐγκράτεια καλεῖται, ἔφη· ἡ δὲ, καρτερία· εἰσὶ δὲ ἀδελφαί. τί οὖν τὰς χεῖρας ἐκλετάκασιν ὧδε προθύμως; παρακαλοῦσιν, ἔφη, τοὺς παραγινομένους ἐπὶ τὸν τόπον θαρρεῖν, καὶ μὴ ἀποδειλιᾶν λέγουσαι, ὅτι βραχὺ ἔτι δεῖ καρτερῆσαι αὐτούς

αὐτὰς, εἶτα ἥξουσιν εἰς ὁδὸν καλήν. ὅταν οὖν παραγένωνται ἐπὶ τὴν ἑτέραν, πῶς ἀναβαίνουσιν; ὁρῶ γὰρ ὁδὸν φέρουσαν ὀδεμίαν ἐπ' αὐτήν. αὗται ἀπὸ τοῦ κρημνοῦ προσκαταβαίνουσι, καὶ ἕλκουσιν αὐτὰς ἄνω πρὸς ἑαυτάς. εἶτα κέλευσιν αὐτὰς διαναπαύσασθαι, καὶ μετὰ μικρὸν διδόασιν ἰσχὺν καὶ θάρσος, καὶ ἐπαγγέλονται αὐτὰς καταστῆσαι πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, καὶ δεικνύουσιν αὐτοῖς τὴν ὁδὸν, ὡς ἔστι καλή τε, καὶ ὁμαλὴ, καὶ εὐπόρευτος, καὶ καθαρὰ παντὸς κακοῦ, ὥσπερ ὁρᾷς. ἐμφαίνει νὴ Δία. ὁρᾷς οὖν, ἔφη, καὶ ἔμπροσθε τοῦ ἄλσους ἐκείνου τόπον τινὰ, ὃς δοκεῖ καλός τε εἶναι, καὶ λειμωνοειδὴς, καὶ φωτὶ πολλῷ καταλαμπόμενος; καὶ μάλα. κατανοεῖς οὖν καὶ ἐν μέσῳ τοῦ λειμῶνος περίβολον ἕτερον, καὶ πύλην ἑτέραν; ἔστιν οὕτως. ἀλλὰ τίς καλεῖται ὁ τόπος οὗτος; εὐδαιμόνων οἰκητήριον, ἔφη· ὧδε γὰρ διατρίβουσιν αἱ ἀρεταὶ πᾶσαι, καὶ ἡ εὐδαιμονία. εἶεν, ἔφην ἐγὼ, ὡς καλὸν λέγεις τὸν τόπον εἶναι. ἀκοῦν παρὰ τὴν πύλην ὁρᾷς, ἔφη, ὅτι γυνή τις ἐστι καλὴ, καὶ καθεστηκυῖα τὸ πρόσωπον, μέση δὲ καὶ κεκριμένη ἥδη τῇ ἡλικίᾳ, στολὴν δ' ἔχουσα ἁπλῆν, καὶ ὀδένα καλλωπισμόν; ἕστηκε δὲ οὐκ ἐπὶ στρογγύλου λίθου, ἀλλ' ἐπὶ τετραγώνου, ἀσφαλῶς κειμένου· καὶ μετὰ ταύτης ἄλλαι δύο εἰσὶ, θυγατέρες τινὲς δοκοῦσαι εἶναι. ἐμφαίνει οὕτως ἔχειν. τούτων τοίνυν ἡ μὲν ἐν τῷ μέσῳ, παιδεία ἐστίν· ἡ δὲ, ἀληθεία, ἡ δὲ, πειθώ. τί δὲ ἕστηκεν ἐπὶ λίθου τετραγώνου αὕτη; σημεῖον, ἔφη, ὅτι ἀσφαλής τε καὶ βεβαία, ἡ πρὸς αὐτὴν ὁδὸς ἐστι τοῖς ἀφικνουμένοις, καὶ τῶν διδομένων ἀσφαλὴς ἡ δόσις τοῖς λαμβάνουσι. καὶ τίνα ἐστὶν,

ἃ δίδωσιν αὕτη; Θάρσος, καὶ ἀφοβία, ἔφη ἐκεῖνος. ταῦτα δὲ τίνα ἐστίν; ἐπιστήμη, ἔφη, τοῦ μηδὲν ἄν ποτε δεινὸν παθεῖν ἐν τῷ βίῳ. Ἡράκλεις, ὡς καλὰ, ἔφην, τὰ δῶρα! ἀλλὰ τίνος ἕνεκεν ἔξω τοῦ περιβόλου ἕστηκεν ὕτως; ὅπως τὺς παραγενομένους, ἔφη, θεραπεύῃ καὶ ποτίζῃ τὴν καθαρτικὴν δύναμιν· εἶθ' ὅταν καθαρθῶσιν, ὕτως αὐτὺς εἰσάγει πρὸς τὰς ἀρετάς. πῶς τοῦτο; ἔφην ἐγώ· οὐ γὰρ συνίημι. ἀλλὰ συνήσεις, ἔφη· ὡς ἂν εἴ τις φιλοτίμως κάμνων ἐτύγχανε, πρὸς τὸν ἰατρὸν ἂν δήπου γενόμενος, πρότερον καθαρτικοῖς ἐξέβαλε πάντα τὰ νοσοποιοῦντα· εἶτα ὕτως ἂν αὐτὸν ὁ ἰατρὸς εἰς ἀνάληψιν καὶ ὑγίειαν κατέστησεν· εἰ δὲ μὴ ἐπείθετο οἷς ἐπέταττεν, εὐλόγως ἂν δήπου ἀπωσθεὶς ἐξώλετο ὑπὸ τῆς νόσου. ταῦτα συνίημι, ἔφην ἐγώ. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ἔφη, καὶ πρὸς τὴν παιδείαν ὅταν τις παραγίγνηται, θεραπεύει αὐτὸν, καὶ ποτίζει τῇ ἑαυτῆς δυνάμει, ὅπως ἐκκαθάρῃ πρῶτον, καὶ ἐκβάλῃ τὰ κακὰ πάντα, ὅσα ἔχων ἦλθε. ποῖα ταῦτα; τὴν ἄγνοιαν καὶ τὸν πλάνον, ὃν ἐπεπάκει παρὰ τῆς ἀπάτης, καὶ τὴν ἀλαζονείαν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, καὶ τὸν θυμὸν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, ὧν ἀνεπλήσθη ἐν τῷ πρώτῳ περιβόλῳ. ὅταν ἓν καθαρθῇ, πῦ αὐτὸν ἀποστέλλει; ἔνδον, ἔφη, πρὸς τὴν ἐπιστήμην, καὶ πρὸς τὰς ἄλλας ἀρετάς. ποίας ταύτας; ἔχ ὁρᾷς, ἔφη, ἔσω τῆς πύλης χορὸν γυναικῶν, ὡς εὐσεβεῖς δοκοῦσιν εἶναι, καὶ εὔτακτοι, καὶ στολὴν ἀτρύφερον καὶ ἁπλῆν ἔχουσιν, ἔτι τε ὡς ἄπλαστοί εἰσι, καὶ ἀδαμῶς κεκαλλωπισμέναι ὥσπερ αἱ ἄλλαι; ὁρῶ, ἔφην. ἀλλὰ τίνες

αὗται

αὗται καλοῦνται; ἡ μὲν πρώτη ἐπιστήμη, ἔφη, καλεῖται· αἱ δὲ ἄλλαι ταύτης ἀδελφαὶ, ἀνδρεία, δικαιοσύνη, καλοκἀγαθία, σωφροσύνη, εὐταξία, ἐλευθερία, ἐγκράτεια, πραότης. ὧ κάλλισται, ἔφην ἔγωγε! ὡς ἐν μεγάλῃ ἐλπίδι ἐσμέν! ἐὰν συνῆτε, ἔφη, καὶ ἔξιν περιποίησησθ' ὧν ἀκούετε. ἀλλὰ προσέξομεν ὡς μάλιστα, ἔφην ἔγωγε. τοιγαροῦν, ἔφη, σωθήσεσθε. ὅταν δὲ παραλάβωσιν αὐτὸν αὗται, ποῦ ἀπάγουσι; πρὸς τὴν μητέρα, ἔφη. αὕτη δὲ τίς ἐστιν; εὐδαιμονία, ἔφη. ποίαν δέ ἐστιν αὕτη; ὁρᾷς τὴν ὁδὸν ἐκείνην, τὴν φέρουσαν ἐπὶ τὸ ὑψηλὸν ἐκεῖνο, ὅ ἐστιν ἀκρόπολις τῶν περιβόλων πάντων; ὁρῶ. ὑκοῦν ἐπὶ τῷ προπυλαίῳ γυνὴ καθεστηκυῖα εὐειδής τις κάθηται ἐπὶ θρόνου ὑψηλοῦ, κεκοσμημένη ἐλευθέρως, καὶ ἀπεριέργως, καὶ ἐστεφανωμένη στεφάνῳ εὐανθεῖ πάνυ καλῶς; ἐμφαίνει ὕτως ἔχειν. αὕτη τοίνυν ἐστὶν ἡ εὐδαιμονία, ἔφη. ὅταν δὴ ὧδέ τις παραγένηται, τί ποιεῖ; στεφανοῖ αὐτὸν, ἔφη, τῇ ἑαυτῆς δυνάμει ἡ εὐδαιμονία, καὶ αἱ ἄλλαι πᾶσαι ἀρεταὶ, ὥσπερ τοὺς νενικηκότας τοὺς μεγίστους ἀγῶνας. καὶ ποίους ἀγῶνας νενίκηκεν αὐτός; ἔφην ἐγώ. τοὺς μεγίστους, ἔφη, καὶ τὰ μέγιστα θηρία, ἃ πρότερον αὐτὸν κατήσθιε, καὶ ἐκόλαζε, καὶ ἐποίει δοῦλον· ταῦτα πάντα νενίκηκε, καὶ ἀπέῤῥιψεν ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ κεκράτηκεν ἑαυτοῦ, ὥστε ἐκεῖνα νῦν τούτῳ δουλεύσι, καθάπερ ἕτος ἐκείνοις πρότερον. ποῖα λέγεις ταῦτα τὰ θηρία; πάνυ γὰρ ἐπιποθῶ ἀκοῦσαι. πρῶτον μὲν, ἔφη, τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον. ἢ οὐ δοκεῖ σοι θηρία ταῦτα εἶναι; καὶ πονηρά γε, ἔφην ἐγώ. εἶτα τὴν λύπην, καὶ τὸν ὀδυρμὸν, καὶ τὴν φιλαργυρίαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, καὶ τὴν λοιπὴν ἅπα-

σαν καπίαν· πάντων τούτων κρατεῖ, καὶ οὐ κρατεῖται, ὥσπερ τὸ πρότερον. ὦ καλῶν ἔργων, ἔφην ἐγὼ, καὶ καλλίστης νίκης! ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἔτι μοὶ εἰπὲ, τίς ἡ δύναμις τοῦ στεφάνου, ᾧ ἔφης στεφανοῦσθαι αὐτόν; εὐδαιμονικὴ, ὦ νεανίσκε· ὁ γὰρ στεφανωθεὶς ταύτῃ τῇ δυνάμει, εὐδαίμων γίνεται, καὶ μακάριος, καὶ οὐκ ἔχει ἐν ἑτέροις τὰς ἐλπίδας τῆς εὐδαιμονίας, ἀλλ᾽ ἐν ἑαυτῷ. ὡς καλὸν τὸ νίκημα λέγεις! ὅταν δὲ στεφανωθῇ, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; ἄγουσιν αὐτὸν ὑπολαβοῦσαι αἱ ἀρεταὶ πρὸς τὸν τόπον ἐκεῖνον, ὅθεν ἦλθε πρότερον, καὶ δεικνύουσιν αὐτῷ τοὺς ἐκεῖ διατρίβοντας, ὡς κακῶς καὶ ἀθλίως ζῶσι, καὶ ὡς ναυαγοῦσιν ἐν τῷ βίῳ, καὶ πλανῶνται, καὶ ἄγονται κατακεκρατημένοι, ὥσπερ ὑπὸ πολεμίων· οἱ μὲν ὑπ᾽ ἀκρασίας, οἱ δὲ ὑπ᾽ ἀλαζονείας, οἱ δὲ ὑπὸ φιλαργυρίας, ἕτεροι δὲ ὑπὸ κενοδοξίας, οἱ δὲ ὑφ᾽ ἑτέρων κακῶν, ἐξ ὧν ὐ δύνανται ἐκλῦσαι ἑαυτοὺς τῶν δεινῶν, οἷς δέδενται, ὥστε σωθῆναι, καὶ ἀφικέσθαι ὧδε· ἀλλὰ ταράττονται διὰ παντὸς τοῦ βίου· τοῦτο δὲ πάσχουσι διὰ τὸ μὴ δύνασθαι τὴν ἐνθάδε ὁδὸν εὑρεῖν· ἐπελάθοντο γὰρ τὸ παρὰ τοῦ δαιμονίου πρόσταγμα. ὀρθῶς μοι δοκεῖς λέγειν· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν ἀπορῶ, διὰ τί δεικνύουσιν αὐτῷ τὸν τόπον ἐκεῖνον αἱ ἀρεταὶ, ὅθεν ἦκει τὸ πρότερον. οὐκ ἀκριβῶς ἥδει, οὐδὲ ἠπίστατο, ἔφη, ὅδὲν τῶν ἐκεῖ, ἀλλ᾽ ἐνεδοίαζε· καὶ διὰ τὴν ἄγνοιαν, καὶ τὸν πλάνον, ὃν δὴ ἐπεπώκει, τὰ μὴ ὄντα ἀγαθὰ ἐνόμιζεν ἀγαθὰ εἶναι, καὶ τὰ μὴ ὄντα κακὰ, κακά. διὸ καὶ ἔζη κακῶς ὥσπερ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκεῖ διατρίβοντες. νῦν δὲ ἀπειληφὼς τὴν ἐπιστήμην τῶν συμφερόντων, αὐτός τε καλῶς ζῇ, καὶ τούτους θεωρεῖ,

ὡς

ὡς κακῶς πράσσουσιν. ἐπειδὰν ἴδῃ θεωρήσῃ πάντα, τί ποιεῖ, ἢ ποῖ βαδίζει; ὅπου ἂν βέλῃται, ἔφη. πανταχοῦ γάρ ἐστιν αὐτῷ ἀσφάλεια, ὥσπερ τὸ Κωρύκιον ἄντρον ἔχοντι. καὶ πανταχοῦ ἔ ἂν ἀφίκηται, πάντα καλῶς βιώσεται μετὰ πάσης ἀσφαλείας· ὑποδέξονται γὰρ αὐτὸν ἀσμένως πάντες, καθάπερ τὸν ἰατρὸν οἱ πάσχοντες. πότερον ἴδῃ καὶ κἀκείνας τὰς γυναῖκας, ἃς ἔφης θηρία εἶναι, ἢν ἔτι φοβεῖται, μή τι πάθῃ ὑπ' αὐτῶν; οὐδέν· ὃ μὴ διοχληθήσεται, οὔτε ὑπὸ ὀδύνης, οὔτε ὑπὸ λύπης, οὔτε ὑπ' ἀκρασίας, οὔτε ὑπὸ φιλαργυρίας, οὔτε ὑπὸ πενίας, οὔτε ὑπ' ἄλλου κακοῦ οὐδενός. ἁπάντων γὰρ κυριεύει, καὶ ἐπάνω πάντων ἐστὶ τῶν πρότερον αὐτὸν λυπούντων· καθάπερ οἱ ἐχιόδηκτοι. τὰ γὰρ θηρία δήπου πάντας τοὺς ἄλλους κακοποιοῦντα μέχρι θανάτου, ἐκείνους ὃ λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον αὐτὸς τοῦτο. καὶ τοῦτον ὃδὲν λυπεῖ, διὰ τὸ ἔχειν ἀντιφάρμακον. καλῶς ἐμοὶ δοκεῖς λέγειν. ἀλλ' ἔτι τοῦτό μοι εἰπέ, τίνες εἰσὶν οὗτοι οἱ δοκοῦντες ἐκεῖθεν ἀπὸ τοῦ βυνοῦ παραγίγνεσθαι; καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐστεφανωμένοι ἔμφασιν ποιοῦσιν εὐφροσύνης τινός· οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, [οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι,] καὶ τὰς κνήμας, καὶ τὰς κεφαλὰς δοκοῦσι τετρίφθαι· κατέχονται δὲ ὑπὸ γυναικῶν τινων. οἱ μὲν ἐστεφανωμένοι, σεσωσμένοι εἰσὶ πρὸς τὴν παιδείαν, καὶ εὐφραίνονται τετυχηκότες αὐτῆς· οἱ δὲ ἀστεφάνωτοι, οἱ μὲν ἀπεγνωσμένοι ὑπὸ τῆς παιδείας, ἀνακάμπτουσι, κακῶς καὶ ἀθλίως διακείμενοι· οἱ δὲ, ἀποδεδειλιακότες, καὶ ἀναβεβηκότες πρὸς τὴν καρτερίαν, πάλιν ἀνακάμπτουσι, καὶ πλανῶνται ἀνοδίᾳ. αἱ δὲ γυναῖκες, αἱ μετ' αὐτῶν ἀκολου-

θοῦται, τίνες εἰσὶν αὗται; λύπαι, ἔφη, καὶ ὀδύναι, καὶ ἀθυμίαι, καὶ ἀδοξίαι, καὶ ἄγνοιαι. πάντα κακὰ λέγεις αὐτοῖς ἀκολουθεῖν. νὴ Δία, πάντα, ἔφη, ἀκολουθοῦσιν· ὅταν δὲ ὅτοι παραγένωνται εἰς τὸν πρῶτον περίβολον πρὸς τὴν ἡδυπάθειαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, οὐχὶ αὐτὰς αἰτιῶνται, ἀλλ' εὐθὺς κακῶς λέγουσι καὶ τὴν παιδείαν, καὶ τὰς ἐκεῖσε βαδίζοντας, ὡς ταλαίπωροι καὶ ἄθλιοί εἰσι καὶ κακοδαίμονες, οἱ τὸν βίον τὸν παρ' αὐτοῖς ἀπολιπόντες κακῶς ζῶσι, καὶ οὐκ ἀπολαύουσι τῶν παρ' αὐτοῖς ἀγαθῶν. ποῖα δὲ λέγουσιν ἀγαθὰ εἶναι; τὴν ἀσωτίαν, καὶ τὴν ἀκρασίαν, ὡς ἔπος εἰπεῖν τις ἐπὶ κεφαλαίου. τὸ γὰρ εὐωχεῖσθαι βοσκημάτων τρόπον, ἀπόλαυσιν μεγίστων ἀγαθῶν ἡγοῦνται εἶναι. αἱ δὲ ἕτεραι γυναῖκες αἱ ἐκεῖθεν παραγινόμεναι ἱλαραί τε καὶ γελῶσαι, τίνες καλοῦνται; δόξαι, ἔφη· καὶ ἀγαγοῦσαι πρὸς τὴν παιδείαν τὰς εἰσελθόντας πρὸς τὰς ἀρετὰς, ἀνακάμπτουσιν ὅπως ἑτέρους ἀγάγωσι, καὶ ἀναγγείλωσιν ὅτι εὐδαίμονες ἤδη γεγόνασιν ἐκ τότε ἀπήγαγον. πότερον οὖν, ἔφην ἐγὼ, αὗται ἔσω πρὸς τὰς ἀρετὰς εἰσπορεύονται; ἔφη, οὔ. ὁ γὰρ θέμις δόξαν εἰσπορεύεσθαι πρὸς τὴν ἐπιστήμην, ἀλλὰ τῇ παιδείᾳ παραδιδόασιν αὐτάς. εἶτα, ὅταν ἡ παιδεία παραλάβῃ, ἀνακάμπτουσιν αὗται πάλιν, ἄλλους ἄξουσαι. ὥσπερ αἱ νῆες, τὰ φορτία ἐξελόμεναι, πάλιν ἀνακάμπτουσιν, καὶ ἄλλων τινῶν γεμίζονται. ταῦτα μὲν δὴ καλῶς μοι δοκεῖς, ἔφην, ἐξηγῆσθαι. ἀλλ' ἐκεῖνο ἔτι σὲ ἡμῖν δεδήλωκας, τί προστάττει τὸ δαιμόνιον, τοῖς εἰσπορευομένοις εἰς τὸν βίον, ποιεῖν. θαρρεῖν, ἔφη. διὸ καὶ ὑμεῖς θαρρεῖτε· πάντα γὰρ ἐξηγήσομαι, καὶ οὐδὲν

παραλείψω.

παραλείψω. καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἐκτείνας ἓν τὴν χεῖρα πάλιν, ὁρᾶτε, ἔφη, τὴν γυναῖκα ἐκείνην, ἣ δοκεῖ τυφλή τις εἶναι, καὶ ἐπὶ λίθῳ στρογγύλου ἑστάναι, ἣν καὶ ἄρτι ὑμῖν εἶπον ὅτι τύχη καλεῖται; ὁρῶ μὲν. ταύτῃ, κελεύει, ἔφη, μὴ πιστεύειν, καὶ βέβαιον μηδὲν πιστεύειν, μηδὲ ἀσφαλὲς ἔχειν, ὅ, τι ἂν παρ' αὐτῆς λάβῃ τις, μηδὲ ὡς ἴδια ἡγεῖσθαι· οὐδὲν γὰρ κωλύει ταῦτα πάλιν ἀφελέσθαι, καὶ ἑτέρῳ δοθῆναι· πολλάκις γὰρ τοῦτο εἴωθε ποιεῖν· καὶ διὰ ταύτην ἓν τὴν αἰτίαν, κελεύει, πρὸς τὰς ἐκυτῆς δόσεις αὐχ ἥττους γίγνεσθαι, καὶ μήτε χαίρειν ὅταν διδῷ, μήτε ἀθυμεῖν ὅταν ἀφέληται, καὶ μήτε ψέγειν αὐτὴν, μήτε ἐπαινεῖν. οὐδὲν γὰρ ποιεῖ μετὰ λογισμοῦ, ἀλλ' εἰκῇ, καὶ ὡς ἔτυχε πάντα, ὥσπερ προτέρου ὑμῖν ἔλεξα. διὰ τοῦτο ἓν τὸ δαιμόνιον κελεύει, μὴ θαυμάζειν, ὅ, τι ἂν πράττῃ αὕτη, μηδὲ γίγνεσθαι ὁμοίους τοῖς κακοῖς τραπεζίταις. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι, ὅταν μὲν λάβωσι τὸ ἀργύριον παρὰ τῶν ἀνθρώπων, χαίρουσι, καὶ ἴδιον νομίζουσιν εἶναι. ὅταν δὲ ἀπαιτῶνται, ἀγανακτοῦσι, καὶ δεινὰ οἴονται πεπονθέναι, ὑπομιμνῄσκοντες, ὅτι ἐπὶ τούτῳ ἔλαβον τὰ θέματα, ἐφ' ᾧ οὐδὲν κωλύειν τὸν θέμενον πάλιν κομίσασθαι· ὡσαύτως τοίνυν κελεύει ἔχειν τὸ δαιμόνιον καὶ πρὸς τὴν παρ' αὐτῆς δόσιν· καὶ μνημονεύειν, ὅτι τοιαύτην ἔχει φύσιν ἡ τύχη, ὥστε, ἃ δέδωκεν, ἀφελέσθαι, καὶ ταχέως πάλιν δοῦναι πολλαπλάσια, αὖθις δὲ ἀφελέσθαι ἃ δέδωκεν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὰ προὐπάρχοντα. ἃ γοῦν διδῷ, κελεύει λαμβάνειν παρ' αὐτῆς, καὶ συντόμως ἀπελθεῖν ἔχοντα πρὸς τὴν βεβαίαν καὶ ἀσφαλῆ δόσιν. ποίαν ταύτην; ἔφην ἐγώ. ἣν λήψονται

ται παρὰ τῆς παιδείας, ἣν διασωθῶσιν ἐκεῖ. αὕτη ὦν τίς ἐστιν; ἡ ἀληθὴς ἐπιστήμη, ἔφη, τῶν συμφερόντων, καὶ ἀσφαλὴς δόσις, καὶ βεβαία, καὶ ἀμεταβλήτος· φεύγειν ὦν κελεύει συντόμως πρὸς ταύτην· καὶ ὅταν ἔλθωσι πρὸς τὰς γυναῖκας ἐκείνας, ἃς καὶ πρότερον ἔπον, ὅτι ἀκρασίαι καὶ ἡδυπάθειαι καλοῦνται, καὶ ἐντεῦθεν κελεύει συντόμως ἀπαλλάττεσθαι, καὶ μὴ πιστεύειν μηδὲ ταύταις μηδὲν, ἕως ἂν πρὸς τὴν ψευδοπαιδείαν ἀφίκωνται. κελεύει ὦν αὐτοῖς χρόνον τινὰ ἐνδιατρίψαι, καὶ λαβεῖν ὅ, τι ἂν βάλωνται παρ' αὐτῆς, ὥσπερ ἔφοδιον· εἶτα ἐντεῦθεν ἀπιέναι πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν συντόμως. ταῦτ' ἐστὶν, ἃ προστάσσει τὸ δαιμόνιον. ὅστις τοίνυν παρ' αὐτά τι ποιεῖ ἢ παρακούει, ἀπόλλυται κακὸς κακῶς. ὁ μὲν δὴ μῦθος, ὦ ξένοι, ὁ ἐν τῷ πίνακι, τοιοῦτος ἡμῖν ἐστιν. εἰ δὲ δεῖ τι προσπυθέσθαι περὶ ἑκάστου τούτων, ὑδεὶς φθόνος· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν φράσω. καλῶς λέγεις, ἔφην ἐγώ. ἀλλὰ τί κελεύει αὐτὰς τὸ δαιμόνιον λαβεῖν παρὰ τῆς ψευδοπαιδείας; ταῦθ' ἃ δοκεῖ εὔχρηστα εἶναι. ταῦτ' οὖν τίνα ἐστὶ; γράμματα, ἔφη, καὶ τὰ τῶν ἄλλων μαθημάτων· ἃ καὶ Πλάτων φησὶν ὠσανεὶ χαλινῶ τινος δύναμιν ἔχειν τοῖς νέοις, ἵνα μὴ εἰς ἕτερα περισπῶνται. πότερον δὲ ἀνάγκη ταῦτα λαβεῖν, εἰ μέλλοι τις ἥξειν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν, ἢ οὔ; ἀνάγκη μὲν οὐδεμία, ἔφη, χρήσιμα μέν τοί ἐστι· πρὸς δὲ τὸ βελτίως γενέσθαι ὐδὲν συμβάλλεται ταῦτα. ὐδὲν ἄρα λέγεις ταῦτα χρήσιμα εἶναι πρὸς τὸ βελτίως γενέσθαι ἄνδρας; ἔστι γὰρ καὶ ἄνευ τούτων βελτίους γενέσθαι. ὁμως δὲ οὐκ ἄχρηστα κἀκεῖνά ἐστιν. ὡς γὰρ δι' ἑρμηνέως συμ-

βάλλομεν

βάλλομεν τὰ λεγόμενά ποτε, ὅμως μέν τοί γε οὐκ ἄχρηστον ἦν, καὶ ἡμᾶς αὐτὸς τὴν φωνὴν ἀκριβεστέραν ἔχειν, κἄν τι συνήκαμεν. οὕτω ἄνευ τούτων τῶν μαθημάτων οὐδὲν κωλύει γενέσθαι. πότερον οὐδὲν προέχουσιν ἢ τοι οἱ μαθηματικοὶ, πρὸς τὸ βελτίους γενέσθαι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων; πῶς μέλλουσι προέχειν, ἐπειδὰν φαινῶνται ἠπατημένοι περὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν ὥσπερ οἱ ἄλλοι, καὶ ἔτι κατεχόμενοι ὑπὸ πάσης κακίας; οὐδὲν γὰρ κωλύει, εἰδέναι μὲν γράμματα, καὶ κατέχειν τὰ μαθήματα πάντα, ὁμοίως δὲ μέθυσον καὶ ἀκρατῆ εἶναι, καὶ φιλάργυρον, καὶ ἄδικον, καὶ προδότην, καὶ τὸ πέρας ἄφρονα. ἀμέλει πολλοὺς τοιούτους ἔστιν ἰδεῖν. πῶς ἂν οὖν οἱ προέχουσιν, ἔφη, εἰς τὸ βελτίους ἄνδρας γενέσθαι, ἕνεκα τούτων τῶν μαθημάτων; οὐδαμῶς φαίνεται, ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ἀλλὰ τί ἐστιν, ἔφην ἐγὼ, τὸ αἴτιον; ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ διατρίβουσιν, ὥσπερ ἐγγίζοντες πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. καὶ τί τοῦτο ὠφελεῖ αὐτοὺς, ἔφη, ὅταν πολλάκις ἔστιν ἰδεῖν παραγιγνομένους ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου ἀπὸ τῆς ἀκρασίας, καὶ τῆς ἄλλης κακίας, εἰς τὸν τρίτον περίβολον πρὸς τὴν παιδείαν τὴν ἀληθινὴν, οἱ τούτους τοὺς μαθηματικοὺς παραλλάττουσιν; ὥστε, πῶς ἔτι προέχουσιν ἄρα ἢ ἀκινητότεροι, ἢ δυσμαθέστεροί εἰσι. πῶς, ἔφην, τοῦτο, ἐγὼ; ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ περιβόλῳ εἰ μηδὲν ἄλλο, προσποιοῦνταί γε ἐπίστασθαι, ἃ οὐκ οἴδασιν· ἕως δ' ἂν ἔχωσι ταύτην τὴν δόξαν, ἀκινήτους αὐτοὺς ἀνάγκη εἶναι πρὸς τὸ ὁρμᾶν πρὸς τὴν ἀληθινὴν παιδείαν. εἶτα τὸ ἕτερον οὐχ ὁρᾷς, ὅτι καὶ αἱ δόξαι ἐκ τοῦ πρώτου περιβόλου εἰσπορεύονται πρὸς

αὐτὸς

αὐτὰς ὁμοίως; ὥστε οὐδὲν ἧττοι ἐκείνων βελτίως εἰσὶν, ἐὰν μὴ καὶ τούτοις συνῇ μεταμέλεια, καὶ πεισθῶσιν, ὅτι οὐ παιδείαν ἔχουσιν, ἀλλὰ ψευδοπαιδείαν δι' ἣν ἀπατῶνται. οὕτω δὲ διακείμενοι, οὐκ ἄν ποτε σωθεῖεν. καὶ ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ξένοι, ἔφη, οὕτω ποιεῖτε, καὶ ἐνδιατρίβετε τοῖς λεγομένοις, μέχρις ἂν ἔξιν λαβεῖν. ἀλλὰ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις δεῖ ἐπισκοπεῖν, καὶ μὴ διαλείπειν· τὰ δὲ ἄλλα πάρεργα ἡγήσασθαι· εἰ δὲ μη, οὐδὲν ὄφελος ἔσται ὧν νῦν ἀκούετε. ποιήσομεν. τοῦτο δὲ ἐξήγησαι, πῶς οὐκ ἔστιν ἀγαθὰ, ὅσα λαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι παρὰ τῆς τύχης; οἷον τὸ ζῆν, τὸ ὑγιαίνειν, τὸ πλουτεῖν, τὸ εὐδοξεῖν, τὸ τέκνα ἔχειν, τὸ νικᾶν, καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια; ἢ πάλιν, τὰ ἐναντία πῶς οὐκ ἔστι κακά; πάνυ γὰρ ἡμῖν παράδοξον καὶ ἄπιστον δοκεῖ τὸ λεγόμενον. ἄγε τοίνυν ποιῶ, ἔφη, ἀποκρίνασθαι τὸ φαινόμενον, περὶ ὧν ἄν σε ἐρωτῶ. ἀλλὰ ποιήσω τοῦτο, ἔφην ἐγώ. πότερον οὖν κἂν κακῶς τις ζῇ, ἀγαθὸν ἐκείνῳ τὸ ζῆν; οὐ μοι δοκεῖ· ἀλλὰ κακὸν, ἔφην ἐγώ. πῶς οὖν ἀγαθόν ἐστι τὸ ζῆν, ἔφη, εἴπερ τούτῳ ἐστὶ κακόν; ὅτι τοῖς μὲν κακῶς ζῶσι, κακόν μοι δοκεῖ εἶναι· τοῖς δὲ καλῶς, ἀγαθόν. καὶ κακὸν ἄρα λέγεις τὸ ζῆν, καὶ ἀγαθὸν εἶναι; ἔγωγε. μὴ οὖν ἀπιθάνως λέγε. ἀδύνατον γὰρ, τὸ αὐτὸ πρᾶγμα καὶ κακὸν καὶ ἀγαθὸν εἶναι. οὕτω γὰρ καὶ ὠφέλιμον καὶ βλαβερὸν ἂν εἴη, καὶ αἱρετὸν καὶ φευκτὸν ἅμα αἰεί. ἀπίθανον μέν. ἀλλὰ πῶς οὐκ, εἰ τὸ κακῶς ζῆν, ᾧ ἂν ὑπάρχοι, κακόν τι ὑπάρχει αὐτῷ, οὐ κακὸν αὐτὸ τὸ ζῆν ἐστιν; ἄλλ' ὃ τὸ αὐτὸ, ἔφη, ὑπάρχει τὸ ζῆν τῷ κακῶς ζῆν. ἢ οὔ σοι φαίνεται; ἀμέλει οὐδ' ἐμοὶ δοκεῖ τὸ αὐτὸ εἶναι. τὸ

κακῶς

κακῶς τοίνυν ζῆν κακόν ἐστι. τὸ δὲ ζῆν ἀ κακόν ἐστιν· ἐπεὶ εἰ ἦν κακὸν, τοῖς ζῶσι καλῶς κακὸν δὴ ὑπῆρχεν, ἐπεὶ τὸ ζῆν αὐτοῖς ὑπῆρχεν, ὅπερ ἐστὶ κακόν. ἀληθῆ μοι δοκεῖς λέγειν. ἐπεὶ τοίνυν ἀμφοτέροις συμβαίνει τὸ ζῆν, καὶ τοῖς κακῶς ζῶσι, καὶ τοῖς καλῶς, οὐκ ἂν εἴη οὔτε ἀγαθὸν εἶναι τὸ ζῆν οὔτε κακόν· ὥσπερ οὐδὲ τὸ τέμνειν, καὶ καίειν, ἐν τοῖς ἀῤῥωστοῦσίν ἐστι νοσερὸν καὶ ὑγιεινόν, οὐκοῦν ὕτω καὶ ἐπὶ τῷ ζῆν ἐστι ταῦτα. σὺ τοίνυν ὕτω θεώρησον· πότερον ἂν βούλοιο ζῆν καλῶς, ἢ ἀποθανεῖν καλῶς καὶ ἀνδρείως· ἀποθανεῖν ἔγωγε καλῶς. οὐκοῦν οὐδὲ τὸ ἀποθανεῖν κακόν ἐστιν, εἴπερ αἱρετώτερόν ἐστι πολλάκις τὸ ἀποθανεῖν τοῦ ζῆν. ἐστι ταῦτα. ἠκοῦν ὁ αὐτὸς λόγος καὶ περὶ τοῦ ὑγιαίνειν, καὶ νοσεῖν. πολλάκις γὰρ οὐ συμφέρει ὑγιαίνειν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ὅταν ᾖ περίστασις τοιαύτη. ἀληθῆ λέγεις. ἄγε δή, σκεψώμεθα καὶ περὶ τοῦ πλουτεῖν ὕτως· εἴγε θεωρεῖν ἐστιν, ὡς πολλάκις ἐστιν ἰδεῖν ὑπάρχοντά τινι πλοῦτον, κακῶς δὲ ζῶνται τοῦτον καὶ ἀθλίως. νὴ Δία, πολλούς γε. οὐκοῦν οὐδὲν τούτοις ὁ πλοῦτος βοηθεῖ εἰς τὸ ζῆν καλῶς. οὐ φαίνεται. αὐτοὶ γὰρ φαῦλοί εἰσιν. οὐκοῦν τὸ σπουδαίους εἶναι, οὐχ ὁ πλοῦτος ποιεῖ, ἀλλὰ ἡ παιδεία. εἰκός γε. ἐκ τούτου ἄρα τοῦ λόγου παῦ ὁ πλοῦτος ἀγαθόν ἐστιν, εἴπερ οὐ βοηθεῖ τοῖς ἔχουσιν αὐτὸν, εἰς τὸ βελτίους εἶναι; φαίνεται. ὕτως οὐδὲ συμφέρει ἄρα ἐνίοις πλουτεῖν, ὅταν μὴ ἐπίστανται τῷ πλούτῳ χρῆσθαι. δοκεῖ μοι. πῶς ὖν τοῦτο ἄν τις κρινεῖ ἀγαθὸν εἶναι, ὃ πολλάκις οὐ συμφέρει ὑπάρχειν; οὐδαμῶς. οὐκοῦν εἰ μέν τις ἐπίσταται πλούτῳ χρῆσθαι καλῶς καὶ ἐμπείρως, εὖ βιώσεται·

σεται· εἰ δὲ μὴ, κακῶς. ἀληθέστατά μοι δοκεῖς τοῦτο λέγειν. καὶ τὸ σύνολον δὲ, τὸ τιμᾶν ταῦτα ὡς ἀγαθὰ ὄντα, ἢ ἀτιμάζειν, ὡς κακὰ, τοῦτό ἐστι τὸ ταράττον τοὺς ἀνθρώπους καὶ βλάπτον, ὅταν τιμῶνταί τε αὐτὰ, καὶ οἴονται διὰ τούτων μόνων εἶναι τὸ εὐδαιμονεῖν· καὶ πάνθ' ἑπομένως πράττωσιν ἕνεκα τούτων, καὶ τὰ ἀσεβέστατα δοκοῦντα εἶναι. ταῦτα δὲ πάσχουσι διὰ τὴν τοῦ ἀγαθοῦ ἄγνοιαν. ἀγνοοῦσι γὰρ, ὅτι οὐ γίνεται ἐκ κακῶν ἀγαθόν. πλοῦτον δέ ἐστι πολλοὺς κτησαμένους ἰδεῖν ἐκ κακῶν καὶ αἰσχρῶν ἔργων· οἷον λέγω ἐκ τοῦ προδιδόναι καὶ λῃΐζεσθαι καὶ ἀνδροφονεῖν καὶ συκοφαντεῖν καὶ ἀποστερεῖν καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν καὶ μοχθηρῶν. ἔστι ταῦτα. εἰ τοίνυν γίνεται ἐκ κακοῦ ἀγαθὸν μηδὲν, ὥσπερ εἰκός· πλοῦτος δὲ γίνεται ἐκ κακῶν ἔργων· ἀνάγκη μὴ εἶναι ἀγαθὸν τὸν πλοῦτον. συμβαίνει οὕτως ἐκ τούτου τοῦ λόγου. ἀλλ' οὐδὲ τὸ φρονεῖν γε οὐδὲ δικαιοπραγεῖν οὐκ ἔστι κτήσασθαι ἐκ κακῶν ἔργων. ὡσαύτως δὲ οὐδὲ τὸ ἀδικεῖν καὶ ἀφρονεῖν ἐκ καλῶν ἔργων· οὐδὲ ὑπάρχειν ἅμα τὰ αὐτὰ δύνανται. πλοῦτον δὲ καὶ δόξαν καὶ τὸ νικᾶν καὶ τὰ λοιπὰ ὅσα τούτοις παραπλήσια, οὐδὲν κωλύει ὑπάρχειν τινὶ, ἀλλὰ μετὰ κακίας πολλῆς· ὥστε οὐκ ἂν ἢ ταῦτα ἀγαθὰ οὔτε κακά. ἀλλὰ τὸ φρονεῖν μόνον ἀγαθὸν, τὸ δὲ ἀφρονεῖν κακόν. ἱκανῶς μοι δοκεῖς λέγειν, ἔφην.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

Memorabilia II.

ΠΡΟΔΙΚΟΥ ΗΡΑΚΛΗΣ.

ΦΗΣΙ (Πρόδικος,) Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παίδων εἰς ἥβην ὡρμᾶτο, ἐν ᾗ οἱ νέοι, ἤδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι, δηλοῦσιν, εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον, εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι, ἀποροῦντα ὁποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται. καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναῖκας προϊέναι μεγάλας· καὶ τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἰδεῖν, καὶ ἐλευθέριον, φύσει κεκοσμημένην, τὸ μὲν σῶμα καθαρότητι, τὰ δὲ ὄμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ. τὴν δ' ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἁπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὰ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι· τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν ὀρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι· τὰ δὲ ὄμματα ἔχειν ἀνεπεπλαμένα· ἐσθῆτα δὲ, ἐξ ἧς ἂν μάλιστα ὥρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἑαυτὴν, ἐπισκοπεῖν δὲ καὶ εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται. πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἑαυτῆς σκιὰν ἀποβλέπειν. ὡς δ' ἐγένετο πλησιέστερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν πρόσθεν ῥηθεῖσαν ἰέναι τὸν αὐτὸν τρόπον· τὴν δ' ἑτέραν, φθάσαι βαδιζομένην, προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ, καὶ εἰπεῖν. ὁρῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀπορροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπῃ. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃς, ἐπὶ τὴν ἡδίστην τε καὶ ῥᾳ-

στην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν ἡδονὴς ἄγευστος
ἔσῃ· τῶν δὲ χαλεπῶν ἄπειρος διαβιώσῃ. πρῶτον μὲν
γὰρ οὐ πολέμων, οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκο-
πούμενος διέξῃ, τί ἂν κεχαρισμένον ἢ σιτίον, ἢ ποτὸν
εὕροις, ἢ τι ἂν ἰδὼν, ἢ τί ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων
ὀσφραινόμενος, ἢ ἁπτόμενος ἡσθείης, τίσι δὲ παιδικοῖς
ὁμιλῶν μάλιστ' ἂν εὐφρανθείης, καὶ πῶς ἂν μαλακώ-
τατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἂν ἀπονώτατα τούτων πάν-
των τυγχάνοις. ἐὰν δέ ποτε γένηταί τις ὑποψία σπά-
νεως, ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, ἡ φόβος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ
τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ
ψυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι· ἀλλ' οἷς ἂν οἱ ἄλλοι ἐργά-
ζωνται, τούτοις σὺ χρήσῃ, ἡδονὴς ἀπεχόμενος, ὁθεν ἂν
δυνατὸν ᾖ τι κερδαίνειν. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι
τοῖς ἐμοὶ ξυνοῦσιν ἐξουσίαν ἔγωγε παρέχω. καὶ ὁ
Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα· ὦ γύναι, ἔφη, ὄνομα δέ σοι
τί ἐστιν; ἡ δέ, οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι, ἔφη, καλοῦσί με εὐ-
δαιμονίαν· οἱ δὲ μισοῦντές με, ὑποκορίζόμενοι ὀνομά-
ζουσί με κακίαν. καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελ-
θοῦσα εἶπεν· καὶ ἐγὼ ἥκω πρός σε, ὦ Ἡράκλεις, εἰδυῖα
τὸς γεννήσαντάς σε, καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παι-
δείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὁδὸν
τράποιο, σφόδρ' ἄν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἐργάτην
ἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν, καὶ
ἐπ' ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἐξαπατήσω
δέ σε προοιμίοις ἡδονῆς, ἀλλ' ἥπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν, τὰ
ὄντα διηγήσομαι μετ' ἀληθείας. τῶν γὰρ ὄντων ἀγα-
θῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ
διδόασιν ἀνθρώποις· ἀλλ' εἴτε τὸς θεοὺς ἵλεως εἶναί

σοι

σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς· εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον· εἴτε ὑπό τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον· εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν· εἴτε τὴν γῆν φέρειν σοι βούλει καρποὺς ἀφθόνους, τὴν γῆν θεραπευτέον· εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἴει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον· εἴτε διὰ πολέμου ὁρμᾶς αὔξεσθαι, καὶ βούλει δύνασθαι τούς τε φίλους ἐλευθεροῦν, καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον, καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι, ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα, καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἱδρῶτι. καὶ ἡ κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὡς φησι Πρόδικος· ἐννοεῖς, ὦ Ἡράκλεις, ὡς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὁδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνή σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥᾳδίαν καὶ βραχεῖαν ὁδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε. καὶ ἡ ἀρετὴ εἶπεν· ὦ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; ἢ τί ἡδὺ οἶσθα, μηδὲν τούτων ἕνεκα πράττειν ἐθέλουσα; ἥτις οὐδὲ τὴν τῶν ἡδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλὰ πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίπλασαι. πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα· πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα, καὶ ἵνα μὲν ἡδέως φάγῃς, ὀψοποιοὺς μηχανωμένη· ἵνα δὲ ἡδέως πίνῃς, οἴνους τε πολυτελεῖς παρασκευάζῃ, καὶ τὸ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς. ἵνα δὲ καθυπνώτῃς ἡδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμνὰς μαλακὰς, ἀλλὰ καὶ τὰς κλίνας, καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζεις. οὐ γὰρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν ὅ, τι ποιῇς, ὕπνου ἐπιθυμεῖς.

ἐπιθυμεῖς. τὰ δ' ἀφροδίσια πρὸ τοῦ δεῖσθαι ἀναγκάζεις, πάντα μηχανωμένη, καὶ γυναιξὶ καὶ ἀνδράσι χρωμένη. οὕτω γὰρ παιδεύεις τὰς σαυτῆς φίλους· τῆς μὲν νυκτὸς ὑφιζουσα, τῆς δ' ἡμέρας τὸ χρησιμώτατον καταπαυομίζουσα. ἀθάνατος δὲ οὖσα, ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι· ὑπὸ δὲ ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζῃ. τοῦ δὲ πάντων ἡδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου ἑαυτῆς, ἀνήκοος εἶ· καὶ τοῦ πάντων ἡδίστου θεάματος, ἀθέατος. οὐδὲν γὰρ πώποτε σαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἂν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένῃ τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὖ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; αἱ νέοι μὲν ὄντες, τοῖς σώμασιν ἀδύνατοί εἰσι· πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι, ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι. ἁπάντως μὲν λιπαραὶ διὰ νεότητος τρεφόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες· τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι· τὰ μὲν ἡδέα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι. ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς ἀγαθοῖς. ἔργον δὲ καλὸν, οὔτε θεῖον, οὔτε ἀνθρώπινον, χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς, καὶ παρὰ ἀνθρώποις οἷς προσήκει. ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἴκων δεσπόταις· εὐμενὴς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων· ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός. ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἡδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις. ἀνέχονται γὰρ, ἕως ἂν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν. ὕπνος δ' αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων, ἢ

τοῖς

τοῖς ἀμόχθοις. καὶ οὔτε ἀπολιπόντες αὐτὸν ἄχθονται, οὔτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τοῖς τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται. καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται· εὖ δὲ τὰς παρούσας ἥδονται πράττοντες. δι' ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες· ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν. ὅταν δ' ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, ἐ μετὰ λήθης ἄτιμοι κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὦ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ, τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι.

ΤΕΛΟΣ.

PLATONIS

APOLOGIA SOCRATIS.

CRITO.

ALCIBIADES SECUNDUS.

CEBETIS THEBANI

TABULA.

XENOPHONTIS

PRODICI HERCULES.

ABREDONIAE:
EXCUDEBAT FRANCISCUS DOUGLAS.
MDCCLIX.

PLATONIS

APOLOGIA SOCRATIS.

CRITO.

ALCIBIADES SECUNDUS.

PLATONIS APOLOGIA SOCRATIS.

QUONAM modo vos, Athenienſes, affecerint accuſatores mei, neſcio: memet ipſum certe *ita affecerunt, ut* mei ipſius pene oblitus fuerim; adeo ad perſuadendum accomodate dixerunt: quamvis veri nihil, ut uno verbo omnia complectar, protulerunt. Sed ex multis, quae falſo aſſeverarunt, id unum ſum potiſſimum admiratus, quod vobis cavendum eſſe monuerunt, ne a me, quaſi dicendi facultate plurimum valerem, deciperemini. Quod enim *aſſerere* id minime erubuerunt, in quo ſtatim a me mendacii re ipſa coarguentur, cum dicendi rudis prorſus reperiar, hoc mihi in iis viſum eſt impudentiſſimum: niſi forte eum eloquentem admodum iſti vocant, qui vera dicit. Si enim ita dicant, profitear equidem me, *quamvis* non eorum more, oratorem eſſe. Iſti etenim, quemadmodum ego dico, veri nihil dixerunt; a me autem vos omnem veritatem percipietis. Neque vero per Jovem, Athenienſes, a me (quemadmodum ab iſtis) orationem eleganti ſententiarum dictionumque delectu inſtructam, neque exornatam, ſed ſermones vocabulis de medio petitis temere enuntiatos audietis. Juſta enim eſſe credo quae dicturus ſum, neque quiſquam veſtrum aliter *fore* expectet. Neque certe, viri, huic aetati conſentaneum eſſet, me tanquam adoleſcentulum oratione artificioſe compoſita ad vos prodire. Et quidem hoc etiam vehementer, Athenienſes, oro et obſecro; ut ſi iiſdem me verbis in reſpondendo utentem audiatis, quibus et in foro et ad *argentariorum* menſas, ubi plerique veſtrum me audierunt, et alibi ſolitus ſum, ne admiremeni neve obſtrepatis hac de cauſa. Sic enim ſe res habet: veni nunc primum in judicium, plures

quam ſeptuaginta annos natus. In eo igitur dicendi genere, quod hic uſurpatur, hoſpes plane ſum. Quemadmodum ergo ſi revera peregrinus eſſem, ignoſceretis utique mihi ea voce et forma loquenti, in quibus educatus eſſem: ita et nunc vos precor, (neque id quidem, ut opinor, injuria) ut loquendi formam praetermittatis; (forſan enim deterior, forſan melior quodammodo erit) ſed id ipſum conſideretis, huc mentem adhibeatis, juſtane, an injuſta dicam. Hæc enim judicis virtus eſt, oratoris autem, vera loqui.

2. Primum igitur, Athenienſes, me par eſt ad ea, quae primo mihi falſo objecta ſunt, et ad primos accuſatores reſpondere, deinde ad ea, quae poſterius atque poſtremos. Me quippe multi jam multos annos falſo prorſus apud vos accuſarunt; quos ego magis formido quam Anytum ejuſque ſocios, quanquam et hi graves ſint; ſed illi graviores, viri, qui pleroſque veſtrum a pueritia occuparunt, vobis perſuadentes, et in me falſa omnino crimina intendentes; eſſe *videlicet* Socratem quendam, virum ſapientem, ſublimia curantem, quique omnia, quae ſub terra ſunt, perſcrutatus eſt, cauſamque deteriorem *diſſerendo* meliorem efficit. Hi profecto, Athenienſes, qui hunc de me rumorem divulgarunt, accuſatores mei graviſſimi ſunt. Qui enim hæc audiunt, opinantur harum rerum indagatores ne deos quidem eſſe arbitrari. Deinde iſti accuſatores et multi ſunt, et longum jam tempus me accuſarunt; et in ea porro aetate *hæc* vobis dixerunt, in qua veſtrum nonnulli, utpote pueri et adoleſcentuli, facillime credidiſtis; me plane *hoc modo* tanquam deſerta in cauſa, nemine me defendente, accuſantes: et, quod omnium abſurdiſſimum eſt, neque nomina quidem illorum ſcire licet atque proferre; praeterquam ſi quis eorum comicus poeta ſit. Quotcunque vero invidiam et calumniam adhibentes vobis perſuaſerunt, quique ipſi perſuaſi, perſuaſerunt aliis, cum illis omnibus difficillimum prorſus eſt certamen. Non enim fieri poteſt, ut huc trahatur ullus vel coarguatur; ſed neceſſe plane eſt veluti contra umbram dimicare, dum et me defendo et *alios* coarguo, nemine reſpondente. Cenſete ergo et vos, quemadmodum dico, accuſatores mihi duplices extitiſſe, alios quidem, qui me modo accuſarunt, alios, qui jampridem, de quibus loquor; atque exiſtimate me quidem oportere prius reſpondere iſtis, quos et ipſi prius multoque magis

audiviſtis, quam hoſce ultimos, accuſantes. Eſto: inſtituenda igitur, Athenienſes, mihi eſt defenſio, conandumque in hoc tam brevi tempore invidiam iſtam evellere, quam vos longum jam tempus in me concepiſtis. Vellem ſane hoc ita demum evenire, ſi modo id vobis et mihi melius foret, et boni aliquid defenſione mea efficere. Verum id difficile fore arbitror, neque prorſus, quomodo ſe res habet, me latet. Atqui hoc ita eat, uti deo gratum erit: nos autem legi parere oportet, ac defenſionem pro nobis afferre.

3. Repetamus igitur ab initio, quaenam ea ſit accuſatio, ex qua mihi nata eſt illa invidia, qua confiſus Melitus hoc adverſus me crimen inſtituit. Eſto. Quid ergo dictitabant, qui mihi invidiam conflabant? illorum itaque tanquam ſi accuſatores eſſent, jusjurandum perlegendum eſt, *Socrates injuſte agit, atque nimis curioſe, quae ſub terra et in coelo ſunt, perquirens, deterioremque cauſam reddens meliorem, et alios etiam haec docens.* Talis utique eſt *iſtorum accuſatio.* Talia enim et ipſi vidiſtis in Ariſtophanis comoedia, Socratem *nempe* illic quendam circumferri, qui affirmat ſe in aere ambulare, et plures alias garrit nugas. Quas ego res prorſus ignoro: neque haec dico, quaſi hujuſmodi ſcientiam parvi faciam, ſi quis in rebus ſimilibus ſit ſapiens, quo minus tanti criminis ipſe a Melito accuſer. Sed revera, Athenienſes, horum nihil ſcio. Teſtes autem *hujuſce rei* pleroſque veſtrum adduco; voſque rogatos velim, ut alii alios doceatis, et vobis invicem dicatis, quotquot me colloquentem aliquando audiviſtis. Audiviſtis autem plerique veſtrum. Recenſete igitur invicem, utrum unquam veſtrum aliquis me de rebus hujuſcemodi quicquam omnino audiverit diſputantem; atque exinde cognoſcetis ejuſmodi eſſe et caetera, quae de me plerique dictitant.

4. At neque horum quicquam omnino verum eſt: aut ſi a quopiam audiveritis me homines inſtituere, atque *inde* pecuniam facere, ne id quidem verum eſt: quanquam et id praeclarum mihi videtur, ſi quis inſtituere homines poſſit, quemadmodum Gorgias Leontinus, et Prodicus Ceus, et Hippias Eleus. Horum enim ſinguli eam, viri, facultatem habent, ut ad quaſcunque proficiſcantur urbes, adoloſcentibus, quibus cum ſuorum civium quibuſlibet gratuito licet verſari, perſuadeant, ut ſe, illorum conſuetudine relicta, ſectentur, ac

data pecunia, gratiam insuper habeant. Est et alius quidam vir hic sapiens, Parius quem ego huc adveniisse audivi. Contigit enim, ut in virum inciderem, qui plus pecuniarum in sophistas expenderat, quam caeteri omnes, Calliam, *inquam*, Hipponici filium. Hunc ergo interrogavi, (duos enim habet filios) O Callia, inquam, si filii tui pulli equini aut vituli essent, possemus aliquem illis mercede adhibita praeficere, qui eos pro sua ipsorum natura pulchros bonosque efficeret; (esset vero talis aut equestrium aliquis aut agricolarum) nunc vero cum *filii tui* homines sint, quemnam illis praeficere in animo habes? quisnam hujusce humanae civilisque virtutis sciens est? arbitror id te, cum filios habeas, cogitavisse. Estne, inquam, *talis* aliquis, an non? est profecto, inquit ille. Quis, inquam, est, et unde? et quanti docet? Euenus, inquit, est, Socrates, Parius, quinque minis. Atque ego Euenum felicem judicavi, si revera hac arte praeditus sit, atque adeo concinne doceat. Ipse ergo quoque, si talia scirem, admodum gloriarer, et magni me facerem. At certe, Athenienses, haec nescio.

5. Objiciat autem forsan aliquis, atqui, Socrates, quidnam feciisti? & unde adversus te exortae sunt hae calumniae? de te enim, si nihil singulare praeter caeterorum morem factitares, nunquam tantus deinde rumor ac sermo exortus esset, nisi, *inquam*, aliquid a vulgi consuetudine alienum ageres. Dic ergo nobis, quid tandem id sit, ne et nos de te temere aliquid judicemus. Haec qui dixerit, mihi justa dicere videtur: atque ego vobis conabor ostendere, quidnam id sit, quod mihi & nomen hoc et invidiam peperit. Audite igitur; et vestrum licet nonnullis ludere forsan videar, pro certo tamen habeatis, me omnem vobis veritatem dicturum. Ego equidem, Athenienses, ob nullam aliam rem praeter sapientiam quandam hujusmodi nomen nactus sum. Qualem vero sapientiam hanc? Quae humana forsan est. Nam hac revera praeditus videor. Illi vero, quos paulo ante commemorabam, majorem forte quandam humana sapientiam habeant; quam, quo nomine appellem, nescio: neque enim ego eam novi. At quicunque id *de me* asserit, mentitur, et, ut mihi odium conflet, id dicit. Nec vero mihi, Athenienses, obstrepatis, si quid vobis magnum dicere videar. Non enim meus hic sermo est, quem dicam; sed eum auctori, cui credatis digno,

acceptum

acceptum referam. Nam ſapientiae meae, ſi qua mihi et qualis ſit, teſtem adhibebo vobis Delphicum deum. Chaerephontem certe noviſtis; ille familiaris mihi erat a puero, et veſtrum pleriſque, ac nuper una vobiſcum fugit, et ſimul in urbem reverſus eſt. Noviſtis ergo qualis erat Chaeripho, quam vehemens, quamque ad rem ſe convertiſſet. Et hic itaque aliquando Delphos profectus, hac de re oraculum conſulere auſus eſt. Nec mihi, ut dico, viri, obſtrepatis. Interrogavit utique, an eſſet ullus me ſapientior. Reſpondit Pythia ſapientiorem eſſe neminem. Et de his quidem iſte frater ejus teſtimonium perhibebit; nam ipſe *Chaeripho* vita functus eſt.

6. Conſiderate igitur quorum gratia haec dico. Vobis enim explicaturus ſum, unde haec mihi invidia conflata ſit. Cum enim haec audiſſem, ita mecum ipſe reputavi, quidnam deus ait; ac quidnam innuit? ego enim neutiquam omnino me ſapientem eſſe mihi conſcius ſum. Quid igitur ſibi vult, cum me dicat ſapientiſſimum? minime profecto mentitur: neque enim id fas eſt ei. Atque diu quidem ambiguus haerebam, quid *oraculum* innueret. Deinde ad hujuſcemodi quandam inquiſitionem me vix tandem contuli. Adivi quendam ex iis, qui ſapientes videntur, ut qui hic, ſi uſquam, vaticinium coarguturus eſſem, oraculoque oſtenſurus, illum, non me, quem dixiſti, eſſe ſapientiorem. Dum illum ergo contemplarer; (nomen enim ejus proferre nihil opus eſt) erat autem quidam ex iis, qui in republica gerenda verſantur: illum, *inquam*, dum reſpicerem, mihi hujuſmodi quiddam, Athenienſes, contigit; *nempe* mihi cum illo colloquenti viſus eſt vir ille videri quidem ſapiens tum aliis multis, tum vel maxime ſibi ipſi, eſſe vero nequaquam. Deinde conatus ſum illi oſtendere illum quidem ſibi ipſi videri ſapientem, ſed minime eſſe. Unde et illum mihi infenſum, et ex iis, qui aderant, multos reddidi. Diſcedens vero mecum ipſe reputavi, me profecto hoc homine ſapientiorem eſſe. Videtur enim neuter noſtrum pulchrum bonumve aliquid noſſe: ſed hic quidem, cum ſciat nihil, ſe ſcire aliquid putat: ego vero, quemadmodum nihil ſcio, ita me nec *quicquam ſcire* exiſtimo. Videor ergo hac quidem parva in re hoc homine ſapientior, quod quae ignoro, neque ſcire me arbitror. Poſt haec alium adii ex iis, qui illo

ſapientiores habebantur; et de eo omnino ſimiliter judicavi. Atqui hinc illum multoſque alios mihi infenſos reddidi.

7. Poſtea *ad alios* deinceps perrexi, ſentiens quidem, *quid rei eſſet*, atque id dolens, timenſque ne adverſus me odium concitarem: veruntamen neceſſarium mihi viſum eſt dei *vocem* plurimi facere, paſſimque progredi perſcrutantem, quid ſibi vellet oraculum, ad omnes, quicunque aliquid ſcire viderentur. Et per canem, Athenienſes, (oportet enim vobis vera dicere) tale aliquid mihi contigit. Mihi quidem, dum haec ex divino oraculo perquirebam, qui maxime *ſapientiae* nomen conſecuti eſſent, ab ea illi longiſſime abeſſe; alii vero, qui illis inferiores exiſtimabantur, propius ad prudentiam accedere videbantur. Oportet profecto vobis referre, quantum oberraverim, quaſi labores quoſdam *mihi impoſitos* ſuſtinens, ut indubitata *tandem* mihi conſtaret oraculi fides. Poſt homines enim, qui in republica gerenda verſantur, ad poetas me contuli, tragoediarum *nempe* et dithyramborum auctores, alioſque, quaſi hic manifeſto prorſus ſtatim deprehenſurus, eſſe me his imperitiorem. Acceptis itaque eorum libris, in quibus ſcribendis maxime elaboraviſſe videbantur, ſciſcitatus ſum eorum ſenſa, ut ſimul etiam aliquid ab ipſis perdiſcerem. Erubeſco, viri, verum hic vobis dicere; dicendum eſt tamen. Alii pene omnes praeſentes, ut uno verbo dicam, melius de iis *poematibus*, quae iſti conſcripſerant, loquerentur. Deprehendi igitur id brevi item de poetis, eos non ſapientiae vi facere quae faciant, ſed naturae quodam impetu et divina animi concitatione, quemadmodum vaticinantes et fatidici. Nam et hi multa quidem et praeclara dicunt, ſed eorum, quae dicunt, nihil intelligunt. Tali quodam pacto poetae quoque affecti fuiſſe mihi videbantur. Et ſimul animadverti eos in aliis quoque rebus propter poeſim omnium ſe ſapientiſſimos judicare, in quibus minime erant. Abii ergo et hinc, eadem omnino re me eos ſuperare exiſtimans, qua et homines civiles.

8. Tandem ergo me ad artifices contuli. Mihi enim conſcius fui me nihil, ut uno verbo dicam, ſcire; noveram autem me hoſce multa et pulchra ſcire comperturum. Neque in hoc quidem me fefellit opinio; at ſciebant, quae ipſe neſciebam, et hac in parte me ſapientiores erant. Sed, Athenienſes,

ſes, eidem vitio, cui et poetas, peritos artifices obnoxios eſſe deprehendi. Unuſquiſque eorum, quod artem ſuam praeclare exerceret, ſe in caeteris quoque vel maximis rebus ſapientiſſimum eſſe putabat. Atque hic eorum error illam, *quae ipſis inerat*, ſapientiam obſcurabat. Quamobrem me ipſum oraculi nomine interrogabam, utrum eligerem, ita me habere, ut habeo, neque peritia illorum, neque inſcitia praeditum, an utraque habere, quae illi habent. Mihi ergo ipſi atque oraculo reſpondi, mihi commodius eſſe ita, uti habeo, me habere.

9. Ex hac inquiſitione, Athenienſes, inimicitiae multae, eaeque acerrimae atque graviſſimae adverſus me jam coortae ſunt; adeo ut multae exinde calumniae ſint conſecutae; nomenque hoc ſapientis inditum ſit. Qui adſunt enim ſemper me ipſum illa ſcire putant, in quibus alium coarguo. Videtur autem, Athenienſes, revera *ſolus* deus ſapiens eſſe, atque in hoc oraculo id ſibi velle, humanam *videlicet* ſapientiam parvi, mo nihili pendendam eſſe; et apparet ideo Socratem *ſapientem* nuncupare, meoque nomine uti, quo me tamquam exemplum quoddam proponat; quaſi ſic dicat, hic veſtrum, mortales, ſapientiſſimus eſt, qui, quemadmodum Socrates, novit ſe, quod ad ſapientiam attinet, nihili revera eſſe faciendum. Haec igitur ego etiamnum circumiens paſſim perquiro, deo obſecutus, et perſcrutor, ſi quem aut civium aut peregrinorum eſſe exiſtimem ſapientem: ac poſtquam mihi ille *talis* non videatur, deo opem ferens illum ſapientem non eſſe demonſtro. Atque ob occupationes hujuſmodi nullum mihi ferme contigit otium, vel ad publicum aliquid commemoratu dignum agendum, vel privatum; ſed in paupertatem graviſſimam propter hoc dei obſequium redactus ſum.

10. Praeterea adoleſcentes (ii quibus maxime per otium licet, *nempe* qui parentibus nati ſunt locupletiſſimis) me ultro ſequentes, delectantur, cum refelli a me homines audiunt: et ipſi ſaepe me imitati, alios deinde explorare aggrediuntur. Qua quidem in re plurimam, opinor, reperiunt turbam hominum aliquid ſe ſcire putantium, cum aut pauca aut nihil ſciant. Inde ii, qui ab his tentantur, non illis, ſed mihi reddunturinfenſi; clamantque, Socratem quendam eſſe impuriſ-

ſimum,

ſimum, eumque juvenes corrumpere. Ac ſi quis eos ſciſcitatur, quidnam vel agendo vel docendo *corrumpat*, nihil quidem afferre poſſunt, imo *plane* ignorant: ſed ne haerere videantur, ad iſta confugiunt, quae adverſus omnes philoſophantes in promptu ſunt, me *ſcilicet* ſublimia perſcrutari, et quae item ſub terra ſunt, deos vero eſſe non exiſtimare, et malam cauſam *dicendo* bonam *videri* efficere. Vera enim, credo, fateri nolunt, ſe *nempe* convictos fuiſſe, ſe ſcire aliquid prae ſe tuliſſe, cum nihil ſciant. Cum igitur, arbitror, ambitioſi et vehementes et multi ſint, ac compoſite ad perſuadendum apte de me dixerint, veſtras aures impleverunt, me et jamdudum et nunc acriter calumniantes. Ex hiſce Melitus et Anytus et Lycon me ſunt adorti. Melitus quidem poetarum nomine mihi infeſtus; Anytus vero artificum atque civilium virorum; Lycon denique gratia rhetorum. Quamobrem (quemadmodum ab initio dicebam) admirarer equidem, ſi tantam iſtam invidiam, nunc in tam brevi tempore veſtris animis eximere poſſem. Haec equidem, Athenienſes, vera vobis loquor; neque quicquam omnino vos celavi neque ſubtraxi: quamvis ferme norim me in his ipſis *dicendis* in odium incurrere. Quod quidem etiam indicio eſt me vera loqui, atque talem eſſe invidiam, quae mihi conflata eſt, ejuſque cauſas hujuſmodi eſſe. Et ſive nunc, ſive in poſterum in haec inquiratis, ita eſſe invenietis. Ad illa igitur, quae primi mei accuſatores de me detulerint, haec mihi ſufficiat apud vos defenſio.

11. Ad Melitum vero bonum huncce, ut ipſe ait, et civitatis amantem, et ad *alios* ultimos *accuſatores* deinceps reſpondere conabor. Rurſus enim (quippe qui alii *a ſuperioribus iſtis* accuſatores ſint) horum accuſationem juramento praeſtito ſuſceptam in medium adducamus. Habet vero ſe in hunc ferme modum: *Socrates*, inquit, *injuſte agit, juventutemque corrumpens, ac deos, quos civitas cenſet, ipſe non cenſens, ſed alia quaedam nova daemonia.* Accuſatio quidem eſt hujuſmodi. Hujus autem accuſationis unamquamque partem diſcutiamus. Juvenes ergo corrumpendo me injuſte agere dicit. Ego vero, Athenienſes, Melitum injuſte agere dico, quod ſtudioſe cavilletur, temere homines in judicii diſcrimen trahens, ſimulanſque

ſimulanſque ſe in iis rebus ſtudium ponere et de iis ſollicitum eſſe, quae ipſi nunquam curae fuerunt. Hoc autem ita eſſe conabor vobis etiam oſtendere.

12. Heus, Melite, dic mihi, Num id maximi facis, ut adoleſcentes quam optime evadant? Equidem. Age ergo nunc, hiſce dicas, quiſnam illos meliores efficiat. Conſtat enim ſcire te, cum tibi id curae ſit. Me enim corruptorem eorum, ut ais, deprehendiſti, et in judicium raptum jam apud hos accuſas; age vero, et eum, qui *juvenes* efficiat meliores, dic, et hiſce, quiſnam ſit, oſtende. Videſne Melite, te ſilere, et nihil habere, quod dicas? Atque nonne turpe id tibi videtur, ac ſatis validum ejus, quod ipſe dico, indicium, te haec nunquam curaſſe? Verum dic jam, bone vir, quiſnam eos meliores efficiat. Leges. At vero non id interrogo, vir optime, ſed quis homo, qui primum et hoc ipſum norit, *nempe* leges. Iſti judices, Socrates. Quid vero, Melite, ais? Iſtine inſtituere juvenes poſſunt, et meliores reddere? Maxime. Utrum omnes? an alii quidem *poſſunt*, alii vero nequaquam? Omnes. Bene per Junonem loqueris, et magnam eorum, qui *juvenibus* proſint, copiam *commemoras*. Quid vero? iſtine auditores *juvenes* meliores efficiunt, an non? Et iſti. Quid vero ſenatores? Et ſenatores. Sed enim, Melite, nonne cives, in concione *nonnulli*, adoleſcentes corrumpunt? An vero et hi omnes eos efficiunt meliores? Et hi quoque. Omnes igitur, ut videtur, Athenienſes honeſtos illos bonoſque reddunt praeter me: ego autem corrumpo ſolus. Itane ais? Imo haec ego quidem vehementer admodum affirmo. Magnae tu quidem me damnas infelicitatis. At mihi reſponde, an et de equis idem putes, omnes *ſcilicet* homines eos bonos efficere, unum vero *duntaxat* eſſe, qui eos corrumpat? An omnino contra, unum eſſe, qui eos meliores reddere poſſit, vel *certe* perpaucos equitandi peritos; vulgus autem hominum, ſi equos tractet, iiſque utatur, eos corrumpere? Nonne ita ſe res habet, Melite, et de equis, et de caeteris omnibus animantibus? Ita prorſus, ſive tu et Anytus id negetis, ſive confiteamini. Etenim permagna juvenibus contingeret felicitas, ſi unus duntaxat eos corrumperet, caeteri vero prodeſſent. At, Melite, ſatis demonſtras te nullam juventutis curam unquam habuiſſe;

buiſſe; et tuam plane negligentiam oſtendis, teque nunquam ea tibi ſtudio habuiſſe, de quibus me accuſas.

13. Praeterea dic nobis per Jovem, Melite, utrum melius ſit verſari inter bonos cives, an inter malos. Reſponde, amice. Nihil enim difficile te rogo. Nonne mali ſemper mali aliquid iis afferunt, qui perpetuo proxime eos habitant, boni autem boni aliquid? Omnino. Eſtne igitur qui detrimentum ſuſcipere potius quam emolumentum velit ab iis, quibus familiariter utitur? Reſponde, vir bone. Lex enim te reſpondere jubet. Eſtne aliquis, qui damnum pati velit? Nequaquam. Age ergo, tu me huc in judicium vocas, quaſi juvenum corruptorem; malos volenſne facio, an nolens? Equidem volentem *te id facere dico*. Quid vero, tune, Melite, qui tanto minor natu es, uſque adeo me aetate tam provecto ſapientior es, ut plane quidem cognoſcas malos ſemper obeſſe iis, qui proxime ipſos ſint, bonos vero prodeſſe; ego autem eo inſcitiae proceſſi, ut hoc etiam ignorem, ſi quem ex familiaribus malum reddidero, periculum mihi impendere, ne quid ab eo mali accipiam; ideoque hoc tantum, ut tu ais, malum volens facio? Hac quidem in re tibi, Melite, non credo, neque aliorum, opinior, mortalium quiſquam: ſed aut non *omnino* corrumpo *adoleſcentes*, aut *certe* invitus eos corrumpo. Quapropter tu in utroquo mentiris. At ſi invitus corrumpo, non huc in judicium me ob ea, quae hoc modo imprudens deliquerim, lex trahi jubet, ſed privatim doceri atque admoneri. Conſtat enim, ſi didicero, non amplius me id facturum, quod invitus facio. Tu autem mecum verſari et me docere refugiſti atque detrectaſti; ſed in judicium rapuiſti, quo eos trahi lex jubet, qui poena indigent, non qui diſciplina. Jam vero ex his manifeſtum eſt, Athenienſes, quod modo dicebam, nullam hunc Melitum omnino *hac de re* curam geſſiſſe.

14. Veruntamen dic nobis, qua ratione me aſſeras, Melite, juventutem corrumpere. Annon ideo plane, ut ex accuſationis tuae libello liquet, quod doceam illos deos eſſe non exiſtimare, quos civitas exiſtimat, ſed alia quaedam nova daemonia? Annon haec docendo affirmas me *juvenes* corrumpere? Omnino quidem vehementer haec aſſero. Per deos igitur ipſos, Melite, de quibus nunc nobis eſt ſermo, apertius

tius et mihi et hiſce, *quid velis*, enarra. Nam ego quidem intelligere non poſſum, utrum dicas docere me *juvenes* aliquos quidem deos eſſe putare; (quod ſi ita eſt, ego deos eſſe puto, neque prorſus atheus ſum, neque in hoc injuſte ago) non autem eos quos civitas, ſed alios: atque hoc eſt, quod de me criminaris, quod *deos* alios *inducam;* an me omnino affirmes nullos eſſe deos ipſum exiſtimare, atque haec alios quoque docere. Haec dico, te nullos omnino deos eſſe exiſtimare. O egregie Melite, cur iſta dicis? Neque ſolem igitur, neque lunam eſſe deos credo, ſicut homines caeteri? *Non* per Jovem, judices: nam ſolem quidem lapidem eſſe dicit, lunam vero terram. Anaxagoram quidem, amice Melite, te accuſare putas, atque hoſce ita contemnis, et exiſtimas eos literarum adeo ignaros eſſe, ut neſciant libros Anaxagorae Clazomenii hujuſmodi commentis eſſe plenos. Jam vero juvenes haec a me diſcunt, quae licet interdum illis drachmae ad ſummum pretio emere ex orcheſtra, ac deinde Socratem deridere, ſi ſua eſſe fingat, praeſertim cum tam abſurda ſint. Sed per Jovem, putaſne ita me revera nullum eſſe deum exiſtimare? nullum prorſus per Jovem ullo modo. Incredibilia, Melite, dicis, et quidem, ut mihi videtur, tibi ipſi. Mihi enim, Athenienſes, omnino contumelioſus ac petulans iſte vir videtur, et hanc accuſationem contumeliae quodam ſtudio, petulantiaque, et juvenili temeritate plane impulſus conſcripſiſſe. Videtur enim quaſi aenigma compoſuiſſe, et tentare, an ſapiens ille Socrates deprehendet me cavillantem mihique ipſi contraria dicentem? an ipſum una cum auditoribus caeteris decipiam? Hic namque repugnare ſibimet in ipſis accuſationis verbis mihi videtur, quaſi diceret, Contra leges agit Socrates deos eſſe non putans, ſed deos eſſe putans. Atqui hoc certe ludentis eſt.

15. Perpendite vero mecum, viri, quomodo iſte mihi haec dicere videtur. Tu autem reſponde nobis, Melite. Sed vos (quemadmodum ab initio oravi) memineritis mihi non obſtrependum eſſe, ſi pro more meo verba faciam. Eſtne quiſquam, Melite, qui res humanas quidem eſſe putat, homines vero nequaquam? Reſpondeat, viri, neque modo in his, modo in illis obſtrepat. Eſtne aliquis, qui equos non putat eſſe, res tamen equeſtres *eſſe putat?* vel tibicines quidem non eſſe exiſtimat;

timat, tibicinum vero opera *esse?* Non est quisquam, virorum optime. Ego enim *pro te* et tibi et his aliis loquor, siquidem ipse non vis respondere. Sed ad hoc, quod sequitur, responde: estne quisquam, qui daemonum quidem opera esse putat, daemonas autem minime? Non est. Quam me juvisti, quod vix respondisti, *nec nisi* ab his coactus? Nonne igitur daemonum opera esse confiteris me et putare et docere, sive nova, sive vetera sint? At certe δαιμόνια *sive daemonum opera* esse ipse me existimare asseris; atque id etiam in accusationis libello jurasti. Quod si daemonum opera esse puto, necessarium est omnino putare me daemonas quoque esse. An non ita se res habet? Ita certe. Pono enim te confitentem, quandoquidem non respondes. Daemonas autem nonne aut deos esse arbitramur, aut deorum filios? fateriſne hoc an non? Prorsus. Nonne ergo, cum daemonas esse arbitror, ut tu ais, si quidem daemones dii quidam sunt, tum ita se res habet, uti ego dico, te *nempe* aenigma quoddam proponere et cavillari, dicentem, me, cum deos non esse existimem, deos tamen esse rursus existimare, quandoquidem daemones esse duco? Sin vero daemones deorum spurii quidam filii sunt, aut ex nymphis, aut ex aliis quibusdam, unde quidem orti dicuntur, quisnam hominum filios quidem deorum esse putet, deos vero minime? Perinde enim id absurdum foret, ac si quis equorum quidem filios asinorumque, *nempe* mulos, esse putaret, equos autem et asinos esse non putaret. Verum, Melite, *utrinque* necessario constat te hanc adversus me *ideo* instituisse accusationem, vel ut meam tentares *sapientiam*, vel quod veri criminis nihil haberes, quod mihi objiceres. Nullo autem modo fieri potest, ut ulli, qui vel tantillum sanae mentis habeat, persuadeas, ejusdem esse hominis et daemonum et deorum opera esse, et rursum ejusdem, neque daemonas neque deos neque heroas esse, existimare. Itaque, Athenienses, *ut ostendam* me quidem crimine mihi a Melito intentato minime teneri, defensione longa egere mihi nequaquam videtur; haec autem, *quae dixi*, abunde sufficiunt.

16. Quod autem superius dicebam, magnum mihi odium et apud multos conflatum esse, id pro certo habeatis. Atque hoc profecto me condemnabit, si quidem id accidat, non Melitus neque Anytus, sed vulgi odium et invidia; quae quidem

quidem multis etiam aliis viris, iisque bonis, cur condemnarentur, in causa fuerunt, et itidem in posterum, ut opinor, erunt. Haud enim timendum est, ne haec in me finem habeant. Verum aliquis forsitan dicat, Nonne ergo te pudet, Socrates, vitae institutum ejusmodi secutum esse, ex quo jam in capitis periculum venis? Huic autem ergo sermonem hunc merito opponam, Haud recte, mi homo, loqueris, si putas vitae mortisque discrimen aliquo loco habendum esse homini, qui vel ad parva quaevis utilis sit; ac non hoc *potius* duntaxat respiciendum, quoties aliquid agat, utrum justa agat, an injusta, et boni viri opera, an mali. Nam ex hac tua oratione viles essent semidei omnes, quotcunque apud Trojam occubuerunt, cum alii, tum vero Thetidis filius; qui usque adeo *mortis* contempsit periculum, prae turpis alicujus facti dedecore, ut cum ei Hectorem interficere cupienti mater, ipsa dea, dixisset, his ferme, ut arbitror, verbis: O fili, si Patrocli amici tui caedem ulciscaris, et Hectorem interficias, ipse periturus es; statim enim, inquit, post Hectorem *interfectum* tibi mors imminet. Ille vero, cum hoc audivisset, mortis quidem discrimen contempsit; multo autem magis timens turpem vitam, inultis amicorum injuriis, Statim, inquit, mori vellem, poenis ab injusto *hoste* expetitis, ne hic moras traham apud naves curvatas ridendus, telluris pondus inutile. Illumne arbitraris de mortis periculo sollicitum fuisse? Etenim ita plane se res habet, Athenienses: quo quisque in loco vel seipsum constituerit, arbitratus id optimum esse, vel a magistratu constitutus fuerit, ibi, ut mihi videtur, permanere oportet, et periculum quodvis subire, nullam neque mortis neque alterius cujusvis rei *fugiendae* rationem magis habentem quam turpitudinis.

17. Ego itaque, Athenienses, graviter deliquissem, si cum ii me collocassent praefecti, quos ipsi mihi praeposueratis, et apud Potideam, et apud Amphipolim, et apud Delium, tunc quidem, ubi illi me consistere jusserant, ibi constituissem, ut quivis alius, mortisque discrimen sustinuissem; cum vero deus statuisset, quemadmodum ego opinabar atque existimabam, me philosophantem vivere oportere, ac me ipsum alioque tentantem; hic ob mortis alteriusve cujusvis rei metum ordinem desererem. Pergrave, *inquam*, id esset, et tunc revera

me merito quis in judicium traheret, quasi deos non putarem, quippe qui oraculo non obtemperarem, mortemque timerem, et memet sapientem putarem, quum minime essem. Nam mortem timere, viri, nihil aliud est, quam sapientem sibi videri, qui minime sit. Nempe hoc scire videri est quae nescias. Nemo enim scit, quin mors quidem bonorum omnium summum homini sit: metuunt autem perinde ac si probe scirent eam malorum maximum esse. Hoc autem non potest non esse insciti maxime vituperanda, ea *scilicet* aliquem se scire putare, quae nescias. Ego vero, viri, hac in re forsan vulgo hominum antecello; ac si qua in re sapientiorem me aliquo esse dicerem, in hac *utique dicerem*, quod, cum haud satis ea, quae apud inferos sint, norim, ita et ea me nescire persuasum habeo: injurias autem inferre, praestantiorique, seu deus, sive homo sit, non obtemperare, malum turpeque esse scio. Illa igitur, quae nescio quin bona sint, nunquam magis timebo neque fugiam, quam mala haec, quae mala esse scio. Quamobrem si me nunc dimitteretis (repudiato Anyti consilio, qui aiebat aut me huc *in judicium* omnino non vocandum fuisse, aut, quandoquidem vocatus sum, necessario morte damnandum; vobis dicens futurum, si effugiam, ut filii vestri, sese statim in iis rebus, quas Socrates docet, exercentes, omnes omnino corrumpantur) si, *inquam*, ad haec vos mihi diceretis, O Socrates, nunc quidem Anyto minime obtemperabimus, sed te immunem dimittimus; hac tamen *conditione*, ut nunquam posthac in hac disquisitione versaris, neque philosopheris: quod si id in posterum agere deprehendaris, moriere. Si igitur, ut dicebam, hisce *conditionibus* dimittere me velletis, vobis dicerem, O Athenienses, colo vos quidem atque amo, deo tamen parere malo quam vobis, et quamdiu spirabo viresque suppetent, philosophari non desinam, singulosque hortari et docere, in quemcunque vestrum incidero, talia pro more meo dicens, Tune, vir optime, cum civis sis Athenienses, civitatis amplissimae ac sapientia et potentia praestantissimae, non erubescis in eo quidem operam ponere, quo tibi pecuniarum et gloriae et honoris quam plurimum sit; prudentiae vero et veritatis, animique tui, ut quam optimus evadat, nullam curam geris neque rationem habes? Et si quis vestrum *mecum* contenderit, ea se curare asseverans,

haud

haud ſtatim dimittam illum, neque recedam, ſed ipſum ſciſcitabor, tentabo, redarguam. Quod ſi mihi videatur virtute non eſſe praeditus, et eam tamen prae ſe ferre, objurgabo, quod ea, quae plurimi ſunt, minimi pendat, viliora vero pluris *faciat*. Haec et juniori et ſeniori, in quemcunque incidero, praeſtabo, *itemque* et perigrino et civi; magis autem civibus, quanto mihi genere propinquiores eſtis. Haec enim, pro certo habeatis, deus ipſe jubet. Et reor nullum unquam majus bonum vobis in civitate contigiſſe quam hoc meum miniſterium, quod deo parens ſubeo. Nihil enim aliud agens circumeo, quam ſuadens junioribus ſenioribuſque veſtrum, neque corporum, neque divitiarum, neque alterius cujuſvis rei curam prius, *imo nec* tantum, quantum animi, ut quam optimus ſit, habendam eſſe; dicens non ex divitiis virtutem, ſed ex virtute divitias, aliaque bona omnia et privatim et publice hominibus provenire. Si igitur haec dicendo juvenes corrumpo, eſſent haec pernicioſa: at ſi quis dicat me alia quam haec docere, nihil dicit. Ad haec dicerem, Athenienſes, vel Anyto fidem adhibete, vel non; et vel me dimittite, vel non; quippe qui nihil aliud facturus ſim, nec ſi mihi ſit ſaepius moriendum.

18. Ne obſtrepatis, Athenienſes, ſed in ea re perſeveretis, quam a vobis petebam, ne mihi *nimirum* ob ea, quae dicam, obſtrepatis, ſed *potius* auſcultetis. Erit enim vobis, ut ego arbitror, utile, ſi audiatis. Vobis etenim alia nonnulla dicturus ſum, quorum cauſa forſitan clamorem tolletis: verum hoc nequaquam agatis. Id enim pro certo habetote, ſi me occideritis, talem, qualem ego *me eſſe vobis* dico, non me laeſuros eſſe vos magis quam vos ipſos. Me quidem neque Melitus neque Anytus omnino laedet. Neque enim poſſent. Siquidem nefas eſt, ut arbitror, meliorem virum a deteriore laedi. Me forſan morte, vel exilio multare, aut civitatem mihi adimere poſſit; at haec iſte quidem et alius quiſpiam ingentia putet eſſe mala; ego vero non puto, ſed multo potius *malum eſſe* illa facere, quae iſte nunc facit, quippe qui virum injuſte occidere aggreditur. Nunc igitur, Athenienſes, longe abeſt, ut ego pro me ipſo defenſionem inſtituam; (quemadmodum aliquis arbitraretur) at *potius* veſtri cauſa *haec dico*, ne quid, me condemnando, adverſus donum, quod a deo accepiſtis, delinquatis.

delinquatis. Si enim me interfeceritis, haud facile alium talem reperietis, plane (etsi id dictu nimis ridiculum sit) civitati vestrae a deo appositum, velut equo magno quidem et generoso, prae mole tamen sua pigriori, et qui asilo quodam excitandus est. Talem ergo quendam me videtur deus civitati appositisse, qui unumquemque vestrum excitans, et suadens, et objurgans, non cesso diem totum ubique *vobis* assidere. Alter ergo hujusmodi vobis, viri, non facile continget. At si mihi credideritis, a caede mea abstinebitis. At vos forsan indignabundi, veluti ii qui dormitantes excitantur, me pulsantes, Anytique consilium sequentes, temere interfeceritis: *sin autem id agatis*, deinceps reliquum tempus dormietis, nisi forsan deus vestrum curam gerens, alium quendam vobis immiserit. Me vero hujusmodi esse, ut a deo civitati additus fuerim, hinc potestis animadvertere. Non enim humanum videtur me mea quidem omnia omnino neglexisse, atque hunc rei familiaris neglectum tot annos jam sustinuisse, in rebus vero vestris agendis totum versari, unumquemque singulatim adeundo, tanquam patrem aut fratrem natu majorem, suadentem, ut curam virtutis habeat. Quod si quid exinde emolumenti mihi proveniret, ac mercede accepta haec hortarer, *humana* quaedam *cur id agerem*, non deesset ratio: nunc vero et ipsi quidem videtis, accusatores meos, qui adeo impudenter alia contra me omnia coacervarunt, hoc tamen, pudore prorsus depositio, nequaquam ausos esse objicere, testesque adhibere, *qui probent* me ullam unquam mercedem exegisse aut petiisse. Haec autem a me vere dici, ideonum satis, ut arbitror, testem affero, paupertatem meam.

19. Forsan ergo absurdum *alicui* videri potest, me privatim haec consulere *singulis*, circumeuntem et satagentem; publice vero in conciones vestras prodire non audere, et civitati consulere. Hujus autem rei haec causa est, quam saepe a me passim audivistis dicente, divinum quiddam atque a daemone profectum, vocem *scilicet* mihi adesse; quod quidem Melitus in accusatione sua sale comico perstrinxit. Hoc vero mihi a puero incepit, vox *scilicet* quaedam; quae quoties fit, semper me revocat ab ea re, quam facturus eram, nunquam vero *ad aliquid suscipiendum* impellit. Hoc est, quod mihi,

ne res civiles capeſſam, adverſatur: et recte admodum mihi adverſari videtur. Id enim pro certo habetote, Athenienſes, ſi negotia publica olim gerere aggreſſus fuiſſem, jampridem periiſſem, atque nullam aut vobis aut mihi ipſi utilitatem attuliſſem. Nec mihi vera dicenti ſuccenſeatis. Nemo enim ſalvus eſſe poteſt, qui aut veſtro aut alii cuivis populo vere adverſatur, impeditque, quo minus multa injuſta atque iniqua in civitate fiant: ſed neceſſe eſt eum, qui revera juſtitiae propugnaturus ſit, ſi vel ad parvum tempus incolumis eſſe velit, privatim degere, neque rempublicam attingere.

20. Horum autem magna vobis afferam argumenta, non verba, ſed (quod vos magni aeſtimatis) facta. Audite ergo quae mihi contigerunt, ut perſpiciatis me eum eſſe, qui nemini contra jus et aequum mortis metu ceſſurus ſim; non cedendo autem ſimul prorſus ſim interiturus. Dicam autem vobis arrogantia quidem atque judicialia, vera tamen. Ego enim, Athenienſes, nullum alium unquam in civitate magiſtratum geſſi, ſenatorium vero munus obii; et contigit, ut tribus noſtra Antiochea eo tempore comitiis praeeſſet, quo vos decem illos duces, qui navali pugna *interemptos* non ſuſtulerant, damnandos ſimul omnes cenſuiſtis, injuſte *quidem*, quemadmodum unicuique veſtrum poſtea videbatur. Tunc ego ſolus e prytanibus me vobis oppoſui, nequid ageretis praeter leges, et contrarium ſuffragium tuli; et cum oratores ad me deferendum atque in judicium trahendum parati eſſent, voſque ipſi ingenti clamore *idem* juberetis, exiſtimavi oportere me potius cum lege atque juſtitia in periculo verſari, quam vobiſcum injuſta ſtatuentibus ſtare, metu carceris aut mortis. Et haec quidem *facta* erant, civitate adhuc ſub regimine populari conſtituta: poſtquam vero in paucorum dominationem delapſa eſt, rurſus triginta illi, *qui rempublicam occuparunt*, me una cum aliis quatuor in Tholum accerſitum juſſerunt Leontem Salaminium e Salamine adducere, quo capitis ille poenas lueret; qualia quidem multa illi et aliis multis mandabant, quamplurimos criminibus involvere cupientes. Tunc ego, non verbo quidem ſed re ipſa, oſtendi me nihil prorſus (niſi id dictu ruſticius eſſet) mortem curare; hoc vero omnino curare, nequid injuſtum aut impium facerem. Me enim imperium illud quantumvis grave nequaquam ita

conterruit, ut injuſtum aliquid facerem. Sed ubi Tholo egreſſi ſumus, iſti quidem quatuor in Salaminem profecti ſunt, et Leontem adduxerunt, ego vero domum abii. Et forſan propterea capite multatus eſſem, niſi brevi poteſtas iſta diſſoluta fuiſſet. Atque horum teſtes vobis erunt permulti.

21. An ergo putatis me tot annos victurum fuiſſe, ſi ad rempublicam acceſſiſſem, bonique viri officio fungens, juſtitiae ſuffragatus eſſem, atque hoc, ut oportet, maximi feciſſem? Permultum certe abeſt, Athenienſes: neque enim alius quiſquam hominum *ita ſe gerens ſalvus eſſe poſſe*. At ego per omnem vitam, et ſi quid publice egi, talis videbor, et privatim idem ipſe, quippe qui nihil unquam cuiquam praeter jus et aequum concederem, vel alii, vel horum alicui, quos ii, qui mihi invidiam conflare ſtudent, meos affirmant eſſe diſcipulos. Ego autem nullius unquam praeceptor fui: ſed ſi quis me dicentem, meaque obeuntem munera audire cupiebat, ſeu juvenis, ſive ſenex, id nulli unquam *concedere* gravabar. Neque vero is ego ſum, qui pecuniis acceptis diſputem, non acceptis vero taceam; ſed pariter diviti atque pauperi interrogandum me praebeo: ac ſiquis voluerit, mihi quoque reſpondendo audit ea, quae dico. Et ſi quis horum probus evaſerit, vel non, id mihi jure imputari non poteſt; quippe qui nullam unquam eorum alicui doctrinam vel promiſerim vel tradiderim. Quod ſi quis dixerit ſe privatim a me quicquam vel didiciſſe vel audiviſſe, quod et caeteris omnibus *palam* non erat, pro certo habeatis eum vera nequaquam dicere.

22. Sed quam ob cauſam nonnulli longa mecum conſuetudine oblectentur, audiviſtis, Athenienſes. Omnem vobis veritatem dixi, delectari *ſcilicet* homines, cum eos interrogatos audiant, qui ſe, cum non ſint, exiſtimant ſapientes. Hoc enim non injucundum eſt. Ut autem hoc facerem, mihi, ut ego dico, id a deo impoſitum eſt, et ex vaticiniis et ex inſomniis et omni modo, quo aliqua alia fors divina homini quicquam unquam mandavit agendum. Haec, Athenienſes, et vera ſunt, et hujuſmodi quae facile convinci poſſint. Enimvero ſi ego juvenum alios quidem corrumpo, alios vero corrupi, conſentaneum certe eſſet, ut vel ipſorum aliqui ſeniores facti, ſi quid intelligerent me ipſis olim adoleſcentulis

tulis male conſuluiſſe, nunc inſurgerent meque accuſarent ac poenas depoſcerent: aut ſi ipſi nollent, ut neceſſarii ipſorum aliqui, patres et fratres, et alii cognati, ſi quid mali a me eorum neceſſarii paſſi fuiſſent, commemorarent nunc et poenas exigerent. Hic autem illorum multi prorſus adſunt, quos video; primum quidem, Crito hic, aequalis et popularis meus, Critobuli iſtius pater; deinde Lyſanias Sphettius, Aeſchinis hujuſce pater; praeterea Antipho Cephiſienſis hic, pater Epigenis. Atque etiam alii iſti, quorum fratres hac mea conſuetudine uſi ſunt, Nicoſtratus Zotidae filius, Theodoti frater; (et Theodotus quidem defunctus eſt, ut eum, *ne a me poenas exigat*, deprecari non poſſit) et Paralus hic filius Demodoci, cujus Theages frater erat; Adimantus quoque filius Ariſtonis, cujus frater eſt iſte Plato; et Aeantidorus, cujus frater eſt Apollodorus. Alios item permultos referre poſſum, quorum aliquem, maxime quidem in oratione ſua, oportuit a Melito teſtem produci: at vero ſi tunc oblitus erat, nunc producat, (ego loco cedam) et dicat, numquid hujuſmodi habet. Sed contra omnino ſe rem habere, viri, comperietis, omnes *nimirum* paratos ad opem mihi ferendam, qui corrupi eorum neceſſarios, iiſque detrimentum attuli, quemadmodum aiunt Melitus atque Anytus. Quod ſi ipſi, qui depravati ſunt, mihi opitularentur, nihil mirum eſſet: at propinqui eorum, jam grandes aetate, quique minime depravati ſunt, qua tandem ratione ad opem mihi ferendam impulſi eſſe poſſunt, niſi recta quadam et juſta; quippe qui et Melitum mentiri, et me vera loqui cognoſcant? Haec igitur, viri, ita ſint: quae quidem pro defenſione mea habeo, ferme haec ſunt, et alia forſan ſimilia.

23. Sed forſan veſtrum aliquis ſui ipſius memor ſuccenſeat, ſiquidem leviorum etiam criminum, quam hoc meum eſt, reus, oraverit obteſtatuſque fuerit judices cum multis lacrymis, liberoſque ſuos huc produxerit, ut quam maxime miſericordiam commoveret, et alios item neceſſariorum amicorumque permultos; ego autem nihil horum facturus ſum, quamvis in ultimum, ut quidem cuipiam videri poſſim, diſcrimen adductus. Haec forſan qui ſecum reputaverit, ferociorem erga me animum gerat; et his ipſis offenſus, cum ira ſuffragium ferat. Si quis ergo veſtrum tali in me animo ſit,

id

id quidem minime rectum censeo; sin autem *ita se res habeat*, haec aequa fore, quibus talem alloquar, mihi videntur, sunt et mihi, vir optime, cognati quidam. Neque enim ipse, ut inquit Homerus, ex quercu vel saxo, sed ex hominibus natus sum. Itaque et cognatos habeo, Athenienses, et filios tres; quorum unus jam adolescit; duo autem sunt parvuli: nullum tamen eorum huc adducam, supplicaturus, ut *eo pacto* me vos absolvatis. Cur igitur nihil horum faciam? Non ex pertinaci superbia, nec in contemptum vestrum, Athenienses: sed utrum forti erga mortem animo sim, an non, alia est quaestio. Ad existimationem vero et mei et vestrum et civitatis universae honestum mihi minime videtur me istorum quicquam agere, qui et hac sim aetate, et hoc nomen (seu vere quidem, seu falso) sim adeptus. Stabilitum autem jam id est, Socratem re aliqua vulgo hominum antecellere. Si ergo hi, qui inter vos sapientia vel fortitudine vel quavis alia virtute praestare existimantur, tales erunt, quales saepe quosdam, cum de illis judicaretur, vidi, turpe nimirum erit; qui cum aliquid esse existimarentur, attamen *in judicio* mirum in modum se gerebant; quasi grave aliquid passuri, si ex hac vita decesserint; perinde ac si immortales futuri essent, si vos illos non occideretis: qui mihi videntur talem ignominiae notam civitati inurere; ut et peregrinorum aliquis existimare possit, eos qui inter Athenienses virtute praestant, et quos ii magistratu caeterisque honoribus dignissimos censent, nihil mulieribus praestare. Haec autem, Athenienses, nec nos, qui vel minimum nomen adepti sumus, facere decet, neque, etiamsi nos ea facere velimus, vos permittere: sed hoc ipsum ostendere, vos eum multo magis damnaturos esse, qui miseranda haec, *quasi in scenam*, spectacula proferendo, ridiculam reddiderit civitatem, quam illum, qui quietus *judicium expectaverit*.

24. Jam vero, viri, praeter *ea quae ad civitatis* existimationem *spectant*, nec justum mihi videtur esse judicem precari, neque precando absolvi; sed docere atque suadere. Non enim ideo sedet judex, ut praeter jus aliquid indulgeat, sed ut secundum id judicet: atque jurejurando promisit, se non, cuicunque libuerit, jus gratia condonaturum, sed judicaturum secundum leges. Minime ergo decet vel nos ad pejerandum

dum vos assuefacere, vel vos assuefieri. Neutri enim nostrum pie ageremus. Nolite ergo, Athenienses, postulare, ut talia apud vos agam, quae neque honesta, neque justa, neque sancta esse puto, maxime vero prorsus per Jovem, cum impietatis a Melito hoc accuser. Etenim si vobis juratis *hoc modo* persuaderem, et precibus meis *quasi* vim afferrem, manifesto docerem vos non putare deos esse; ac dum pro me defensionem paro, me ipsum plane accusarem, tanquam deos non existimantem. Sed multum abest, ut ita se res habeat: existimo enim *esse deos*, Athenienses, magis quam quisquam meorum accusatorum, ac vobis deoque permittto, ut de me ita statuatis, quemadmodum et mihi et vobismet e re maxime futurum sit.

25. QUO MINUS hoc, quod accidit, Athenienses, graviter feram, me a vobis esse damnatum, et alia multa mihi adjumento sunt, et *illud imprimis*, *quod* non praeter spem id accidit: verum multo magis admiror utrorumque calculorum numerum. Siquidem non putabam me tam exiguo *calculorum numero*, sed perquam magno, *ab absolutione* abfuturum. Nunc autem, ut videtur, si tres solum calculi aliter cecidissent, evasissem. Melitum quidem, ut arbitror, nunc evasi; neque evasi solum, sed et unicuique certe constat, nisi Anytus et Lyco ad me accusandum surrexissent, illum et mille drachmas fuisse persoluturum, quippe qui partem quintam calculorum non assecuturus esset.

26. Capitis igitur iste mihi poenam statuit. Esto. Ego vero, Athenienses, quidnam e contra de me vobis statuendum dicam? annon id plane, quo dignus sum? quid ergo? quidnam dignus sum pati aut pendere? quod in vita mea, quae didici, non siluerim, sed neglexerim quaecunque *multi facit* vulgus, quaestum, rem familiarem, imperia, conciones publicas, caeterosque magistratus et conjurationes atque seditiones, quae in republica contigerunt, arbitratus me ipsum revera integriorem esse, quam qui, si ad haec me recipissem, incolumis essem, huc, *inquam*, me non contuli, quo si accessissem, neque vobis neque mihi ipsi profuturus eram; sed privatim me ad unumquemque vestrum applicans, ubi maximam, ut ego dico, vobis allaturus essem utilitatem, illuc me recepi; unicuique vestrum suadere aggrediens, nihil ex rebus

suis

ſuis prius quam ſe ipſum eſſe curandum, ut quam optimus prudentiſſimuſque evadat; nec res civitatis *curandas eſſe* prius quam ipſam civitatem; et aliarum item rerum curam eadem ratione eſſe habendam. Quid igitur, cum ſim talis, a vobis reportare dignus ſum? Bonum quiddam, Athenienſes, ſi modo me pro meritis meis revera aeſtimetis; ac tale quidem bonum praeſertim, quale mihi conveniat. Quid igitur convenit viro egeno beneficoque, cui vacare *a caeteris occupationibus* expediat, quo vos *ad virtutem* cohortari queat? Nihil certe eſt, Athenienſes, quod tali viro aeque convenit, ac ut in Prytaneo *publico ſumptu* alatur; *atque id* quidem multo magis quam ſi quis veſtrum equo aut bigis aut quadrigis victoriam in ludis Olympicis reportaſſet. Nam ille quidem *ſolum* efficit, ut felices videamini, ego vero, ut ſitis: et ille, quo alatur, non indiget, ego autem indigeo. Si itaque me, quid meritis meis optime reſpondeat, dicere oportet, ego me hoc dignum exiſtimo, alimento *publice* in Prytaneo *mihi exhibendo*.

27. Fortaſſe ergo vobis, et haec dicendo, ſimilia quaedam dicere videor iis, quae ſuperius de commiſeratione et obteſtatione locutus ſum, arrogantius *nimirum* me gerens. Id autem haud tale eſt, ſed hujuſmodi potius, Athenienſes. Perſuaſum eſt mihi, ut nemini ſponte injuriam faciam: hujuſce autem apud vos minime fidem facio. Exiguo enim tempore una mutuo collocuti ſumus. Alioqui ſi lex *talis* apud vos eſſet, qualis apud alios, ut, ubi mors poena ſit, in eo judicio non diem unam, ſed plures diſceptetur, vobis, ut arbitror, perſuaſiſſem: nunc vero haud facile fuit in tam brevi tempore calumnias magnas diluere. Cum autem mihi perſuaſum ſit nemini faciendam eſſe injuriam, multum abeſt ut mihi quidem ipſi ſim facturus, et ipſe contra me ipſum pronunciem, me malo dignum eſſe, judicemque me ipſum hujuſmodi quippiam mereri. Quid veritus? an ne id ſubeam, quo Melitus me dignum cenſet; (quod quidem aio neſcire me, utrum bonum ſit, an malum) ut, *inquam*, hoc devitem, eligam ergo eorum aliquid, quae plane mala eſſe ſcio, atque hoc me dignum eſſe cenſebo? utrum vinculis? quid autem attinet me in carcere vitam agere, perpetuo undecim virorum imperio ſervientem? at mulcta pecuniaria, atque donec ſoluta ſit, in vinculis permanere? id vero tantundem eſt, ac quod ſupra dicebam.

dicebam. Nam mihi deeſt unde pecunias perſolvam. Exilione igitur me dignum cenſeam? huic enim me forſan addicere velitis. Magna certe, Athenienſes, me vitae cupiditas teneret, ſi adeo imprudens eſſem, ut non valerem perſpicere vos quidem cives meos diſputationes meas ſermoneſque perferre non potuiſſe; ſed uſque adeo graves eos invidioſoſque vobis extitiſſe, ut nunc ab iis liberari quaeratis. Aliine ergo eos facile toleraturi ſunt? Multum ſane abeſt, Athenienſes. Praeclare ergo mihi vita inſtituretur, ſi hac aetate *urbe* egreſſus, ultro citroque alias civitates oberrans, et *undique viciſſim* expulſus viverem. Etenim plane ſcio, quocunque proficiſcar, audituros me ſicut hic, adoleſcentes: ac ſi eos repellam, ipſi ſenioribus id perſuadentes, me abigent; ſi non repellam, eorum patres et cognati horum ipſorum gratia *id agent*.

28. Forſitan vero aliquis dixerit, nonne potes, Socrates, hinc exulans ſilentio et otio vitam agere? Hoc quidem *fieri non poſſe* prorſus difficillimum eſt aliquibus veſtrum perſuadere. Sive enim dico, illud eſſe deo refragari, ideoque me non poſſe quieſcere, non credetis mihi tanquam ludenti: ſive et illud dico, hoc homini maximum contingere bonum, quotidie de virtute verba facere, et de aliis, de quibus me diſputantem, meque et alios interrogantem, audiviſtis, (vita autem ea, quae nullo examine exploratur, non eſt homini vitalis) mihi haec, *inquam*, dicenti etiam minus credetis. Haec vero, Athenienſes, ita, ut dico, ſe habent, ſed vobis haud facile perſuaderi poſſunt. Et ſimul nullo me unquam malo dignum cenſere conſuevi. Quod ſi mihi eſſent pecuniae, *tantae* memet mulctae addicerem, quantum ſolvendo eſſem: id enim mihi detrimento nequaquam foret: nunc vero mihi non adſunt; niſi forte quantum valeo ſolvere, tantam *ſolummodo* mihi mulctam imponere velitis. Fortaſſe autem vobis poſſem perſolvere minam argenti. Tantae igitur mulctae me addico. Plato autem hic, Athenienſes, et Crito, et Critobulus, et Apollodorus jubent me triginta minarum mulctam mihi irrogare; ii vero *pecuniae* praedes erunt. Tantam itaque mulctam mihi irrogo. Hi vero argenti vobis praedes erunt ideonei.

29. JAM VERO, Athenienſes, propter non longum temporis ſpatium, apud eos, qui civitatem vituperare ſtudeant, nomen

nomen hoc crimenque ſubibitis, vos *nimirum* interfeciſſe Socratem, virum ſapientem. Me enim ſapientem, licet minime ſim, dicent illi, qui vos vituperare voluerint. Certe, ſi vel breve tempus expectaviſſetis, ſponte ſua vobis contigiſſet, ut ego morerer. Videte enim aetatem meam, quantum jam in vitae *curriculo* provecta ſit, et quam prope ad mortem *accedat*. Neque vero haec vobis omnibus dico, ſed iis *tantum*, qui me morte damnarunt. Dico autem etiam hoc his ipſis. Forſan putatis me, Athenienſes, in judicio cecidiſſe talium verborum inopia, quibus utique perſuaſiſſem vobis, ſi omnia facienda dicendaque putaviſſem, quibus ſupplicium evitarem. Permultum certe abeſt. At ob inopiam quidem damnatus ſum, non verborum tamen, ſed audaciae atque impudentiae, et quia talia apud vos dicere nolui, qualia vobis quidem auditu gratiſſima eſſent; *ſi videlicet* me deflentem atque lamentantem, et alia multa facientem atque dicentem *audiviſſetis*, me, ut ego dico, indigna; qualia tamen ab aliis ſane audire conſueviſtis. Sed neque tunc cenſui decere ad periculum devitandum illiberale aliquid facere, neque nunc me, quod hac defenſionis ratione uſus ſim, poenitet: quin mori longe malo, defenſione hunc in modum inſtituta, quam illo modo vivere. Neque enim in judicio neque in bello vel me vel alterum quemvis hoc moliri decet, ut mortem omnino quoquo modo effugiat. Nam et in praeliis ſaepe conſtat interitum facile vitari poſſe, ſi quis, abjectis armis, ſupplex ad inſequentes ſe convertat. Aliae quoque multae in ſingulis periculis artes ſunt, quibus interitum quis effugiat, ſi quem non pudeat quidvis facere et dicere. At *videndum*, Athenienſes, ne id quidem haud difficile ſit, mortem effugere, ſed multo difficilius, improbitatem: morte enim velocius currit. Atque ego nunc, utpote ob ſenectutem tardior, ab *harum* tardiore captus ſum: accuſatores autem mei, utpote vehementes atque veloces, a velociore, *nimirum* improbitate. Et nunc quidem ego abeo, damnatus a vobis, mortique obnoxius; iſti vero a veritate ipſa damnati, improbitati injuſtitiaeque ſunt obnoxii. Atque ego quidem in hoc, quod ſtatutum eſt, acquieſco; et iſti. Haec ergo forte ita ſe habere oportebat, arbitrorque ea ſe non incommode habere.

30. Jam

30. Jam vero quae vobis, qui me condemnaſtis, eventura, ſunt, cupio praedicere. Nam illuc mihi jam perventum eſt, ubi maxime ſolent homines divinare, quando *videlicet* morituri ſunt. Aio itaque vobis, viri, qui me interfeciſtis, ſupplicium ſtatim poſt mortem meam eſſe obventurum, multo gravius per Jovem eo, quo me, morte *licet* multatum, affeceritis. Hoc enim nunc egiſtis, putantes voſmet ipſos liberare, quo minus vitae veſtrae rationem reddere cogamini. Id vero, quemadmodum ego dico, contra omnino vobis accidet. Plures futuri ſunt, qui vos redarguant, quos ego modo compeſcebam; etſi vos id non ſentiebatis: tantoque illi infeſtiores erunt, quanto juniores ſunt; et vos vehementius indignabimini. Si enim exiſtimetis, homines interficiendo, fore ut deterreatis omnes ab exprobranda vobis inhoneſta vita, non recte ſentitis. Nam iſta voſmet ipſos liberandi ratio nec efficax ſatis eſt, nec honeſta. Sed haec tum pulcherrima tum facillima eſt, non laedere quidem alios, ſed *unumquemque* ſe ipſum ita comparare, ut quam optimus evadat. Haec ergo vobis, qui me condemnaſtis, vaticinatus, decedo.

31. Vobis autem, qui me abſolviſtis, libenter de hac re, quae mihi contigit, verba facerem, quamdiu magiſtratus negotio occupantur, necdum eo diſcedo, ubi, cum venero, me mori oportet. Atqui, Athenienſes, apud me tantillum tempus manete. Nihil enim prohibet, quo minus nos invicem, dum licet, colloquamur. Nam vobis, tanquam amicis, demonſtrare volo, quidnam id, quod mihi jam accidit, ſignificat. Mihi enim, judices, (vos enim judices apellando, recte appellarim,) mirabile quiddam contigit. Nam familiaris illa mihi vaticinatrix *vox* daemonis ſemper in ſuperiore tempore frequenter omnino ſe offerre conſuevit, etiam in rebus leviſſimis ſe vehementer opponens, ſi, quod agebam unquam, minus recte ceſſurum eſſet. Nunc autem ea mihi, quae et ipſi videtis, acciderunt, quae profecto putet aliquis, et vulgo *certe* exiſtimantur, extrema malorum eſſe. Sed mihi neque domo exeunti mane dei ſignum adverſatum eſt, neque huc in forum aſcendenti, neque in aliqua ſermonis parte, quicquid dicturus eſſem: quanquam in aliis ſermonibus me frequenter loquentem in medio cohibebat. Nunc autem hac in re nuſquam vel agenti aliquid vel loquenti mihi adverſatum

eſt. Quam ergo *hujus rei* cauſam eſſe putem, vobis dicam. Videtur enim mihi quod contigit, bonum eſſe. Nec recte ullo modo judicatur a nobis, quicunque mortem malum eſſe opinamur. *Hujuſce* magnum mihi hoc fuit argumentum. Fieri enim non poteſt quin ſignum illud conſuetum mihi adverſatum eſſet, niſi id, quod agebam, bene ceſſurum eſſet.

32. At hoc etiam pacto reputemus, magnam ſpem eſſe id bene ſe habere. Mors enim *neceſſe eſt* ſit alterum de duobus: ut aut in nihilum redeat, et omnes omnino ſenſus amittat mortuus; aut, quemadmodum dicitur, in alium quendam locum ex his locis morte migretur. Et ſive ſenſus extinguitur, morſque ei ſomno ſimilis eſt, qui nonnunquam etiam ſine viſis ſomniorum placatiſſimam quietem affert, immenſum ſane lucrum eſt emori. Reor etenim, ſi quem oporteat eam noctem ſeponere, in qua ita dormierit, ut ne inſomnium quidem ullum viderit, et huic caeteras noctes dieſque vitae ſuae conferre, atque re perſpecta dicere, quot ipſe noctes atque dies in vita ſua hac nocte melius dulciuſque peregerit, reor, *inquam*, nedum privatum aliquem, ſed magnum quidem *Perſarum* regem facile numerabiles haſce comperturum prae caeteris *vitae ſuae* diebus noctibuſque. Si ergo tale quiddam mors eſt, lucrum eſſe equidem dico: etenim nihil amplius hoc pacto tempus omne *poſt mortem* quam nox una videtur. Sin mors aliqua veluti migratio eſt hinc in alias oras, et vera ſunt, quae dicuntur, omnes, qui e vita exceſſerunt, eas incolere, quid hoc, judices, beatius eſt? Si quis enim, cum ad inferos deſcenderit, et ab iis, qui ſe judicum numero haberi volunt, evaſerit, ad eos veniat, qui vere judices appellentur, quique ibi judicium exercere dicuntur, Minoem, Rhadamanthum, Aeacum, Triptolemum et ſemideorum alios, quotcunque juſte olim vixerunt, haeccine peregrinatio mediocris erit? ut vero colloqui cum Orpheo, Muſaeo, Heſiodo, Homero liceat, quanti tandem aeſtimatis? Ego quidem ſaepe emori vellem, ſi haec vera ſunt. Quippe cum et mihi certe ipſi mirifice grata ibi futura ſit conſuetudo, cum Palamedem, cum Ajacem Telamonis filium, et ſi quis antiquorum alius iniquo circumventus judicio e vita deceſſerit, convenero. Hoc mihi caſus meos cum illorum caſibus conferenti minime, opinor, injucundum erit. Illud praeterea maximum,

illic

illic degere, interrogantem ſingulos atque tentantem, quemadmodum hic *feci*, quis illorum ſapiens ſit, et quis, cum non ſit, ſe tamen ſapientem exiſtimet. At quanti hoc, judices, faciendum eſt, tentare ejus, qui maximas copias duxit ad Trojam, aut Ulyſsis, Siſyphive prudentiam, multorumve aliorum, quos referre quis poſſit, et virorum et mulierum? quibuſcum illic colloqui, verſari, eoſque interrogare inaeſtimabilis prorſus felicitas eſſet. Nec ob eam rem ab iis, qui illic degunt, capite damnarer. Sunt enim ii, qui illic degunt iis, qui hic ſunt, et in rebus aliis beatiores, et *in hac inſuper, quod* reliquum jam tempus immortales ſunt, ſi quidem vera ſunt, quae dicuntur.

33. Atqui et vos, judices, decet de morte bene ſperare, et unum hoc verum vobiſcum reputare, viro bono nihil mali evenire poſſe, nec vivo nec mortuo; neque unquam illius res a diis immortalibus negligi. Nec mea haec nunc fortuito contigerunt; ſed mihi id conſtat, mori jam et *vitae* negotiis liberari mihi melius extitiſſe. Atque hanc ob cauſam *divinum illud* ſignum mihi *hac in re* nuſquam prorſus obſtitit: nec vero iis, qui me aut condemnarunt aut accuſarunt, valde ſuccenſeo; quamvis non hac mente accuſarunt me atque damnarunt, ſed mihi detrimenti aliquid ſeſe allaturos rati: id in iis jure reprehendendum eſt. Hoc tamen ab iis peto. Filios meos, cum adoleverint, iiſdem, quibus ego vos, viri, moleſtiis afficientes, puniatis, ſi videantur vobis vel divitiarum vel alterius cujuſquam rei potius quam virtutis curam gerere; et ſi exiſtiment ſe aliquid eſſe, cum nihil ſint, illos objurgetis, quemadmodum ego vos, utpote rerum earum, quarum minime decet, curam omittentes, et ſeſe, cum nihil ſint, aliquid eſſe exiſtimantes. Quod ſi haec feceritis, et ego juſta ipſe a vobis reportavero, et filii. Sed tempus eſt jam hinc abire, mihi quidem, ut moriar, vobis autem, ut vitam agatis. Utrum autem ſit melius, deo ſoli perſpectum eſt.

PLATONIS

CRITO,

SIVE DE

EO QUOD AGENDUM EST.

SOCRATES, CRITO.

CUR hac hora, Crito, veniſti? nonne mane adhuc eſt? C. Omnino. S. Quodnam vero maxime tempus? C. Primum diluculum. S. Miror quomodo cuſtos carceris tibi obtemperare voluerit. C. Familiaris mihi jam eſt, Socrates, propterea quod crebro huc ventitem. Praeterea beneficii a me nonnihil accepit. S. Veniſtine modo, an dudum? C. Satis dudum. S. Cur ergo non me ſtatim excitaſti, ſed tacite aſſidebas? C. Minime, Socrates, per Jovem *id oportebat:* neque ipſe in tanto dolore tamdiu inſomnis verſari vellem. Sed te jamdudum admiror, videns quam ſuaviter dormias: et de induſtria te non excitabam, ut quam placidiſſime degeres. Ac ſaepe quidem te per omnem antehac vitam ob mores tuos beatum judicavi, maxime vero prorſus in inſtanti calamitate, quod eam tam facile atque aequo animo feras. S. At id vitio certe vertendum eſſet, Crito, ſi tam grandis natu mortem jam *tandem* imminentem moleſte ferrem. C. Veruntamen, Socrates, et alii non minores natu hujuſmodi calamitatibus obruuntur; at nihil omnino ipſis adjumenti affert ſenectus, quo minus praeſentem fortunam graviter ferant. S. Ita eſt. Sed cur adeo mane veniſti? C. Nuncium, Socrates, acerbum afferens, non tibi quidem, ut mihi apparet, ſed mihi potius et familiaribus tuis omnibus, et acerbum et gravem; quem ego equidem, ſi quiſquam alius, graviſſime, ut arbitror, feram.

S. Quemnam

S. Quemnam hunc? an navis e Delo rediit, qua reducta, mihi eſt moriendum? C. Nondum rediit quidem, ſed mihi hodie reditura videtur, ex his, quae renunciant nonnulli e Sunio venientes, quique eam ibi reliquerunt. Conſtat ergo ex hiſce nunciis hodie eſſe venturam, adeoque neceſſe erit te cras, Socrates, e vita decedere.

2. S. Quod felix fauſtum ſit, Crito: ſi ita diis placeat, ita eſto. Non tamen exiſtimo illam hodie redituram. C. Undenam id conjicis? S. Dicam equidem. Poſtridie enim ejus diei, quo navis redierit, mihi eſt moriendum. C. Sic utique aiunt ii, penes quos hujuſce rei poteſtas eſt. S. Itaque non hoc die *jamjam* illuceſcente venturam puto, ſed poſtero. Conjecturam vero ex inſomnio quodam accipio, quod paulo ante hac ipſa nocte mihi viſum eſt; opportuneque videris ſomnum mihi non perturbaſſe. C. Sed quale id inſomnium erat? S. Videbatur mihi mulier quaedam adveniens, pulchra et aſpectu venuſto, veſtibuſque candidis induta, vocare me, atque dicere, O Socrates,

Tertio hinc die Phthiam pervenies feracem.

C. Quam mirum et inſolens id inſomnium, Socrates? S. Manifeſtum tamen, Crito, ut mihi videtur. C. Omnino quidem, ut opinor.

3. Sed, mi Socrates, etiam nunc mihi obtempera, teque ſervato. Mihi enim, ſi tu obieris, non una *tantum* calamitas imminet: ſed praeterquam quod te orbatus ero, tali neceſſario, qualem alterum nunquam reperiam, videbor etiam multis, qui me et te haud ſatis noverint, cum potuiſſem te ſervare, ſi pecunias impendere voluiſſem, id neglexiſſe. Atqui quaenam exiſtimatio turpior eſſe poſſit, quam videri pluris feciſſe pecuniam quam amicos? Non enim vulgo hominum perſuaderi poterit te ipſum hinc abire noluiſſe, nobis, *ut id ageres*, contendentibus. S. Quid vero, amice Crito, nos vulgi opinionem tantopere curamus? Probatiſſimi enim, quorum magis habenda eſt ratio, haec ita geſta eſſe, ut geſta fuerint, arbitrabuntur. C. Attamen vides, Socrates, neceſſe eſſe vulgi quoque opinionem curare. Praeſentia enim haec demonſtrant, poſſe vulgus non minima *modo* mala, ſed et fere maxima, ſi cui apud ipſum conflata ſit invidia, inferre. S.

Utinam, Crito, poſſet vulgus maxima inferre mala, ut *viciſſim* maxima poſſet bona; et bene quidem ſe res haberet. Nunc neutrum poteſt. Neque enim prudentem, neque imprudentem efficere valet. Facit vero quicquid ſe forte obtulerit.

4. C. Haec quidem ita ſe habeant. Ad ea vero, Socrates, mihi reſponde: annon de meo caeterorumque neceſſariorum tuorum *periculo* ſolicitus es, ne, ſi tu hinc egreſſus fueris, ſycophantae nobis negotium faceſſant, quaſi te hinc ſubduxiſſemus, cogamurque vel univerſas facultates, vel ingentem *ſaltem* nummorum ſummam amittere, vel etiam aliud praeter haec aliquid pati? Si quid enim tale times, *ſolicitudinem* iſtam valere jube. Juſtum enim eſt, nos tuae ſalutis gratia periculum hoc ſubire; et, ſi oportuerit, etiam majus. Mihi itaque obtempera, neque aliter facias. S. Et de his quidem, et de aliis multis, Crito, ſolicitus ſum. C. Ne igitur haec vereare. Neque enim multum eſt argentum, quo accepto nonnulli ſervare te atque hinc educere volunt. Nonne vides praeterea, quam viles ſycophantae iſti ſint, neque magna ad eos *placandos* largitione opus fore? Tibi vero pecuniae adſunt meae, ad hoc *praeſtandum*, ut opinor, ſufficientes: deinde etiam, ſi qua mei cura adductus, non putas meas *pecunias* inſumendas, adſunt hoſpites hi *noſtri* ad inſumendum parati. Unus vero etiam huc attulit ſatis largam pecuniae ſummam ad hoc ipſum *paratam*, Simmias Thebanus: promptus etiam eſt et Cebes, aliique permulti. Quamobrem, ut dicebam, neque tale quid metuens te ipſum ſervandi animum abjicias, neque id, quod in judicio dicebas, tibi negotium faceſſat, te *nimirum*, ſi *hac urbe* exires, quo te ipſum verteres, minime habiturum. Aliis enim multis in locis, quocunque profectus fueris, te amabunt: ſin velis in Theſſaliam te conferre, reperies illic hoſpites meos, qui te plurimi facient, tuaeque ſecuritati adeo proſpicient, ut nemo in Theſſalia tibi moleſtiam exhibiturus ſit.

5. Praeterea, Socrates, mihi rem minime juſtam aggredi videris, ſi, cum ſalvus eſſe poſſis, te ipſum prodas; taliaque tibi evenire ſtudeas, qualia inimici ipſi tui ſtuderent, ſtuduerintque, te perdere cupientes. Ad haec filios quoque tuos prodere mihi videris, quos, cum licuerit tibi educare atque inſtituere, omnino deſeres, et, quantum in te eſt, quicquid

fors

fors obtulerit, iis continget. Accident vero iis, ut verisimile est, qualia orbis in tali conditione evenire solent. Atque sane oportebat, aut non genuisse filios, aut in iis educandis instituendisque laborem constanter sustinere. Tu vero mihi videris, quae viri prorsus segnis sunt, eligere. Decet autem contra, quae vir bonus fortisque eligeret, eligere, *praesertim te*, qui per omnem vitam virtutis studium professus es. Itaque ego et tui et nostrum familiarium tuorum causa erubesco, *veritus* ne tota haec tua res ignavia quadam nostra gesta fuisse videatur: et tuus quidem iste ejusmodi in judicium ingressus, cum liceret non ingredi, et ipsum in judicio certamen prout peractum erat, et hoc denique, quod quasi *totius* rei pars maxime ridicula est, vitio quodam ignaviaque nostra nos effugisse videatur, qui nec te conservaverimus, nec tu te ipsum, cum id nec magno quidem negotio fieri posset, si vel tantillum adjumenti in nobis extitisset. Haec igitur, Socrates, vide ne, praeterquam quod mala sunt, etiam dedecori tibi nobisque sint: sed delibera. Imo vero non jam amplius deliberandi tempus est, sed deliberasse oportet. Unicum vero consilium est. Nam hac nocte proxima cuncta haec fieri oportet. Sin autem *diutius* expectemus, nihil omnino fieri ulterius poterit. Quamobrem omnino mihi obtempera, Socrates, nec ullo modo aliter facias.

6. S. O amice Crito, studium hoc tuum magni aestimandum est, si modo cum recta ratione conjunctum sit: sin minus, quanto vehementius, tanto molestius. Videndum ergo nobis est, agendane haec sint, an non: nam ego is sum non modo nunc, sed et semper, qui meorum nulli paream praeterquam rationi, quae *scilicet* mihi ratiocinanti optima videatur. Rationes itaque illas, quibus in superiori tempore usus sum, nunc, cum in hanc fortunam inciderim, repudiare non possum; sed similes mihi ferme apparent, easdemque, quas et prius, veneror et in honore habeo: et, nisi nunc iis meliores afferre possimus, plane scias me tibi non concessurum, nec si plura etiam, quam quae nunc instant, multitudinis potentia nobis, tanquam pueris, terriculamenta objecerit, vincula et mortem et bonorum direptiones intentando. C. Quanam igitur ratione ista optime considerare possimus? S. Si primum quidem id, quod tu de opinionibus dicebas, resumamus

mamus, *hoc quaerentes*, utrum recte ſemper omnino id *olim a nobis* dicebatur, necne, oportere *ſcilicet* quarundam opinionum rationem habere, quarundam vero minime; an prius quam me mori oporteret, recte id dicebatur, nunc vero conſtat id temere diſputandi gratia dictum fuiſſe, re ipſa tamen jocum ac nugas fuiſſe. Cupio autem, Crito, una tecum explorare, utrum *ſermo ille* alius mihi nunc in hoc ſtatu collocato videatur, an idem: atque utrum dimittendus ſit a nobis, an ipſi obtemperandum. Dicebatur autem, ut opinor, ſemper ſic ab iis, qui ſibi aliquid dicere videbantur, quemadmodum ego modo dicebam; alias *nempe* hominum opiniones plurimi faciendas, alias vero minime. Hoc per deos, Crito, nonne tibi recte dici videtur? Tibi enim, quantum quidem id humanae ſortis ferat ratio, minime inſtat periculum, ne craſtino die moriaris, nec te tranſverſum agere poſſit praeſens haec calamitas. Vide igitur: an non ſatis recte tibi dici videtur, omnes hominum opiniones minime colendas eſſe, ſed alias quidem, alias vero non? neque omnium, ſed quorundam quidem, aliorum vero minime? quid dicis? annon haec recte dicuntur? C. Recte. S. An non bonae colendae, malae vero minime? C. Ita. S. Bonae autem, nonne illae, quae prudentum ſunt; malae contra, quae imprudentum? C. Quidni?

7. S. Age vero, quonam modo rurſus talia dicebantur? qui in gymnaſiorum exercitiis ſtudioſe verſatur, utrum cujuſlibet hominis laudi et vituperationi et opinioni animum attendit, an unius tantum illius, qui medicus ſit aut exercitor? C. Unius ſolum *illius*. S. Annon timere decet vituperationes, et amplecti laudes illius unius, vulgi vero minime? C. Procul dubio. S. Hac itaque ratione ille agere ſeque exercere debet, atque etiam edere et bibere, quae illi uni recta videantur, qui praeſideat intelligatque, potius quam quae caeteris omnibus. C. Vera haec ſunt. S. Eſto. At ſi illi uni non paruerit, opinionemque ejus et laudes nihili duxerit, vulgi vero et imperitorum magni fecerit, annon mali aliquid ſuſcipiet? C. Quidni? S. Quidnam autem eſt id malum, et quonam tendit, et in quam ejus, qui non obtemperaverit, partem? C. Nimirum in corpus. Hoc enim corrumpit. S. Recte dicis. Sic ergo et de caeteris quoque, Crito, ne ſingula

percurramus,

percurramus, *ſtatuendum eſt*. Jam vero de juſtis injuſtiſque, de turpibus et honeſtis, boniſque et malis, de quibus haec nunc a nobis inſtituta eſt quaeſtio, utrum vulgi opinionem ſequi, eamque timere debemus, an unius *potius*, ſi quis ſit, qui intelligat, quem decet et vereri et timere magis quam caeteros omnes; cui niſi obtemperaverimus, corrumpemus et laedemus id, quod juſto quidem fit melius, injuſto autem corrumpitur? an vero nihil illud eſt? C. Equidem arbitror, Socrates.

8. S. Age vero, ſi id, quod a re ſalubri quidem fit melius, ab inſalubri autem corrumpitur, corruperimus, peritorum non ſecuti judicium, an nobis eo corrupto vita vitalis erit? eſt autem id corpus, nonne? C. Id ipſum. S. An ergo vita nobis vitalis erit cum vitioſo atque corrupto corpore? C. Nullo modo. S. At vita nobis vitalis erit, illud licet corrumpatur, cui injuſtum quidem nocet, juſtum vero prodeſt? an illud corpore vilius exiſtimamus, quicquid ſit e noſtris, circa quod juſtitia injuſtitiaque verſatur? C. Nullo modo. S. Sed pretioſius? C. Et multo quidem. S. Non igitur, vir optime, nobis ita prorſus curandum eſt, quid de nobis vulgus loquatur, ſed quid is, qui juſta et injuſta intelligit, *quid* unus, *inquam*, iſte, et ipſa veritas. Quamobrem primo quidem non recte *ſermonem* inſtituis, dum ponis vulgi opinionem de rebus juſtis et honeſtis et bonis, earumque contrariis curandam a nobis eſſe. At vero dixerit aliquis, Poteſt vulgus nos interficere. C. Nimirum et haec quiſpiam dixerit, Socrates. S. Vera loqueris. At mihi certe, vir optime, ſermo hic, quem percurrimus, diverſus quidem priorque videtur: hunc vero rurſus conſidera, utrum nobis adhuc maneat, necne *videlicet*, non maximi faciendum eſſe vivere, ſed, bene vivere. C. Manet quidem. S. Sed an hoc quoque manet, bene et honeſte et juſte *vivere* idem eſſe, an non? C. Manet.

9. S. Ex his igitur, quae confeſſi ſumus, hoc conſiderandum, utrum juſtum ſit conari me hinc exire, Athenienſibus non dimittentibus, an injuſtum: ac ſi appareat juſtum eſſe, tentemus: ſin minus, omittamus. Quas vero tu affers rationes de pecuniarum impenſis, *hominum* opinione, filiiſque educandis, *vide*, Crito, ne hae revera vulgi hujuſce rationes ſint, qui et homines temere interficiunt, et, ſi penes ipſos poteſtas

teſtas eſſet, *interfectos* ad vîtam revocarent, *et id quidem* abſque ulla ratione; nobis vero (quandoquidem ſic exigit ratio) ne nihil aliud conſiderandum ſit, quam quod modo dicebamus: utrum juſte egerimus, pecunias largiendo gratiamque habendo iis, qui me hinc eduxerint; *utrum, inquam, juſte acturi ſimus* ipſi cum educentes tum educti; an *potius* revera in his omnibus agendis, agemus injuſte: atque ſi appareat nos haec agendo injuſte acturos, ne, ſi vel mors, vel aliud quodvis ſupplicium nobis hic manentibus et nihil aggredientibus obeundum eſt, iſtorum nequaquam prius habenda ſit ratio quam hujuſce, ne injuſtum aliquod agamus. C. Recte quidem loqui mihi, Socrates, videris: vide autem quid agendum ſit. S. Conſideremus, vir bone, una: ac ſi qua in parte me dicentem redarguere poteris, redargue, et ego tibi aſſentiar: ſin minus, deſine jam, vir optime, eundem ſaepius ſermonem repetere: oportere *ſcilicet* me hinc, Athenienſibus *licet* invitis, abire. Etenim ego magnum id ducam, ſi mihi perſuadere poſſis, ut haec faciam, non autem, ſi me invito *haec aggrediaris*. Vide itaque, utrum hoc diſquiſitionis initium tibi ſatis commode dictum ſit, et conare, quod rogatus ſis, ita reſpondere, prout maxime cenſeas *reſpondendum*. C. Conabor equidem.

10. S. Statuimuſne nullo modo injuriam ſponte faciendam eſſe? an quodam pacto facienda quidem eſt injuria, quodam vero nequaquam? an *potius* nullo modo vel bonum eſt vel honeſtum injuriam facere, quemadmodum et in ſuperiore tempore ſaepe confeſſi ſumus, uti modo dicebatur? an vero quicquid a nobis antea conſtitutum erat, intra paucos dies hoſce prorſus effuſum eſt; ac dudum ergo nos tam grandes natu homines, Crito, ſtudioſeque inter nos diſſerentes, latuit nihil nos a pueris differe? an ita prorſus ſe res habet, ut tunc temporis a nobis dicebatur, ſive ſuffragetur multitudo, ſive non? et ſive graviora etiam praeſentibus, ſive leviora ſubire cogamur, attamen injuriam facere, illi qui facit, omnino malum turpeque eſſe fatemur, an non? C. Fatemur. S. Nullo igitur modo facienda eſt injuria. C. Nullo quidem. S. Neque igitur ei, cui fit injuria, *licet* injuriam viciſſim facere, ut vulgus putat; ſiquidem nullo modo injuria facienda eſt. C. Non videtur *licere*. S. Quid ergo? mala *alicui* inferre

decet,

decet, Crito, an non? C. Non decet certe, Socrates. Quid autem? si qui mala patitur, mala vicissim referat, justumne id est, ut vulgus ait, an injustum? C. Injustum. S. Nempe is, qui mala hominibus infert, nihil ab injuriam faciente discrepat. C. Vera loqueris. S. Nec igitur injuriam rependere decet, neque malefacere cuiquam hominum, quodcunque ab illis ipse passus fuerit. At vide, Crito, nequid, dum haec concedis, praeter sententiam tuam concedas. Perpaucis enim, scio, haec et videntur et videbantur: quibus vero videntur, et quibus aliter, his non est communis deliberandi ratio, sed necesse est eos, dum alii aliorum consilia mutuo respiciunt, se invicem contemnere. Considera igitur et tu diligenter admodum, utrum communiter ita tibi mecum videatur, atque hinc deliberationem nostram instituamus, quasi nunquam rectum sit vel injuriam facere, vel rependere, vel malo affectum id ulcisci, malum vicissim referentem; an *a nobis* discedis, huic principio non consentiens. Mihi enim et olim, et etiamnum ita videtur: quod si tibi aliter appareat, dic, et doce. Sin autem superioribus istis acquiescas, quid sequatur, audi. C. At acquiesco equidem et consentio: dic igitur. S. Dico ergo deinceps quod sequitur, vel potius interrogo, utrum quae quis alicui, utpote aequa, pollicitus sit, praestanda sint, an fides ei fallenda. C. Praestanda.

11. S. Ex hisce itaque rem vide. Si nos hinc abeamus praeter civitatis consensum, utrum mala aliquibus facimus, idque iis, quibus minime decet, an non? et utrum in istis permanemus, quibus, utpote aequis, consentimus, an non? C. Nequeo equidem, Socrates, ad id quod rogas, respondere. Non enim intelligo. S. Verum ita considera. Si volentibus nobis hinc sive aufugere, sive quomodocunque hoc appellandum est, venerint leges, civitatisque hujus respublica, mihique adstantes interrogaverint, Dic nobis, Socrates; quidnam facere cogitas? an non intelligis hac re, quam aggrederis, te nobis legibus, totique civitati, quantum in te est, interitum machinari? an putas civitatem illam amplius stare posse, neque subverti, in qua judicia *rite* peracta nullam vim habeant, sed a privatis hominibus irrita fiant atque rescindantur? quid ad haec, Crito, aliaque hujusmodi dicemus? Permulta enim afferre quis posset, praesertim orator, pro hac lege violata

lata dicens, quae ſententias publico judicio latas jubet ratas eſſe. An reſpondebimus illis, civitatem nobis injuriam intuliſſe, neque ſententiam recte ſtatuiſſe? haeccine, an quid *aliud* dicemus? C. Haec per Jovem, Socrates.

12. S. Quid ergo leges dixerint? O Socrates, an et id nobis tecum convenit, nempe ut judiciis ſtares, quae civitas tulerit? Quod ſi ipſas ita loquentes admiraremur, forte dicerent, Noli, Socrates, quae dicimus, admirari, ſed reſponde: cum tibi hac interrogandi et reſpondendi methodo *in diſputationibus tuis* uti conſuetum ſit. Agedum, cujuſnam rei nos civitatemque tantopere accuſas, ut perdere nos aggrediaris? nonne primum quidem te nos genuimus? atque per nos pater tuus matrem tuam duxit, et te genuit? dic ergo, an de hiſce inter nos legibus, quae ſunt de conjugiis, quaſi minus recte conſtitutis, conquereris? Non conqueror, dicerem. Sed an de his, quae educationi inſtitutionique natorum provident, in qua ipſe quoque inſtitutus es? an non recte hae inter nos leges hac de re latae patri tuo imperarunt, ut in muſica te et gymnaſtica inſtitueret? Recte, dicerem. Eſto: poſtquam vero *hoc modo* natus es educatuſque ac inſtitutus, poteſne primum quidem negare te noſtrum eſſe et natum et ſervum, ipſumque et majores tuos? et cum id ita ſe habeat, an putas jus ex aequo tibi atque nobis eſſe, et quae tibi facere aggrediamur, eadem et te nobis referre juſtum arbitraris? an cum nec adverſus patrem, nec dominum, ſi quem habeas, tibi jus ex aequo ſit, ut quae ab illis patiare, iis etiam rependas; neque, ſi te conviciis laceſſant, ea illis regerere, nec, ſi te verberent, viciſſim eos verberare, neque alia hujuſmodi multa *facilitare fas ſit;* contra patriam vero ac leges hoc tibi licebit; adeoque ſi nos, id juſtum judicantes, perdere te aggrediamur, et tu viciſſim nos leges et patriam pro viribus aggredieris perdere? diceſque te haec agendo juſta agere, tu, qui virtutis revera curam geris? taliſne tua eſt ſapientia, ut te latuerit et matri et patri et caeteris omnibus majoribus patriam eſſe pretioſius quiddam, venerabiliuſque et ſanctius, et ſuperiore loco tum apud deos tum apud homines prudentes *eam eſſe collocandam;* colereque patriam oportere, eique obedire, et morem gerere, cum ſuccenſeat, potius quam patri; et aut illi perſuadendum, aut quicquid imperaverit, faciendum; et patienter

tienter ſuſtinendum ſi quid pati juſſerit, ſive verberari te *oportuerit*, ſive in vincula conjici, ſive in bellum miſerit ad vulnera excipienda mortemve ſubeundam, haec *ſcilicet* facienda, et aequum juſtumque ita poſtulare; et neque declinandum, neque recedendum, nec ordinem deſerendum; ſed et in bello et in judicio et prorſus ubique ea, quae civitas patriaque juſſerit, facienda eſſe; aut illi, quo pacto juſtum ſeſe habet, monſtrandum; vim autem neque matri nec patri inferre fas eſſe, et multo etiam minus patriae? quidnam ad haec dicemus, Crito? verane dicere leges, an non? C. Mihi quidem videntur.

13. S. Conſidera ergo, Socrates, (dixerint fortaſſe leges,) utrum nos haec recte ſtatuamus, te ea, quae nunc aggrederis, injuſte contra nos aggredi. Nos enim, quae te genuimus, educavimus, inſtituimus, atque omnia, quae potuimus, et tibi et caeteris civibus bona tribuimus, cuilibet tamen Athenienſium poteſtatem faciendo, *quaeſi* denunciamus, ſi cui, poſtquam civitatis ſtatum noſque leges exploraverit et perſpexerit, minus placeamus, illi, rebus ſuis collectis, quocunque voluerit, abire licere. Nec ulla e nobis legibus impedit aut prohibet, ſive quis veſtrum, (cui nos civitaſque minime placeamus,) in coloniam aliquam velit diſcedere, ſive in alium quemvis locum commigrare, quo minus illuc, quocunque velit, abeat, ſecumque ſua transferat. At vero quicunque veſtrum, poſtquam cognoverit qua ratione nos judicia exercemus, et in caeteris rebus civitatem regimus, permanſerit, hunc jam dicimus re ipſa conveniſſe nobiſcum, ſe, quaecunque juſſerimus, facturum. Et eum, qui non paruerit, trifariam injuriam facere affirmamus; et quod genitricibus nobis non obtemperat, et quod nutricibus; et quod pollicitus ſe nobis obtemperaturum, neque obtemperat, neque nobis perſuadet, ſi quid minus recte agimus; cum nos quae volumus *ſolummodo* proponamus, neque ferociter imperemus, ſed permittamus alterum e duobus, aut perſuadere nobis, aut *mandata noſtra* explere; horum *tamen* neutrum facit.

14. His ergo criminibus et te, Socrates, obnoxium fore dicimus, ſi quae cogitas praeſtiteris; neque *id quidem* minus quam caeteros Athenienſes, ſed maxime forme omnium. Si ergo rogarem, quamobrem *prae caeteris ſim obnoxius*, fortaſſe

juſte me remorderent, dicentes, me prae caeteris Athenienſibus hoc iis pollicitum fuiſſe. Sic enim dicerent, Magna nobis, Socrates, harum rerum ſunt argumenta, tibi nos civitatemque placuiſſe. Nequaquam enim maxime omnium Athenienſium eam habitaſſes, niſi tibi prae caeteris maxime placuiſſet. Neque enim ad ſpectacula publica urbe unquam egreſſus es, niſi ſemel in Iſthmum, nec alio uſquam, niſi in militiam; neque aliam ſuſcepiſti peregrinationem unquam, quemadmodum caeteri *ſolent;* neque alterius civitatis viſendae te cepit cupido, aliarumve legum cognoſcendarum: ſed nos noſtramque civitatem tibi ſatis habuiſti: uſque adeo vehementer probaſti nos, et te ex noſtris praeſcriptis victurum fore conſenſiſti. Praeterea et filios in hac civitate procreaſti, utpote quae tibi placeret. Quinetiam licebat tibi in ipſo judicio exilio multari, ſi voluiſſes, et quod nunc invita civitate aggrederis, tunc ea volente facere. Tu vero tunc te ipſum efferebas, quaſi minime indignaturus, ſi mori te oporteret; at mortem, ut dicebas, potius quam exilium eligebas. Nunc vero nec verba illa tua erubeſcis, neque nos leges vereris, ſed nobis interitum machinaris: agiſque, quod nequiſſimus quivis ſervus ageret, effugere tentans, contra pacta conventaque, ex quorum praeſcriptis te in republica verſaturum nobiſcum conſenſiſti. Primum igitur hoc ipſum reſponde nobis, num vera dicamus, cum affirmemus te, non verbis, ſed re ipſa, pollicitum eſſe, te ex noſtris praeſcriptis in republica victurum fore; an non haec vere *dicamus*. Quid ad haec, Crito, dicendum? an non confitendum? C. Neceſſe eſt, Socrates. S. Nonne igitur, dixerint, conventa nobiſcum et pacta violas; quae neque coactus nobiſcum iniviſti, neque deceptus, neque in brevi temporis ſpatio deliberare compulſus; ſed annis ſeptuaginta, in quibus tibi licuit abire, niſi nos placuiſſemus, conventaque juſta tibi viſa fuiſſent? tu vero nec Lacedaemona neque Cretam antepoſuiſti, quas quidem ipſe bene conſtitutas eſſe aſſidue praedicas, neque aliam ullam vel Graecarum civitatum vel barbararum: at ex hac rarius peregrinatus es quam claudi et caeci mancique alii. Adeo tibi prae caeteris Athenienſibus civitas placuit, atque nos, videlicet leges. Cui enim placere poteſt civitas ſine legibus? Nunc vero conventis minime ſtas: ſtabis autem ſi nobis fidem

fidem adhibeas, Socrates; neque te ridiculum reddes ex hac civitate egrediendo.

15. Vide etenim, si haec violaveris, et quid hujusmodi peccaveris, quodnam tibi aut necessariis tuis bonum parabis. Nam in periculo necessarios tuos fore, ne ipsi quoque in exilium expellantur priventurque civitate, aut facultatibus spolientur, quodammodo certum est. Tu autem ipse si in civitatum proximarum aliquam te contuleris, vel Thebas, vel Megaras, (utraeque enim bene constitutae sunt) primum quidem hostis regimini illarum accedes. Et omnes, quibus curae est patria, te suspectum habebunt, corruptorem legum existimantes: et suam judicibus opinionem confirmabis; ut recte *contra te* sententiam tulisse videantur. Quisquis enim legum corruptor est, is quam maxime juvenum et imperitorum hominum videatur esse corruptor. Utrum ergo civitates bene constitutas, et modestissimos quosque homines devitabis? et si id feceris, vitane te digna erit? an forte eos adibis, nec erubescès verba, Socrates, facere, quae hic *consueviſti*, virtutem *videlicet* et justitiam legesque et earum instituta hominibus maximi esse facienda? neque putas fore, ut Socratis factum indecorum videatur? Existimandum sane. At vero ex hisce civitatibus emigrabis, in Thessaliam vero ad Critonis hospites abibis. Illic enim maxima licentia est et petulantia. Ac forsan libenter illi te audient *narrantem*, quam ridicule e carcere aufugeris, *nova* quadam veste involutus, aut pellem vel alia quaevis induens, qualia homines fugitivi solent induere, tuamque speciem mentitus. Te vero senem, cui vitae parum, ut verisimile fuit, supererat, ausum esse ita pertinaci vivendi desiderio teneri, legesque maximas violare, nemone tibi objiciet? *Nemo quidem* fortasse, si modo neminem offenderis: alioquin multa, Socrates, atque te ipso indigna audies. Vives autem obnoxius cunctis hominibus, atque serviens. Quid vero facies? conviviane in Thessalia celebrabis? utpote qui in Thessaliam, tanquam ad coenam aliquam, profectus fueris. Disputationes vero illae de justitia caeterisque virtutibus ubinam nobis erunt? at quidem filiorum gratia vivere cupis, ut nutrias eos atque instituas. Quid vero? an in Thessaliam eos perduces, ut illic nutrias eos atque instituas, peregrinos eos efficiens, ut et hoc quoque abs te

reportent? an hoc quidem non *facies;* ſed ſi hic educentur, te ſuperſtite, melius educabuntur et inſtituentur, te *licet* cum illis non verſante? Tui enim neceſſarii illorum curam gerent. Utrum ſi in Theſſaliam quidem profectus fueris, eos curabunt; ſin autem ad inferos profectus fueris, non curabunt? Certe ſi quid adjumenti eſt in iis, qui ſe tuos neceſſarios eſſe dictitant, credendum eſt *curaturos*.

16. At, Socrates, fidem nobis habens nutricibus tuis, neque filios, neque vitam, neque aliud quicquam pluris facias, quam juſtitiam; ut, cum ad inferos perveneris, haec omnia apud eos, qui illic praefunt, pro te afferre poſſis. Neque enim, ſi haec feceris, in hac vita tibi vel tuorum alicui melius fore videtur, aut juſtius aut ſanctius; neque tibi illuc profecto melius erit. Verum nunc quidem injuriam paſſus abis, (ſi abeas) non a nobis quidem legibus, ſed ab hominibus: quod ſi hinc aufugeris, injuriaſque et mala adeo turpiter retuleris, promiſſaque tua et pacta nobiſcum inita violaveris, atque eos, quos minime oportebat, laeſeris, teipſum *ſcilicet* et amicos et patriam noſque *leges;* et nos viventi tibi infenſae erimus, et illic germanae noſtrae, leges quae apud inferos ſunt, haudquaquam benigne te excipient; cum te nos pro viribus diſperdere conatum fuiſſe intellexerint. Quamobrem ne tibi Crito, ut quae monet ſuſcipias, perſuadeat, potius quam nos, *ut ab iis deſiſtas*.

17. Haec, dulcis amice Crito, certo ſcias me audire videri, quemadmodum Idaeae Matris oeſtro percuſſi tibias. Atque in me ſermonum horum ſonitus reboat, efficitque ut alios audire non poſſim. Scias ergo, quantum mihi nunc videtur, ſi quid praeter haec dicas, te fruſtra dicturum. Veruntamen ſi quid te profecturum credis, dicas. C. Ego vero, quod dicam, Socrates, nihil habeo. S. Deſine ergo, Crito, et hac curſum dirigamus, quandoquidem hac nos deus ducit.

PLATONIS

PLATONIS

ALCIBIADES II.

SIVE DE

NUMINE ORANDO.

SOCRATES, ALCIBIADES.

DEUMNE, O Alcibiades, precaturus accedis? A. Et maxime quidem, O Socrates. S. Triſtitiam quandam prae te ferre videris, et oculos in terram figere, tanquam aliquid ipſe tecum cogitans. A. At quid cogitem, O Socrates? S. Maxima, ut mihi videtur: nam dic per Jovem obſecro, nonne putas deos eorum, quae vel privatim, vel publice precamur, nonnunquam concedere partim, partim negare, atque id his quidem annuere, illis vero minime. A. Omnino quidem. S. Nonne igitur tibi videtur magna providentia opus eſſe, ne quis ſeipſum fallat, dum magna petit mala, credens bona ſe petere: deorum autem hic ſit habitus, eaque ratio, ut largiantur, quae quis poſtulat? quemadmodum Oedipum ferunt obſecraſſe deum, de regno paterno, ut filii ferro decernerent. Cumque ei licuiſſet praeſentium tum malorum averſionem poſcere, alia inſuper imprecabatur. Unde ad eum eventum iſta venerunt, atque ex iis alia multa et gravia, quae referre ſingula nequaquam opus eſt. A. At tu furentem quidem hominem in exemplum adduxiſti: nam quem putas ſanae mentis hominem audere talia petere? S. Inſanire nonne contrarium eſt ei quod eſt prudentem eſſe? A. Prorſus. S. Num, ex hominibus, alii prudentes eſſe, alii, imprudentes videntur? A. Videntur ſane. S. Age itaque conſideremus quinam iſti. Eſſe enim alios quidem imprudentes, alios vero,

prudentes, nonnullos insanos, jam convenit. A. Convenit. S. Praeterea bene valentes aliqui sunt. A. Sunt. S. Aegrotantes alii. A. Omnino. S. Non ergo iidem sunt. A. Non certe. S. Suntne alii quidam qui neutrum istorum patiantur? A. Nequaquam. S. Necesse est enim hominem vel aegrotare, vel non aegrotare. A. Videtur. S. De prudentia vero et imprudentia idem judicas? A. Quomodo dicis? S. Hominem aut prudentem, aut imprudentem, aut tertium praeterea velut medium quiddam esse oportere putas, quo nec prudens, nec imprudens sit? A. Nihil profecto. S. Necesse igitur alterum istorum pati. A. Apparet. S. Recordaris concessisse te insaniam prudentiae contrariam esse? A. Equidem. S. Et mediam nullam rem esse tertiam quae hominem nec prudentem, nec imprudentem efficiat? A. Consensi quidem. S. Quinetiam duo esse eidem rei contraria quo pacto possunt? A. Nullo. S. Imprudentia igitur atque insania idem esse videntur. A. Videntur. S. Si ergo omnes imprudentes insanire dixerimus, recte dicemus. A. Sane. S. Et ex tuis aequalibus, necnon aetate majoribus si qui sunt imprudentes (uti re vera sunt) insanos esse. Nonne putas perpaucos esse in hac urbe prudentes, imprudentes plurimos, quos insanos appellas? A. Equidem. S. An censes nos tutos inter hos insanos ita versari, quin ab eis percutiamur, ac verberemur, et quaecunque furiosi facere consuevere patientes, jamdudum poenas non fuisse daturos? Sed vide, O beate, ne aliter se res habeat. A. Quo pacto se habet, O Socrates? apparet enim non ita esse, ut putaram. S. Non certe, ut mihi videtur, sed hoc fortasse pacto cogitandum est. A. Quonam? S. Dicam tibi. Ponimus aliquos aegrotantes esse, necne? A. Omnino quidem. S. Nunquid necessarium opinaris omnem aegrotum cruciari duntaxat podagra, vel febri, vel lippitudine? an etiam si nihil istiusmodi patiatur, posse tamen aliis morbis affici, cum multae sint morborum species praeter istas? A. Sic mihi videtur. S. Omnis lippitudo morbus tibi videtur. A. Mihi certe. S. Et omnis morbus etiam lippitudo? A. Non mihi quidem, nescio tamen quid asseram. S. Si dicenti mihi mentem adhibeas, et ambo simul investigemus, fere quod volumus consequemur. A. Adhibeo, quam maxime possum. S. Nonne convenit inter nos lippitudinem omnem esse morbum,

non

non omnem tamen morbum lippitudinem esse? A. Convenit. S. Et recte quidem consensisse videmur. Etenim febricitantes aegrotant omnes, non tamen quicunque aegrotant, etiam febricitant, vel podagra aut lippitudine afficiuntur. Sed omne quidem hujusmodi communiter morbus est: at ii quos medicos appellamus, differre dicunt illorum curationem: non enim omnes, aut similes sunt, aut similiter pertractantur, verum secundum vim propriam singuli, morbi tamen sunt omnes. Quemadmodum opifices aliquos esse ponimus, nonne? A. Prorsus. S. Et cerdones, et fabros, sculptoresque, et quam plurimos alios, quos referre singulos nihil opus est, quive partes opificii discretas habent, ac omnes quidem opifices sunt. Non tamen fabri omnes, neque coriarii, neque sculptores, at cuncti generatim opifices. A. Sic est. S. Eadem quoque ratione imprudentiam inter se plurimi partiuntur, et qui majorem sortiuntur imprudentiae partem, insani furentesque vocantur: qui vero aliquanto minorem, stolidi atque attoniti. Qui autem honestioribus vocabulis eadem significare volunt, partim quidem magnanimos appellant, partim ineptos: quidam non malos, innocuos, et inexpertos, et stupidos. Invenies quoque alia multa nomina, quibus omnibus imprudentia significatur. Discrepant autem, ut in superioribus discrepare apparuit, ars ab arte, et a morbo morbus. Tibi vero quid videtur? A. Idipsum. S. Sed ut redeamus unde digressi sumus, propositum fuit in disputationis exordio, qui prudentes, quive imprudentes essent, dijudicare. Convenimus autem tales aliquos esse nonne? A. Convenimus. S. Prudentes existimas quicunque agenda dicendaque cognoscunt? A. Equidem. S. Imprudentes eos qui neutra vident? A. Eos ipsos. S. Nonne qui utraque haec ignorant, seipsos latent, et agentes et loquentes quae non oportet? A. Apparet. S. Ex his hominibus unum, O Alcibiades, Oedipum esse dicebam. Reperies quoque nostris temporibus plurimos non ira concitos, ut ille, nec qui mala se, sed bona potius exoptare putent. Ille siquidem ut non optabat, ita nec putabat. Sunt vero nonnulli, qui horum contraria patiuntur. Reor equidem te primum si forte deus ille ad quem exorandum accedis, sese oculis offerens, te priusquam aliquid obsecrares, interogaret, satisne tibi sit Athenienſium dominatu

natu potiri: quod si hoc vile et exiguum quiddam aestimares, adderet et Graecorum omnium, et si viderit te neque istis etiam acquiescere, nisi totius etiam Europae adjiciat, neque id tantum adjiceret, sed quum cuperes ut, uno eodemque die sentirent omnes Alicibiadem Cliniae filium dominum esse, atque ideo haec tibi concederet omnia: reor inquam ab eo te ingenti cum laetitia rediturum, ac si maxima bona esses feliciter consecutus. A. Arbitror, O Socrates, et quemcunque alium quisquis eandem sortem assequeretur. S. Vitam vero tuam, an cum Graecorum omnium, atque etiam barbarorum regione et dominatu commutares? A. Non ut opinor, quippe cum nullo modo usurus essem. S. Quid si usurus quidem sis, male tamen, et cum nocumento? neque sic quidem? A. Non profecto. S. Cernis ergo tutum non esse, aut quae offeruntur, temere acceptare, aut optare, siquis propterea incommoda subiturus sit, vel vitam protinus amissurus. Multos autem referre possemus, qui cum tyrannidem affectassent, dumque illa potirentur ardenti studio contendissent, utpote bonum aliquid adepturi, propter tyrannidem circumventi insidiis perire. Puto etiam audivisse te nonnulla heri ac nudiustertius gesta, cum Archelaum Macedonum tyrannum amasius, non minore imperii potiundi cupiditate flagrans, quam ille amasii, interfecit amatorem, ut tyrannus mox beatusque futurus. Cum vero triduum, aut quatriduum tyrannide potitus esset, rursus ab aliis ex insidiis et ipse oppressus periit. Ut autem referamus, quae non ex auditu percepimus, sed ipsi nos praesentes inspeximus, vides insuper ex nostris civibus quicunque praefecturam exercitus affectantes nacti illam sunt, partim etiam his temporibus exules oberrare, partim morte damnatos esse. Etsi qui forsitan extremis periculis, et timoribus aditis strenue rem gessisse visi sunt, non modo in ipso exercitu, verum etiam postquam in suas sedes rediere, non minoribus a sycophantis et calumniatoribus insidiis oppressi sunt, quam ab ipsis hostibus, ut plerique illorum optaverint denique se privatos vixisse potius, quam cum imperio. Quod si pericula et labores hujusmodi aliquam nobis utilitatem afferrent, profecto hoc studium nonnihil rationis haberet. Nunc vero longe contra res se habet. Invenies praeterea eodem pacto nonnullos homines, qui filios votis exoptant:

exoptant: at cum filios adepti ſunt, in calamitates doloreſque maximos incidunt. Nam plerique cum liberi per omnem aetatem improbi perſeverent, univerſam vitam in moerore conficiunt. Qui vero probos filios nacti adverſo quodam caſu illis orbantur, nihilo minus, quam ſuperiores illi miſeri ſunt, ut prorſus praeoptarent nunquam ſe filios genuiſſe. Et quamvis haec atque alia multa hujuſmodi manifeſta ſint, raro tamen inveniretur, qui vel a datis abſtineret: vel ſi orando impetraturus eſſet, votum omitteret. Permulti etiam, neque a quaeſita tyrannide, neque a parta praetura, neque ab aliis innumeris, quae cum poſſidentur, laedunt potius, quam proſint, diſcederent, quin potius orarent ſibi illa concedi, ſiquando non adſint. Interdum breve poſt tempus praeterita vota damnant, ad contraria recurrentes. Quamobrem vereor equidem, ne homines temere deos incuſent, quaſi mala ab iis inferantur; ii vero ſeu protervitate quadam, ſive inſipientia ſibiipſis dolores praeter fatum pariunt.

Quare prudens mihi videtur poeta ille qui amicis inſipientibus uſus, dum eos videret et agentes et orantes, quae illis minime conducebant, cum tamen eis utilia viderentur, pro omnibus ſic ait: Jupiter rex, optima quidem nobis et voventibus, et non voventibus tribue. Mala autem poſcentibus quoque abeſſe jube. Recte igitur et caute loqui poeta mihi videtur: tu vero ſiquid habes in animo, quod adverſus haec proferas, ne fileto. A. Difficile eſt, O Socrates, in iis quae bene dicta ſunt, contradicere. Illud autem cogito, quantorum malorum cauſa ſit hominibus ignorantia: quandoquidem propter hanc nos latet, cum male quid agimus, et quod deterrimum eſt, ob eam peſſima nobis quandoque precamur, quod quidem nemo putaret. Sed illud quilibet opinaretur, poſſe videlicet ſe ſibiipſi non peſſima, ſed optima petere: hoc enim revera execrationis cujuſdam non voti ſimile eſſet. S. At forte, O optime, diceret quiſpiam te ſimul ac me ſapientior, haud ſatis recte nos loqui, dum ſic temere ignorantiam vituperamus, niſi haec adjiciamus, quaenam et quorum ignorantia ſit. Quibuſdam namque certo modo affectis bonum forte eſt ignorantia, quemadmodum aliis malum. A. Quid ais? eſtne quicquam, quod alicui quomodocunque ſe habenti ignorare aliquando praeſtet, quam cognoſcere? S. Mihi ſane

videtur,

videtur, nunquid et tibi? A. Non per Jovem. S. Enimvero nec illud te adverſus matrem patraſſe unquam velle judicabo, quod Oreſtem, et Alcmaeona, et ſiqui tales fuere, commiſiſſe ferunt. A. Bene ominare per Jovem, O Socrates. S. Non decet, O Alcibiades, eum qui inquit, te nolle ita feciſſe, jubere ut bene ominetur, ſed potius ſi quis contraria diceret. Poſtquam facinus tam horrendum tibi videtur, ut ne pronunciari quidem facile debeat, putas Oreſtem, ſi prudens fuiſſet, et quid bonum ſibi noviſſet, ſcelus tantum auſurum fuiſſe? A. Non certe. S. Neque alium ut arbitror ullum. A. Nullum. S. Malum igitur ut videtur ignorantia optimi, et quod optimum eſt ignorare. A. Mihi ſane videtur. S. Nonne et illi, et caeteris omnibus? A. Fateor. S. Conſideremus praeterea et hoc, ſi in mentem tibi melius eſſe putanti, ſubito veniat, Periclem tutorem atque amicum tuum interficere, ac ſumpto gladio ad fores illius properans interrogares num intus ſit, volens illum duntaxat, nec alium quenquam occidere, domeſtici autem illum intus eſſe reſponderent. Neque dico te quicquam hujuſmodi conari, ſed an videatur tibi, quod quidem nihil prohibet, ignoranti quid ſit optimum, adeſſe poſſe interdum opinionem, ut judices quod eſt peſſimum, nonnunquam optimum eſſe. An non tibi videtur? A. Omnino quidem. S. Ergo ſi domum ingreſſus, videnſque illum non tamen agnoſcas, ſed opineris alium eſſe, num ipſum perimeres? A. Non per Jovem, ut mihi videor. S. Non enim quem ſors offerret, ſed quem ſtatueras, nonne? A. Profecto. S. Num et ſi frequenter facinus aggrediare, ſemper autem ignorares Periclem eſſe, unquam in eum irrueres? A. Nunquam. S. Oreſtem vero putas unquam manus illaturum fuiſſe matri, ſi eam non cognoviſſet? A. Non arbitror. S. Neque enim ille quaecunque occurreret mulier, nec quamcunque matrem; ſuam duntaxat necare decreverat. A. Sunt haec vera. S. Itaque hominibus ſic affectis et in iiſdem opinionibus involutis, ignorare talia praeſtat. A. Videtur. S. Vides jam quod ignorantia quaedam hominibus certo quodam modo diſpoſitis bonum quoddam eſt, non autem, ut tibi videbatur, malum? A. Apparet. S. Praeterea ſi volueris quod deinceps in medium afferetur mirabile dictu, diſcutere, forte probabile tibi videbitur. A. Quid iſtud, O Socrates? S. Videtur

detur ſane caeterarum omnium ſcientiarum poſſeſſio, niſi quis ſcientiam optimi nactus fuerit, raro quidem prodeſſe, obeſſe plerumque illi qui ſit hujuſmodi ſcientiis praeditus. Sic autem conſidera, Nonne neceſſarium tibi videtur, cum aliquid facturi, vel dicturi ſumus, oportere nos prius quidem, vel putare cognoſcere, vel vere cognoſcere quod promptius agere et loqui debemus? A. Mihi plane videtur. S. An non rhetores ſtatim cum vel ſciunt conſulere, vel ſaltem ſcire ſe putant, conſulunt nobis paſſim. Ii quidem de bello et pace, illi vero de moenibus conſtruendis, vel de portubus praeparandis muniendiſque, et, ut ſummatim dicam, quicquid ipſa civitas agit adverſus aliam civitatem, vel ſecum ipſa, rhetorum conſilio perficit? A. Vera narras. S. Vide et quae ſequuntur, ſi fieri poteſt. Vocas aliquos prudentes, imprudentes alios? A. Voco. S. Et multos quidem imprudentes, prudentes vero paucos? A. Profecto. S. Nonne ad aliquid reſpiciens, utroſque nuncupas? A. Imo. S. An eum qui iſta conſulere norit, niſi ſciat docere utrum melius, et quid melius, prudentem dices? A. Nequaquam. S. Neque ut arbitror quicunque pugnare norit, ignoret tamen quando, et quantum melius. A. Sic eſt. S. Neque ſi quis quempiam perimere ſciat, et pecuniis ſpoliare, ac exulem a patria facere, niſi ſciat etiam quando, et quem melius ſit. A. Minime. S. Quicunque igitur horum aliquid noverit, modo adſit etiam ſcientia optimi, quae quidem eadem et utilis ſcientia eſt, hunc forte prudentem vocabis. A. Hunc ipſum. S. Prudentemque ipſum dicemus ſufficientem eſſe ſibi et patriae conſultorem, imprudentem vero contra: quidnam tibi videtur? A. Idem. S. Quid autem ſi quis equitare, aut ſagittare ſciat, vel palaeſtram, vel pugillariam, vel aliud quoddam certamen exercere, aut aliud aliquid eorum quaecunque per artem novimus, quo nomine appellas eum qui intelligit quid in arte melius fiat? an non ſecundum equeſtrem artem equitem, ſecundum pugillariam pugilem, tibicinariam tibicinem, atque in aliis eodem modo? an ſecus? A. Sic certe. S. Num tibi videtur, qui horum aliquid intelligit, vir prudens appellandus? an longe adhuc abeſſe? A. Longe per Jovem. S. Qualem igitur civitatem eam putabis, quae ex peritis ſagittariis, et tibicinibus, athletiſque, ac caeteris artificibus conſtet, ſint inſuper his

quos

quos diximus admiſti militarem callentes artem, et qui ad interimendum prompti, necnon inflati ob civilium rerum adminiſtrationes: deſit autem optimi ſcientia, et qui norit quando, et ad quem unoquoque illorum uti praeſtat? A. Ignobilem, O Socrates. S. Maxime hoc (ut arbitror) diceres, ſi quando cerneres unumquemque illorum ambitioſum, et plurimas ſibi reipublicae partes in hoc occupantem, ut continuo ipſus ſe ſuperet, et plurimum valeat, plurimum inquam in illa quidem dominandi arte, in eo vero quod ſibi et republicae optimum eſt, crebro hallucinantem, quippe qui opinioni ſine mente crediderit. Cumque haec ita ſe haberet, nonne recte diceremus hanc rempublicam tumultus quamplurimi iniquitatiſque pleniſſimam? A. Recte per Jovem. S. An non neceſſarium nobis viſum fuit, primum quidem putare nos cognoſcere, vel revera cognoſcere hoc quod prompte facturi dicturive ſumus? A. Viſum eſt. S. Nonne ſiquis agit quidem quod novit, aut noſſe exiſtimat, addit autem ſcientiam optimi, ſequitur ut utiliter agat, et ſibi, et reipublicae. A. Quidni? S. Contra vero nec reipublicae, nec ſibi? A. Ita eſt. S. Quid autem? nunc tibi ita videtur, an aliter? A. Non aliter. S. Dixiſti vocare te plures imprudentes, prudentes pauciores? A. Equidem. S. Diximuſne iterum plures ab eo quod eſt optimum, aberrare, utpote qui opinione abſque mente, ut plurimum conſenſerint? A. Diximus plane. S. Prodeſt igitur multis, neque noſſe quicquam, neque putare ſe noſcere: ſiquidem promtiores erunt ad illa efficienda, quae vel noſcunt, vel cognoſcere opinantur. Agentes autem, ſibi nocebunt crebrius, quam conferent. A. Veriſſima loqueris. S. Cum ergo dicebam reliquas omnes ſcientias, ſi abſit ſcientia optimi, obeſſe ſaepius quam prodeſſe illas habenti, num recte loqui tunc tibi videbar? A. Et ſi tunc minime, nunc ſaltem, O Socrates. S. Oportet itaque civitatem et animam, quae recte victura ſit, hanc procul dubio complecti ſcientiam: quemadmodum qui aegrotat, medicum: et qui ſine periculo navigare velit, gubernatorem. Nam quo majora animus ſine hac ſcientia circa divitias, vel corporis robur, aut aliud tale conabitur, eo majora ex iis peccata committi neceſſe eſt. Qui vero multis ac variis artibus, et ſcientiis ornatus eſt, ſit autem expers iſtius ſcientiae, ductus a ſingulis aliis, nonne merito multa tempeſtate jactabitur?

bitur? quippe cum abſque gubernatore oberret in pelago brevi tempore periturus? Huic certe convenire videtur illud poetae carmen, quo quendam vituperans, inquit, " Multa qui-" dem noverat: ſed male noverat omnia." A. At vero id poetae dictum quorſum attinet? mihi certe nihil videtur propoſito noſtro congruere. S. Imo quadrat penitus, verum per aenigmata, et hic et caeteri ferme omnes poetae loquuntur. Eſt enim ipſa natura univerſa poeſis aenigmatum plena, nec quivis eam dignoſcit. Ad hanc illius naturam accedit, quod ſi quando inſit in homine invido, nolente ſua ſenſa caeteris hominibus revelare, mirum eſt, quam difficile cognitu ſit, quod poeta ſenſerit. Neque enim Homerum diviniſſimum ſapientiſſimumque poetam ignoraſſe putes, quod ſcire male impoſſibile ſit: ipſe enim eſt qui inquit, Margitem multa quidem ſcire, male autem ſcire omnia, ſed aenigmate ſenſum occultat, ut arbitror, male pro malum ponens, ſcit autem pro ſcire: unde compoſitio quaedam extra carminis menſuram conficitur: quod vero ſentit, hoc eſt, Multa quidem ſcivit, ſed malum ſibi fuit haec omnia ſcire. Patet igitur quod ſi erat illi malum multa ſcire, ipſe quoque malus erat, ſi qua fides ſupra dictis ſermonibus adhibenda eſt. A. Mihi certe videtur, O Socrates. Quibus enim verbis crederem unquam, niſi iis credam? S. Et recte quidem tibi videtur: ſed age per Jovem, videſne quanta qualiſque ſit in hoc ambiguitas? in hac ipſe verſatus eſſe videris: ſurſum enim deorſumque jactatus nuſquam ſane conſiſtis, ſed quod olim aſſeverabas, nunc damnas. Si forte deus quem oraturus accedis, oculis ſeſe tuis objiciens, antequam voveas, ita roget, an tibi aliquid ex iis quae in principio dicta ſunt, habere ſatis ſit, vel tibi licentiam praeſtet, quod libeat poſtulandi, quidnam tibi oportunum fore putares? vel acceptare, quae deus offerret, vel poſcere? A. Per deos, O Socrates, quid reſpondeam non habeo: ſed inſanum quiddam mihi videtur, temere deum precari, ac diligenter conſiderandum ne quis ſeipſum fallat, mala petens dum bona ſe putat orare, ac paulo poſt, ut tu dicebas, ad contraria vota ſe transferat. S. Nonne prudentior nobis poeta, cujus in principio diſputationis mentionem fecimus, qui precabatur mala etiam ab orantibus abeſſe? A. Mihi videtur. S. Lacedaemonii quoque, O Alcibiades, ſive

hunc poetam imitantes, seu ex seipsis animadvertentes, idem votum, tam privatim, quam publice servant, orantes deos, pulchra cum bonis sibi tribuere, nec plura illos precari quis audiret. Neque tamen ad haec usque tempora minus, quam caeteri homines felices sunt. Si quid autem illis unquam minus prospere succesſit, non est oratio illorum in causa, quandoquidem in diis est, ut arbitror, quae precamur, tribuere, vel contra. Volo insuper aliud quiddam tibi referre, quod aliquando a senioribus quibusdam accepi. Dicebant enim semper civitati nostrae accidisse, ut quotiescunque bellum Athenienses cum Lacedaemoniis gererent, nostri tum terra, tum mari infortunati essent, nec victores unquam redirent. Qua re indignatos Athenienses, cum non haberent qua arte tantam calamitatem vitarent, decrevisse Ammonem consulere, quam ob causam dii Lacedaemoniis potius, quam Atheniensibus victoriam largirentur, cum ipsi tamen sacrificia tum plura, tum decentiora, quam reliqui Graecorum offerrent, simulacris donisque templa sic ornantes, ut nulli alii, pompasque quotannis sumptuosissimas, et venustissimas celebrarent, et omni sumptu, qui ad rem divinam spectat, cunctis Graecis magnificentiores existerent, cum Lacedaemoniis nulla esset istorum cura, adeo circa divinum cultum parcis, ut animalia mutilata passim mactarent, et in aliis omnibus ceremoniis longe admodum parcioribus, quam Athenienses, cum tamen opum magnitudine a nobis non superentur. Posteaquam haec dixisset nuncius, interrogans quo pacto a praesenti calamitate liberari possent, non multa ad haec respondisse prophetam: deum enim non permittere: accersito vero Athenisium legato in hunc modum fuisse locutum. Haec dicit Ammon, placere magis Lacedaemoniorum sibi acclamationem, quam reliquorum Graecorum sacra omnia: nec plura iis respondisse. Acclamationem vero nullam prorsus aliam deus mihi dixisse videtur, quam illorum preces: etenim revera permultum illae a caeteris differunt. Reliqui namque Graeci partim auratis cornibus boves sacrificantes, partim donariis egregiis templa ornantes, quaecunque occurrunt, seu bona, sive mala, a diis petunt. Dii vero cum illos imprecantes audiunt, ditissimas illorum pompas, et sacrificia non acceptant. Quamobrem diligenter considerandum mihi videtur,

detur, quid dicendum ſit, quidve non dicendum. Invenies quoque apud Homerum alia horum ſimilia. Inquit enim Trojanos, cum ſuburbanum aedificium molirentur, dicare diis immortalibus praetioſa ſacrificia centum boum: nidorem vero ex litore ſuavem; ad coelum uſque ventis extolli: ſed beatos deos illo minime veſci, quippe quibus Ilion, et Priamus, et Priami populus odio eſſet. Itaque nil Trojanis proderat, cum adverſos deos haberent, ſacra ac munera temere illis offerre. Neque enim ejuſmodi eſt dei natura, ut ducatur muneribus quemadmodum improbus foenerator. Sed nos nimium deliramus, ſiquando nos Lacedaemoniis propter munera acceptiores deo eſſe ducimus. Etenim grave eſſet, ſi deus ad donaria et ſacrificia noſtra reſpiceret potius, quam ad animum, utrum juſtus ſanctuſque ſit. Ad quem equidem deum arbitror multo magis attendere, quam ad multi ſumptus pompas atque ſacra, quae nihil prohibet eum, qui multa in deum hominesque peccaverit, ſeu privatus ſit, ſive reſpublica ſingulis annis perficere. Deus autem utpote a muneribus incorruptus, ſpernit haec omnia, ut ipſe ejuſque propheta praedixit. Unde perſpicuum eſt, et apud deum, et apud homines ſanae mentis, juſtitiam, et prudentiam praecipue honorari. Prudentes autem juſtique ſunt, qui ſciunt, quae erga deum, et homines agere atque dicere deceat. Cupio tamen ex te audire, quid de iis ipſe ſentias. A. Mihi vero, O Socrates, haud ſecus, quam tibi ac deo videtur: neque enim fas eſſet a deo me diſſentire. S. Recordaris dixiſſe te in plurima dubitatione diſcrimineque verſari, ne teipſum falleres, cum mala quandoque pro bonis optares? A. Memini. S. An vides non ſatis tutum tibi eſſe ad orandum pergere, nequando te deus audiens imprecantem iſta tua ſacrificia renuat, aliud vero quiddam fortuitum reportes? mihi ergo videtur operae pretium eſſe quietem agere: nam oratione Lacedaemoniorum propter magnanimitatem, id enim nomen honeſtiſſimum eſt omnium, quibus inſipientia ſignificatur, non exiſtimo uti te velle. Quare neceſſe eſt expectare, donec diſcatur quemadmodum ad deum, atque ad homines habere ſe deceat. A. Quando erit, O Socrates, et quis praeceptor? jucundiſſime enim hunc hominem, quiſquis erit, agnoſcam. S. Hic eſt cui tu curae es. Verum mihi videtur, quemad-

modum Diomedi Minervam inquit Homerus ab oculis nebulam abſtuliſſe, ut diſcerneret deum ab homine, ſic et ab animo tuo prius oportere caliginem, qua nunc offunditur, auferre: deinde illa propius admovere, per quae ſeu bonum quid ſit, ſive malum, dignoſcas: nunc enim impos eſſe videris. A. Auferat ſeu nebulam ille velit, ſive quodcunque aliud. Etenim paratus ſum nihil penitus praetermittere, quod ille praeceperit, quiſquis denique ſit, modo ipſe ſim melior evaſurus. S. Atqui ille mirum in modum tibi providet. A. In illud itaque tempus hoc ſacrificium differre optimum fore cenſeo. S. Et recte quidem: tutius enim eſt, quam tanto periculo ſe ſubjicere. A. Sic eſt, O Socrates. Interea tamen quoniam mihi boni conſuluiſſe videris, hanc tibi coronam imponam. Diis autem et coronas, et reliqua omnia quaecunque decet, tunc demum offeremus cum diem illam adventaſſe cognovero. Adventabit autem quamprimum, diis volentibus. S. Accipio et hoc, et quodcumque datum abs te mihi praeterea fuerit libenter video, cum abs te accepi. Quemadmodum vero Creon apud Euripidem videns Tireſiam coronatum, et audiens primitias coronam propter artem a militibus accepiſſe, ait, Augurium eſſe ducebam triumphales coronas, in tempeſtate enim verſamur, ut ipſe noſti: ſic ego hanc abs te coronationem augurium eſſe duco. Videor autem mihi non minori, quam Creon tempeſtate jactari, ſtudeoque omnium amicorum tuorum victor abire.

CEBETIS

CEBETIS THEBANI

TABULA.

IN aede Saturni deambulantes, cum alia complura donaria ſpectabamus; tum tabulam quandam ante ſacellum dedicatam, quae peregrinas quaſdam et peculiares fabulas depictas haberet. Quae cujuſmodi et unde eſſent, conjicere non poteramus. Pictura enim neque urbem neque caſtra prae ſe ferebat: ſed erat ſeptum quoddam, alia duo ſepta continens, alterum majus, alterum minus. Erat et porta in primo ſepto, cui magna turba aſtare videbatur. Intra ſeptum vero mulieres complures conſpiciebantur. In aditu autem primi veſtibuli et ſepti, ſenex quidam ſtabat, eo geſtu et habitu, ut ingredienti turbae praecipere aliquid videretur. Cum vero diu inter nos, quid commentum illud ſibi vellet, ambigeremus, ſenex quidam aſtans: non mirum, inquit, eſt, hoſpites, vos de pictura hac dubitare. Nam ex indigenis pauci norunt fabulae ſignificationem. Neque enim civitatis noſtrae donarium eſt: ſed olim hoſpes quidam, vir cordatus, et eruditione praeſtans, qui et dictis et factis Pythagoreae et Parmenideae vitae ſtudium prae ſe ferret, tam templum hoc, quam picturam Saturno dedicavit. An vero, inquam, ipſum hominem vidiſti, et noſti? atqui etiam, inquit, longo tempore fui eum admiratus, junior cum eſſem. Multa enim praeclare diſſerebat, et hujus ipſius fabulae doctrinam ſaepe eum audivi exponentem. Obſecro, igitur, inquam, niſi magna quaepiam occupatio te impedit, fabulam nobis explica, cujus audiendae avidiſſimi ſumus. Nihil, inquit, obſtat hoſpites. Sed illud prius vobis tenendum, enarrationem periculi non expertem eſſe. Cujuſmodi, inquam, id eſt? quia, ſi auſcultaveritis, atque intellexeritis ea quae dicentur, prudentes et beati evadetis: ſin minus, facti vecordes, infelices, acerbi atque indocti, male vivetis. Eſt enim expoſitio, Sphingis

ambagibus ſimilis, quas illa hominibus proponebat: quas qui intellexerat, manebat incolumis; qui non aſſecutus erat, a Sphinge occidebatur. Eadem eſt et enarrationis hujus ratio. Nam Amentia Sphinx eſt hominibus. Obſcure autem et haec innuit, quid in vita ſit bonum, quid malum, quid neque bonum, neque malum. Quae qui non intelligit, ab ea non ſemel interit, ut is qui a Sphinge occiſus devorabatur; ſed paulatim per omnem aetatem, ut qui conjecti in carcerem, manum carnificis exſpectant, contabeſcit. Sin ea cognorit aliquis, vice verſa perit Amentia: ipſe vero ſalvus manet, perque omnem vitam, malorum expers, beatus efficitur. Vos igitur attenti eſtote, nec obiter audite. Dii boni, quantam nobis cupiditatem injeciſti, ſi iſta ita ſunt! ita, inquit, res eſt. Quamprimum igitur narres velim. Nam nos quidem haud obiter audiemus, in tanti praeſertim et praemii et ſupplicii expectatione. Sublato igitur baculo, et ad picturam extento, cernitis, inquit, ſeptum hoc? cernimus. Hoc primum vobis tenendum eſt, locum hunc appellari Vitam: et magnam multitudinem quae portae aſſiſtit, eos eſſe qui in vitam venturi ſunt. Senex vero is, qui ſuperne ſtat, chartam quandam una manu tenens, altera vero quiddam veluti monſtrans, Genius dicitur. Mandat autem ingredientibus, quid eis, ubi in vitam venerint, faciendum ſit; et, cui viae ſe committere debeant, ſi ſalvi eſſe in vita velint, oſtendit. Quam igitur, inquam ego, viam ingredi eos jubet? aut quomodo? viden', inquit, juxta portam ſolium poſitum, qua turba ingreditur, cui mulier inſidet, ficto vultu, argutaque ſpecie, et manu poculum quoddam tenens? video, inquam: ſed quae ea eſt? Impoſtura, inquit, quae omnes homines deducit. Ecquid agit ea? iis, qui ingrediuntur, facultatem ſuam propinat. Quae vero eſt illa potio? Error, inquit, et Ignorantia. Quid tum? hac pota, veniunt in vitam. Num ergo omnes errorem bibunt? omnes bibunt, inquit: ſed alii plus, alii minus. Nonne praeterea intra portam vides turbam quandam mulierum, praeditarum variis meretricum formis? video. Hae ergo, Opiniones, Cupiditates, et Voluptates appellantur: turbaque ingrediente exilientes, amplectuntur ſingulos, atque abducunt. Quo vero abducunt eos? aliae ad ſalutem, inquit, aliae ad interitum ob impoſturam. O vir optime, quam gravem

vem potionem dicis! et quidem omnes pollicentur, ſe illos ad optima quaeque perducturas, et ad vitam beatam, in qua acquieſcant. Illi vero propter ignorantiam et errorem, quem apud Impoſturam hauſerunt, veram degendae vitae viam non inveniunt: ſed temere oberrant, ut vides item prius ingreſſos circumire, quo illae monſtrarint. Video haec, inquam. Sed quae eſt illa mulier, quae caecae et furenti ſimilis, ſaxo rotundo inſiſtit? vocatur, inquit, illa quidem Fortuna: neque caeca ſolum eſt, ſed et inſana et ſurda. Ea ergo quo munere fungitur? Paſſim, inquit, vagatur: et aliis, quod habent, rapit, aliiſque largitur; iiſdem rurſus ſtatim eripit quae dedit, eaque donat aliis temere et inconſtanter. Recte igitur ſignum ejus naturam declarat. Quodnam illud? inquam. Quod rotundo ſaxo inſiſtit. Id vero quid ſibi vult? non tuta et firma ejus eſſe munera ſignificat. Magnae enim et graves jacturae fiunt, cum quis ei fidem habet. Quid? magna illa turba quae eam circumſtat, quid petit, et qui vocantur? dicuntur hi Inconſiderati. Singuli vero ea petunt, quae illa abjicit. Qui ergo fit, ut non eodem ſint vultu: ſed alii laetari, alii moerere paſſis manibus videantur? qui laetari et ridere videntur, ii ſunt, inquit, qui aliquid a Fortuna acceperunt; iidemque Fortunam proſperam eam vocant. Qui vero plorantium ſpecie manus extendunt, ii ſunt, quibus ea eripuit, quae ante dederat. Hi contra, malam Fortunam eandem appellant. Quae ſunt ergo illa quae largitur, cum et ii, qui ea accipiunt, ita laetentur; et qui amittunt, plorent? haec, quae vulgo bona cenſentur. Ea quae ſunt? divitiae ſcilicet, gloria, nobilitas, liberi, imperia, regna, et id genus alia pleraque. Eho, numnam iſta bona non ſunt? de his quidem alias diſputare licebit: nunc autem explicationi fabulae intenti ſimus. Fiat ita. Vides ergo, ubi portam iſtam praeterieris, aliud ſeptum altius, ut et mulieres extra ſeptum ſtantes, meretricum inſtar ornatas? omnino. Harum alia Incontinentia vocatur, alia Luxuria, alia Avaritia, alia Aſſentatio. Quid ergo hic aſtant iſtae? obſervant eos, qui aliquid a fortuna acceperunt. Quid tum? exultant, et eos amplectuntur, et adulantur: utque apud ſe manere velint, poſtulant; ac vitam eis pollicentur ſuavem, otioſam et omnis expertem moleſtiae. Quod ſi quis eis obſecutus, delicias amplexus fuerit; ei jucunda videtur ad tempus

pus illa vitae ratio, dum hominem quasi titillarit; cum revera talis non sit. Ubi enim resipuerit, se non comedisse, sed ab iis et comesum, et contumeliose tractatum esse, sentit. Itaque jam consumptis iis, quae a Fortuna acceperat, omnibus, mulieribus istis servire cogitur, et omnia perpeti, indecoreque se gerere, et propter eas quaevis pernicioſa in se admittere; cujusmodi sunt, fraudare, fana spoliare, pejerare, prodere, latrocinari, caeteraque his consimilia. Sed cum eos haec omnia defecerint, traduntur poenae. Qualis ea est? vides a tergo eorum aliquid feneſtellae simile, et locum quendam anguſtum et tenebroſum? atque etiam mulieres quaedam foedae, et sordidae, et pannis obsitae, ibi esse videntur? omnino. Ea igitur, quae flagellum tenet, Poena dicitur: quae caput ad genua dimittit, Moeſtitia: quae capillos evellit, Aerumna. Alius vero iſte, qui illis adstat, deformis, extenuatus et nudus, cum muliere quadam his in rebus ipsi simili, turpi et tenui, quis est? ille quidem, inquit, Luctus vocatur; ejus vero soror, Desperatio. His igitur traditur, et cum his in cruciatibus vitam agit. Deinde rursus in aliam domum conjicitur, Infelicitatis: ubi, quod reliquum est aevi, in omni miseria exigit, nisi ei Poenitentia forte fortuna occurrerit. Quid tum fit? Poenitentia, obviam ei facta, ex istis malis eum eripit: eique Opinionem aliam, et Cupiditatem, ad veram Eruditionem perducturam, inserit; unaque eam, qua ad falsi nominis Eruditionem perveniat. Quid tum fit? Siquidem, inquit, eam Opinionem comprehenderit, quae ipsum ad veram Eruditionem perducat, ea purgatus servatur, et omnis calamitatis expers, ac beatus, omne tempus aetatis degit: sin minus, denuo a falsi nominis eruditione deducitur. Pro Jupiter, ut ingens est alterum hoc discrimen! qualis vero, inquam, est falsi nominis Eruditio? nonne vides inquit, alterum illud septum? utique, inquam. Extra id septum, juxta vestibulum, stat mulier quaedam, quae valde munda et composita esse videtur. Eam vulgus, et vani homines, Eruditionem vocant: cum ea non sit, sed falsi nominis Eruditio. Ad hanc igitur ii, qui servandi sunt et ad veram Eruditionem perventuri, primum divertunt. Numquid ergo alia via nulla est, quae ad veram Eruditionem ducat? est, inquit. Isti vero homines, qui intra septum obambulant, qui sunt? falsi nominis

minis Eruditionis amatores, inquit, decepti, atque opinantes, ſe verae Eruditionis frui conſuetudine. Quibus ergo nominibus appellantur iſti? alii poetae, inquit, alii oratores, alii dialectici, alii muſici, alii arithmetici, alii geometrae, alii aſtrologi, alii voluptarii, alii peripatetici, alii critici, caeterique horum non diſſimiles. Mulieres vero illae, quae circumcurſare videntur, primis ſimiles, inter quas dicebas eſſe Incontinentiam, et reliquas illius ſocias, quaenam ſunt? illae ipſae, inquit, ſunt. Nunquid ergo et huc ingrediuntur? et huc, medius fidius, ſed raro; nec ita frequenter, ut in primum ſeptum. Nunquid ergo et Opiniones? nae, inquit. Nam et in his etiamnum potio, ab Impoſtura propinata, et Ignorantia, manet: atque etiam mehercule una cum ea, amentia. Neque vero ab eis vel opiniones vel caetera vitia recedent, donec repudiata falſi nominis eruditione, veram ingreſſi viam, purgatricem iſtarum rerum vim biberint, et mala omnia quibus urgentur, ut opiniones et ignorantiam, et reliquam omnem vitioſitatem, ejecerint: tum demum enim ſervabuntur. Dum vero hic manſerint apud falſi nominis Eruditionem, nunquam liberabuntur; nec ullum malum, iſtarum quidem diſciplinarum ſubſidio, profligabunt. Quae ergo via eſt, quae ad veram Eruditionem ferat? videſne, inquit, editum illum locum, qui a nemine incoli, ac deſertus eſſe videtur? video. Ergo et januam parvam, et viam quandam ante januam, parum frequentem, et a perpaucis tritam, ut quae et praeceps et aſpera, et praerupta eſſe videatur? omnino, inquam. Ibi et tumulus excelſus cernitur, et anguſtus aditus, utrimque in profundum praeceps. Video. Haec igitur, inquit, via eſt, quae ad veram Eruditionem ducit. Et quidem aſpectu, inquam, valde ardua. Ergo et ſuperne juxta tumulum magnam rupem vides, et altam, undique praeruptam? video, inquam. Vides ergo et duas mulieres, ſucci plenas, et robuſto corpore in rupe ſtantes, quae manus alacriter extendunt? video, inquam: ſed quae eis nomina ſunt? una, inquit, Continentia vocatur, altera Tolerantia. Sunt autem ſorores. Cur vero manus adeo alacriter extendunt? hortantur, inquit, viatores ad eum locum progreſſos, ut bonis ſint animis, nec per ignaviam deſperent. Fore enim, ut poſt parvi temporis difficultates, in amoenam viam perveniant. Ubi autem ad rupem acceſſerint, quo pacto aſcendunt?

aſcendunt? nullam enim, quae eo ferat, viam perſpicio. Ipſae a praecipitio ad eos nonnihil deſcendunt, eoſque ſurſum ad ſeſe attrahunt. Poſtea jubent eos acquieſcere: et paulo poſt eis dant robur et fiduciam, et pollicentur ſe eos ad veram eruditionem perducturas: ac demonſtrant, quam ea via ſit amoena, et plana, et expedita, et omnis expers mali, ut vides. Ita certe quidem apparet. Videſne porro, inquit, ante lucum illum locum quendam, qui et amoenus videtur, et prati inſtar, multaque luce illuſtris? utique. Videſne in prati medio etiam aliud ſeptum, et aliam portam? eſt ita. Sed quomodo vocatur locus ille? beatorum domicilium, inquit. Hic enim degunt virtutes omnes, et beatitudo. Amoenus dubio procul is locus eſt. Vides ergo, inquit, juxta portam ſtare matronam formoſam, conſtanti vultu, aetate media, et jam ad ſenectutem declinante, veſte ſimplici, et aſciticii cultus experte? inſiſtit autem ſaxo non globoſo, ſed quadrato atque immobili. Ei adſunt aliae quaedem duae, filiae ejus, ut videtur. Ita quidem videtur. Harum igitur media, Eruditio eſt, inquit: altera, Veritas: altera, Suadela. Cur autem quadrato ſaxo inſiſtit? indicio, inquit, eſt, et viatoribus viam ad eam eſſe tutam ac firmam, et accipientibus munerum ejus fructum ſecurum. Quae ſunt ejus munera? fiducia, ſecuritas, ſeu vacuitas a perturbationibus, inquit ille. Quamnam iſta vim habent? eam, ut ſciant, nihil unquam in vita ſibi mali eventurum. Dii boni, inquam, quam praeclara munera! ſed cur ſic extra ſeptum adſtat? ut hoſpites, inquit, ſanet, eiſque vim purgatricem propinet. Ubi vero purgati fuerint, tum demum eos ad virtutes adducit. Quomodo iſtud? inquam, neque enim intelligo. Sed intelliges, inquit. Fit enim hic perinde, ut ſi quis gravi affectus morbo ad medicum perducatur. Is vero purgationibus inprimis omnes morbi cauſas ejicit; ac tum demum vires confirmat, ſanitatem reſtituit. Sin aeger medico non paruiſſet, merito ejectus a morbo interiiſſet. Haec, inquam, intelligo. Ad eum ergo, inquit, modum ad Eruditionem ubi quis pervenerit, ea curat illum, ſuamque illi vim propinat; ut ante omnia expurget et ejiciat mala, quae ſecum attulerat omnia. Quaenam iſta? ignorantiam, et errorem apud Impoſturam hauſtum, et arrogantiam, et cupiditatem, et incontinentiam, et iracundiam, et avaritiam, caeteraque

teraque omnia, quae in primo ſepto ingurgitarit. Poſtquam autem purgatus fuerit, quo eum mittit? intro, inquit, ad ſcientiam, et caeteras virtutes. Quaſnam iſtas? non vides, inquit, intra portam coetum matronarum, quae et formoſae et modeſtae videntur, atque etiam ficti nihil habent, minimeque comptae ſunt, ut caeterae? video. Sed quae ſunt earum nomina? prima quidem Scientia dicitur: reliquae vero ejus ſorores, Fortitudo, Juſtitia, vitae Integritas, Temperantia, Modeſtia, Liberalitas, Continentia, Clementia. O pulcherrimas, inquam! quanta in ſpe ſiti ſumus! ſiquidem intellexeritis, inquit, et uſu vitae confirmabimini in iis quae auditis. Enimvero, inquam, ſummo ſtudio elaborabimus. Itaque ſalvi eritis, inquit. Hae vero cum eum ſuſceperint, quo deducunt? ad matrem ſuam, inquit. Ea vero quae eſt? Beatutido, inquit. Cujuſmodi vero eſt? videſne viam illam, quae ducit ad faſtigium illud, quae arx eſt ſeptorum omnium? in veſtibulo igitur matrona, conſtanti aetate, et formoſa, in alto ſolio ſedet, compta liberaliter, et citra luxum, corona florida peregregie ornata. Ita ſane videtur. Ea igitur Beatitudo eſt, inquit. Cum autem huc aliquis pervenerit, quid illa agit? coronat eum, inquit, ſua vi, caeteraeque virtutes omnes, ut eos qui maximis ſint certaminibus defuncti? quibus autem certaminibus is eſt defunctus? inquam. Tum ille: maximis, inquit; et maximas belluas, quae prius ipſum devorabant, et cruciabant, et ſervitute premebant, ſuperavit omnes, et a ſe profligavit, ipſe ſui juris factus: adeo ut illae jam ei ita ſerviant, quemadmodum ipſe dudum illis ſerviebat. Quaſnam dicis belluas? perquam enim audire cupio. Primum, inquit, Ignorantiam et Errorem. An vero eas eſſe belluas non cenſes? et quidem maleficas, inquam. Deinde Dolorem, Luctum, Avaritiam, Intemperantiam, et omnia genera vitiorum. His omnibus imperat; non paret, ut prius. O praeclara, inquam, facinora, victoriamque pulcherrimam! verum illud etiam mihi dicito: quae vis eſt illius coronae, qua eum ornari dicebas? beatifica, O adoleſcens. Nam qui ea vi coronatur, fit beatus, et malorum expers, nec in aliis ſpem felicitatis habet repoſitam, ſed in ſemetipſo. O praeclaram victoriam! ubi autem coronatus eſt, quid facit, quove abit? virtutes eum deducunt eo unde ante venerat: et oſtendunt ei illos qui ibi

agunt,

agunt, ut male et miſere vivant, et ut vitae naufragium faciant, et errent; et quaſi victi ab hoſtibus ducantur, alii ab Incontinentia, alii ab Arrogantia, alii ab Avaritia, alii a Vanae Gloriae ſtudio, alii ab aliis malis. Quibus e difficultatibus, quibus conſtricti tenentur, ipſi eluctari non poſſunt, ut ſerventur, et huc perveniant: ſed per omnem aetatem turbantur. Quod eo illis accidit, quod viam hanc invenire non poſſunt: quippe obliti mandatum quod Genius dederat. Recte mihi dicere videris. Sed rurſus illud dubito, cur virtutes eum locum illi monſtrent, unde prius huc venerat. Non ſatis norat, neque intelligebat, inquit, quicquam eorum quae ibi gererentur: ſed dubitabat; et, ob ignorantiam et errorem, quem imbiberat, ea quae bona non ſunt, bona eſſe putabat; et mala, quae mala non ſunt. Quare male vivebat, ut caeteri, qui ibi degunt. Nunc vero conducibilium rerum ſcientiam conſecutus, cum ipſe bene vivit, tum iſtorum miſerias perſpicit. Haec autem contemplatus, quid agit, aut quo vadit? quocunque voluerit, inquit. Ubique enim in tuto eſt, non ſecus ac ſi Corycium antrum teneret. Et quocunque pervenerit, omnino honeſte vivet, ab omni periculo remotiſſimus. Omnes enim eum libenter ſuſcipient, ut aegroti medicum. Numquid ergo illas quoque mulieres, quas dicebas eſſe belluas, timere deſiit, nihil ab eis expectans mali? nihil. Neque enim vel ab dolore, vel ab moleſtia, vel ab incontinentia, vel ab avaritia, vel a paupertate, vel ab ullo alio malo vexabitur. Omnibus enim dominatur, omnibus eſt ſuperior iis, a quibus ante exagitabatur; quemadmodum viperarii. Nam ſerpentes, qui omnes alios ad necem uſque perſequuntur, illos non laedunt, eo quod hoc veneni remedium habent. Ita et hunc nihil laedit, eo quod remedium habet. Recte mihi dicere videris. Sed illud etiam mihi explica, quinam ii ſunt qui inde a tumulo adventant? quorum alii coronati, ſpeciem hilaritatis praeferunt; qui vero coronis carent, deſperabundi, cum cruribus et capitibus attritis eſſe, tum a mulieribus quibuſdam detineri videntur? qui coronas geſtant, inquit, incolumes ad Eruditionem pervenerunt, eaque ſe potitos eſſe laetantur. Qui autem coronis carent, partim ab Eruditione repudiati recedunt, male ac miſere affecti; partim ignavia debilitati, cum ad Tolerantiam aſcendiſſent, retro redeuntes, nullo certo itinere

nere, oberrant. Mulieres vero, eos affectantes, quae sunt? Aerumnae, inquit, et Molestiae, et Desperationes, et Ignominiae, et Ignorationes. Si ita est, ut dicis, mala omnia eos affectantur. Utique profecto mala omnia. Cum vero isti in primum septum ad Luxuriam et Incontinentiam redierunt, non semetipsos accusant: sed statim et Eruditioni, et id iter ingressis maledicunt, ut aerumnosis et miseris atque infelicibus, qui ea vita, quam ipsi agant, relicta, male vivant, nec perfruantur ipsorum bonis. Quae vero bona esse dicunt? Luxum, et Incontinentiam, ut summatim dicam. Nam pecudum more gulae servire, maximorum bonorum esse fructum opinantur. Alterae vero mulieres illinc profectae, hilares et ridentes, quibus nominibus appellantur? Opiniones, inquit: et productis ad eruditionem iis qui ad virtutes sunt ingressi, redeunt, ut alios adducant, atque renuncient, eos quos illo adduxerint, jam beatos esse factos. Utrum igitur, inquam, istae ad Virtutes ingrediuntur? non, inquit: neque enim fas est Opinionem intrare ad Scientiam: sed Eruditioni tradunt illos. Quos cum Eruditio susceperit, redeunt istae, rursus alios adducturae; veluti naves, expositis sarcinis reductae, aliis rebus onerantur. Ista quidem mihi recte explicare videris. Sed illud nondum declarasti, quid Genius in vitam introeuntibus praecipiat. Ut bonis animis sint, inquit. Quare bonis animis este et vos. Enarrabo enim omnia, neque quicquam praetermittam. Recte dicis, inquam. Rursus igitur extenta manu, videtis, inquit, mulierem istam, quae coeca esse videtur, et rotundo saxo insistere, quam vobis modo dixi Fortunam appellari? videmus. Huic, inquit, fidem haberi vetat, aut quicquam firmum putari, tutove possideri, aut pro suo teneri, quod illi acceptum referatur. Nihil enim obstare, quo minus ea eripiat, et alteri tradat. Saepe enim eam hoc facere solere. Ob eam igitur causam monet, ne vincantur illius muneribus; neve gaudeant, cum largiatur; neque doleant, cum eripiat: utque eam neque laudent, neque vituperent. Neque enim quicquam consulto facere, sed temere atque inconsiderate, sicut ante vobis dixi. Quare Genius monet, ne mirentur, quicquid illa faciat: neve malos mensarios imitentur, qui, accepta ab aliis pecunia gaudent, tanquam sua, eademque repetita indignentur, atque injuriam sibi factum putent; obliti

nimirum, ea conditione apud ſe fuiſſe depoſitam, ut abſque ullo impedimento a creditore reciperetur. Eodem ergo modo jubet genius erga ejus munera eſſe affectos: et id fortunae eſſe ingenium meminiſſe, ut et, quae dederit, eripiat, et ſubito longe plura largiatur, rurſuſque auferat ea quae dederat: nec ea ſolum, ſed illa etiam quae illi ante habuerint. Quae igitur det, accipi jubet ab ea; iiſque acceptis quamprimum accedi ad conſtantem et tutam largitionem. Quaenam illa eſt? inquam. Quam ab Eruditione ſunt accepturi, ſi eo pervenerint incolumes. Ea vero quae eſt? vera ſcientia, inquit, rerum utilium, largitioque conſtans, tuta et immutabilis. Quare celeriter ad hanc jubet confugi: cumque ad mulieres illas, quas ante dixi Incontinentiam et Luxuriam appellari, pervenerint, etiam ab iis ſtatim diſcedi, ac ne his quidem fidem haberi ullam: donec ad falſi nominis Eruditionem progreſſi fuerint. Apud hanc vero ad tempus eos commorari jubet; et quicquid voluerint, ab ea pro viatico accipere: poſt celeriter inde ad veram Eruditionem contendere. Haec ſunt mandata Genii: quae qui aut non obſervat, aut non recte accipit, malus male perit. Ac fabula quidem, hoſpites, quam tabula contient, hujuſmodi eſt. Si quid vero amplius de horum unoquoque percontari placet, licebit. Ego enim vobis dicam. Recte, inquam, dicis. Quid ergo eos Genius a falſi nominis Eruditione jubet accipere? ea quae uſui eſſe videntur. Quaenam illa ſunt? literae, inquit, et caeterae diſciplinae: quas et Plato adoleſcentibus freni eſſe inſtar ait, ne aliis rebus diſtrahantur. Num vero neceſſe eſt iſtas accipere eum, qui ad veram Eruditionem pervenire velit, an non? nulla id quidem neceſſitas cogit. Nam commodae illae quidem ſunt, ſed ad incrementa virtutis nihil conferunt. Itane eas nihil conferre ad id dicis, ut viri meliores evadamus? licet enim vel ſine his fieri meliores, inquit. Neque tamen inutiles ſunt etiam iſtae. Ut enim aliquando per interpretem ea quae dicuntur cognoſcimus; et tamen non incommodum fuerit, nos ipſos illius linguae accuratiorem habere cognitionem, quamvis aliquid per interpretem acceperimus: ſic diſciplinis iſtis carere, nihil eſt quod vetet. Non ergo meliore conditione ſunt caeteris iſti mathematici, nec facilius poſſunt fieri meliores? quo pacto, inquit, praeſtarent caeteris, cum eos de rebus

rebus bonis et malis non minus ſentire perperam conſtet, quam caeteros mortales, et omni adhuc vitiorum genere conſtrictos teneri? nihil enim vetat, noſſe litteras, et tenere diſciplinas omnes, et aeque tamen eſſe ebriosum, intemperantem, avarum, injurium, proditorem, denique amentem. Multos certe quidem tales videre licet. Quae ergo, inquit, iſtorum quaſi praerogativa eſt ob iſtas diſciplinas, ut viri evadant meliores? Nulla omnino eſſe videtur, ſiquidem ita ſe res habet. Sed quae cauſa eſt, inquam, cur in ſecundo verſentur ſepto, tanquam verae Eruditioni vicini? et quem, inquit, inde capiunt fructum? cum ſaepe videre liceat aliquos e primo ſepto ab Incontinentia caeteriſque vitiis in tertium ſeptum pervenire ad veram Eruditionem, qui iſtos diſciplinarum ſectatores praetereunt? quis ergo jam dicat eos praeſtare caeteris? aut igitur ſegniores ſunt, aut minus dociles. Quomodo iſtud? inquam. Quia, qui in ſecundo ſepto ſunt, ut nihil aliud, illud certe peccant, quod ea ſe ſcire profitentur quae neſciunt. Qua opinione dum imbuti ſunt, ſegniores eos eſſe neceſſe eſt ad veram Eruditionem expetendam. Deinde alterum illud non vides, ut Opiniones etiam e primo ſepto adhuc ad eos commeent? quare nihilo caeteris hi meliores ſunt, niſi cum ipſis etiam Poenitentia ſe conjunxerit: perſuaſumque habuerint, non vera, ſed falſi nominis Eruditione ſe eſſe praeditos, a qua in errores inducantur, eoque ſtatu rerum ſalvi atque incolumes eſſe nequeant. Et vos igitur, hoſpites, inquit, niſi ita feceritis, et in iis quae diximus, diu multumque verſati fueritis, donec habitum acquiratis, (nam ſaepius eadem revolvenda ſunt nec intermittenda, ſed caetera prae his ſupervacanea putanda,) nullus vobis eorum uſus erit, quae auditis. Faciemus. Sed hoc declara, cur bona non ſint ea quae homines a Fortuna accipiunt? ut vita, ut ſanitas, divitiae, gloria, liberi, victoria, caeteraque ea quae his adverſantur, cur mala non ſint? omnino enim admirabilis et incredibilis iſta nobis videtur oratio. Age ergo; da, inquit, operam, ut ad ea, quae rogaro, id reſpondeas quod tibi videtur. Ita faciam, inquam. Utrum igitur etiam ei, qui male vivit, bonum eſt vivere? non videtur mihi; ſed malum. Quo pacto ergo, inquit, bonum eſt vivere, ſi illi malum eſt? quia ut male viventibus, malum mihi videtur vivere; ita

bene, bonum. Et malum igitur esse dicis vivere, et bonum? ego vero. Cave absurde loquaris. Neque enim fieri potest, ut res eadem et mala et bona sit. Sic enim et utilis erit et noxia, simulque semper et expetenda et fugienda. Absurdum id quidem. Sed, si is, qui male vivit, malum habet; quo pacto ipsa vita mala erit? atque non idem est, inquit, vivere, et male vivere. An non et tibi videtur? profecto nec mihi videtur esse idem. Male igitur vivere malum est. Vivere autem non est malum. Malum enim si esset, etiam bene viventibus utique esset malum. Vitam enim haberent, quae malum esset. Vera mihi videris dicere. Quia ergo fit ut vita utrisque suppetat, tam male quam bene viventibus; vivere neque malum fuerit, neque bonum; sicut neque secare et urere. Nam aegrotantibus quidem ea salubria sunt, sanis vero noxia. Eodem modo igitur, et vita se habet. Proinde sic tu rem considera: malleśne male vivere, an mortem bene oppetere, ac fortiter? ego vero honeste mori. Ergo neque mori est malum. Siquidem oppetere mortem saepe magis est expetendum, quam vivere. Sunt ista vera. Eadem ergo est et sanitatis ratio, et morborum. Saepe enim valere non prodest, si casus aliquis ita tulerit. Vera dicis. Age vero, et divitias eodem modo consideremus: si modo illud considerare est, quod saepe videre licet, eundem et habere divitias, et male misereque vivere. Mehercule multos. Nihil ergo eis divitiae conferunt ad bene beateque vivendum? non videtur, cum ipsi mali sint. Viros ergo bonos, non Divitiae, sed Eruditio facit. Probabile quidem est. Hac ergo ratione Divitiae qui bonum sunt, cum possessores suos in eo non adjuvent ut fiant meliores? ita videtur. Ergo nonnullis ne expedit quidem esse divites, cum divitiis uti nesciant. Mea quidem opinione. Quo pacto ergo id quisquam bonum judicabit, quod saepe nullo modo suppetere prodest? nullo pacto. Si quis ergo divitiis bene et perite uti scierit, bene vivet: sin minus, male. Verissima dicere mihi videris. Ad summam, quia haec aut in pretio sunt, ut bona; aut in contemptu, ut mala: id ipsum est quod homines perturbet et laedat; cum scilicet ea mortales magni faciunt, seque per ea sola Felicitatis fore compotes opinentur: eorumque causa ordine faciunt omnia, etsi maxime impia esse videantur. Haec

vero

vero eis accidunt, quia, quid bonum ſit, ignorant. Illud enim ignorant, bonum ex malo fieri nequaquam. Multos autem videre licet in divitiarum poſſeſſionem ex peſſimis et turpiſſimis facinoribus deveniſſe, veluti proditionibus, depraedationibus, homicidiis, calumniis, rapinis, aliiſque compluribus et pravis operibus. Ita res eſt. Si igitur, ut par eſt, ex malo bonum nullum provenit divitiae vero ex malis facinoribus proveniunt; divitias nequaquam bonum eſſe neceſſe eſt. Sic ex iſto ſermone contingit. Caeterum ne ſapientia quidem et juſtitia ex malis operibus acquiri poteſt: neque itidem injuſtitia et inſipientia ex bonis. Siquidem ipſa eadem ſimul conſiſtere non poſſunt. Divitias vero et gloriam et victorias et reliqua id genus multa cum pravitate cuiquam contingere nihil prohibet. Quapropter haec neque bona neque mala cenſeantur. Caeterum ſapientia duntaxat bonum: inſipientia vero malum. Recte, inquam, et ſufficienter mihi dicere videris.

XENOPHONTIS

PRODICI HERCULES.

HERCULEM (Prodicus) ait, poſteaquam exacta pueritia pubertatis iniret curſum, in qua jam adoleſcentes ſui juris fiunt, ac indicia praebent, virtutiſne via perrecturi ſint ad vitam, an vero ignaviae, egreſſum in tranquillum locum ibidem conſediſſe; ambigentem, ad utram ſe viam converteret. Tum mulieres duas, eaſque grandi ſtatura, eſſe viſas ad ipſum accedere; quarum altera eſſet eleganti ac liberali vultu praedita, cujuſque corpus a natura munditie ornatum eſſet, oculi verecundia, geſtus modeſtia, veſte candida: altera educatione reddita obeſa et tenera, ſic ornata, colorem quod adtineret, ut candidior ac rubicundior videretur, quam eſſet;

eſſet; forma procerior viſa, quam eſſet a natura; oculis apertis; veſte tali, ex qua venuſtas maxime pelluceret. Eandem ſaepius ſe contemplatam eſſe, ac num aliquis ipſam ſpectaret, conſideraſſe; ſaepenumero ad umbram quoque ſuam reſpexiſſe. Poſteaquam ad Herculem veniſſent propius, inceſſiſſe illam, de qua prius diximus, eodem modo: alteram vero, quae vellet hanc antevertere, curſu ad Herculem ſe contuliſſe, ac verbis his eum compellaſſe. Video te, mi Hercules, ambigere, quanam via te ad vitam conferas. Quapropter ſi me tibi amicum adjunxeris, ducam te ad iter jucundiſſimum ac facillimum; ut eorum, quae ſuavia ſunt, nihil non guſtes, ſimulque omnis expertem moleſtiae vitam exigas. Nam primum tibi neque bella, neque negotia curanda erunt; ſed diſpicies, quemnam tibi gratum vel cibum, vel potum invenire poſſis: quid vel adſpectu, vel auditu, vel odoratu, vel tactu, te delectare poſſit; quibus amoribus fruens, plurimum gaudeas; quo pacto quam molliſſime dormias; qui abſque labore minimo poſſis haec omnia conſequi. Quod ſi aliquando illa defectura, de quibus haec percipies, ſuſpicio ſit; nihil eſt quod metuas, ne eo te deducam, ut haec tibi laborando, variiſque tum animi tum corporis aerumnis perferendis, paranda ſint; ſed aliorum laboribus tu frueris, nec ab ulla re abſtinebis, de qua capi aliquid lucri poſſit. Nam equidem iis, qui mea utuntur conſuetudine, poteſtatem facio, ut undecunque poſſint, utilitatem capiant. Haec quum audiſſet Hercules; Quod eſt, inquit, tibi nomen mulier? illa vero; Amici mei, ait, Felicitatem me appellant: at qui oderunt obtrectando, vocant Ignaviam. Quum interim altera mulier acceſſiſſet; Ego quoque, inquit, ad te venio, mi Hercules, quae et parentes tuos novi, et quae tua eſſet natura, in inſtitutione animadverti. De quibus equidem in eam ſpem venio, ut ſi ea, quae ad me ducit, via inceſſeris; egregie tu praeclaras et honeſtas res geras, atque ego longe honoratior, bonorumque gratia illuſtrior videar. Neque vero te decipiam voluptatis proemiis, ſed ex inſtituto divino res ipſas vere commemorabo. Nam quaecunque bona ſunt ac praeclara, eorum nihil ſine labore ac ſtudio dii hominibus largiti ſunt; omninoque ſive deos eſſe propitios tibi vis, colendi ſunt tibi: ſeu ab amicis vis diligi, beneficiis amici ſunt afficiendi: ſive ab urbe aliqua

aliqua vis honorem conſequi, neceſſe eſt aliquid illi utilitatis afferas: ſeu apud univerſam Graeciam virtutis nomine vis eſſe in admiratione, de hac ut bene promereare, conandum erit: ſive terram tibi fructus uberes ferre vis, colenda erit: ſeu a jumentis opes tibi quaerendas putas, neceſſe eſt jumentorum curam habeas: ſive bello res tuas amplificare deſideras, eamque poteſtatem conſequi vis, ut et amicos in libertatem vindices, et hoſtes tibi ſubjicias, non ſolum artes bellicae tibi ab earum peritis diſcendae ſunt, ſed etiam percipiendum exercitatione, quo pacto ſit iis utendum. Denique ſi etiam corpore vis eſſe robuſtus, neceſſe eſt corpus aſſuefacias ad parendum animo, perque labores ac ſudorem exerceas. Tum ejus ſermonem excipiens Ignavia, quemadmodum Prodicus ait: Videſne, inquit, mi Hercules, quam longam ac difficilem viam ad delectationes haec tibi mulier exponat? ego vero facili brevique ad beatitatem itinere te ducam. Et Virtus: Miſera vero tu, ait, quid boni habes? quam delectationem noſti? quum nihil horum cauſſa facere velis? quum jucundorum appetitum non expectes, ſed prius etiam, quam appetas, omnibus repleare? priuſquam eſurias, comedis: priuſquam ſitias, bibis: atque ut ſuaviter comedas; obſoniorum ſtructores excogitas: ut ſuaviter bibas, magno ſumtu vina tibi comparas, ac per aeſtatem nivis quaerendae cauſſa circumcurſitas: ut ſuaviter ſomnum capias, non ſtragula tantum mollia, ſed etiam lectulos, et lectulorum fulcra paras. Non enim propter labores ſomnum appetis, ſed quia nihil eſt tibi quod agas. Venerem vero prius, quam ea indigeas, omni conatu et arte impellis, et tam feminarum ad hoc opera, quam virorum uteris. Sic enim amicos tuos inſtituis, noctu ſtupris polluens; et utiliſſima diei parte ſomno obruens. Quumque ſis immortalis, a diis quidem rejecta es, ab honeſtis autem hominibus probro afficeris. Jam quod omnium auditu jucundiſſimum eſt, tuam ipſius laudem nullam audis; nec quod ſpectaculum jucundiſſimum eſt, ſpectare potes. Quippe nullum unquam honeſtum facinus tuum vidiſti. Quis vero tibi aliquid dicenti fidem habeat? quis rei alicujus egenti quidquam ſuppeditet? quis mentis compos tuae ſodalitatis coetu contineri audeat? quum tui, ſi juvenes ſint, corporibus ſint debiles; provectiores facti, animis deſipiant. Dum juvenilis

venilis aetas adeſt, abſque labore nitidi victitant; cum labore ſqualidi, ſenectam aetatem tranſeunt: ante actorum eos pudet agendorum onus haud ſuſtinent: jucundis in juventute curſu quaſi peragratis, in ſenectutem moleſta reſervant. Ego vero cum diis verſor, cum hominibus honeſtis verſor: nec ullum praeclarum facinus, ſive divinum, ſeu humanum abſque me perpetratur. Maxime omnium a diis, et hominibus, quibus par eſt, honoribus afficior; artificibus cara laborum ſocia, fida domorum cuſtos heris, opitulatrix benigna ſervis, in laboribus pace curandis adjutrix egregia, conſtans in negotiis bellicis auxiliatrix, amicitiae conſors optima. Perceptio cibi et potus ut amicis meis delectationem adfert, ſic elaborati nihil habet. Expectant enim, donec appetant. Iidem ſomnum capiunt ſuaviorem, quam otioſi; ac neque excitatos ſe moleſte ferunt, neque ſomni cauſa, quae agenda neceſſario ſunt, omittunt. Juvenes ſenum laudibus gaudent, ſenes juvenum honoribus delectantur. Iidem rerum olim geſtarum memoriam jucunde repetunt, nec minori cum voluptate praeſentia curant, quum quidem mea cauſa diis accepti ſint, amicis cari, magno apud ſuam quiſque patriam in pretio. Denique quum finis a fato praeſtitutus adeſt, non inhonorati jacent, oblivioni traditi: ſed ita florent, ut cum memoria ſui poſteritatis aeternae laudibus fruantur, perpetua ſui memoria celebrati florent. Hujuſmodi, mi Hercules, parentum ſoboles fortium, laboribus exantlatis, licet ea felicitate potiaris, quae ab omnibus tantopere praedicatur.

FINIS.